

HARSÁNYI ZSOLT

82.786

OSZK

Magdolna

HÁROM
SZERELEM
REGÉNYE

SINGER ÉS WOLFNER IRODALMI INTÉZET RT. KIADÁSA

HARSÁNYI ZSOLT MAGDOLNA

című hatalmas társadalmi regényének nemzedékeket átfogó, tág horizontjában, súlyos és mély mondani- valóiban, a kor és a lélek kapcsolatainak bravuros elemzésében s nem utolsó sorban a mű monumenta- litásában az idők lelkét figyelő történelmi regény- írot érezzük az emberi lélekre figyelő társadalmi regényíró mellett. A színes- tollú, gazdagfantáziájú, bő mesélőkedvű és költőien finom Harsányi Zsolt s a nagykulturájú, történelmi perspektívájú, kemény kri- tikájú, társadalmi és szo- ciális felelősségérzettől át- hatott Harsányi Zsolt nagy- szerű találkozása ez a re- gény.

HARSÁNYI ZSOLT

MAGDOLNA

HÁROM SZERELEM REGÉNYE

MÁSODIK KÖTET

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

11.—20. ezer

SINGER ÉS WOLFNER
IBODALMI INTÉZET R.-T. KIADÁSA
BUDAPEST,

Fenntartunk minden jogot, a fordítás, színpadra alkalmazás
és filmesítés jogát is.

Copyright by Singer és Wolfner Rt., Budapest, 1939.

(E2)

Országos Széchényi Könyvtár

82 786
ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
B 3414/1984
LELTÁRI SZÁM

Második kötet

AUGUSZTUS

Országos Széchényi Könyvtár

I.

Mámi, az öreg székely szakácsné, óvatosan tette be maga mögött az ajtót és suttogva kérdezte:

— Kezicsókolom, jó lesz, ha ma aprólékot csinálok úgy, hogy estére is maradjon, osztán hónap libát sütünk?

— Jó lesz, Mámi, — serkent fel Meszlényi báróné a kézimunkájából, — de miért kérzed már harmadszor? És miért vagy ilyen titokzatos?

— Kezicsókolom, úgy megszoktam már a vigyázatot a kummunista időbe, hogy még most se tudok hozzászokni a hangos beszédhe. Jaj, báróné lelkem, mi van kint az utcán! Mennyi oláh katona! De meg a nagy ujságot nem is mondtam, amér begyüttem: a házmestert bevitték az oláhok. Csak az imint. Két oláh katona gyütt érette, amér kummunista vót, oszt a házbul feljelentette valaki. Elsőbb járt a szája, akkor kapott két olyan pofont, hogy nékiesett az ajtónak. Ejszem többet aztán nem is szájalt. Vitték. Tán azóta már meg is nyuvasztották alaposan. De ha felakasztják, nem elég az nékem. Elsőbb még kínoznatni kéne küssé.

— Nono, Mámi, nono. Komisz ember, de gyerekei vannak.

— Ott egye meg az íz, ahun van. A báróné már elfelejtette, mikor a liftnél azt mondta a bárónénak, hogy „azannya teremtésit“. Hát mikor a kisfiú karját megfogta a kapuba, oszt elrántotta? Én még nem felejtettem el. Szeget kéne neki verni a körme alá, én mondom. S mikor kiállt az udvarra, oszt felordított hozzánk, hogy „büdös burzsujok. elég volt a

zongorázásból!“ Ó csak szájon vághatnám a magam kezivel vagy kétszer, azt adná a jó Isten...

— Jól van, Mámi, ereggy a konyhára, végezd a dolgodat. Mindjárt megyünk sétálni a gyerekekkel a szigetre, egy órára itthon leszek, félkettőkor eszünk. A gróf úr is itt ebédel.

Mámi engedelmesen kivonult. De fejét megcsóválta vérszomjúságában, mert a házmesterre gondolt, aki a kommün hónapjai alatt állandó rettegéssé, megaláztatássá és gyalázatos kinná tette életüket. Az ajtóból azonban visszafordult.

— Báróné lelkem, hát ezekkel a prolikkal mi lesz? Akik bétörtek ide, a mi kvártélyunkba? Azokat mikor zavarjuk ki innen? Most mán nem urak ezek a nyavalyás vörösök.

— Nem tudom, Mámi, nem tud még senki semmit. Na eriggy, eriggy.

Az ajtó becsukódott. Magdolna odament az utcai ablakhoz és kitekintett, hogy mit vegyen magára. Bár válogatni valója nem sok maradt szekrényeiben, de az időjárást akarta megnézni. Lent az Andrássy-úton szikrázott a külső világ a hőségtől. Szórványos járókelők mendegéltek az utcán, kopottan, rongyosan legtöbbször. Feltűzött szuronyú román járőrt is lehetett látni, az útközépen baktattak altisztjük mögött az idegen legények, lihegve a hőségtől és bámszokva a városra, amelyet most hatalmukban tartottak. Vajjon van-e köztük körösgyarmati? Vagy a regátból valók talán? Magdolna emlékében felszínesedett tízéves erdélyi életének emléke. A körösgyarmati szolgabírótság. Majd férje fellépése, mandátuma, a falusi kastély, a kolozsvári lakás, a zsuki versenyek, a tasnádi fürdőzés. Nézte az Andrássy-utat, de hajdani életét látta, mielőtt özvegysorba került. És révedezésébe ismét ajtónyitás csikordult bele. Phil volt, aki benyitott, az angol nevelőnő.

— What do you think about the weather, Phil?

— It's rather sunny, isn't it? Is your ladyship going to take the children out?

— Yes, I do. Immediately.

— Well, I'm going to dress them.

Phil szokása szerint levette szemüvegét, mindeu-
ok nélkül mindkét üveget gondosan megtörülte,
visszatette orrára, aztán kiment. Magdolna még az
ablaknál maradt, mintha multját onnan láthatná
legjobban. A román bakákról az erdélyi birtok ju-
tott eszébe, a kies és felejthetetlen Hunyadszeg,
oszlopos kastélyával, fenyves dombjaival, málna-
bokraival. Azt Zoltán vette mege egy Wesselényi-
hagyatéktól azon a pénzen, amelyet a Clarisse nénitől
örökölt fügedi birtok vételáraként kaptak. Vajjon
mi lesz most azzal a birtokkal? Kik ülnek most a
kastélyban, amelyből azon a borzasztó éjszakán
akkora izgalom közepette menekült a két gyerekkel
parasztszekéren, a falu ittas, fejszés és gyujtogató
oláhjai elől, nem menthetvén többet magával, mint
a sebtiben összekapkodható legszükségesebb testi
fehérműt? Örült világ, eszeveszett Világtörténelem.
A minap még vöröskatonák járkáltak lent az utcán,
a viciné foghegyről elvtársnőnek nevezte őt és rivalgó
hangon veszekedett gyerekeivel, most román kato-
nák bakkansa kopog a kövön. Vagyon, élet jövő,
gyerekek sorsa úgy kavarog az élet forgószelében,
mint valami felkapott pehely, amelynek alélt táncát
alig követheti a szem.

A szomszéd szobából hangos lárma hallatszott,
az a rendes és gyakorta ismétlődő lárma, amelynek
hallatára már gépiesen indult rendet csinálni:
leánya és Phil veszekedtek. Benyitott. Valóban ott
álltak szemközt egymással hadi testtartásban az
aszott angol nevelőnő és a tizenkétéves gyermeklány.
Heves szóváltás folyt köztük.

— Mi az megint? — kérdezte Magdolna.

Mindaketten egyszerre kezdték el az angol mon-
datok heves áradatát.

— Egyszerre csak egy beszél. Phil az első, maga
addig hallgat, Klári.

Phil elmondta a tényállást. „The young lady“ olvas és nem hajlandó megkezdeni az öltözködést addig, míg a fejezetet el nem olvasta. Bezzeg a kisfiú, akit családi körben Pocoknak hívtak, már szorgalmasan öltözködött maga, hallgatag módján, senkire sem figyelve ismeretlen tünődéseiben. Mikor Phil befejezte, következett Klári.

— Amit Phil mond, az csak egyik fele az egésznek. Mert én azt mondtam, hogy öltözködés közben is tudok olvasni. Harisnyát húzni úgy is tudok, hogy nyitva van előttem a könyv. Ha én rendesen öltözködöm, miért fáj az neki, hogy közben nézem a könyvet? Mama, légy szíves, adj egy határidőt, akkorra kész leszek, és pont.

Magdolna habozott kissé. Megint el kellett ismernie, mint igen sokszor, hogy gyors észjárású és győzelemvágyó leánya zavart helyzetbe hozza. Ott álltak előtte ketten: Phil és leánya. Phil hat esztendeje élt a családban, önfeláldozó, angyali lelkű lény, richmondi orvos leánya, aki semmiféle bajban nem hagyta el őket, aki velük menekült a borzasztó hunyadszegi éjszakán, aki angol állampolgári rangjának gögijében szembeszállott idefenn a kommunistákkal, aki elment a Ritzbe az összekötő tisztekhez az asztalt verni, akinek országcímere ott díszlett a lakás bejáratán, megnyervén még egy külön szobát a család számára. És ott állott saját gyermeke, az eszes és konok kis Klára, aki mintha kicsinyített mása lett volna elesett apjának: ugyanazt a háboríthatatlan hatalomvágyat, nyugodt csökönyösséget és vas-logikát hordta arcán, mint a néhai báró Meszlényi Zoltán. „Ő mindnyájunk közt a legerősebb“, — gondolta Magdolna. És noha minden jellel szerette volna háláját az angol leány iránt kimutatni, leánya ellen dönteni nem volt képes.

— Jól van, — mondta képmutató döntéssel, — Philnek van igaza és nem neked. Tíz perc múlva készen kell lenned. Hogyan öltözködöl és mit csinálsz közben, azzal nem törődöm, de Phil azt

mondta, hogy öltözködjél, tehát tíz perc múlva legyenél készen, és azzal vége. Veled mi van, Pocok?

A vézna, angyalarcú kisfiú rámosolygott anyjára. Ugyanazzal a mosollyal, amely valaha Fügeden Hubay Imre arcát olyan lágyan meg tudta fényesíteni.

— Én mindjárt mehetek is, mama.

Tizenegyéves volt a fiú, vékony növésű, nyúlánk, sápadt halántékú. Furesza komoly kis arcot hordott, de ez a komoly kis arc mindig valami túlvilági derűtől fénylett. Különös kis öreg volt ez a gyerek, tökéletes engedelmessége inkább felnőtt bölcsességnek, illedelmessége inkább egy felnőtt ember melancholikus világszemléletének tetszett. Magdolna bólintott, mint olyan szülő, aki sokat tart pártatlanságára, de mikor becsukta maga mögött az ajtót, könnybe lábbadt a szeme. Klári olyan egészséges volt, mint a makk, a gyermekbetegségeket játszva úszta meg, a maga eszével gondolkozott, okos volt, erős és biztos: olyan gyerek, amelyet bármilyen anya csak kívánhatott magának. De az anyának, ahogy kiment, pillantásában benne maradt a kis Pocok harisnyahúzó kezének képe. Ennek a kisfiúnak feltűnően hosszúkás, vértelen keze volt, amelyet a sors, mintha külön a zongorázáshoz teremtetett volna. Nőies, gyengéden kékeres kezével a kisfiú bámulatatosan zongorázott, akarata nem volt semmi, a háziorvos folyton a tüdejét gyengéllette. A világból semmi sem létezett számára, csak imádott anyja, a muzsika és hallgatag ábrándjai. Kis cherubnak tetszett, aki nem e világból való. Átszellemült szőke-ségében volt valami megindító és tiszteletreméltó. Apjához nem hasonlított semmit. Az elesett Meszlényi báró maga volt az élet hétköznapi vasakarata és a kemény célratörés. Második gyereke, ez a fiú, valami elő nem írt ünnepnapot hordott szőke fején és a nevelésnek igen könnyű anyagot szolgáltatott: puha kis lényének csak vágyai voltak, akarata nem: anyjához és a zongorához vágyódott csecsemőkora

óta, egyébként szelíd engedelmességgel teljesített minden mást, ami mindegy volt neki

— Rendesen öltözködjél, Pocok! — szólt Magdolna színleges keménységgel, mint az olyan anya, aki restelli magában, hogy egyik gyermekéhez sokkal közelebb áll, mint a másikhöz, s ezt külső tárgyilagossággal túlzottan igyekszik igazolni.

— Igenis, mama, — szólt szolgálatkészen a kisfiú, mialatt az ajtó becsukódott, s mialatt nővére semmivel nem gondolva tovább olvasta a „Leila Angliában“ című angol ifjúsági regényt és Philt lenézve, immel-ámmal húzta tovább harisnyáját.

Magdolna maga sietett gyorsan átöltözni. Nem volt más dolga, mint ledobni magáról a virágmintás házi pongyolát és fején keresztül magára húzni fehér piké nyári ruháját. Fűzöt már régóta nem hordott; féjje halála óta ez volt a szabadság egyetlen előjoga, amelyet megengedett magának. Tudta, hogy csipője kifogástalan, és nem hiúságból, amelyből kevés lakott benne, hanem a valóban szép nők önérzetéből restelte volna, hogy termetét mások előtt mesterséges eszközökkel kellesse. Belebújt a fehér ruhába, hajviseletén hanyagul igazított egyet-mást, fehér sapkát húzott a fejére, még egyszer elégedetten a tükörbe pilantott, aztán újra benyitott a gyerek-szobába. Phil és Pocok már készen várták az indulást, de Klári még korántsem volt készen. A tükör előtt ült, hogy fehér sportsapkáját a fejére igazítsa, de a tükör alatt ott volt most is a regény.

— Össze kellene szidnom, — gondolta Magdolna.

De mégsem szidta össze. Allt és várakozott, ezzel jelezve, hogy lehetne indulni; ezzel igyekeztén sürgetni a lassan készülődő kislány tapintatát. De az nem engedte magát zavartatni. Olvasott a tükör előtt, olykor a maga elé tett karkötőórára pillantott s egyszerre felpattant, a sapkát kétoldalt megigazítva.

— A tíz perc letelt, miért nem megyünk? Folyton várni kell rátok.

Neki lett igaza. Phil még esernyőjét kereste, amely nélkül soha nem hagyta el az Andrássy-úti ház kapubejáratát. Pocok szaladt orvosságát bevenni, amelyet délelőttre is előírt a házi orvos, Magdolna pedig ráeszmélt, hogy táskáját még nem vette magához.

— Na tessék, — mondta Klári, — engem piszkálnak, és mikor menni kell, nincs készen senki.

Végül elindultak négyesben. A kapu alatt a vicinével találkoztak, aki a pár nap előtti félelmes elvtársnő-sárkányból bámulatos átmenettel alázatos és tisztességtudó asszonysággá változott.

— Kezeit csókolom, méltóságos báróné.

Magdolna mozdulatlan arccal bólintott. Haladt tovább gyerekeivel. De a viciné útját állotta:

— Kérem szépen, ha nem tetszik haragudni, volna egy kérésem a méltóságos bárónéhoz.

— Mit akar, Misikné?

— Hogy hát kezicsókolom, az hírlík, hogy mindenkit a törvény elé visznek, hát én alázatosan megkérném a méltóságos bárónét, hogy tessék mellettem tanuskodni, meg az uram mellett, ha kell, hiszen mink mindig csak a méltóságos báróné javát néztük, kezicsókolom, ha volt valami félreértés, arra a ház-mester kényszerített bennünket, őt már el is vitték, rossz ember az nagyon, megmondhatom, hogy az ezüst gyümölcsöstálat, amit úgy tetszett keresni, ő vitte el, de beolvastották, de még sok egyebet is tudok én, kezicsókolom, csak tessék mellettem tanuskodni nem fogja megbánni méltóságos báróné...

Klári nem várta meg, amíg anyja felel. Előre lépett és belenézett a viciné arcába.

— Maga éppen olyan komisz volt, mint azok. Engem meglökött a lépcsőn. És hallottam, amikor kiabált a lépcsőházban, hogy most már nincs „báróné“ és majd jönnek a bőrkabátos Cserny-fiúk és akkor mi szorulni fogunk. Hát csak ne nagyon beszéljen. És a hintánkat maguk lopták el...

A viciné bánatos-édesdeden félrehajotta a fejét.

— Jaj, lelkem, kis báróné, hogy is mondhat ilyet. Hiszen az a hinta is a házmesteréknek kellett, mán csak ne tessék azt mirajtunk keresni. Kezít csókolom, méltóságos aszony, Isten látja a lelkemet . . .

Magdolna közbevágott.

— Most nem érek rá, Misikné. De engem ne idéztessen sehová, én nem szeretek ilyen dolgokban résztvenni. Klári, ne beszéljen bele mindenbe, ha nem kérdezik. Most menjünk.

A viciné ottmaradt koldus-alázatának zavartságában, szurtos és foltozott kötényét símogatva. Az alagsor nyitott ablakából kihallatszott a házmesterné óbégatása:

— Ajjajjaj, mi lesz az én szegény urammal, ajjajjaj, mi lesz velem, teremő Isten . . .

Siettek kifelé. Magdolnát elviselhetetlen ellenérzéssel töltötte el a szemétnép ijedelve, ahogy most fenyegetett férgökként vonaglottak a porban. A kommün béklyótlansága felszabadította aljas ösztöneiket, s mikor most újra lecsapott rájuk a büntető erőtől való félelem, ugyanolyan undokok voltak csúszó-mászó rettegésökben, mint előbb fogvicsorgató rosszaságukban és erőszakosságukban.

— Az Oktogonon figyeljünk, — szölt Phil angolul, — mister Bodó ott vár, hogy elkísérjen bennünket.

Klári orvul meglökte öccsét és gúnyosan elmosolyodott. Bodó volt a Pocok zongoraoktatója és Phil hallgatag szerelmének tárgya. Bodó úr mindössze egy hónapja tanította Pockot zongorára, de ez a mindig száraz és egyhangú angol vénkisasszonynak elég volt, hogy váratlanul és érthetetlenül fellángoljon. A család ezt rögtön észrevette. Az anya mosolygó és megbocsátó jóindulattal szemlélte, Klári kinevető lenézéssel, Pocok pedig sehogysem: ő nem szemlélt a világon semmit. A legnagyobb szenzációk történhetek volna előtte, ő elfordította volna szemét, hogy tizenegy éves

figyelmével olyan gondolatokba merüljön, amelyeket nem ismerhetett senki.

Bodó valóban ott várta őket az Oktogon sarkán. Nyurga, szeplős, szőke ember volt Bodó, feltűnően hajlott karikalábakon kacsázva járta az élet most oly viszontagságos útjait és az volt a szokása, hogy minden mondata előtt megrezselte a torkát. Már messziről üdvözölte őket levett kalappal, de a kalapot aztán restellte visszatenni fejére, csak forgatta ujjai között. Ugy várt, egyik karikalábáról átállva a másikra, míg ezek oda nem értek. Az általános üdvözlésnél Phil szemüvege megrezsent és veres angol orcája színesebbé változott. De Bodó nem sok ügyet vetett rá. Mindenekelőtt Magdolnának csókkolt kezét a rajongó alázat forróságával, aztán Pocokhoz fordult. Imádat lángolt a szemében, ahogy a kisfiút szemlélte. S a gyermek arcán is a szeretet csendes és szelíd mosolygása futott keresztül.

— Meg vagyunk mentve, méltóságos asszonyom, — szolt Bodó, miután a sok hónapi megszokás következtében előbb óvatosan körülnézett, — remek híreket kaptam. Jönnek a fehérek és kiverik a románokat. Szegedről jönnek. Minden elő van készítve.

— Az jó volna, — bölintott nyájasan Magdolna.

Nem akarta a hírhozó nagy boldogságát rutítani, de ő sokkal többet tudott, mint a karikalábú Bodó. Előző nap este hosszasan beszélt Korff gróffal, a tengerészszel, akinek megvoltak az összeköttetései a szegedi és a bécsi magyar emigrációval egyaránt. Attól tudta, hogy mi készül: a románok rövidesen kivonulnak s a kiürített várost átadják annak az új magyar hadseregnek, amelyet Horthy Miklós, a világháború legutolsó flotta-főparancsnoka érthetetlen módon meg tudott szervezni a Dunántúl. Mindezt Bodó nem tudhatta. És egyelőre nem is kellett megtudnia.

Magdolna rövid idő alatt nagyon megszerette ezt a Bodót. Megvesztegette az az imádat, amely-

lyel a zongoraoktató az ő fiát körülvette. Az oktató lángelmének tartotta a gyereket, s ha az anyával beszélt róla, torokkreszelő hebegése egyszerre ékes-szólássá változott. A legvakmerőbb jóslásokkal beszélt Pocokról, második Lisztnek, kis Mozartnak nevezte, és ha maga közel járt a negyvenhez, erről a kisfiúról olyan tisztelettel tudott szólni, mint az agg hírességekről szokás. Naponta egy órát volt köteles foglalkozni a gyerekekkel, de rendszerint korábban jött és sokkal később távozott, mint kellett volna, egyéb órái rovására. Mert órái, mint népszerű oktatónak, még a kommün alatt is akadtak, csak a honoráriumban volt különbség: néhol szárazbabot, másutt vidékről csempésztett tojást kapott. Meszlényiekhez is így került: valahogyan kitudta, hogy a tamási birtokról a báróné mindig fel tud hozatni hol lencsét, hol baromfit, hol egyebet. Ajánlkozott tehát óraadónak az eddigi tanárnő helyett, aki kiszökött Bécsbe. Élelmiszert kötött ki fizetségül, de mikor a kisfiú tehetségével megismerkedett, szívesen fizetett volna még ő maga is, csak hogy ezt a gyereket taníthassa.

— Benne leszek a művészettörténetben, — mondta Magdolnának, — tanítani fognak engem az iskolákban, hogy a nagy lángelme, báró Meszlényi Imre, az én kezem alatt fejlődött. Sajnos, nem sokáig fejlődhetik. Idestova eljön az az idő, mikor Pocok már nem tanulhat tőlem semmit. Nem is tudom, mit fogok én akkor csinálni, úgy a szívemhez nőtt ez a gyerek.

Magdolnát meghatotta a zongoratanár mértéktelen szeretete. Klárit is gyermekének érezte, kétségtelenül. Volt olyan nyolc nap, mikor a kislány hastifuszon esett keresztül, hogy ő nem vetkőzött le és ott virrasztott a gyerek betegágya mellett, olykor félálomban elszenderedve egy-egy negyedórára, de akkor is, még félálmában is, virrasztva egész idegrendszerével. Amit azonban fia iránt érzett, az több volt a természetes anyai szeretetnél. Érzé-

seit maga is próbálgatta és méregette néha, ha a fiúcskáról gondolkozott: vajjon hajlandó volna odaadni ezért a gyerekért félkarját, vagy féllábát? Lelkébe nézett és ott tisztan látta a magától értetődő hajlandóságot. Hogyne adná oda, akár most rögtön odafeküdnek az amputálóasztalra, hogy hátralévő életét bénán töltsse. S mikor most meglátta, hogy Bodó milyen babonás imádatlal vonzódik a gyerekhez, mindjárt szívébe fogadta a derék, szep-lős zongoramestert, holott eddigi élete tartózkodóvá és nehezen barátkozóvá tette.

Az Oktogonon villamosra ültek. Nehéz volt helyet kapni, kivált ekkora társaságnak egyszerre, de valahogyan feltuszkolódtak. Ülőhely nem jutott Magdolnának, a kommün alatt eldurvult szokások senkit sem biztattak arra, hogy az álldogáló hölgyeknek felajánlja ülőhelyét. Nem is igen beszélgettek: az elmúlt hónapok leszoktatták őket arról, hogy nyilvánosan beszélgessenek. Csak mikor a Margithíd közepén lecihálódtak a kocsiról, akkor kezdtek beszélgetni. Hamarosan elérték a lóvasúti állomást. A lovacska lehajtott fejjel, mélabúsan várta a koci indulását, a lóvasúti kalauz és a kocsis csendes beszélgetésben töltötték az időt a menetrendszerű percig. Nyilván a románokról beszélgettek, a kommün elbukásáról, a Budapesten székelő külföldi missziókról, a kommunista „fehér pénz” és az értékálló régi „kék pénz” sorsáról, a lizthiányról, a kenyérjegyről, a cigarettahiányról, a teljesen ismeretlen jövőről, a megtévelyodott hét-köznapok világtörténelmet jelentő kis részleteiről.

— A tejszarnokig lóvasúttal megyünk, — mondta Magdolna, — aztán leszállunk és nagyot sétálunk, gyerekek.

Hevesen sütötte őket a nyárvégi nap, árnyékot kerestek a közeli lócán, de aztán jobbnak látták felszállni a lóvasúti kocsiba. Magdolna figyelte szótlan fiát. Pocok behunyta a szemét és a nap felé tartotta áttetsző bőrű, vézna arcát és mozdu-

latlanul ült a helyén. Nem lehetett tudni, alszik-e, vagy tünődik magában. Klári annál élenkebben izgett-mozgott. Helyet cserélt háromszor is, leszállt hirtelen valami virágért, amelyet meglátott a gyepezélén, leszakította és visszaugrott. Megtapogatta az ülést, megvizsgálta az ablakléceket, jött-ment, minden érdekelte, szüntelenül mozgott benne a cselekvő élet. A Duna budai oldala felől hajókürt bődült bele a nyári délelőtti rekkenő csendjébe. Ekkor Pocok kinyitotta a szemét és mint aki csodát lát, maga elé mondotta:

— Desz-dur.

— De fiacskám, — szólt rögtön Bodó, — Deszmoll is lehet.

De a fiú fejét rázta.

— Nem. Ez Desz-dur.

És halkán dúdolni kezdett magában valamit, mialatt két szemét megint lehúnyta. Phil, vagyis teljes nevén Miss Phyllis Darton, Bodóhoz fordult, hogy társalgást kezdjen. A maga angol módján az időjárást választotta kiindulásul. De nem boldogult Bodóval, mert az nem tudott semmit angolul, ő pedig éppen csak hogy törte valahogyan a magyart. Pár kínlódó mondat után reménytelenül abba is hagyta. De szemüvege alól nagy izgatottan szemlélte a szeplős embert, vagy regényes szeméremmel a padlót vizsgálta.

Végre elindult a lovacska. Más utas nem is volt, csak ők. A kocsi nyikorogva haladt előre a sín páron, jobbról-balról lombokat és madárcsicsergést hagyva el maga mellett. S olykor román katonákat. A tejszarnoknál lekászolódtak. Phil rögtön úgy igyekezett csoportosulni, hogy Bodóval kísérik az egyik gyereket s a másik gyereket az anyának hagyják, de ez nem ment sehogysen. Bodó mindenáron a bárónéval óhajtott együtt menni, s addig csetlettek-botlottak, amíg Phil bele nyugodott a változhatatlanba: ő ment elől a két

gyerekkel, az anya pedig néhány lépésnyire követte őket a zongoraoktatóval.

— Roppant örvendek ennek a kis kirándulásnak, — mondotta a szokásos torokköszörülés után Bodó, — most beszélgethetünk egy kicsit Pocokról, méltóságos asszonyom.

— Igen, hogyne, — szólt élénken Magdolna, — van valami ujság a tanulásával?

— Ujság nincs, mindig a régi: hihetetlen módon halad. A bárónénak fel kell készülnie arra, hogy a gyermek nem maradhat itthon. A jövője követeli, hogy valami nagy külföldi mesterhez kerüljön. Ezt azért teszem szóvá, mert... a mai őrült időkben az utazás... és az anyagi eszközök... bocsánatot kérek, ha ilyen intim dolgokról beszélek... de igazán nem kíváncsiságból...

— Jó, jó, kedves Bodó, ne mentegetőzzék. Ha valakinek szabad bizalmas kérdéseket feltenni, magának bizonyára szabad. Felelnék is, ha ma ilyen kérdésre bárki is tudna felelni. Papíron gazdag asszony vagyok, nagybirtokosnak nevezhető vagyonom van Kolozsmegyében. Azonkívül van egy jóval kisebb birtokom, a tamási puszta, ezt maga is jól tudja. Ez mind benne van a telekkönyvben. De én sem tudom megmondani és maga sem, hogy a gyakorlatban ez mit jelent. Lehet, hogyha a viszonyok tisztulnak, gazdag asszonynak tudhatom magamat. De lehet, hogy éppen csak meglesz a gyerekek számára a betevő falatunk.

— Persze, persze. Ilyen idők és a báróné mellett nincsen senki. Bocsánatot kérek, ha nem vagyok indiszkrét, mikor méltóztatott a férje ő méltóságát elveszteni?

— A háború kitörése után nemsokára. A férjem önként jelentkezett mindjárt kitöréskor. Az orosz frontra került, ott tüdőgyulladást kapott és a tábori kórházvonaton meghalt. Levelet sem kaphattam már tőle; akik vele voltak s akiket sorra felkerestem és kikérdeztem, mind egyformán mond-

ták el, hogy betegsége hírével nem akart bennünket nyugtalanítani, mert meg volt győződve, hogy jobban lesz. Akkor aztán elvesztette az eszméletét és többet nem is tért magához.

— Hős volt, — mondta Bodó kissé ünnepélyesen hízelegve, — a báró úr ő méltósága igazi hős volt.

— Mindenesetre meghalt, — mondta Magdolna, — pedig nem kellett volna meghalnia. Mint képviselő, itthon maradhatott volna. De úgy tartotta, hogy kötelessége kimenni, már csak a példaadás kedvéért is. Soha még nem ismertem embert, akinek az a szó, hogy kötelesség, annyit jelentett volna, mint neki. Azzal még tartozom is az emlékének, hogy mihelyt utazni lehet, felkeressem a sírját. A gyerekeket is szeretném elvinni az apjuk sírjához.

Itt elhallgatott Magdolna. Aztán kisvártatva halkabban és egészen más hangon hozzátette:

— És a másik sírhoz.

— Másikhoz? Milyen másikhoz?

— Apám sírjához. A férjemet Lembergben temették el, apámat Sokoliki nevű lengyel faluban.

— Kedves atyja is elesett? — kérdezte Bodó megütődve.

— El. Ő is önként jelentkezett. Mint huszár-őrnagy vonult be. Előbb mögöttes szolgálattételre osztották be, de ezért nagyon haragudott és addig erőszakoskodott, amíg kikerült a tűzvonalba. Mindjárt az elején Zimonyba került, ott egyszer embe-
reivel együtt körülfogták a szerbek és neki egy egész éjszakát vizes árokban elrejtőzködve kellett töltenie, hogy csak a feje látszott ki a vízből. Ettől súlyos asztnát kapott és kiszuperálták. De ő nem nyugodott bele. Addig nyaggatta a katonai hatóságokat, amíg embereket kapott kiképezni. Öreg népfelkelőket. S mikor azok kimentek a frontra, ő is velök ment. Nem lehetett visszatartani. Gali-

ciából még írt, hogy teljesen meggyógyult az asztmája és nem kell aggódnunk érte. Kint volt az első vonalban, kapott ezüst vitézségi érmet is. Egy napon aztán tábori lapot kaptam tőle, amelyben pár szóval azt írta, hogy aznap éjjel valami fontos feladatot kell végrehajtania, imádkozzam érte és imádkoztassam a gyerekeket is. A férjem akkor már elesett. Új tábori lapot nem kaptam és kimondhatatlan izgalomban éltem. És egy napon a tisztiszolgája érkezett meg Hunyadszegre, ennek a Máminak, a mi mostani szakácsnéknak a fia, akit maga is ismer. Tőle tudtam meg, hogy elesett. Úgy volt a dolog, hogy egy cseh brigadéros volt ott a parancsnok, bizonyos Borovica nevű. Ez gyűlölte a magyarokat és minden veszedelmes feladatra magyar tisztet válogatott ki. Valamennyi egymásután otthagya a fogát. Sokoliki mellett van egy domb, annak a tetején orosz gépfegyverek ásták be magokat. Tüzérségünk nem volt, a rohamokat előkészíteni nem lehetett. A fiatal magyar tiszték mind elestek már, de a cseh brigadéros ragaszkodott ahhoz, hogy a gépfegyvereket újra és újra meg kell rohamozni. Apám ekkor elébe állt és a szemébe vágta, hogy tervszerűen pusztítja a magyarokat. Ezen összevesztek. A brigadéros kijelentette, hogy apámat hadbírótság elé állítja és lefokoztatja. Apám erre azt felelte, hogy jól van, másnap reggel tartóztassák le, de előbb éjszaka azt a rohamot még megcsinálja. Azokkal az öreg népfelkelőkkel, akiket ő képzett ki, éjszaka fel is lopódzott a hegyre. Volt ott egy tisztás, jó hosszú, annak a túlsó végén voltak a gépfegyverek. Reggel hét órakor apám támadást parancsolt. Ő maga ugrott ki legelőször a fák közül. Azonnal meghalt. A holttestét csak másnap éjjel hasoncsúszva tudták lehozni az emberei. Csonttá volt fagyva. Tizenkét golyót kapott.

— Borzasztó.

— Igen, borzasztó. Ott temették el Sokoliki falu-

ban, Galiciában. A sírját megjelölték. Nincs nap, nincs óra ma sem, hogy eszembe ne jutna.

— De biztos, hogy igazat mondott az a tisztiszolga? Hátha foglyul esett?

— Nem, nem. Hivatalos értesítést is kaptam az ezredtől. A zsebeiben talált apró holmit is megkaptam. Azt a képet is, amelyet mindig magánál hordott. A férjem csinálta rólam és a gyerekekről a hunyadszegi parkban. Lássa, Bodó, nem is sírok, mikor ezt elmondom. Már nem sírok. Évek óta minden áldott nap végiggondoltam én ezt...

Abbahagyta. Lovas ember bukkant fel a fordulónál: román tiszt. Csinos fiatalember volt, vadonatúj, elegáns egyenruhát hordott, derekán meglátszott, hogy erősen be van fűzve. Nyilván reggeli sétalovaglását végezte a megszállott városban. Cigarettázott. Ránézett Magdolnára és pillantásában a meglepetés érzéki tüze villant fel. Meglassította lovát, úgy nézett vissza igen feltűnően. Mar-már attól lehetett tartani, hogy megáll és megszólítja az ismeretlen magyar hölgyet. De meggondolta magát mégis, gyorsabbra indította a lovat. Azonban visszanezett folyton, míg a fák sűrűje el nem fedte.

— Érzi ezt? — kérdezte Magdolna a levegőbe szagolva.

— Erős illatszer, — felelt Bodó bólintva, — érzem. Azt hallom, ezek szeretik az erős illatszereket. De tessék folytatni. Azaz, hogy ezzel a két hősi halállal vége is volt, gondolom . . .

— Ó nem, nem volt vége. Anyám, mikor a borzasztó hírt megkapta, ágynak esett. Semmiféle orvos nem tudta megmondani, mi a betegsége. Olyan orvos is volt, akit Pestről hozattunk hozzá, s aki azt mondta, hogy a világon semmi baja. De tíz nap alatt meghalt. Ott voltunk mellette az utolsó percig. Klári fogta a kezét. Követelte. Klári volt a kedvence szegénynek. Azóta, egyedül vagyok a két gyerekkel.

Bodó erőset köszörült a torkán. De olyan különös módon, hogy Magdolna önkéntelenül rápillantott. És megütődve látta, hogy a zongoratanár súlyosan elpirült arcán valami izgatott belső küzdelem görese vonaglik.

— És ez a magány . . . ez . . . ez . . .

Megakadt Bodó, hangja úgy remegett, hogy ő maga sem tudta elviselni és nagyot nyelt. Szeme kidülledt a nagy belső izgalomtól. Nem volt nehéz kitalálni, hogy mi az a mondat, amelynek vakmerősége nem tudta elhagyni elszorult torkát. „Ez a magány így is marad?“ Magdolna megdöbbenve látta, hogy itt egy vallomás félig sejtető célzása készül. Bodó beleszeretett. Gyors lélekjelenléttel belevágott a fülig piros, szeplős ember akadozásába.

— Ez a magány szép magány, ha ezt akarja kérdezni, mert velem vannak a gyerekeim és velem van azoknak az emléke, akiket szerettem. És ez most már így is marad.

— Igen, — felelte Bodó alázatosan, gyötrötten, de meg is könnyebbülve valahogy.

Némán követték most már a pár lépéssel előbb haladó Philt és a két gyereket. Azok angolul társalogtak: Klári élénken vitatkozott Phillel valami felől, Pocok csak mendegélt mellettük némán. A romok mellett haladtak el. Egy lócáról fiatal fiú és fiatal leány ugrottak fel, pirosan és zavartan elindultak az ellenkező irányba. Magdolna gondolatban vállat vont és legyintett: szerelem. Szerelem, céltalan bolondság, ábrándok mámora. Milyen oktalanság, az emberek nemzedékeken és évszázadokon át újra és újra kezdik, csak azért, hogy szenvedjenek tőle, aztán megcsömörlötten bámuljanak kiürült lelkök sívár fenekére, mint aki túlszomjas volt és megutálkozott a poshadt víztől.

Mikor a nagyszállóhoz közeledtek és kitárult előttük a tágas pázsit gyönyörű látványa, egyszerre szuronyos román katoná bukkant eléjük. Hangoosan tiltakozva utasította őket, hogy álljanak meg.

— Let me be, — kiáltott Phil szigorúan, mint ilyenkor szokta, — I am an English subject.

Pocok azonnal odasietett anyjához és megragadta a kezét. Klári szembeszállt a román katonával. Oláhul.

— Mit akar? Miért nem szabad itt sétálni?

De már ott volt Magdolna. Leintette Philt is, leányát is, aztán tört oláhságával megkérdezte a szuronyos katonát, hogy mi a tilalom, merre menjenek, mi baj. A katona azt mondta, hogy nem szabad tovább menni, álljanak meg. És fejmozdulattal a fürdőépület felé intett. Megálltak és abba az irányba néztek. Bámulatos volt, amit láttak: a fürdőépület lépcsőjén éppen akkor sietett fel kivont és magasra tartott karddal egy román tiszt, mögötte közkatonák sűrű zöme haladt, a szuronyt szegező roham előre hajlott testtartásával. Trombitás is rohant velök, diadalmasan harsogva. Ezt nem is lehetett megérteni. A román katonaság megrohamozza az ártatlan margitszigeti fürdőépületet? De a jószemű Klári elkiáltotta magát:

— Moziznak, mama! Moziznak!

Valóban ott állt a rohamtól nem messze a filmfelvevőgép, egy ember szorgalmasan forgatta a fogóját, mint a kintornás. A tiszt betört kivont kardjával a bejáraton, s követték szuronyszegező katonák is mind, míg valamennyien el nem tűntek az épületben.

— Most már értem, — szólt Bodó, — ezt a filmet Bukarestben vetíteni fogják. Címe ez lesz: „Győzelmes csapataink elfoglalják a magyar fővárost.“ Mondhatom, hogy . . .

De Magdolna intett neki a szemével és elhallgattatta. Kisvártatva az operatőr kezdte szétszedni a gépet, az épületből pedig jöttek kifelé a hódítók. A tiszt most már visszatolta a kardját. A csoport felsorakozott, a tiszt vezényelt. Elindultak a lóvasút végállomása irányában. Klári azonnal az

őrtálló katonához fordult, aki eddig mozdulatlanul állta útjokat.

— Mehetünk most már sétálni? — kérdezte tőle oláhu.

Az csak bólintott és kedvetlenül elfordult tőlük. Ők tehát mentek tovább, ballagva a napsütésben. Elmentek a fürdőházig, az imént lejátszódott furesa jelenet színhelyéig.

— Most letelepedhetünk pihenni, gyerekek, — szólt Magdolna, — mindnyájunknak jól fog esni. De aki egy kicsit szaladgálni akar, az szaladgálhat.

Pocok nem akart szaladgálni, leült anyja mellé csendesen. Klári annál mozgékonyabb volt. Futásnak is indult, mint a kölyökkutya. Phil aggódalmas szemmel kísérte, mindig készen arra, hogy rákiáltson és utána eredjen.

— Lássa, méltóságos asszonyom, — szólt Bodó, — ez a nagyszálló volt az ő szovjetházuk. Hetenként kétszer kijárok ide, az igazgató leányának adok órát, láttam őket elégszer. Kun Béla is itt lakott, nem egyszer láttam autóba szállni és bemenni a városba. Meg a lakásügyi népbiztost is láttam. Az asszonyaik itt sütkéreztek a nagyszálló előtt selyempongyolában, proliasszonyok, munkások. Akár hiszi báróné, akár nem, azt mondták egymásnak, hogy méltóságos asszony, meg kegyelmes asszony.

— Komolyan mondja? — derült Magdolna.

— Esküszöm, hogy a saját fülemmel hallottam. És itt láttam a vendéglőből jönni a pincért, aki hatalmas tál libasültet hozott. Az ördög majd elvitt engem, mert négy napja nem ettem már akkor egyebet, mint gerstlit, azt is keveset. De nekik persze volt libájok. Nini, ott hozzák az író.

A nagyszálló oldalsó bejáratánál két ember jelent meg, valami táborigyógyintézetet hoztak, azon feküdt valaki. Az ágyat egy hölgy követte és egy úr. A két ember árnyékos helyet keresett a szálló melletti gyepágy cserjésében. Ott a

hordágyat letették. Az üldögélőkhöz egészen közel. Magdolna tekintete találkozott az ágyban fekvő ember tekintetével. Harmincévesnél valamivel többnek látszó férfi volt ez, sötétszőke hajú, borotvált arcú, igen sápadt. Minden jel szerint nagyon beteg volt, két barna szeme úgy égett a sápadt és beesett arcban, mint két szikrázó optikai lencse. Magdolna megborzorgott ettől a pillantástól. Mintha a messze múltból zibbasztó ütés érte volna: ez a szempár megdöbbenően emlékeztetett a Szilágyi Ákos tekintetére.

A hölgy tett-vett az ágy körül, kis asztalt rakott melléje könyvvel és cigarettával. A kísérő úrról pedig mindjárt meglátszott, hogy orvos. Fogta a beteg pulzusát, homlokát érintette, beszélgetett vele, bólintgatott.

— Miféle író ez? — kérdezte Magdolna halkán.

— Ez Detky Pál, a nevét biztosan hallotta, báróné.

— Hallottam, hogyne. Csak nem olvastam tőle semmit. És miért van itt?

— A nagyszállót a kömmün berendezte szanatóriumnak is. Ez a Detky súlyos operáción esett keresztül, hallottam is, hogy mi volt vele, de már elfelejtettem. Hónapok óta itt haldoklik lassan. Ha jó idő van, kiteszik az ágyát, hogy levegője legyen. Aki mellette van, az a nővére. Ápolja. Furcsa nézni így egy embert, akiről tudni, hogy már csak pár hete van.

— De hát mi a baja?

— Hallottam, de elfelejtettem. Különben házasember, de a felesége, úgy hallom, bolond. Azt valami zárt szanatóriumban ápolják. Szép kis családi élet.

Magdolna pillantása megint találkozott a betegével. A beteg lázasán és kitartóan nézte őt. Szétbonthatatlanul sok volt ebben a nézésben. A feltűnő szépség szomjas észrevétele. Erős emberi kíváncsiság. A halálra szánt ember közömbössége

a társadalmi formák iránt, mert ugyan mi történhetik egy haldoklóval, ha túlságos feltűnően nézget egy asszonyt? És nyilvánvaló vágy volt a szemek lázas tüzeiben, ősi férfi-vágy, amely nyers nyiltsággal beszél és félreérthetetlen.

— Maga ismeri ezt az író, Bodó?

— Személyesen nem ismerem, de sokat hallottam róla. Az apja államtitkár volt, már rég meghalt. Ő igen szertelen életű lumpnak és kártyásnak számított. De nagyon tehetséges. Egy színdarabját láttam is a Nemzeti Színházban, igazán kitűnő volt. Sokat emlegették mindenféle színésznőkkel...

Itt meghökkent Bodó, mert most vette észre, hogy Pocok ott ült mellettük. Magdolna is ijedten tekintett a gyerekekre. De az nyilván egy szót sem hallott abból, amit beszéltek. Az eget nézte és erősen gondolkozott valamin.

— Min jár az eszed, kisfiam?

Pocok megrezzent és elmosolyodott. Mindig elmosolyodott, ha anyja szólt hozzá.

— A madarokról gondolkoztam, mama. Ők mindig zenében beszélnek. Mint az Operában a szereplők. Az ő életük folyton opera. Szébb volna nekünk is mindent énekelve mondani.

Magdolna megsímogatta a gyermek kezét. Aztán megint a betegre nézett, aki nem volt meszszebb tőle tíz lépésnél. És fektében most is őt nézte. Kitartóan, lángolóan, majdnem vadul. Ez a nézés forróbb volt a legtámadóbb és legérzékibb vallomás szavainál.

— És ő vajjon tudja, hogy meg fog halni?

— Azt mondják, hogy tudja, de közömbösen veszi. Verseket ír. Csak úgy írószerszám nélkül, gondolatban dolgozza ki. Órákig gondolkozik, aztán a nővérének lediktálja az egész hosszú verset. Nagyon szép versek, néha olvasok egyet-egyét, ha a kezembe akad. Nagy kár érte, mert tehetséges ember.

— Érdekes. Majd utána nézek valaminek, amit írt és elolvasom. De most már talán elég volt az üldögélés. Ha végigmegyünk a szigeten gyalog, egyre hazaérünk. Phil, dear, let us go.

Felálltak és a távoli Klárit odakiáltották. Klári sárga kölyökmacskával jelent meg, ott fogta a fürdőház tövében. Mostanáig játszott vele. A sárga cica most hosszúkás szökellésekkel menekült, mint valami piciny oroszlán. A család indult. Ismét olyan csoportosításban, mint ahogy jöttek. Phil előre indult a két gyerekkel, Magdolna hátrább maradt a zongoratanárral. És el kellett haladniok a gyepre tett betegágy mellett. Magdolna erősen feltette magában, hogy nem néz rá a fekvő emberre. De ellenállhatatlan erő kényszerítette, hogy odanézzon. És a lázas, sóvárgó pillantás az ő szemén keresztül beleszűrődött lelke titkos kamrájába. Mikor elhaladt, azt a nézést, annak a nézésnek heves és vetkőztető dühét a hátában érezte. Szótlanul rótt a szigeti gyalogutat. Vajjon miért emlíkeztette ez az ember Szilágyi Akosra? Tulajdonképpen nem is hasonlít reá. Gondolatai elkalandoztak és Szilágyi Akosra terelődtek, akiről réges-rég nem hallott semmit. Nem is találkozott vele soha. Évekkel ezelőtt azt hallotta homályosan rebesgetni, hogy a Szilágyi-házaspár végleg elszakadt, az asszony feleségül ment egy dúsgazdag hollandi bankárhoz. De mi az ennek a haldoklónak a nézésében, ami Akosra emlékezteti?

Mire haza érkeztek az Andrassy-úti lakásba, a kapunál elbúcsúztak Bodótól, fent pedig már ott találták Korff grófot. A hajó nélkül maradt tengerész, aki polgári ruhát hordott, úgyszólván egyetlen vendége volt Magdolna házának. Az özvegy a legteljesebb és legszigorúbb visszavonultságban élt Budapesten. Ez a Korff gróf, akivel még Kolozsvárt ismerkedett meg, régi jóbarátja volt, szilárd és megbízható ember, hasznos tanácsokkal mindig mellette állott. Száraz, nyugodt, derék

katona volt, hű barát és megbízható. Magdolna életének minden részletét, minden birtok-gondját ismerte.

De nemcsak ez várt rá, hanem egy levél is. A bélyegen látni lehetett, hogy Romániában adták fel. S az íráson látni lehetett, hogy Craiovanu adta fel.

— Megengedi, Egon, hogy elolvassam?

— Természetesen, parancsoljon.

Magdolna egy pillanatig habozott, mielőtt a borítékot feltépte. Tudta, hogy döntő levél van abban a borítékban. Craiovanut még a zsuki versenyeken ismerte meg, kezdő asszony korában. Akkor még Krajován János volt a férfi neve. Nagy-birtokos, sokat utazó, Sorbonneon nevelkedett, világlátott gavallér. Félig magyar, mert anyja Széky-leány volt. Tökéletesen beszélt franciául és neki volt a legszebb régiséggyűjteménye Erdélyben. Megismerkedésök másnapján már szerelmet vallott, de Magdolna a szavát vette, hogy soha többet nem beszél szerelemről, akkor jóbarátok lehetnek. Krajován állotta is az adott szót, de mikor Meszlényi Zoltán elesett, ismét jelentkezett régi szerelmével azonnal. Megkérte a Magdolna kezét. Magdolna kitért a válasz elől, gyásza leteltéig nem akart senkivel ilyesmiről beszélni. Később Románia beleavatkozott a háborúba, Krajován Bukarestben termett és Craiovanu néven belépett a román hadseregbe. Módját tudta ejteni, hogy Svájccon keresztül írjon Magdolnának az ellenséges országba. Magdolna határozott nemmel válaszolt neki. Aztán még egy levél jött, igen hosszú, életre-halálra szóló szerelemről, amely nem hátrál meg az első tagadó válaszra. Magdolna válaszolt: nem. Ez a mostani levél tehát csak az utolsó, legerősebb próbálkozás lehetett.

Kedves Magdolna, — mondta a szálkás írású francia szöveg, — az a levél, amelyet érzésemről, életem egyetlen igazi szerelméről írtam

magának, eredménytelen maradt. Nem nyugszom bele, még erősebb fegyverhez folyamodom: gyermekei iránt való kötelességéről beszélek. Tudnia kell, hogy igen fontos ember vagyok az új Romániában és megvannak az utaim a trón környezetébe is. Itt most olyan világ következik, hogy ha maga a Meszlényi báró özvegye marad, el fogja veszteni a vagyonát s a gyermekei szegény gyermekek lesznek. De mint Juon Craiovanu felesége gazdag asszony maradhat, erről jót tudok állani. Legyen a feleségem. Hogy szeressen, azt nem kívánom. Tudok majd gondoskodni róla, hogy megszeressen. Ha igent mond, csak írjon annyit, hogy igen, a többi az én dolgom. Ha nemet mond, küldje nekem vissza ezt a levelet. Döntse el tehát gyermekei jövőjét s ezzel együtt az én sorsomat is. J. C.

Magdolna behúnyta a szemét. Maga elé képzelte az olajbarna arcú, szálás embert, kutyahú tekintét, érzékien vastag ajkai felett a szénfekete bajuszt. Arra gondolt, hogy azt a száját egyszer meg kell csókolni. Ettől könnyű borzongás futott végig rajta. Aztán íróasztalához lépett. Borítékot vett elő és megcímezte: M. Juon Craiovanu, Bucuresci, Calea Victoriei 18. A francia levelet beletette ebbe a borítékba. A levelet leragasztotta. Ugyanekkor Phil kinyitotta az ajtót: tálaltak.

— Kérem, legyen szíves feladni ezt a levelet, nem tudom, mennyi bélyeg kell most. Majd elszámunk. Most menjünk ebédelni.

— Craiovanu?

— Igen. Megint megkérte a kezemet s én nemet mondtam.

— Majd ír megint.

— Nem, többet most már nem fog írni.

Mikor asztalhoz ültek, ismét felvillant képzeletében a csók gondolata. De ezúttal nem a Craiovanu arca jelent meg előtte, hanem azé az íróé, akit ott

látott senyvedni a szigeten, az árnyékba állított tábori ágyon. És csodálkozva érezte, hogy ettől a csóktól nem futja végig a borzongás. Tünődni szeretett volna ezen, de Korff gróf megszólalt jobbkeze felől. Udvariasan feléje fordult és beszélgetni kezdett. A szigeti beteget elfelejtette.

Csak akkor jutott megint eszébe a lázas szemű arc, mikor este lefeküdt. Visszafelé gondolta végig a napot: a gyerekekkel csendesen elköltött vacsorát, vacsora előtti kézimunkáját, Pocok zongorását, Korff gróf hosszú szegedi híreit, az ebédet, Craiovanu levelét, a délelőtti sétát: és ekkor megint megjelent előtte a lázas szemű arc, amely valami Savonarola-szerű élességre emlékeztette. És eszébe jutott az a gondolata is, hogy ennek a szájnak a csókját nem érezné visszatetszőnek. S a gondolattól megdöbbsent. De aztán ijedelmét megnyugvás váltotta fel: nem fenyegeti semmi veszedelem, hiszen azt az embert nem ismeri, aligha is találkozhatik most már vele, az az ember rövidesen meg fog halni.

— Milyen rossz vagyok, — mondta magában, — hogy egy ember halála megnyugvást kelt bennem. Eh, gyerekség az egész. Nem kellett volna vacsora után feketét innom.

Kisvártatva már mélyen és egészségesen elaludt.

II.

Mire a nyár didergő és nyirkos ősze fordult, a románok eltűntek a városból. Korff Egon gróf minden szegedi híre pontosnak bizonyult, a dunántúli hadsereg a románok kivonulását követő napon megjelent Budapesten. Kint csendesen szemezett az őszi eső, de a házban nagy volt az izgalom. Falragaszokról hoztak hírt, az ujságban kemény napiparancs jelent meg, hogy aki zavarja a rendet, azt felkoncolják. Magdolna eredetileg ötszobás lakásának egyik szobájából, ahová a kommün egy garázda juta-

gyári munkást telepített be folyton perlekedő feleségével és két gyerekével, ezek a lakók nyomtalanul eltűntek. Senki sem tudta megmondani a házban, hogy a jutagyári házaspár mikor ment el a két gyerekekkel és hova. Szurtos holmijuk egy részét ott hagyták a szobában. Rebesgették erről a munkásról, hogy a kommün alatt vidéken járt és résztvett emberek akasztásában. Nyilván csakugyan ludas volt valami efélében, hogy most, az utolsó pillanatban ismeretlen helyre megugrott családotul.

De Magdolna nem tudott figyelni sem a Mami szakácsné lelkendező vásárcsarnoki hireire, sem a felszabadult szobára, amelyet Phil rögtön birtokba vett és tisztogatni kezdett. Semmire sem tudott figyelni, mert Pocok állapota nyugtalanította. A kisfiú már napok óta nagyon gyengének érezte magát, fáradt mozdulatokkal lézengett a lakásban s mikor Bodó a három órás zongorázás után elment, Pocok szeme alatt erős, sötét karikák mutatták a súlyos kimerültséget. Ezen a napon reggel Magdolna megmérte a gyerek lázát, a hőmérő harminchét hármat mutatott. Ezért Pocoknak ágyban kellett maradnia, Philnek pedig el kellett mennie a házi orvos lakására a Szvetenay-utcába, mert a telefon elromlott és a műszerészt, aki megjavította volna, már négy napja várták hiába. A telefon is lerongyolódott Budapesten, mint minden, mint a villamosok, mint a kövezet, mint a világítás, mint az élelmiszerforgalom, mint a nyomoruságos vasutak menetrendje.

— Hiába, — mondta a türelmes Phil, — ez a világháború!

— Mit nekem világháború, — kiáltott Magdolna — és mit nekem az egész emberiség, ha a gyerekem beteg és nem tudok orvosért telefonálni. Siessen, my dear, és jöjjön a doktor azonnal.

De a doktor nem jöhetett azonnal. Phil azzal tért vissza, hogy a doktor már elment a kórházba, onnan délutánig semmiesetre nem szabadulhat, délután végiglátogatja a pácienseket, majd eljön ide is,

A gyerekek délben csak becsináltat adjanak és tartsák ágyban. Még szobában sem szabad felkelnie.

Pocok szeme könnyes lett arra a hírre, hogy nem zongorázhatik délután. De szelíden és engedelmesen nyugodott bele abba, amit meghagytak neki. Feküdt mozdulatlanul az ágyban, a láztól két könnyű piros folt támadt az arcán. Így frisebbnek és egészségesebbnek látszott, mint megszokott sápadtságával. De a lélegzetet kissé gyorsabban szedte. Egy kötet Schumann-kottát kívánt magának, hogy azt lapozgassa. Elböngészett benne, aztán maga elé ejtette a kötetet a paplanra, hogy mély gondolatokba merülve a mennyezetre báméskodjék. A szomszéd szobában annál hangosabb volt a világ: Klári a felszabadult szobát sajátmagának követelte önállóan, Phil nélkül akart aludni. Phil viszont amellet kardoskodott, hogy végre be kell rendezni a lakásban egyetlen olyan szobát is, amelyben nem alszik senki, s amelyet végre „decent“ ebédlőnek lehet használni.

Magdolna nem szólt bele a vitába, nem tudott most törődni semmivel. Jött-ment, szórakozott idegességgel keresett mindenféle tennivalót magának, de megint csak odaült a Pocok ágya mellé tett székre, hogy századszor megfogja a gyerek csuklóját és századszor megkérdezze, nem kívánna-e valamit. A gyerek nem kívánt semmit, gyenge mollyal rázta fejét anyja kérdéseire. Délután a szokott időben megjött Bodó. Pocok gyáván megkérdezte anyját, nem volna-e szabad mégis felkelni és legalább egy félórát zongoráznia. Magdolna megsimította a fiú fejét:

— Drága kincsem, ne okozz nekem fájdalmat. Nagyon fáj, ha meg kell tőled tagadnom valamit.

— Bocsánatot kérek, mama, — felelt elmosolyodva a gyerek, — jó lesz így is, Bodó bácsi majd mesél nekem Mozartról és Lisztről.

A háziorvos alkonyatkor végre megérkezett.

Magdolna szinte futva sietett eléje és karonragadva vonszolta a gyerekszoba felé.

— Hát lássuk csak, — mondta a doktor derűs és megnyugtató hangon, — nincs itt semmi komoly baj. Délután mennyi láza volt a kis bárónak?

— Nem ment fel, — mondta Magdolna, — ezelőtt egy órával mértem, harminchét három volt, mint reggel.

Az orvos felültette Pockot az ágyban. Lehúzatta a gyerek ingét, aztán odanyomta őszhajú, pápaszemes fejét a vézna, látható bordájú kis mellkasra. Hol itt hallgatta, hol ott.

— Most vegyen lélegzetet, Pocok.

Pocok mély lélegzetet vett és kissé köhécselni kezdett.

— Most visszatartani.

Igy ment ez jó sokáig. Az orvos szinte tallérnyi foltonként hallgatta végig Pocok mellét is, hátát is. Sztetoszkóppal is meghallgatta, amelyet szivarzsebéből vett elő. Aztán kopogtatta. Melle és háta minden pontját. Magdolna, Phil és Klári izgalommal állottak az ágy körül. Az anya idegesen dobolni szeretett volna ujjaival a türelmetlenségtől, de nem volt min, ösztönös mozdulata ideges ujjmozdulatokkal beleveszett a semmibe. Válla mozdulataival is lökni szeretne volna már az időt, hogy mennél hamarabb választ kapjon. Az orvos végre felemelkedett.

— Egyelőre nem tudok semmit mondani, méltóságos asszonyom. Jelentéktelen kis hurut is lehet, ijedelemre semmi ok niesen.

— Orvosságot nem ír doktor úr semmit?

— Főlöskéges. Lázat pontosan tessék mérni három óránként. Holnap megint eljövök.

— De nincs semmi különös rendelkezés? Nem volna szabad például felkelnie, hogy egy kicsit zongorázzék?

— Nem, nem, — felelt élénken a doktor, — azt semmiesetre. Pihennie kell. Csak maradjon az ágy-

ban. És jól egyék. Mennél bőségesebben. Könnyűt, de sokat. Na viszontlátásra, kis báró, nem lesz itt semmi baj, csak a mamának mindenkor szót kell fogadni.

Kikiséréskor az előszoba ajtajában Magdolna még egyszer megkérdezte:

— Doktor úr, beszéljen őszintén, kell nekem fél-nem valamitől?

— Nem kell félnie, méltóságos asszonyom. Kis hurutnak látszik. Most mindenki hurutos. Az bizonyos, hogy a gyermek nem jó kondícióban van. Fel kell majd táplálni alaposan, legalább öt-hat kiló kell még neki. Majd meglátjuk. A lázmérés azonban igen fontos.

— Mondja, doktor úr, de feleljen nekem egyenesen: mi a legsúlyosabb lehetőség, amitől tartanom kell?

Az orvos vállat vont és habozott.

— Édes Istenem, baj mindnyájunkkal történhetik. A kis báró bal tüdőcsúcsában esetleg lehet valami. Egészen kezdődő...

Magdolna eltakarta az arcát és azonnal sírni kezdett.

— No de kérem, méltóságos asszony, ne legyen gyerek. Ez a legrosszabb lehetőség. Hiszen ezt kérdezte, nem? És ha van is egy kis kezdődő tüdőcsúcshurut, az semmi. Azt nagyon szépen meg fogjuk gyógyítani. De ismétlem, ez a legsúlyosabb feltevés. Lehet, hogy holnap a kisfiút már kikergetem az ágyból. Ezt őszintén mondom. Kezeit csókolom.

— Ezt komolyan mondja?

— A legkomolyabban. Kezeit csókolom.

Magdolna megtörölte a szemét és némileg megnyihlten tért vissza az ágyhoz.

— Holnap már szabad zongorázni? — kérdezte sóváran Pocok.

— Valószínűleg, drágám. A doktor bácsi azt mondta, hogy valószínűleg kikerget az ágyból.

— Akkor jó. Akkor szívesen várok. És most kaphatok befőttet?

— Jaj, drága kincsem, akár tíz üveggel. Phil, dear...

De Phil már ott sem volt, már szaladt az éléskamra irányába. Az egész család megkönnyebbült. Később lázat mértek, s az lement harminchét egyre. Ettől aztán általános boldogság keletkezett. Az ágyhoz este odahúzták a nappali asztalt, azon terítettek vacsorára, hogy Pocok mellett ehessenek.

Éjszaka Magdolna, miután nyughatatlanul dobálta magát egyik oldalról a másikra, szüntelenül csak a gyerekre gondolt. Próbálta az egész esetet úgy elképzelni, mint felfújt vaklármát. A doktornak igaza lehet, ilyen időben mindenki hurutos. A láz nem magas. Még valami nevetséges is lehet abban, hogy futó gyerekbetegségnek ekkora feneket kerítenek. De mikor úgy megnyugtatta magát és saját érvelésétől megkönnyebbülve boldogan igazította el fejét a párnán, egyszerre minden ok nélkül riasztó aggodalom nyílallott fel benne. Kikelt az ágyból, pongyolát kapott magára, lábát papucsba bujtatta és óvatos hangtalansággal beosont a Pocok szobájába, amelynek ajtaját éjszakára csak behajtotta volt, de nem csukta be. A sötétben kitapogatta a szoba sarkában álló lámpát s azt kattantotta fel, hogy az alvó gyereket a hirtelen világosság fel ne serkentse. És ime, Pocok mosolygó arccal, nyitott szemmel nézett rá az ágyból. Ő odalépett és leült az ágy szélére, hogy a gyerek kezét a kezébe vegye.

— Teremtő Isten, hiszen már fél tizenkettő, és te még ébren vagy?

— Ilyenkor még gyakran fenn vagyok, mama, máskor is.

— Fenn vagy? Nem tudsz aludni? Én erről nem tudtam. Rosszul alszol?

— Nem, nem alszom rosszul. Tudnék aludni, de... tudod, én sajnálok aludni, mert akkor nem gondolkozhatom.

— És miről gondolkozol ilyenkor?

— Nem tudom. Muzsikáról. Magamban sokat zongorázom. Végigjátszom hosszú darabokat, s az nagyon szép. Ez olyan, mint az igazi zongorázás. Néha hibát is csinálok, akkor haragszom, visszamegyek és újra kezdem. De néha hibátlanul is sikerül. És rólad is gondolkozom.

— Rólam, édes kis jószágom, te? És mit gondolkozol rólam?

— Semmit. Csak úgy gondolkozom, hogy a világon vagy és te vagy a mamám. Másról aztán nem is szoktam gondolkozni. Most miért sírsz?

Magdolna odaborult fia mellé, kis ideig nem tudott felelni. Magához szorította a vézna kis vállat és sírt.

— A boldogságtól sírok, drágaságom. Hogy a jó Isten nekem adott téged. És hogy ilyen jó vagy és kedves. De tudod, kis Pockom, lehetnél még jobb is. Ha rendszeren aludnál. Mert az kell a szervezetnek. Ha nem alszol rendszeren, az árt neked. Igérd meg nekem, hogy most rendszeren fogsz aludni.

— Jól van, mamuskám, megígérem. Mindjárt alszom.

Magdolna megcsókolta a gyerek homlokát, megsimította a párnán elkócolódott haját, aztán felkelt. Csendesen leoltotta a villanyt és kiment. A gyerek ágya felől cuppantás hallatszott és olyan halk kis nevetés, mint a csinytevőé! Visszacuppantott és nevetett ő is a sötétben, aztán a boldogságtól megint sírva fakadt. Váratlanul a férje jutott eszébe és az a különös gondolat formálódott meg benne, hogy Zoltán, ennek a gyereknek az apja, akkor is milyen nagyon-nagyon messze volna ettől a boldogságtól, ha élne. Anya és gyermeke olyan tökéletesen és ősi módon közel tudnak lenni egymáshoz, hogy ezt férfiember, még ha apa is, alig értheti.

A gyereknek másnap reggel harminchét kettő volt a láza. Magdolna napja sugárzó boldogsággal kezdődött. A délelőtt eltelt azzal, hogy gyermekkorá-

ból való apró történeteket mesélt a fiúcskának, aki ezeket az emlékeket mindig roppantúl szerette. Aztán odaült a zongorához és játszott a fiának könnyű, játékos dolgokat, amelyeken mindketten szívesen elmulattak: Chaminade Pierrettejét és Mendelssohn Momento Capricciosóját. Dél tájban azonban ott kellett hagynia a betegágyat, mert vendéget jelentettek, még pedig olyat, amely a meglepetés sikolyát csiholta ki belőle. A névjegyén, amelyet Mámi köténysarokba fogva adott át neki, elhanyagolva az előírt ezüsttálcát, ez a név állott: Rozsály Ferenc, m. kir. főhadnagy.

Ő állott ott valóban, Rozsály Feri, a gyermekkori ábránd, a hajdani ludovikás, de férfivá éretten, délcegen, mellén a kitüntetések egész glédájával. Magdolna szó nélkül megölelte, magához szorította és jobbról-balról megsókolta.

— Még ilyen meglepetést! Ferikém, hogy kerülsz ide? Nem is írsz, csak úgy betoppansz! Hadd lássalak, mi van veled, hiszen jó három éve, hogy nem jártál itt.

— Csókolom a kezedet, tegnap jöttem a fővezérrel.

— Milyen fővezérrel?

— Hát nem olvasol ujságot? Horthy Miklóssal. Jöttünk, hogy ráncba szedjünk benneteket ezen a kommunista Pesten. Majd mi most rendet csinálunk. Nem is kínálsz hellyel?

— De drágám, hiszen itthon vagy. No de ilyen örömet. Mesélj, mesélj. Édesanyád hogy van, mit tudsz róla?

— Megvan, köszönöm, panaszkodik szegény a csehek miatt. Nem is tudom, mi lesz a birtokkal. De majd csak megsegít az Isten. Nálatok rendben van minden? Klári, Pocok jól vannak?

— Klári lement sétálni. Pocok éppen fekszik, tegnap még nagyon megijedtünk, de alighanem múltó kis hülés az egész. Majd később bemész hozzá.

Most beszélj magadról. Csak azt ne ujságold megint, hogy szerelmes vagy, mert azt már únom.

Rozsály Feri megpödörte szőke bajszát. Gógösen mosolygott.

— Szerelmes? Az semmi, barátom. Vőlegény vagyok.

— Szent Isten, te fiú, ne ijeszges. Kit veszel?

— Nem kell ijedezned. Emlékszel Nyiry lovasági tábornokra, aki szegény Imre bácsival szolgált a tizenhármasonál?

Magdolna felkapta a fejét. Egy régesrégii jelenet jutott eszébe. Lánykorában, az abbaziaai út előtt, ott ült a Pannoniában boldogult szüleivel, s az asztalhoz odaült Nyiry, akkor még ezredes. A szomszéd asztalnál ült Zoltán, akkor még ismeretlen, virágküldő fiatalember. Ő szerelmes volt Szilágyi Ákosba. Nyiry ezredes pedig becsmérelte Szilágyi Ákost. De ez a régi jelenet csak úgy villanásként szaladt át emlékezetén.

— Emlékszem, hogyne.

— Hát annak a fiatalabbik lányát veszem el. Még a télen megtartjuk az esküvőt, csak azt várjuk, hogy itt Pesten a dolgok megszikkadjanak egy kicsit. Tudod, elégszer magyaráztam neked, milyen szerelmes vagyok, most már ezt resteltem is mondani, pedig most igazán igaz. Olyan boldog vagyok, hogy szeretnék kurjongatni az uccán. Majd kapsz te is eljegyzési kártyát. De addig is, mihelyt lehet, össze foglak hozni benneteket. Hanem te Magdolna, fogódzál meg a székben. Kivel találkoztam tegnap délután, soha nem fogod kitaláni. Képzeld: Yolandával.

— Jézusmária, Friedrich Yolandával? A kis gömböccel? De hiszen az Bécsbe ment férjhez.

— Hol van az már. A bécsi urától elvált és feleségül ment egy szabadkai orvoshoz, akitől viszont most válik. Tiszta véletlenségből szaladtam bele az utcán. Hallottál ilyet? Gömböcebb, mint valaha.

Azonnal megismertük egymást. Mesélte, hogy fogorvoshoz jár és roppant szégyelt beszélni velem, mert két foga hiányzik. Mondtam, hogy csak ne szégyelje magát, mert nekem is a fél vesém a nyíregyházi hadikórházban maradt, két ujjam a Doberdón, egy darab fejembőre pedig az Isonzónál. Ezen nagyon jól nevettünk, aztán elészedtük a régi ismerősöket, természetesen legelőször téged. Fogalma sem volt róla, hogy itt lakol. Izenetet is hozok tőle: délután háromkor eljön meglátogatni. Sajnálom, hogy én ugyanakkor nem lehetek itt, de a fővezérségen van dolgom. Hát most mesélj, hogyan úszad meg a kommünt.

Magdolna mesélt. Elmondta a lidérenyomás hónapjait, a részint gyalázatos embertelenséget, részint meglepő hűséget mutató alkalmazottak példáit, az éjszakai lövöldözéseket az utcán, a parlament-pincéjébe hurcolt túszokról szóló híreket, a megdermedt kisemberek pletykáit Szamuelyly vonatáról, aki kávéskanállal vájta ki vidéki kolostorokban az apácák szemét, viszont más pletykákat, amelyek mindent hevesen és bizakodóan cáfolták, a gerstlit, a sorban állást, az állandó rettegést, az ellenforradalom Dunáról tüzelő monitorait, a románokat, a missziókat, Romanellit, mindent. Feri viszont elmondta kalandos szökését Savanyúkútnál az osztrák-magyar határon, a bécsi emigráció izgalmaival, aztán szegedi utazását, a siófoki szervezkedést, mindent. Világtörténelmi borzalmak és izgalmak cserélődtek ki beszélgetésükben, hézagosan, bizonytalanul, ellentmondóan, de tele vérrel, megaláztatással és iszonyattal. Aztán egymásra mosolyogtak. A kályhában vígan pattogott a tűz.

— Szent Isten, szaladnom kell. Hol az a Pocok, hadd nézem meg még egy percre.

Pocok nyugodtan feküdt az ágyban és előre nyujtotta kezét.

— Szervusz, Feri bácsi.

— Szervusz, öcskös, emlékszel még rám?

— Hát hogyne. Akiket szeretek, azokra emlékszek.

— Ez már derék dolog. Csak az nem tetszik nekem, hogy ilyen girhes vagy. Tornászni, hékás, tornászni. Na ne félj, tavasszal majd kézbe veszek és elviszlek lovagolni. Na mi az, nincs kedved?

— Én a lovat nem szeretem. Az túl nagy.

— Ugyan ne beszélj zöldeket. Apád remek lovas volt, nagyapád is. Te is lóra való legény leszel. Na szervusz, öcskös, tiszteltetem a nénédet, aztán gyógyulj meg hamar, rendes embernek nem való a betegség.

— Igen, — felelt a gyerek, — majd igyekszem.

Rozsály Feri pengő sarkantyúval távozott, az előszobában olyan sapkát tett a fejére, amelyen elül hosszú sastoll díszlett. És kemény lépéseinek döngése még a folyosóról is menetszerűen hallatszott be. Magdolna szeretettel hallgatta ezeket az elhangzó lépéseket és ellágyulva mosolygott annak a titkos írásnak emlékéen, mellyel a tamási kastélyban leveleit írta. Boriska szobalány is eszébe jutott és azon is mosolygott. És előre mosolygott Yolandán is, aki ebéd után meg fogja látogatni.

Yolanda be is csengetett pontosan. A két hajdani barátnő megölelte egymást, Magdolna a saját ifjúságának szóló derűs mélabúval, Yolanda harsogóan hangos és szeles viszontlátással. Csakugyan nem változott semmit. A divat változott, nem ő: lába húsa most nem magasszárú, hanem félcipőből dagadt ki, vaskos lábszára nem középig, hanem térdéig pompázott ki a szoknya alól. A szék ijedten recscent meg heves mozdulatai alatt. És szavajárása sem igen változott, mert a szobában széttelintvén, mindenekelőtt ezt mondta:

— Rém cuki bútoraid vannak. Jelzem, az én holmim is elég jó, ami maradt. De rém sok baj történt velem.

Mióta Magdolna férjhezment, nem látták egymást. Idestova tizennégy esztendő történetével kel-

lett egymásnak beszámolniok. Magdolna gyorsan végzett a maga beszámolójával. Férjhezment, nyolc hosszú évet nyugalmas, csendes házasságban töltött, két gyereke született, akkor jött a háború, férje is, apja is elesett, anyja meghalt. Most megvan a tamási birtoka, bérbeadta, özvegy sorban majd éldelegél valahogy. Yolanda már nem végzett ilyen röviden. Patakszó részletességgel adta elő, hogyan szeretett bele a wolfgangi tónál egy bécsi mérnökbe, aki haszontalan és csélesap fráternek bizonyult, majd pedig hogyan szeretett bele egy szabadkai orvosba, aki — miután a Friedrich-vagyon hadikölcsön né változott — rém komiszul bánik vele s ezért most válnak is. Ha a válóper befejeződik, hozzá megy egy szanatóriumi gondnokhoz, akivel vasúton ismerkedett meg. Az illetőnek félkarja van, de hát manapság az ember ne igen válogasson, különben is egy rém jólelkű, egy cuki ember.

— Hát neked kid van? — kérdezte aztán könnyedén Yolanda.

Magdolna visszakökölt és fülíg pirult a kérdéstől.

— Nekem? Senkim. Hiszen özvegy vagyok.

— Jaj de jó. Ez igazán vicces felelet. Éppen, mert özvegy vagy, kell, hogy legyen valakid.

— Nem, drágám, — ingatta Magdolna a fejét megbocsátó komolysággal, — nekem nincs senkim.

— Azt hiszem, csak diszkrét vagy. Hiszen azt tudnod kell magadról, hogy rém csinosnak számítasz. Esküszöm, elámultam, mikor megláttalak. Kevés ilyen szép asszonyt ismerek, mint te vagy. És fiatal is vagy, hiszen én tudom, hogy nem vagy több harminckettőnél. És férfi nélkül élsz? Ilyet még nem ettem.

— Mi van ebben csodálatos? Hiszen itt vannak a gyerekeim.

— Na ne okoskodj, az más. Egészséges, fiatal asszony vagy, nem tartozol senkinek felelősséggel, hogyhogy nincs férfid? Pláne, aki ilyen szép. Bizto-

san rém sokat ostromolnak. Jelzem, én nem is értem az egészszet. Hát neked nem kell a szerelem?

— Nem, — felelte Magdolna elpirulva.

— Hát ez fantasztikus. Mióta vagy özvegy?

— Hat éve.

— És azóta férfi nélkül élsz?

— Igen, — válaszolta Magdolna kissé türelmetlenül.

— Nahát fiam, ha én két hétig szerelem nélkül élek, akkor már ideges vagyok és nem tudok aludni. Te pedig hat éve... az embernek az esze megáll. Hát te nem szeretsz csókolódnizni?

— Nem, drágám, nem szeretek. És beszélni sem szeretek erről a témáról, ne haragudj. Beszéljünk másról. Mi van a két öcséddel?

De Yolanda nem vette tudomásul a kérdést. Nem volt hajlandó a maga tárgyától eltérni. Meglepett gyanakvással nézett gyermekkori barátnőjére és összecsapta a kezét.

— Magdolna, te frigid vagy!

Magdolna felállt a székről. Ingerült lett és roppant ideges.

— Angyalom, nagyon kérlek, hogy ezt hagyjuk. Nem akarod a gyerekeimet látni?

— Kérlek, hogyne, — felelt Yolanda elhidegvedve, hangjában némi sértődéssel, — én nagyon szeretem a gyerekeket. Sajnos, nekem egyik házasságomból sincs gyerekem. Mit csináljak, nem adott az Isten. Akármit csinálok, nem lesz gyerekem. Merre kell menni?

Magdolna előre ment és benyitott a Pocok szobájába. A fekvő kisfiúnál már ott ült Bodó. Magdolna bemutatatta. És látta, hogy Yolanda alig veszteget egy pillantást a gyerekekre, de a zongoratanárt élénk érdeklődéssel szemügyre veszi. Majd bejött Klára a Phil kíséretében. Yolanda néhány szót váltott a két gyerekkel, de nyilvánvalóan csak udvariasságból, egyébként több ízben újra és újra végigmérte a zongoraoktatót a sorozó orvos módján. Aztán kar-

kötőórájára pillantott és sietést mímelt. Az előszobában már nem ölelte meg barátnőjét.

— Ha megint Pestre jövök, elnézek hozzád. Te leszel a barátnóm, meg Zsoldos Bella, az a remek színésznő, micsoda karriert csinált, talán emlékszel rá, hogyan emlegettem neked Fügeden. A válóperem miatt Szabadkára kell mennem, de a következő férjem pesti. Itt fogok lakni a fővárosban. Végre. Remélem, gyakran látjuk egymást. Ez a zongoratanár rém jó pofa, csak karikalába van. Hát szervusz, drágám, rém örültem. Isten veled és jobb erkölcsöket.

Ezt már a csukódó előszobaajtóból mondta vissza, aztán igen magas cipősarkain eltipegett. Magdolna visszament a gyerekszobába.

— Mama, én erre már találtam nevet,— mondta Klári, — pukkancs néni. Phil is talált egyet: Mrs. Paunch. Mennyit neveltünk. Csak ez a sóltan Pocok nem akar nevetni.

— Én órá nem figyeltem, — mondta Pocok és a mennyezetet nézte.

— Nem kell olyan szigorúnak lenni, bárónő, — mondta Bodó, — én ezt a hölgyet egészen szimpatikusnak találom. És a külsejéről nem tehet senki.

Magdolnára nézett megerősítésért. De Magdolna nem nyilatkozott a kérdésről.

— Kicsit ideges vagyok, gyerekek. Lefekszem egy félórára. Addig majd mérjetekek lázat.

Visszavonult a saját szobájába és lefeküdt a diványra. Fáradtnak érezte magát attól a felkavart izgalomtól, amelyet asszonyi titkának firtatása kellett benne. A diványon fekve megvárta, míg idegessége elül kissé, aztán elhatározta, hogy most rendesen fog gondolkozni arról a dologról, amelynek gondolatát rendszeresen kerülni szokta.

Erőszakos bátorsággal felidézte magában nászéjszakája emlékét. Kínos emlék volt: egy megvadult férfira emlékezett vissza, aki mintha szesztől lett volna mámoros. Aki vele semmit sem törődött, csak

sajátmagával. Aki olyan részvétlenül és gyengéd-telenül vette birtokba, mint a falusi mészáros, mikor elmetszi a bárány nyakát. Még most is maga előtt látta a vad gyönyörűségtől eltorzult férfiarcot és visszaemlékezett saját kiszolgáltatott józanságára, szemérme émelységére, elszántan türt szenvedésére. S aztán a hosszú házaseslet következett, melynek öleléseit a tárgyilagos, rendszeres Zoltán szabályos rendszerbe osztotta be. Ő megadó türelemmel várta ezeket a napokat, s annál jobban várta, mennél jobban vágyott arra, hogy túl legyen rajtok. Sokáig azt hitte, hogy ez a természetes házaseslet, hogy ez a világ minden házaspárjának négyszem-köztü életében így van. De aztán a kőrösgyarmati birtokos szomszédok asszonyaitól, akik barátnőivé váltak, egy-egy célzást hallott, mikor férfi nem volt jelen. Az ilyen társalgásoktól mindig visszahúzódott, vele született tisztasága és szemérme, de meg szigorú nevelése is visszatartották attól, hogy bizalmas barátnők között is kíváncsiszkodják és kérdéseket tegyen. De a célzások értelmét képzelete munkájával összerakta és lassanként kihámozta titkos tünődéseiből, hogy Isten valami csodálatos örömet adott más asszonyoknak, amelyet tőle megtagadott. Hosszú ideig tartott, amíg arra a meggyőződésre jutott, hogy benne van a hiba. Tisztességes és jó feleség volt mindvégig, s ezért férje előtt bizonyos eltitkolt lelkiismeret-furdalást érzett. Mindaddig, míg egyszer egy kolozsvári bálról hazatérvén Zoltán, aki aznap este némi pezsgőt ivott, így szólt a hálószoba titkos magányában:

— Hideg természetü asszony vagy, de én ezt szeretem, mert nem fogsz bolondságokat csinálni.

Ez a megjegyzés megszüntette férje iránti lelkiismereti furdalásait. Az önmaga előtt való silánysági érzést azonban nem. Úgy képzelte, hogy mint ahogy vannak süketek és vakok, bizonyos tekintetben őt is nyomoréknak kell számítani. Et-

től szerény lett, félénk és alázatos, mint aki egy mások által nem ismert súlyos fogyatkozást hordoz magában. Hiába látta, hogy férje boldog és nyugodt, maga szüntelenül vádolta magát. De bele-törődött, hogy ő így született, s ez másként nem lehet. Titkáról, amelyet szégyennek érzett, soha sem beszélt senkivel. Csintalan női megjegyzéseket férfi nélkül való társaságban nem vett tudomásul, asszonytársai lassan rá is jöttek természetének erre a vonására és előtte tartózkodtak pajkos megjegyzéseket tenni, vagy sikamlós történeteket, közel hajló fejjel, bizsergő izgalommal elmondani. Így aztán egyensúlya az évek folyamán kialakult. Csak egy epizód zavarta ezt az egyensúlyt. Egyszer Tusnádon fürdöztek, s éjszaka a pezsgős társaságban valaki kiadta a jelszót, hogy kellene egyet kocsikázni az erdei éjszakában. Klári élt már akkor, Pocok még nem. Férje hevesen politizált a maga társaságában és nem volt kedve a kocsikázás vidám és oktalan ötletéhez.

— Te csak menj, ha kedved van, — mondta, — Gerzson majd elkísér, de egy félóránál tovább ne maradjatok.

Ez a Gerzson a kincstári erdészeti embere volt, ügyetlen, ormótlan ember, rosszul borotvált ábrázata gorilla-szerű torz vonásokat mutatott. A társaságban nem esett rá különösebb hangsúly, keveset beszélt és azt is érdektelenül, politikával alig foglalkozott, a vadászaton kívül semmi más a világon nem érdekelt.

A holdfényes kirándulás jókedvű szereplői kocsikat állítottak elő, volt ott három olyan kocsi, amely a környéken lakó gazdákat várta. Az első két kocsiba mások kerültek, Magdolna a Gerzson kíséretében az utolsó kocsira maradt. Elindult a három kocsi az erdei országúton, amelyet a holdvilágban színezüstitté vált fenyvek szegélyeztek. Az első kocsin énekeltek, a másodikon hangos kacagással beszélgettek, Magdolna nem beszélgetett a maga tár-

sával. Az nem tudott beszélgetni. De ez a némaság jobban is esett Magdolnának. A mulatság cigányzaja, hangos hejehuja-lármája egyszerre megszűnt az elbűvölt erdőben. Idegeit jólesően simogatta ez a csend, az éjszakai kocsizás olybá tűnt előtte, mintha nem is volna valóságos, csak álmodta volna. Már jól előre haladtak az erdőben, mikor az első kocsi megállt. Valaki visszakiáltott róla:

— Halló, hölgyek és urak! Leszállunk szellőzni egy kicsit! Sétálunk!

Megálltak és leszálltak ők is, Magdolna nem szerte a társaságot zavarni. „Remek asszony, — szokták mondani az urak — mindent mitmachol“. Bal-kéz felől gyalogút kígyózott befelé a fenyvesek közé. kanyargó vonalú. Amazok sikongva és kacagva szaladtak előre, ők csendesen ballagva hátra maradtak. S ekkor azt történt, hogy Gerzson villámgyors mozdulattal átkapta őt, anélkül, hogy előbb egyetlen udvarló szót is mondott volna. Magához szorította és a száját kereste. Magdolna megdöbbenve kapta védekező könyökét magok közé és igyekezett eltolni a támadót. Első ösztöne sikoltani készlette volna, de rögtön eszébe ötlött, hogy a társaság előre sietett részéből visszamaradhatott valaki és meghallhatja. Némán dulakodott, megállva a gyalogúton. A férfi igen erős volt, a karja úgy szorított, mint a harapófogó.

— Ha nem enged el rögtön, — lihegte végre Magdolna halkan, — elmondom az uramnak.

A férfi szorítása meglanyhult. De azért, gyors lélegzetet szedve ő is, konokul felelte:

— Csak mondja el. Nem félek. Mindenkin képes volnék átgázolni magáért.

Magdolna sarkon fordult. Indult vissza a kocsi felé. A férfi megint melléje ugrott és megint átkapta:

— Azért is mecsókolom, a teremtsit az életemnek...

De ekkor a közelből asszonyi hang hallatszott:

— Magdolna! Erre vagytok? El ne vesszetek!

— Már megyünk vissza, — felelt Magdolna hangos szóval.

Gerzson lemondóan elengedte. Némán lépkedtek egymás mellett visszafelé. Megérkeztek a kocsihoz. Mikor lábát a felhágóra tette, a férfi segítése örve alatt vadul megragadta a karját. Ő elhárította.

— Kérem, — mondta halkán, de keményen, — ne érjen hozzám, különben helyet cserélek valakivel.

Felszálltak és szótlánul várták meg a többieket. A sétálók nagy kacagással, hangos szóval összeverődtek megint. Indultak visszafelé. Gerzson most már nem tett több kísérletet. Egyetlen szót nem szóltak az úton. Mikor visszaértek a főépülethez, Magdolna előre sietett és megkereste férjét.

— Kellemes volt? — kérdezte Zoltán.

— Nagyon kellemes, jól kiszellőztem a fejem. De most már szeretnék is lefeküdni. Maga csak beszélgessen, ha még kedve tartja.

Gerzson már ült a nagy asztal egy távolabbi helyén és némán nézte bozontos szemöldökei alól, mint a ketreche csukott ragadozó állat. Ő felment a szobájába és gyorsan lefeküdt. Szerette volna kitépni képzeletéből és eldobni a kellemetlen kalandot, de nem tudott másra gondolni, mint a vadul ölelő karok erejére. És mélységes megdöbbenéssel állapította meg magában, hogy abban a percben, mikor lihegve küzdött az erőszakos ölelés ellen, idegrendszerében történt valami. Érzékeiben valami soha eddig nem tapasztalt zsibongás jelentkezett, valami ismeretlen gyönyörűség alig észrevehetően felbukkanó ígérete. Amely még most is benne zsibongott, ahogy ott feküdt az ágyban és nem jött álom a szemére. Nem tudta tagadni maga előtt, hogy az a férfi igen erős testi hatással volt rá. Pedig csúfnak találta, érdektelennek, nem kellemesnek. És hiába kergette magától a gondolatot, az mégis csak alakot öltött és visszatarthatatlanul kiformalódott: ez a

férfi talán megadhatná neki az ismeretlen örömet. S mikor már ennél a gondolatnál tartott, rémülten állapította meg, hogy képzeletben már a házastörés küszöbéig jutott, ha ártatlanul is. Ez nagyon megijesztette. Elhatározta, hogy addig nem alszik el, míg férje is fel nem jön a mulatók közül, megöleli, magához szorítja, a tisztesség mentsvárába menekül. De Zoltán jól érezte magát odalent és nem jött. Ő pedig ott feküdt annak a furcsa és elmulni nem akaró, galád zsidongásnak kiszolgáltatottan. Mígnem mégis csak elaludt. De ebben sem volt köszönet, mert álmában a zsidongás folytatódott és az álmodás lidércképei folyton Gerzson ölelését varázolták köréje.

Másnap aztán rendes hétköznapra ébredt, Gerzson nem volt sehol. Nem is látta többé soha. És további házaselete alatt sohasem találkozott férfival, aki ezt a különös érzést megébredtette volna benne. Gerzsonra ma már alig emlékezett, arcának, alakjának elmosódó részleteit nem tudta többé összerakni magában. De arra az egyetlenegy pillanatra, mikor egész halványan nőnek érezte magát egy férfi vágyának karjai között, emlékezett ma is. És mélyen gondolkozva idézte fel most magában. Ez az emlék azt jelenti, hogy amit ismernie eddig nem adatott meg, nem lehetetlen mégis megismernie. A fizikai lehetőség, bár mélyen elbújva, valahol mégis megvan benne. Nem teljesen lehetetlen, hogy megtudja ő is, mi az a titokzatos gyönyörűség, amelyért józan életű, rendes asszonyok egyszer csak megbolondulnak, felrúgják nyugalmas életüket és a rendes, derék férj mellől haszontalan emberek bizonytalan sorsa mellé szegődnek. Még olyan is akad, aki megöli magát. De nem mint ő akarta egyszer, gyermeki rajongásból szőtt ábrándért, hanem valami korántsem lelki dologért. Megtudni, hogy mi ez, nagy dolog lehet. De hogyan lehet megtudni? Alighanem úgy áll a dolog, hogy nem minden férfi illik minden nőhöz. Bizonyára megvan annak a titokza-

tos szabályszerűsége, hogy milyen férfi milyen nőt vonz és viszont. Ha e vonzás megvan, a titok maga jelentkezik, mint ahogy az elektromos fémszálak találkozásakor a csengő azonnal jelet ad. Mikor Gerzson megölelte, a Titok nála is csengetni kezdett. De vajjon Gerzson az egyetlen ilyen ember? Bizonyára nem, a sok millió és millió férfi között alighanem akad még ilyen. Csakhogy lehet ezek között egyet is megkeresni? Úriasszony, aki szereti becsülni és tisztelni sajátmagát, aki vigyáz a neve tisztaságára maga miatt is, halottjainak emléke miatt is, gyerekei miatt is, aki az odaadást csak szerelemből tudja elképzelni és még szerelemből is csak a társadalom rendes formái között, kifogástalan házasságban, — az ilyen úriasszony mit csinálhat? Kettőt csinálhat. Vagy éli tovább eddigi életét és vár, hátha a sors meghozza azt a csodát, hogy jelentkezik valaki, aki felébreszti benne a Titok zsibongását, akibe ezenfelül még bele is lehet szeretni és akihez ezenfelül még feleségül is lehet menni. Ez az egyik lehetőség, a várakozás néma és nagyon-nagyon halvány reménysége. A másik lehetőség: szigorú kegyetlenséggel arra ítélnie sajátmagát, hogy ezt a csodát necsak ne várja, hanem ha jelentkeznék, elfusson előle. Anya, akinek gyerekei vannak, ezeknek a gyerekeknek tartozik az életével. Nem szabad azoknak az életét bonyodalmaknak és rázkódtatásoknak kitenni. Melyiket válassza? A másodikat szeretné választani veleszületett kötelességtudásból és anyaságának őszintén érzett mélységéből. De az a remény, hogy a nagy Titok gyönyörűségét megismerheti egyszer, nehezen engedi eldobni magát. Ez a remény lelkének valóságos része: ha eltaposná, úgy fájna, mintha saját lelkére tiporna.

Magdolna felsóhajtott. Van még egy harmadik lehetőség is: nem döntení a kettő között. Behúnyni szemét és befogni fülét a jövő és a sors előtt. Mert szeretni nagyon jó lenne. Szerelmes-

nek lenni kimondhatatlan jó lenne. És szerelmében az ismeretlen csodát megélni, az mindennél jobb lenne. Szabad erre várni, vagy nem szabad? Mind-egy, ne gondoljunk rá, hagyjuk eldöntetlenül. Ha életének ez a titkos problémája felvetődik, mint most, akkor van mihez menekülni. Itt vannak a gyerekek.

Felkelt és bement Pocokhoz. Betette hóna alá a lázmérőt.

— Min gondolkozol, kis fiam?

— Játsszom magamban. Játékot találtam ki magamnak.

— Mit, aranyom?

— Azt, hogy képzeld el magadnak, mamuskám, az alapskálát. Mondjuk Cé-durban. Most én tudniillik Cé-durban csináltam ezt a játékot. Elképzelem magamnak az első négy hangot egymásután. Cé, Dé, É, F. Most ehhez elképzelem a négy kromatikus hangot lefelé. Cé, Há, Bé, A. És ezt a kettőt egyszerre hallom. Tudom, hogy ez gyerekes dolog, de ne nevedd ki. Tudod, ez olyan, mint mikor egy kislány babával játszik. Hát én ezzel játszok. „Suhog a szél.“ Egyszer. És még egyszer: „Késmárk felől.“ Így játszok itt az ágyban.

— „Játsszom.“

— Igen, játszom. Átrakom más hangnemekbe is. Éppen, mikor bejöttél, Cisz-durban kezdtem.

— De miért nevezed ezt játéknak, kisfiam? Zeneelméleti gyakorlat. Négy akkord egymásután.

— Igen, igen, mamuskám, én tudom. Bodó bácsinak ezt mondtam és elemeztem is neki a négy akkordot és ő engemet meg is dicsért. De a játék benne az, hogy én csak hallgatom magamban azt, hogy „Suhog a szél“ és szándékosan nem gondolok az akkordokra, csak úgy játszok vele, hogy hallgatom. Vagyis „játsszom“ vele, ne haragudjál, ezt mindig eltévesztem.

Magdolna rámosolygott Pocokra, megsímogatta a homlokát és kivette a lázmérőt. Harminchét

három. Csak már jönne a doktor. Pockot a láz egyáltalában nem érdekelte. Már ismét benne volt saját találmányú játékában. Nézte a mennyezetet. Kipirosodott arcán lehetett látni, hogy most hangokat hall és rázza, motozza, keveri őket, mint más gyerek az üveggolyókat. A szomszéd szobából hangos angol szöveg hallatszott át: Klári olvasta fennhangon a minden napra előírt angol regényrészletet, a „Dombey and son“-ból, hogy kiejtése javuljon.

— Nem zavar a Klári olvasása, kisfiam? Szólhatunk neki, hogy olvasson csendesebben.

— Nem, köszönöm szépen, én azt úgyse hallom. Én ilyenkor csak a játékomat hallom. Aztán majd úgyis jön Bodó bácsi és akkor majd vele beszélgetek. De úgye holnap már szabad lesz a zongorához ülni? Egy egészen kicsit. Egy órát, jó?

— Azt majd a doktor bácsi mondja meg, drágám.

Az ajtó nyílt és Bodó lépett be rajta. Ő jelentette a másik látogatót.

— Kezeit csókolom, itt van a gróf úr. Együtt érkezünk véletlenül.

Magdolna bólintott. Ment ki az előszobába. Korff Egon gróf meghajtotta magát a tengerésztiszt utánozhatatlan könnyedségével, aztán kezét csókolt. Magdolna bevezette a saját szobájába. Leültette. Cigaretta rakott eléje.

— Mi újság, Magdolna? Mi van a kis Pocokkal?

— Köszönöm, a láza állandó. Mintha kissé javult volna. Várom a doktort. És őszintén szólva nagyon aggódom.

— Nono, nem lesz az olyan veszélyes. Mit szól az eseményekhez?

— Nem szólhatok semmit, mert nem olvastam még újságot. Nem baj, maga az én eleven újságom.

Korff gróf mindjárt beszélni kezdett. Új rendről beszélt és a fővezérről. Magdolna kézimunkát vett elő. Így szokták ezt már nagyon régen. Ő

csendesesen öltögetett s néha felnézett a grófra, a borotvált arcú, őszülő, elegáns férfira, aki mély, kissé recsegő hangon mesélte a maga híreit. De ezúttal volt a hangjában valami, ami Magdolna előtt idegennek tetszett. A gróf többet állott meg egyes mondókái között, mint máskor tette. És vontatottabban beszélt. Azt a benyomást keltette, hogy mondani akar valamit, de minduntalan halogatja. Ez a sejtés helyesnek is bizonyult. A gróf igen hosszú szünetet tartott, aztán nekidurálta magát.

— Tudja, milyen nap van ma, Magdolna?

— Miért? Valami különös nap van?

— Persze, — bölintott a gróf, — maga nem tartja számon. Ma hét esztendeje annak, hogy megismerkedtünk.

Magdolna meglepetten kapta fel a fejét. Ez az ember hét esztendeje jó barátja volt. Soha nem is mutatkozott másnak, mint jóbarátnak. Soha egyetlen udvarló szót, vagy célzást ki nem ejtett. Az ismerkedési dátumnak ez a számon tartása azonban nem látszott csupán baráti megjegyzésnek. Kivált ezen a habozó, kissé ünnepélyes hangon, ahogy a gróf mondta.

— Ne mondja, hét éve?

— Igen. Hét éve. És ezen a napon mondani szeretnék magának valamit.

— Tessék, hallgatom.

— A bibliában van szó arról valahol, hogy valaki hét esztendeje várt valakire. Ábrahám vagy Lábán, vagy valami ilyenek vannak a dologban. Hát egyszóval . . . én katona vagyok, nem pedig szónok. A szép beszédet nem nagyon értem. Egyenesen megmondom, amit akarok. Én a maga kezét most megkérem.

— De Egon, — szólt Magdolna teljes zavarban, — ez igazán . . .

— Kérem, ne szakítson félbe. Én eddig számos okból nem szóltam. Egyik ok volt például ez a Craiovanu. Nem tudtam, hogy maga hogyan érez

íránta. Az volt a benyomásom, hogy tetszik magának. De legutóbb ez tisztázódott. Legnagyobb örömömmre. Aztán meg az események bizonytalansága is olyan volt, hogy nem szólhattam. Amíg kint jártam a tengeren, sohasem tudtam, mi van magával, nem bukkant-e fel valaki, aki . . . hát szóval, aki miatt esetleg hallgatnom kell. És nagyon rossz levélíró is vagyok, ezt maga jól tudja. Csak mióta leszereltem és gyakrabban járok magához, azóta látom jobban az életét. De még más okok is voltak. Nekem fennállottak bizonyos kötelezettségeim . . . én . . . nehéz ezt . . .

— Üriembernek nehéz, ezt megértem. A kis Simák Biri az Opera ballettjében. Ezt én pontosan tudom. Mint ahogy mindenki pontosan tudja.

— Sajnos, a művésznő szerette ezt terjeszteni, én nem. Nos tehát, közlöm magával, hogy a művésznő férjhez fog menni. Nagyon rendes kereskedőember veszi el. Tehát ez az ok is megszűnt. Azután. A politikai helyzet is olyan volt, hogy nem léphettem fel teljes felelősséggel. Most már felléphetek. Budapesten maradok, szolgálatot vállalok, rendes beosztásom lesz. Maga eddig sem állott támasz nélkül a világban, hiszen tudhatta, hogy az én barátságomra mindig számíthat. De szeretnék ennek kellő formát adni. Legyen a feleségem.

Hosszú szünet következett. Magdolna abbahagyta a kézimunkát és mereven maga elé nézett. Aztán felemelte a fejét.

— Most rögtön kell erre válaszolnom?

— Édes Istenem, — szólt Korff gróf kissé idegesen, — valamit csak tud rá mondani.

— Sajnos, tudok. Egészen mást, mint amit maga megérdemel tőlem. Én szerelem nélkül nem tudok férjhez menni.

— Szerelem nélkül? Teljesen szerelem nélkül? Hát egyáltalában semmit sem érez irántam?

— Dehogy nem. Igen meleg hálát és barátsá-

got. Amellett nagyrabecsülést. Megismertem magát és tisztelem. De ez nem szerelem.

— Ha nem az, akkor még lehet.

— Nem, Egon, nem lehet. Én már átmentem egy nagyon nagy próbán életemben. Hozzámentem valakihez szerelem nélkül. Azzal, hogy majd a házaselet ezt is meghozza. Hát megmondok magának valamit, amit sohasem mondtam meg senkinek, de maga ezt a bizalmat megérdemli tőlem: a házasságomnak ez a része szörnyű gyötrellem volt. A férjem derék és tisztességes ember volt, mintaférj és mintaapa. Soha egyetlenegy szóváltás nem esett közöttünk. Nagy megilletődéssel gondolok az emlékére, hiszen önként jelentkezett és úgy halt meg. Egy hős nevét hagyta a fiára. De szerelem nélkül együtt élni valakivel, nem, Egon, a világért sem, ez borzasztó, ez borzasztó, ez borzasztó.

— Különös, hogy így fel van indulva még a gondolatától is annak, hogy az enyém lesz. Hát olyan visszataszító vagyok?

Magdolna felállott izgatottságában az imént. Most leült. Várt egy kicsit.

— Bocsásson meg. Ezt a kérdést még nem tárgyaltam soha senkivel. Most először. Felizgatott. Roppantul sajnálnám, ha megbántottam volna. Hogy maga nem visszataszító, azt nagyon jól tudja. Nem szeretek túl édeskés dolgokat mondani, de maga azt is jól tudja, hogy igen szép férfi. Itt nem magában van a hiba, hanem bennem. Amit mondtam, az nem magára vonatkozott, hanem minden férfire. Szerelem nélkül ez a gondolat nekem borzasztó.

— De hát lehetetlen engem szeretni? — tört ki a gróf sértődötten és türelmetlenül.

— Magának, kedves Egon, számtalan bizonyítéka van arról, hogy lehet szeretni. Nem a kis ballerina az egyetlen. Mondhatnék főrangú névsort is, de nem akarok ízléstelen lenni. Ismétlem, ben-

nem van a hiba. Én nem vagyok szerelmes magába.

— Másba sem?

— Senkibe.

— Szóval, ha senkit sem szeret, akkor minden férfi gondolatára így irtóznia kell.

— Így van. Ez a pontos igazság.

— Ez különös. Tehát maga általában irtózik attól a gondolattól, hogy... hogy valakinek odaadja magát?

— Igen.

— Hihetetlen. Hát maga nem nő?

Magdolna megint felállott. Ok nélkül három lépést tett a szobában. Aztán visszafordult a férfi felé, aki szintén felkelt és most mellette állt.

— Nézze, Egon, az élet nagyon furcsa. Amiről most beszélünk, az éveken át nem szerepelt az én problémáim között. Övzegy vagyok, a gyerekeimnek élek, ez a problémám elaludt. Ma véletlenül csak erről van szó. Egy lánykori barátnőm járt itt nálam ebédután és faggatni kezdett. Rátapintott erre a pontra. És most maga. Kimondhatatlanul kínos nekem erről beszélni. De egyenesen felelek a kérdésre: úgy látszik, én csakugyan nem vagyok nő.

A gróf hangja fülledt lett és remegő.

— Ezt nehéz elhinni. Ha valaki ilyen kíváncsós, mint maga. Aki összeszámolja a tíz legszebb asszonyt Budapesten, annak magát is fel kell sorolnia. Végignézem a termetét és megőrülök. Ilyen válla van, ilyen dereka, ilyen vonalai... és nem nő... Az lehetetlen. Ezek a lábak... az embernek megkeveredik az esze...

Most már átölelte a Magdolna vállát. S a két váll érezhette, hogy a két forró tenyér reszket.

— Kérem, eresszen el, akárki bejöhet...

— Elereszteni, most, — mondta hebegve a férfi, — mikor az életben először öleltem meg... Nem, nem...

Vonta magához és a szeme szikrákat szórt. Magdolna heves ellenzést érzett ösztöneiben. Nem hideg közömbösséget, hanem kiáltó ellenérzést. Maga sem tudta, miért. Ez a férfi valóban szép férfi volt, ápolt és kitűnő jelenség. De ahogy arcán megjelent a vágy vad torzulása, ebben volt valami elviselhetetlen az ő számára.

— Próbálja meg, — folytatta az, — próbálja meg. Majd meglátja, hogyan fogom én lángra gyujtani! Tűzzé fog válni a karjaimban...

Amíg így beszélt, egyre erősebben vonta magához az asszonyt. Görcsös tenyerei az asszony természetnek vonalát keresték. És Magdolna, miatt hiába igyekezett eltolni magától a kínos érintést, elkeseredésében egyszerre sírva fakadt.

— De kérem, hát nem érti, hogy ez nekem borzasztó? Hogy tehet ilyet egy nővel éppen maga, aki anyira úriember? Eresszen el, kérem.

Korff gróf elsápadt. Azonnal elengedte. Könyvedén meghajtotta magát, Rekedten szólott:

— Bocsánatot kérek. Nem képzeltem, hogy ennyire irtózik tőlem. Pardon.

Leült és rágyujtott. A cigarettától erősen köhögni kezdett. Magdolna leült egy másik székre és arcát két kezébe temetve csendesen sírt. Ő szólalt meg először.

— Kimondhatatlanul sajnálom, Egon, de nem tehetek róla. Tekintsen úgy engem, mint egy orvosi esetet.

Megtörölte szemét, mosolyogni próbált. Kezet nyujtott a grófnak.

— Ne haragudjék rám, kérem. Inkább sajnáljon engem.

A gróf kezet csókolt. Aztán a kezet reménytelenül eleresztette.

— Maga nem hazudik, azt tudom. Ha mondja, akkor úgy is van. De ez nekem borzasztó. Mert úgy vágyom magára, hogy azt nem lehet kimondani.

— Kérem, ne... ezt ne...

— Jól van, többet nem mondom. De várjon csak, most kérdezek valamit. Lehetetlennek tartja, hogy ez a maga idegenkedése valaha megváltozzék? Magdolna vállat vont.

— Nem tudom. Én már nem merem remélni.

— Köszönöm, ez nekem elég. Én most elmegyek. Jó darabig nem jelentkezem, hogy megnyugodjék. De aztán megint eljövök. Hogy tovább várjak. Akár még hét évet, ha kell. Ne nyújtson kezét, mert ha most érzem a bőrét, akkor megőrülök. Csókolom a kezeit.

Erős és gyors léptekkel az ajtóig sietett, de ott megállott.

— Nézze, legyen jóbarátom. Gondolkozzék a dolgon. Ha képtelenségnek találja, írja meg, vagy telefonáljon. Majd valahogyan rendbejövök magammal. De ha nem találja képtelenségnek, majd mondja meg azt is. Akkor szépen, türelmesen várok, ameddig kell.

Magdolna némán bölintott, az ajtó becsukódott. Ő leült tükre elé, hogy arcát rendbehozza. Ránézett tükörképére. Tudta, hogy nagyon szép. Minek vagyok szép? — gondolta keserűen magában és megint sírva fakadt. Amerre jár, útja férfiak vágya között vezet. Emberek az utcán utána fordulnak. Villamoson a férfiak megcserélik ülésöket, hogy szemközt nézhessék. Az utcán gyakran feltűnően követik és nem egyszer megszólítják. Craiovanu kínlódik. Ez a derék, hű barát kínlódik. Még Bodó úr is ott a szomszéd szobában veszkődik érte. És ő jár-kei a vágyak közepette, mint az életteien szépség maga, mint a gépre járó Olympia a Hoffmann meséiben. Mindig így lesz ez? Várakozzék a remény pislogó szikrájával, vagy egyszer mindenkorra szabjon olyan vonalat jövő életének, mint aki kolostorba költözik?

Rendbehozta arcát, aztán az izgalomtól kimerülten járt-kelt a lakásban. Phil és Klári elmentek

sétálni. Pocok a láztól piros arccal feküdt az ágyban és mozdulatlanul hallgatta Bodó úr elbeszélését: hogyan bukott meg botrányosan a Sevillai borbély bemutató előadása ezelőtt majdnem száz évvel.

Végre nagy késedelemmel, vacsoraidőben, mikor már Phil és Klári rég hazajöttek, és Bodó rég elment, megérkezett az orvos. Megint hosszasan kopogtatott, hallgatódzott. Pocoknak számtalanszor kellett vagy köhögni, vagy lélegzetét visszatartani, vagy azt a szót mondani, hogy „harminchárom“. Mikor az orvos felegyenesedett s a stetoszkópot gépiesen visszatette szivarzsebébe, Pocok mohón megszólalt:

— Holnap már zongorázhatok?

— Nem, kis báró, holnap még nem zongorázunk. De nagyon hamar eljön annak is az ideje. Nem lesz itt semmi baj. Most pedig nagyon furcsa dolgot fogunk csinálni.

Az öreg orvos kis üveget vett elő.

— Ebbe az üvegbe bele fogunk köpni. Csak jó sokat. Köhögjünk csak jó erősen. Még. Na még egy kicsit. Így ni. Most beletesszük ezt a dugót, így ni. Nem fáj semmi, úgy-e?

— Nem fáj, — felelt Pocok mosolyogva, — de a zongora, az fáj.

— Majd elmúlik. Az sem tart sokáig. Lesznek itt még nagyszerű zongorázások, akár reggeltől estig.

— Igenis, — felelt Pocok engedelmesen.

Magdolna dermedten állt ott mindezalatt, szót sem szólt. Térdét remegni érezte. Mikor az orvossal kifelé ment a maga szobájába, küzdenie kellett az izgalom és aggodalom könnyeivel. Az orvos betette az ajtót.

— Ne nyugtalankodjék, méltóságos asszonyom. A tudomány, hála Istennek, meg tud birkózni az ilyesmivel.

— Legyen őszinte, doktor úr, súlyos?

— Oh dehogy súlyos. Ezrével van ilyen gyerek ma Pesten. A proletárgyereket, sajnos, nehéz gyógyítani, az ilyen fiúcskát, hála Istennek, könnyebb.

— Tuberkulózis? — mondta ki Magdolna a borzasztó szót.

— Ezek túlnagy szavak, kedves báróné. A fiúcskának minden jel szerint egy kis csúcshurutja van. Azt meg fogjuk gyógyítani.

Majd hirtelen felemelte a hangját.

— Nem, kérem, báróné, ezt nem! Sírni nem szabad! A méltóságos asszonynak most össze kell szedni minden energiáját!

— Értem, igen, — szólt Magdolna, ökölbe szorította kezét és lenyelte könnyeit.

— Tehát, kérem. Holnap majd köpetvizsgálatot tartunk, hogy nyílt-e a dolog, vagy zárt. Aztán meg kell néznünk a fiúcskát röntgennel is. Be méltóztatnak jönni hozzám a kórházba. Tizenegy óra jó lesz? Helyes. Megítélésem szerint jókor fogtuk meg a bajt. Pontosabban majd a köpetvizsgálat és a röntgen után beszélünk, de bizonyos dolgokat már most is leszegezhetünk. Legelső dolog a fiúcskát alaposan felhizlalni. Kényszeríteni kell, hogy egyék. Tömni, mint a libát. Naponta legalább hat-szor kell étkeznie. Aztán fontos, hogy fektessük. Zongoráról és ilyesmiről szó sem lehet. Általában kerülni kell mindent, ami a fiúcskát izgathatja. Ezért a zongorára különösen figyelni kell, mert a kis bárót a zene, úgy látom, erősen kihozza a sodrából.

— De az is nagyon felizgatja, ha nem játszhatik. Nem lehetne mégis egészen kis időre... két- naponként...?

— Drága báróné, ez nem alkú dolga. A gyereket minden emóciótól kímélni kell. A zongorázás olyan kimerítő testmozgással jár, hogy ez már magában véve káros. Ha zongorázik, utána rögtön felmegy a láza, meg tetszik látni. Majd megy az valahogy, hiszen a kis báró olyan engedelmes,

olyan szelíd fiúcska, hogy jobb pácienszt egy orvos nem is álmodhatik magának. Csak tessék egészen nyugodtnak lenni, nem lesz itt semmi baj. Hizlálás, fekvés, tökéletes nyugalom: ezt a hármát egy percre se tessék elfelejteni. És pontos lázmérést kérek. Holnap tizenegykor pedig várom a bárónét. Jó melegen tessék a fiúcskát öltöztetni. Kezeit csókolom.

— Doktor úr, — tartotta vissza Magdolna habozva az öreget, — mondja meg nekem őszintén, hogy...

Itt megállott. Nem tudott mit kérdezni.

— Mindent őszintén megmondtam, — felelt az orvos türelmesen, — a fiúcskát egész biztosan meggyógyítjuk. De ehhez legelsősorban az kell, hogy a báróné higgyen nekem és ne veszítse el a fejét.

Az orvos elment. Az előszobába kijött Mámi.

— Ugye nincs nagy baj, keziccsókolom?

— Nincs, Mámi, nincs. Egy kis hülés, semmi más.

— No, hála Istennek. Istállom, most beszélni kell a mosókonyháról, meg hogy mikor kapunk lisztet.

— Jól van, Mámi, majd holnap. Most nincs semmihez idegem.

Ment befelé. A Pocok szolájából szóváltás hallatszott. Klári állt az ágy mellett és kiabált.

— Majd én foglak etetni, tudod! Folyton mondom, hogy enned kell és nem akarsz enni! De majd én ezt a kezembe veszem! Azt mindenki tudja, hogy egy tüdőbetegnek hízni kell!

Magdolna megkövülten állt meg az ajtóban.

— Miket beszélsz, Klári? Miféle szavakat használsz? Mi az, hogy tüdőbeteg?

— Hiszen csúcshurutja van, nem? Kihallatszott, mikor az orvos mondta. De az etetést, azt bízd rám, mama. Tömni fogom, mint a libát! És ha nem akar enni, botrányt csinálok! Ha te nem bírsz vele, majd bírok én! Mama, hadd menjek el

én is holnap a kórházba! Szeretném hallani, amit a doktor mond a kosztról. Én ezt a kezembe akarom venni. Nagyon kérek, mama, engedd meg.

Magdolna ránézett leányára. A két gyerek mindig nagyon szerette egymást. S a kis leány, ahogy ott állt erélye nagy készségével és határozottságával, szinte toporzékolt az intézkedési vágytól. Az anya megcsókolta egymásután mind a két gyereket.

— Jól van. A Pocok kosztját Klári intézi. Mindjárt vacsorázunk is. Itt fogunk enni mindnyájan Pocoknál.

Ott terítettett az ágy mellett. Pocok külön tálcát kapott az ágyba. A vacsora jókedvűen folyt le, Klári elkezdte zsarnokságát, Pocok megadó fintorgással engedelmeskedett. Háromannyit kellett ennie, mint máskor. A gyerek színészkedve játszott meg, milyen nehezen nyel. Még Phil is nagyokat nevetett. Velők nevetett Magdolna is, reszkető lélekkel, visszafojtott könnyekkel. Vacsora után visszavonult a szobájába telefonálni. Felhívta Korff grófot.

— Kedves Egon, a gyerekeknek tüdőcsúcshurútja van. Én nem lehetek más, mint anya. Isten kezét látom ebben a betegségben. El akarok búcsúzni magától. És szívből bocsánatot kérek, ha fájdalmat okoztam.

A másik hang a vezeték végén soká nem felelt. Végül megszólalt.

— Belenyugszom, Magdolna. Az én Istenem áldja meg magát örökre.

Letették a kagylót. Magdolna visszament a gyerekekhez. Phil és Klári visszavonultak.

— Én itt maradok a kézimunkával, fiacskám, míg el nem alszol.

— Köszönöm szépen, — örvendett a gyerek sugárzó arccal, — én most gondolkozni fogok és aztán elalszom.

Megvoltak kettesben némán. Csak nagysokára szólalt meg Pocok.

— Mama, Mozart is tüdőbajos volt. Van egy kép, amikor éppen haldoklik és egy karosszékből dirigál, az nagyon érdekes.

— Jaj, fiam, ne gondolkozzál ilyen csacsiságokon.

A fiú hallgatott. Magdolna maga elé idézte a képet. A párnák közé tett alakot, ahogy vezényel. S a párnák között futó gondolataiban egyszerre csak más arc jelent meg. Azé a lázas, vágyódó szemű íróé, akit a szigeten látott. Hogy is hívják? Detky Pál. Annak is hogyan sütött a szeméből a férfi-sóvárgás. És Magdolna meglepetve ejtette ölébe a kézimunkát. Az a vágy, amelyre azóta sem gondolt, nem bántotta. Egyszerre megjelent gondolataiban az elképzelés, hogy az a férfi átöleli. És nem érezte azt a kínos ellenérzést, amely a gróf közeledésekor elfogta. Sőt idegrendszere mintha szívesen beleegyezett volna annak az ölelésnek elképzelésébe. De rögtön Pocokra nézett, aki közben elaludt. Piros arca virult a párnán, mélyen szedte a lélegzetet. Magdolna lábujjhegyen felkelt, leoltotta a világosságot, miután szerette volna még megcsókolni a gyereket, de félt, hogy felébreszti. Az ajtót a kettejük szobája közt nyitva hagyta. Aztán maga elé nézett és ezt gondolta

— Nem, nem. Soha többé senki.

És elkezdett vetkőzni.

III.

Pocok betegségét a részletesebb tudományos vizsgálat is tüdőcsúcshurutnak igazolta, de nyilván nem nagyon súlyosnak, mert a házi orvos és a külön meghallgatott specialisták egyaránt fölöslegesnek tartották akár Svájcot, akár Egyiptomot, akár San Remo használatát. A gyereket csak pihentetni

és hizlalni kellett. Az egész ház átalakult Pocok gyógyintézetévé. A háromszobásból négyszobássá vált lakás elég helyet adott arra, hogy a fiúnak kényelmes betegszobája legyen, a tamási birtok a rendes bérleten felül sonkát, tojást, szalonnát és egyebet is tudott szállítani, mialatt a hatalmas erdélyi birtok sorsa bizonytalan maradt. Magdolna szerette volna az eredeti lakás ötödik szobáját is visszakapni még, de a lakáshivatal, ahol eljárni tudakozódni, nem sok reménnyel biztatta. Aztán meg abban az ötödik szobában Trattner úr lakott, az órásság, fiatal feleségével és két gyerekével. Nagyon rendes ember volt Trattner úr, a kömmün alatt is igen csendesen és tiszteletteljesen viselkedett, most meg éppen hangját sem lehetett hallani. Más lépcsőn közlekedett, semmi zavart nem okozott. Magdolna könnyen belenyugodott, hogy négy szobában fog lakni. Eleget hallott pesti háztulajdonosokról, akik saját bérpalotájokban nem terjeszkedhettek nagy családjukkal együtt két szobával szélesebbre, mert a lakáshivatal a többi beutalt szegény embernek nem adhatott másutt szállást. Ahol valami szabad lakás akadt, ott a bentlakók embertelen összegű lelépési díjakat követeltek. Pesten lassanként mindent lehetett már kapni, csak lakást nem. Magdolna boldog volt, hogy négy szobával megúszhatta. Pocok a lakás legjobb szobáját birtokolta egyedül, a többi hármat úgy fel tudták osztani, hogy mivel Phil és Klári egy szobában laktak, még fogadószoba is maradt, amelyben nem aludt senki.

Pocok sok gondot okozott. Eleinte a láza is makacsodott, hízni sem tudott semmiképpen. Az egész család hétköznapi élete hozzáalakult, reggeltől-estig csak a lázát lesték és a mérleget, amellyel mindennap megmérték. Két hónapig Magdolna csak azért lépett ki a házból, hogy tagjait mozgassa és valami egészségi sétát tegyen, különben semmi meghívást nem fogadott el és vendéget sem látott.

Mióta Pesten lakott, különben is teljesen visszavonult életet élt, néhány rokoni vagy ismerős erdélyi családdal érintkezett nagy ritkán; most ezeket sem látta. Korff gróf nem járt többé a házhoz, nem is telefonált. Bodó, aki minden áldott nap megjelent és egész délutánját a háznál töltötte, nem számított vendégnek. Két hónap múlva Pocok hirtelen jobban kezdett lenni. Napról-napra jegyezni lehetett a dekákat, amelyekkel súlya gyarapodott. És jó sokára, karácsonyra, kapta ajándékkul a házi-orvostól, hogy leülhetett a zongorához. Olyan telhetetlenül játszott, hogy még aznap este felszaladt a láza. Egy hédig megint nem volt szabad játszania. De mikor újév napján játszhatott, a lázmérő már nem mutatott utána semmit. Pocok meggyógyult. A házi-orvos még szigorú életrendet írt elő neki és azt javallta, hogy nyáron valami magaslati helyen töltsön három-négy hetet a gyerek, különben egészségesnek nyilváníttotta.

Igy történt, hogy februárban Magdolna elfogadta a Mikes Judit meghívását.

Gróf Mikes Lőrincné, születése szerint Kendeffy Judit, az általános erdélyi meneküléskor származott fel Pestre. Mikes Lőrinc már Kolozsvárott beleásta magát a bankéletbe, a háború alatt magára tudta vonni a fővárosi bankvilág figyelmét, s mikor menekült, nem kellett vagonban laknia, azonnal jó bankállást kapott. Gyermeke nem volt, feleségével kettesben jól megélt a fizetésből, még arra is tellett, hogy az asszony áldozhasson irodalompartoló szenvedélyének. Judit grófné ugyanis szeretett irogatni, itt-ott megjelentek formás, kellemes és jelentéktelen írásai, amelyekről ő maga az enyhe megbocsátás hangján szokott megemlékezni. De nem is a maga írói működésében látta nyughatatlan mozgolódásának igazi fontosságát, hanem abban, hogy írókat ihlessen. Vacsorákat rendezett, amelyek valami ódon Kazinczy-ízt hordtak magukon: a társaság „nyelvünk tsinosításán” fáradozott. Legalább a háziasz-

szony ilyen célt rendelt ezeknek a negyedévenkénti vacsoráknak. Gyakorlatban az történt, hogy a tíztizenkét személyes Mikes-vacsorán két-három öszbecsavarodó egyetemi tanár volt ott, néhány kíváncsi arisztokrata és valami író, aki ilyenkor először és utoljára jelent meg a háznál. Mert vagy úgy találták, hogy az író társadalmi formái alatta maradnak a ház követelményeinek, vagy ismeretlen helyről feljelentés ment a kommün hatóságaihoz, hogy Mike-séknél ellenforradalmi propaganda-vacsorát rendeztek a nemzeti eszme konok ápolása érdekében egy gyanús érzelmű író meghívásával, vagy a legrosszabb történt: a meghívott író életre-halálra beleszeretett a háziasszonyba, akinek pedig esze ágában sem volt az írófélet férfiszámba venni, mert meghitt és heves szerelem fűzte az urához. Nem volt egyetlen vacsora sem, amely valami kellemetlen utóíz ne hagyott volna a háznál. De Mikes Lőrnicné makacs maradt és fáradhatatlan. Képzelete, amely Sévigné és Récamier asszonyok példáin táplálkozott, nemcsak színes volt és hiszékeny, hanem szívós is. Tovább rendezte a negyedévenkénti vacsorákat. Ott ült az asztalfőn, boldogan tudva furesa és nevezetes szépségét, mert nem volt még túl a harmincon, de haja máris hófehérre öszült rendkívül szabályos vonású arca körül; jobbra-balra elmésen válaszolt, diadalmasan ragyogtatta angol, francia és német olvasottságát, lelkendezett, társalgott, „az irodalom pal-lérozásán“ fáradozott.

Magdolna eddig összesen két ilyen estén jelent meg. Mindakétszer meg kellett vallania hazatéréskor, hogy únta magát. Egyik este, még a kommün előtt, egy lírai költő került terítékre az irodalmi grófné asztalánál. Ez a költő annyira zavarba jött a meg-tiszteltetéstől, amely érte, hogy modorbéli tehetetlenségében vakmerő értelmetlenségeket hajigált maga körül, Magdolna ismerte már néhány dolgát, sőt egy kötetét a könyvespolc egy könnyen elérhető pontján tartotta. Ebben a kötetben szelíd, mély és

emberséges léleknek mutatkozott a költő, áhítatos gondolatai finnyásan választékos versmértékben kaptak formát. A vacsora-asztalnál azonban hetyke sületlenségeket mondott zavarában, minden jel szerint ő maga még kínosabban érezte magát a társaságnál, amelyet elképesztett és Magdolna, aki alig beszélt vele öt-hat üres mondatot, úgy ment haza, hogy mélyen megsajnálta és kiábrándult belőle. A másik alkalommal egy regényíró próbált felmágnasztalni a grófné. Ez maga hallgatag, ijedt és visszahúzódóan zárt ember volt, de házas lévén, meg kellett hívni a feleségét is, aki erőszakosan az este primadonnájává lépett elő, szünet nélkül pajkos színházi élményeket adott elő s végül a házigazdától komolyabb összegű kölcsönt kért. A kölcsönt meg is kapta, és efelett való boldogságában hevesen pezsgőzni kezdett. Kocsiba kellett ültetni és hazaküldeni. Az író maga ott maradt, bevette magát egy sarokba, konyakot ivott és egyetlen árva szót sem volt hajlandó beszélni, csak hallgatta az egyre fogyatkozó társaság beszélgetését. Végül értésére kellett adni, hogy az estélynek vége.

Volt ezen a két estén kívül még más is, amely állítólag kitűnően sikerült, de a véletlen úgy hozta magával, hogy Magdolna csak ezen a két kevésbé sikerült esetén volt jelen. Ezért, mikor kolozsvári barátnőjének új meghívása most megérkezett, első pillanatban habozott. Ment a telefonhoz azzal az elhatározott szándékkal, hogy fia betegségére hivatkozik és lemond. Maga sem tudta, hogyan történt, hogy egész mást mondott a telefonba, mint amit akart: elfogadta a meghívást. Mikor a kagylót visszaakasztotta, maga csodálkozott legjobban. De mindjárt megértette önmagát. Öntudata fenekén annak az írónak a neve jelent meg, akit annakidején a Margitszigeten a szabadban feküdni látott. Ez az ember érdekelte, pedig művei közül még nem olvasott semmit, nagysikerű színdarabját nem látta és nem ismerte. Mégis felbukkant

benne az a gondolat: hátha valami különös véletlen folytán Mikesné éppen ezt a Detky Pált fogja tálalni a kulturális vacsora vendégeinek. Ez nem volt éppen valószínű, hiszen Mikesné tíz más író is választhatott. Magdolna azonban restelte kérdezni, hogy ki lesz ezúttal a csemege. Inkább elfogadta a meghívást, rábízván képzeletét a valószínűtlen lehetőség hullámaira. Elhatározta, hogy utána néz Detky Pál valamelyik művének, nehogy teljesen tájékozatlan s ezáltal némileg sértő legyen, mikor először találkoznak, ha ugyan véletlenül éppen Detky lesz a meghívott író. Ezt elhatározta és mindjárt el is felejtette. Azon a napon eszmélt rá, mikor naptárából látta, hogy este Mikesékhez kell mennie vacsorára. Rögtön felhívta telefonon az ismerős könyvkereskedést. Azt a választ kapta, hogy az író „Miss Katica” című nagysikerű darabja könyvalakban nem jelent meg, egy régi regénye teljesen elfogyott, novellás kötetét pedig be kell szerezni, ami másnap délnél hamarabb alig lehetséges. Magdolna vállat vont. Megtett mindent, amit megtehetett. Különben sem volt bizonyos, hogy este éppen ezzel a Detky nevű íróval találkozik.

Délután hölgyfodrásznál járt, ahol jócskán kellett várakoznia. Unalmában valami hetilapot vett a kezébe, amelynek címlapján nagy betűkkel rikított a tartalom legfőbb érdekessége: „Miről álmodnak a híresek.” Odalapozott és átfutotta a nyilatkozók neveit Fedáktól kezdve a tehetséges kezdőkig. S a Detky Pál nevét valóban megtalálta köztük.

Tagadta maga előtt, hogy ez a Detky különösebben érdekli. Csak azért sem az ő nyilatkozatát olvasta el legelőször. Szabályosan elolvasta a bevezetést. Abban a szerkesztőség megmagyarázta, hogy miről van szó: kérdést intéztek a művészi élet minden nagyságához, mit óhajtana, ha megjelennék előtte a türdérkirálynő és egyetlen kívánsága teljesítését megígérné. Magdolna szeme képmutatóan

átfutotta az előzőket és megállt a Detky Pál nyilatkozatánál.

A magam utait járom, — nyilatkozta kissé hivalkodva az író, — aligha olyasmit kívánok, amit más. Mert tapasztalásom szerint mindenkinek, férfinak és nőnek, van valaki elérhetetlenje, akire titokban vágyakozik. Ha a tündérkirálynő megjelenik előtte és egyetlen kívánságának biztos teljesülését ígéri, az illető férfi, vagy illető nő természetesen azt kívánja, hogy legyen övé az elérhetetlen. Hát én nem. Nekem ilyen elérhetetlen ábrándhölgyem nincs. Nekem nem az a bajom, hogy engem nem szeretnek. A mai újkeletű világban egyáltalában nem nehéz elérni, hogy az embert szeressék. Tanúm minden épkézláb férfitársam, hogy ma ez nagyon olcsó dolog. Én egyáltalában nem azt kívánám a tündérkirálynőtől, aki egyébként kétségkívül öregszik és festi magát, hogy engem szeressen valaki. Éppen ellenkezőleg: én azt kívánám tőle, hogy én szeressek valakit. Mert ennél nincs nehezebb a világon. Alászolgája.

Ez kissé nyegle nyilatkozat volt és elbizakodott. Magdolna valami olyast érzett magában, mint a társaságbeli dáma, aki egy hengegő, nevetlen megjegyzésre hallgat és rendreutasítás helyett elfordítja a fejét. De mikor ez az első érzése elmúlt, kedvet érzett a nyilatkozatot még egyszer elolvasni. „Én azt kívánám tőle, hogy én szeressek valakit, mert ennél nincs nehezebb a világon.“ Milyen különös. Férfi, aki nem vágyik, hanem vágyini szeretne, és még hozzá a lelkével szeretne vágyini. És azt állítja, hogy nincs nehezebb a világon, mint szerelmesnek lenni. A többi nyilatkozatot nem olvasta. A lapot ölébe eresztette és tünődni akart a kérdésen, de Hermin kisasszony éppen szólította a megüresedett fülkébe. Ott a fodrásznő szüntelen fecse-

gése nem hagyta gondolkozni. Később, mikor elkészült hajviseletével, még vásárolnia kellett egyet-mást, azt pedig gyerekkora óta megszokta, hogy amikor vásárol, nagyon odafigyeljen. Már a taxiban ült, estélyiruhásan, este félkilenc előtt tíz perccel, mikor megint hozzájutott, hogy az író nyilatkozatán gondolkozzék. Rossz modorú fickó lehet, gondolta magában, nagyon formátlan dolog, ha ujságban kiírja, hogy őt nők szeretik. De amit a lényegről mond, az igaz. Az fájdalmasan és kimondhatatlanul igaz. S talán ő, Magdolna, százszorta több joggal mondhatná, mint ez az ismeretlen ember: „Hogy engem szeressenek, az olcsó dolog. De hogy én szeressek valakit, annál nincs nehezebb dolog a világon.“ Mindenesetre olyan valaki ez, aki gondolkodik. Hirtelen megvillant Magdolna előtt az aláírása, amely annak a hetilapnak forgatása közben a szemében maradt. Különös, kicsiny, szépen formált betűkkel írt Detky Pál, vagy inkább rajzolt, nem is írt. A két nagy kezdőbetűt nyomtatásszerűen írta. Neve ipszilonjának alsó része határozottan és erőteljesen hosszúra nyult lefelé. A grafológia, amelyet Magdolna a baba határáig nagyon kedvelt, de azon túl nem, azt mondja az ilyen írásokról, hogy a szépen rajzolt betűk, a nyomtatott formájú nagybetűk művészi érzékre vallanak, a betűk kicsinysége, szoros összefüggése bizonyos szerénységet, vagy restelkedést jelent, a sorok alá hosszúra nyúló vonalakból pedig erős fizikai életre lehet következtetni.

Mikes Lőrincék bérelt villában laktak a Pasaréti-úton. A nagy lakásinség közepette is meg tudták csinálni valahogy, hogy igen tágas és elég csinos lakáshoz jutottak. A férj és feleség kétoldali családjának régi képei, az erdélyi jellegű bútorok, egy-egy ódon tárgy, az üveges almáriumban sorakozó porcelládarabok régies, úri levegőt adtak ennek az otthonnak.

— Isten hozott, Magdolnám, — fogadta nyája-

san a háziasszony, — száz esztendeje, hogy nem láttalak.

— Kezét csókolom, Magdolna, — sietett elébe a háziúr is, jóképű, magas, kedélyes ember, — hogy van?

— Tudtam előre, hogy első leszek, — mondta Magdolna, mikor helyett foglalt, — ez már így van Pesten. Mindig pontos vagyok és nem tudok leszokni róla. Ha félkilencre hívnak, ott vagyok félkilenckor. Ha nyolcra hívnak, ott vagyok nyolckor.

— Ritka asszonyi szokás, — vélte Mikes Lőrinc, ürmöst töltve kis poharába, — bár be tudnám a maga szérumával oltani a tisztviselőimet. Pesten mindenki késik

— Én sem voltam mindig ilyen pontos. Faluhelyen, gyermekkoromban nem is nagy hangsúly esett erre. De aztán szegény Zoltán ráncba szedett. Ő tanított meg percre pontosnak lenni. Hiszen emlékeztek rá, hogy ő maga milyen volt, Isten nyugasztalja.

— Az már igaz. Az eleven zsebóra. De mi van a kisfiúval, Magdolna?

— Hálaistennek túl vagyok a bajon. Az orvosok esküsznek, hogy teljesen egészséges. Ernesztin most sűrű leveleket írkal, hogy ő a nyarat a Magurán akarja tölteni és majd a nyáron engedjem el hozzá néhány hétre a két gyereket. Most még alkudozom vele, mert nagyon nehezen tudnám a gyerekeket ennyi időre nélkülözni, ő pedig kiköti, hogy én ne menjek, mert a gyerekeket egészen magának akarja.

— Furcsa egy vénkisasszony, — mondta Mikes Lőrinc, — a jó Isten ott áldja meg, ahol van.

— Elég furcsa, — bólintott mosolyogva Magdolna, — az élete azzal telik el, hogy rám féltékeny. Mikor hozzámentem az öccséhez, akkor még úgy viselte magát, mintha a gyereket vettem volna el tőle. Mikor aztán Klári és Pocok megszülettek, úgy viselkedett, mintha azok az ő gyerekei volnának, nem az enyéme. Most is valóságos levél-ostromot

folytat, hogy a gyerekek szeretetét megtartsa, sőt esetleg még jobban meghódítsa. Ezért eszelte ki, hogy a két gyerekkel felmegy nyáron a Magurára, de engem nem hív meg.

— Én rábeszéllek, — mondta a grófné, — hogy engedd a gyerekeket. Pocoknak is jó lesz a havasi levegő, neked sem fog ártani, ha kifújod magad. Hiszen úgy élsz, hogy...

A mondatot már nem fejezhette be, mert vendégek érkeztek, a fiatal Thoroczky-házaspár, régi ismerősök. Rögtön utánok beállított Mrs. Webscott, angol neve ellenére ízes beszédű, természetes magyar asszonyság, a Mikesék távoli rokona, aki annakidején feleségül ment egy angol úrhoz, de már békében özvegy sorba jutott.

— Na mi van, mi van, — mondta vidáman és hangosan, — hát hol vannak az irodalmi csemegék? Kiket nyujtasz nekünk, ma este, Judit?

A háziasszony egyszerűen válaszolhatott volna. De, mint aki külföldről jövet, igen érdekes ajándékot hoz és azt kicsomagolás előtt a hatás kedvéért fontosságosan elmagyarázza, ő is nagyobb lélekzettel vett és bevezette a feleletet.

— Tudod, lelkem, Radványi lemondott, mert torokgyulladásra van. Én pedig legjobban tízre tudok teríteni. Na már most számba vettem, hogy vagyunk összesen nyolcan, tehát maradt két üres helyem. Ezért elhatároztam, hogy ma estére két írót hívok. Az egyik, akit kaptok, Szász Elemér, a humorista. A másik Detky Pál. Mindkét nevet biztosan jól ismeritek.

Mrs. Webscott nagyot sikoltott.

— Szász Elemér! Jaj, mit nevettem egy darabján, amit a kabaréban adtak! Azt hittem, meghalok. Az oldalam fájt, mikor hazamentem. Mi is volt a címe? „Különös vakáció“, vagy ilyen. Hát kérlek, mikor ott a férj kinyitotta a szekrényt és az udvarló helyett a kutyát találta benne, én azt hittem, megüt a guta a nevetéstől. No, ez remek lesz, mennyit

fogunk nevetni. De ki az a másik? Detky? Várjál csak, mit olvastam én attól...

Hatan voltak már, a társalgás szétágazott. Itt is beszéltek, ott is beszéltek. Magdolna, aki férje oldalán hozzászokott, hogy társaságban kevés szava van, inkább csak a hozzá intézett kérdésekre felelt, közben azon tünődött, hogy milyen véletlenek hozzák össze az embereket: meg fog ismerkedni azzal az emberrel, akit haldokolni látott a szigeten. Egészségesnek fogja viszontlátni. Vajjon milyen lesz most az arca, amely ott a betegágy párnáján olyan halálsápadtan izzott, olyan vad és életen túli sóvárság kifejezésével.

Judit grófné úgy rendezte ezeket a vacsorákat, hogy vendégeit félkilencre hívta, az irodalmi attrakciót azonban kilencre. Így az írónak bizonyos felépést biztosított, az idegen érdekesség teljesen előkészített koszorú színe elé lépett, kellő várakozás előzte meg, személyéről és működéséről már kiki megbeszélte egyet-mást. Így történt most is. Megérkezett még Reinbrandt grófné, Mikesné egy bécsi barátnője, hosszú szál szőke, vállas, szegletes leány, majd egy Bónis Bandi nevű fiatalember, akiről kitűnt, hogy a Mikes bankjában dolgozik és sokat ért irodalomhoz, sőt ezenfelül mindenre használható társaságban, mert bridgezik, táncol, és ha kell, zongorázik is.

Néhány perccel múlt kilenc óra, mikor a két író belépett a szalónba. Együtt érkeztek. Mikesné szer-tartásosan lépkedett mellettük, mikor azok a bemutatkozás merev sorozatán átestek.

— Engedd meg, drágám, hogy Szász Elemért, a kiváló író...

— Ó, már sokat hallottam a nevét, igazán örvendek...

— Kérem, engedje meg, hogy Detky Pált...

— Nagyon örvendek, szervusz.

A háziasszony helyet mutatott az újonnan érkezetteknek, a nesztelen inas ürmöst kínált, a tár-

salgás akadozva indult. De már egy perc múlva elhangzott az első nevetés, Szász Elemér valami tréfát mondott. A messzebb ülők gyors érdeklődésére ismételnie kellett. Mind nevettek. A hangulat azonnal engedett a merev feszültségből. Ez a Szász Elemér jóképű, világosszöke, kékszemű, kissé rövidlátó ember volt, közvetlen és minden társasági gátlástól mentes. Úgy fordult azonnal mindenkihez, mint régi ismerőshöz, úgyszólván minden mozdulata mosolygott. Ha valami tréfát mondott, ő mulatott rajta a legjobban. Aki tehetett, közelebb húzta a széket. Detky Pál számára kevés maradt a társaság érdeklődéséből. Magdolna azonban inkább őt figyelte. Magasnak találta, széles vállúnak, csontosnak. Ahogy a dívány sarkában ült, abban volt valami a nagy kutyák lomhaságából. Kezét, amelynek két ujja közt égő cigarettát tartott, lustán lógatta maga mellett majdnem a földre. Ritkán szólt, a társasági sikert átengedte társának, nyilvánvalóan minden irigység nélkül. Nyugodt arcára rá volt írva a szakmabeli féltékenység derűs hiánya. Sőt, mikor a jelenlévő és németül beszélő Reinbrandt grófné miatt a Szász Elemér újabb tréfáját németül is el kellett mondani, készségesen sietett barátja segítségére: lefordította a tréfát, mert kettőjük közül ő volt a jobbik német. Aztán megint nem szólt semmit. Szótlanul, jókedvűen hallgatta a beszélgetést. Magdolna felelevenítette magában a Margitszigeten látott haldokló arc emlékét és összehasonlította a jelenlévő, egészséges arccal. De alig talált a kettő között hasonlóságot. Az az aszkétikus vékonyságú ábrázat, amelyre ő emlékezett, most kitelten jóval fiatalabbnak tűnt fel, és bár férfiasan hatott, valahogyan mégis volt benne kisfiú-szerű, valami olyan vonás, amelyet naivságra lehetett magyarázni, s amely önmagában ellentmondott a feltűnően jól épített homlok és az értelmes pillantású szem okosságának.

Az inas mozdulatára nyikorogni kezdett az a

falba tolható üvegajtó, amely az ebédlőt ettől a szobától elválasztotta. Mindenki felkelt. Mikor átvo-nultak az ebédlőbe, a házigazda jókedvűen odasúgta Magdolnának:

— Egész kellemesek, nem? Úgy látszik, két ren-des úriember. Judit ezúttal jól kifogta őket.

Magdolna bólintott. S már a háziasszonyra kellett figyelnie: ő következett a háziasszony jobb-ján ülő Detky után. Az ő másik oldalára Thoroczky került. A székhuzogatás zaja után a vacsorakezdő csend, az evőeszközök nesze, a levescsészék koppa-nása következett. Aztán kiki igyekezett társalgást kezdeni. Magdolna megfigyelte, hogy a mellette ülő író jó gyerekszobával léphetett az életbe: kifogás-talan tartással ült a széken és úgy fogta, és úgy emelte a csészét, ahogy kellett. Nyoma sem volt rajta annak az elfogultságnak, amely kevertrangú társaságban néha elviselhetetlen és úgy a kisebb, mint a nagyobbrendűeket elviselhetetlenül zavarja.

— Maguk ketten jóbarátok, ugye? — kérdezte Detkytől.

— Igen, Elemér a legjobb barátom. Ajánlom figyelmébe. Igen tehetséges ember és ezenfelül is igen kitűnő valaki. Mindketten nagyon örültünk, hogy ezt a meghívást együtt kaptuk. Mondja, meg-kérhetem valamire?

— Hogyne, szívesen. Tessék.

— Kérem, — szólott az író halkabban, — mondja el nekem, hogy itt ki kicsoda. Nem szeretnék beszél-getés közben valami gaffeot csinálni.

— Szívesen. A háziasszonyt tudja. Azon túl a maga barátja ül. Azontúl következik Thoroczkyné.

— Erdélyi?

— Nem, ez más család. Felvidéken van birtokuk, a férfi miniszteriális ember. Tűsz volt a kommün alatt

És így tovább. Magdolna két-három szóval kör-ben elmondott mindenkit. Még csak sajátmagához nem jutott. Akkor Detky ránézett jókedvű pillan-

tással. A pillantásban kérdés volt, bizalmasság és humor. Magdolna rögtön megértette. Viszonozta a bizalmasságot és a humort is. Elnevette magát.

— Én magam pedig özvegy báró Meszlényi Zoltánné vagyok, született Hubay Magdolna, születtem nyolcvanhétben, vallásom római katolikus, orrom rendes, fogaim épek.

— Na hálaistennek. — felelt az író nyugodtan, — csakhogy rendes ember mellé kerültem.

— Mitől félt?

— Attól a társalgástól, báróné, amelyet én nőegyleti társalgásnak szoktam nevezni. Néha tudniillik felolvasni hívnak engem vidékre. Rendesen jótékony célra. Mint ünnepekt, a jó Isten áldja meg a dolgomat, természetesen az elnöknő mellett ülök a felolvasás utáni banketten. Hát az rendesen borzasztó, hogy milyen kérdésekre kell felelnem. Először: előbb van-e meg a cím, aztán a darab, vagy előbb meg kell írni a darabot, aztán adni neki címet. Vagy: hogyan kell mozarabot írni, és kihez kell beküldeni, hogy Amerikában elfogadják. Vagy: milyen írónak tartom Bródy Sándort és miért nem ír megint olyat, mint az a Gyurkovics-lányok. Vagy: mondjam meg becsületszavamra, hogy Petrás Sári hány éves. És így tovább.

Magdolna nevetett és kérdezni akart valamit. De nem szólhatott, mert Szász Elemér mesélni kezdett valamit olyan előadó hangon, amely az egész társaságnak szólt. S olyan hangon, amely megszokta, hogyha előad, mindenki odahallgat. Bár szavait csak a háziasszonyhoz intézte.

— Higyje el, grófné, veszedelmes az emberekkel irodalomról beszélgetni. Hogy válaszoljak arra, amit az imént mondott, hadd meséljem el Joe Pardy, az ausztráliai író.

Az asztal két oldaláról is halljukot lehetett hallani. Mikesné boldogan figyelt, mert most már remélni merte, hogy vacsorája kitűnően sikerült.

— Hát kérem, velem szemközt ülő barátom és

kiváló, bár szerintem kissé túlbecsült író társammal, Detky Pállal, együtt kitaláltunk egy olyan író, aki nincs. Kieszeltük, hogy ausztráliai ember, abból a szűz világrészből való, ahol most új kultúra kezd feltörekedni. Sydney mellett lakik, villában. Most negyvenhét éves. Írt egy hatalmas könyvet, amely remekmű, és az utóbbi évszázad legnagyobb ténye. Nálunk a könyvet, amely egészen új szakaszt nyit az emberi műveltség történetében, nem igen ismerik, hiszen világháború volt, a lezárt határokon francia, vagy angol könyvek nem igen juthattak hozzánk, ez a csodálatos mű pedig most tizenhétben jelent meg. Címe: „Under the golden key“.

— Micsoda? — kérdezte Mrs Webscott.

— „Under the golden key“. Az arany kulcs alatt. Furcsa cím, de hát ez a lángelme ilyen különös stílussal dolgozik. Ismétlem, hogy mindebből egyetlen szó sem igaz. Mi eszeltük ki az író, művét, adatait, mindent. Akkor aztán kezdtük próbára tenni az emberiséget. Ha megjelent társaságunkban az áldozat, akit próbára tettünk, elkezdtünk valamiről vitatkozni. Akármiről. És vita közben én odavettem Palinak: „Ugyan ne beszélj, hiszen ezt Joe Pardy már eldöntötte. Ott van a negyedik fejezet elején, elolvashatod.“ Pali visszaadta a szót: „Képtelenség, amit mondasz, hiszen éppen Joe Pardy mondja azt, amit állítok. Sőt a verses végzőben meg is ismétli.“ Ekkor én könnyedén az áldozat felé fordultam: „Tessék, ön is tanúm lehet, hiszen biztosan olvasta Joe Pardytól, az ausztráliaiától, azt a remek Under the golden Keyt.“ Most jött a döntő perc.

— Nagyon mulatságos — mondta Magdolna, — és mit feleltek az emberek?

— Rendszerint zavarba jöttek és hebegtek. Az átlag olyan homályos és zavartan kitérő választatot adott, hogy: nem olvastam, de hogyne, hogyne, hallottam róla. Vagy: rémlik, igen, Joe Pardy, hogyne, hogyne. A legritkább volt az olyan,

aki rendesen és becsületesen azt felelte, hogy sem az írónak, sem a műnek még soha hírét sem hallotta. Viszont voltak mulatságos változatok. Egy író-társunk, akit nem nevezünk meg, ugye, Pali, könnyedén odavetve ezt felelte: „Ott van az éjjeli szekrényemen, de még nem vágtam fel.“ Egy országgyűlési képviselő legyintett: „Ugyan, már ti is olyan nagyra vagytok ezzel a modern svindlivel? Nincs abban semmi új, én mondom.“ A legszemtelenebb egy író-társunk felesége volt, aki elvetemedett sznob. Ezt felelte: „Én ne olvastam volna? Érdekes. Ez a könyv kötelező olvasmány volt abban a svájci intézetben, ahol nevelkedtem. Lady Londonderry leányával együtt rágtuk át magunkat rajta és nagyon úntuk, mondhatom.“

Szász Elemér kitűnő előadó volt, mintha csak színésznek született volna. A meg nem nevezett írói hitves hányaveti, erősen pesti szemtelenségét olyan pompásan utánozta, hogy az egész társaság elragadtatva nevetett. Éppen csak hogy nem tapsoltak.

— Nagy kár azért a bolondszobáért, — mondta Detky, mikor a nevetés megszűnt.

— Milyen bolondszoba? — kérdezte rögtön a háziasszony.

— Ó, az nagy eset volt, grófné. Én és velem szemközt ülő, kissé túlbecsült író-társam együtt dolgoztunk a Budapesti Híradó szerkesztőségében. Ő vidám karcolatokat igyekezett írni, én a színházi rovatot vezettem. De nem dolgoztunk mi semmit a világon. Folyton játszottunk. Bementünk délután ötkor és egyhuzamban játszottunk nyolcig, mert akkor már mégis muszáj volt gyorsan valami kéziratot adni. A többiek az ajtóba gyültek és bámultak bennünket.

— De mit játszottak?

— Nehéz volna meghatározni. Olyan *commedia dell'arte*-féle valamit. Én például bejöttem, Elemér már bent volt. Megálltam előtte és ezt mondtam: „Polgártárs, a Filatori-gát lángokban áll.

Ha résen nem vagyunk, a harmadik rend eddigi előnyei elvesztek. Kinevezem önt a polgári gárda parancsnokává, csináljon rendet.“ Elemér erről rögtön értette, hogy francia forradalmat kell játszani. Felpattant, szalutált és így felelt: „Rendben van, polgártárs, azonnal aláírom ezt a pár halálos ítéletet, aztán megyünk a hatos villamossal a barrikádokra.“ Ebben a pillanatban az én asztalomon megszólalt a telefon. Valaki keresett a városból. Felvettem a kagylót és behallóztam. Valaki bemutatkozott és valami színházi ügyről kezdett beszélni. De én benne maradtam a játékban, félbeszakítottam a telefonáló idegent és keményen rászóltam: „Az óbudai kémszervezet jelenti, hogy Ambrus Zoltán negyvenezer műfordító élén közeledik a város ellen. A hidakért önt teszem felelőssé.“ A kagylót lecsaptam. Ma sem tudom, ki keresett akkor telefonon, de ha megismerte a hangomat, biztosan azt hitte, hogy megőrültem. Akkor már a szerkesztőségi fiúk az ajtóban állottak és nézték a színelőadást. Mi folytattuk. Elemér lázasan végezte a halálos ítéletek aláírását. Egyik papír után a másikra írta rá a nevét. Egyszer csak megállt, megdöbbenve nézett az üres papírra, majd vádlóan felém nyujtotta a karját és stentori hangon kiáltotta: „Hah, polgártárs, ön áruló! Ez az én saját halálos ítéletem, s ön ezt akarta velem aláíratni! Ön le van leplezve.“ Mire én elsápadtam, homlokomnak szegeztem kapukulcsomat és holtan rogytam össze. A darabnak vége volt.

Detky nyugodtan, kissé egyhangúan, száraz humorral adott elő. De nem lett kisebb sikere, mint a másíknak. A házigazda mellett Reinbrandt grófnő majdnem sírva fakadt, mialatt mindenki gyönyörködve nevetett:

— Und das alles verstehe ich kaum! Lőrinc, schnell übersetzen.

Míg a házigazda nagy ügyel-bajjal németre fordította az elmondottakat, a társalgás megint ré-

szekre oszlott. A háziasszony tréfás siránkozással szólt két szomszédjához:

— Szinte el vagyok keseredve, hogy maguk olyan hallatlanul mulatságosak. A vacsora olyan jó, és nem veszi észre senki.

— Dehogy nem, — szólt azonnal Detky, — én csak nem szólok, hogy a többiek ebből a remek sültből ne vegyenek. Mind én akarom megenni.

A vacsora csakugyan kitűnő volt. A vendégek, akik a kommün és a román megszállás árpanyomórúságát és éhségeit még nem felejtették el, úgy élvezték az ételt és az italt a mulatságos társalgás mellett, mintha mennybe mentek volna. A két író tovább vitte a szót. A szemek már csillogtak a bortól, a hangulat kezdett a boldogságra hasonlítani. A grófné ragyogó arccal pillantgatott körül, mint a pásztor, aki egyszer csak ráeszmél, hogy csupa színaranyból való juhokat legeltet. Magdolna is kitűnően érezte magát. Illendőségből olykor egy-egy megjegyzést váltott jobboldali szomszédjával, Thoroczkaival is.

— Nagyon szimpatikus mind a kettő.

— Nagyon, — szólt halkán a szomszéd — és jó házból való fiúknak látszanak. Annak a Szásznak, hallom, igen jónevű műépítész volt az apja.

— Úgy? Ennek a Detkynek az apja államtitkár volt.

— Rendesen is eszik mind a kettő. Úgy látszik, jobb társaságban is megfordulnak.

Aztán lelkes jóakarattal még hozzátette:

— Én mind a kettőt tegeztem.

— Természetesen, — felelt Magdolna, mintegy vitázóan az írók pártján állva, — miért ne tegezte volna?

— Na igen, hiszen éppen azt mondom.

Mikor Mikes grófné, miután gondosan körülpillantott, felemelkedett az asztalfőn, arca a diadal fényét hordozta. Átvonultak a szalonba. Kis csoportokra oszolva várták a feketét. A házigazda

konyakos üveggel járt körül, közben odaszólt Magdolnának, hogy egy helyet tartson fent maga mellett. A fürge Szász Elemér azonnal odatelepedett a Magdolna másik oldalára. Egy másik csoport Detky körül adódott, mert a háziasszony maga mellett mutatott neki helyet, viszont Reinbrandt grófnő nyomban odaült hozzájuk.

— Szerénytelenség tőlem, — kezdte Szász a társalgást, — hogy a legjobb helyet azonnal elfoglalom, de ha nem teszem, hoppon maradok.

— Nagyon örülök magának, — szólt Magdolna, — rég szórakoztam olyan jól, mint ma este.

— Én pedig rég bámultam annyit, mint ma este. Folyton magát bámultam, báróné. Nem szeretem azt mondani, amit mindenki mond, ez írónál még nagyobb bűn, mint másnál. De most nem mondhatok egyebet, mint amit bizonyára ezerszer hallott már: a báróné szépsége olyan, hogy az embernek tátva marad a szája.

Magdolna hirtelen kedvetlenséget érzett. Ez a rendkívül mulatságos és kellemes ember most udvarolni fog. Milyen kár. Képzőművészeti remekhez fogja hasonlítani, részletezni fogja szemét, ajkát, haját, aztán külön megdicséri a ruháját, majd panaszkodni kezd, hogy milyen magányos ember. Már ahogy a férfiak szokták. Milyen kár igazán. Mennyivel jobb volna ötleteiket hallgatni, ennek bohócos tréfáit, annak furcsa jóízűségét élvezni. Ó milyen átok, hogy a férfiak csupán férfiak előbb s csak azután emberek.

— Nagyon hízelgő, hogy eltátotta a száját, de még kedvesebb, hogy társalgásra is használta.

— Most, vagy a vacsoránál? — kérdezte az író merészen és villámgyors észjárással.

— Az attól függ, hogy most is olyan mulatságos lesz-e. De azért ne igyekezzék miattam mindenáron elméskedni, én annak is nagyon örülök, ha szép rendesen, hétköznapi módon beszélgetünk. Tudja mit: meséljen a barátjáról. Mennél többet.

Később aztán őt fogom megkérdezni magáról. Rólam beszéljünk mennél kevesebbet.

Ez kissé lanyhította az író heves udvarlási lendületét. A házigazda éppen most végzett a konyak-kínálással, odaült hozzájuk. Erre Bóniss Bandi, aki eddig helyét nem lelve kóválygott, jónak látta főnöke társaságában tartózkodni.

— Szászt a barátjáról kérdezem éppen, — szólt Magdolna, — érdekes ember, szeretnék többet tudni róla.

— Boldogan beszélek, — felelt nem nagyon boldogan Szász Elemér, — nagyon jó barátom. Szeretem, ha szeretik. Nemcsak nagyon tehetséges író, hanem embernek is az, amit úriembernek szoktunk nevezni.

— Látom, Liesl is érdeklődik, — szólt csípős nevetéssel a házigazda, átpillantván oda, ahol Reinbrandt grófnő már németre változtatta a társalgás nyelvét és igen élénk eszmecserébe bocsátkozott Detkyvel, — ajánlom a barátodnak, hogy vigyázzon, mert ez a Liesl grófnő olyan, mint a fokszi-kutya. Csak elharapja az egér nyakát, de nem eszi meg.

— Lőrinc, az Istenért, — nevetett Magdolna megbotránkozva, — miket beszél?

— Hogyhogy miket beszélek? Vigyázok az én kedves vendégeimre. Liesl életveszélyes nő. Mondjad csak, kérlek, házas a barátod, vagy nem? Erős kezekben van, vagy nem?

— Túlsok a kérdés, méltóságos uram. És túlsokat lehet rá felelni.

— Na, halljuk, halljuk. Hadd mesélhessek valamit a feleségemnek, aki imádja a pletykát.

— Hát... hogy is mondjam... házas is, meg nem is. Ezelőtt négy évvel házasodott, elvett egy szegedi úrilányt. Egy évig nagyon jól éltek. Aranyos otthonuk volt, sokat jártam hozzájuk. Akkor az asszony idegeskedni kezdett. Egyre idegesebb lett. Végül melankóliát állapítottak meg rajta az

orvosok. Először szanatóriumban volt. Reggeltől estig sirt hónapokig. Most már... nagyon rosszul esik kimondani: zárt intézetben van. Mit kerteljek: a Lipótmezőn. Alighanem gyógyíthatatlan. Ez a szegény fiú elég gyakran meglátogatja. De bár inkább ne látogatná, mert az asszony attól nem lesz jobban, ő pedig két napig úgy jár-kél az ilyen látogatások után, mint akit bunkóval fejbesujtottak. Szóval, házas is szegény feje, nem is. De azért erős kezekben van.

Magdolna mélyen hallgatott. De figyelt.

— Na ne beszélj, — szólt a háziúr, — miféle kezekben?

Szász Elemér habozott. De most megszólalt Bóniss Bandi, aki eddig nem nyitotta ki a száját.

— Majd én megmondom. Zsoldos Bella, a színésznő. Ezt igazán egész Pest tudja. A lapok is számtalanszor megírták, persze név nélkül.

— Zsoldos Bella, várjál csak. Nem olyan magas, fekete lány, remek termete van és fekete? A kabaréban is játszott, mikor veled voltunk.

— Az az.

Magdolna tágranyitott szemmel bámult bele a beszélgetésbe. Milyen kicsi a világ. Zsoldos Bella a Yolanda gyermekkori barátnője, akit valaha Yolandáék előző falujában Singer Bellának hívtak. Micsoda izgalommal mesélte akkor Yolanda, hogy Bellát a szülei felengedték Pestre és ő titokban beiratkozott a színészkiskolába.

— Akar valamit mondani, báróné? — kérdezte Szász.

— Nem, nem, valami nem idetartozó dolog jutott eszembe. Csak folytassák a beszélgetést.

Bóniss a művészvilág büszke informáltjainak felsőbbségével folytatta.

— Neked, öregem, talán kényes a barátodról eféléket mesélni, de mi civilek is tudunk egyet-mást. Detky Pál emiatt a Zsoldos Bella miatt lett öngyilkos. Soká úgy volt, hogy bele is hal. De

valahogy mégis talpraállott. És mikor meggyógyult, újra kezdte. Megint összekerültek. A nő nem engedi ki a körme közül. Így van, Elemér?

— Sajnos, így van, — felelte elkomolyodva és csendesesen a humorista, — nem tudunk vele mit csinálni.

Magdolna átnézett a másik csoporthoz. Jól látta a Detky Pál oldalt fordult fejét. Amely tehát valakihez tartozik. Zsoldos Bella színésznőhöz. Vajjon miféle az a nő? Egyszerűen haszontalan és könnyelmű? Vagy önző, kegyetlen és gonosz? Szerette volna megkérdezni. De ezt nem érezte illendőnek. A véletlenre bízta, hogy hall-e még többet róla most, vagy sem. Félfigyelmével a beszélgetés folytatását várta, másik félfigyelmével azt a fejet nézte. Kár azért a fejért, amelyben nem közönséges dolgok laknak.

Ebben a pillanatban a háziasszony felállt és tapsolt. Az általános társalgás azonnal elhallgatott.

— Halló, tisztelt társaság, most hallottam egy pompás játékot Detkytől, ajánlom, hogy azt próbáljuk ki. Helyes?

Nagy elevenséggel helyeselt mindenki.

— A játék az, — folytatta boldogan és kissé lámpalázasan a háziasszony, — hogy választunk egy betűt. Mindenki sorban és egyenként köteles egy híres embert mondani, aki azzal a betűvel kezdődik. Ha valaki már nem tud többet mondani, kiesik. A többiek folytatják. A győztes ajándékot kap. Én most kiválasztom a betűt. Felveszem ezt a könyvet, tessék. Találomra kinyitom. Az első szó „kötelességének“. Tehát ká betű! Tessék sorba leülni. Detky vezeti a játékot. Én kezdem. Kerenski! Detky következik.

— Károly király, — felelte rögtön Detky.

— Sofort, sofort, — izgult Liesl grófnő, — ja, ich hab's: Katharina, die Kaiserin,

— Kant, — vágta ki büszkén és azonnal a soron következő Mrs Webscott.

Károlyi Mihály, Kempelen Farkas, Komócsy József egymásután következtek. Magdolna Kállay Bénit vágta ki. A házigazda Kontot, a kemény vitézt. A nevek haladtak sorban. Kiki a maga foglalkozása, vagy társasága köréből hozta a neveket, kiváltva azoknak bosszúságát, akik a következő válasza éppén e nevek valamelyikét tartogatták. A háziasszony csupa irodalmat mondott: Kemény Zsigmondot, Kosztolányit, Karinthyt, Liesl grófnő bécsi arisztokratákkal dobálódzott: Kinsky, Kielmansegg, Khevenhüller, Kolowrat. Bóniss Bandi színházi tudását fitogtatta: Kökény Ilona, Kálmán Imre, Kaffkáné Hegyesi Mari. Valaki Caillaux francia politikust akarta mondani, ezt lehurrogták, mert nem K-val kezdődik, hanem C-vel. Kiszél vendéglős körül vita támadt, de Detky eldöntötte: elég híres ember, jó felelet. Thoroczkayné volt az első kieső. Odaült az ura mellé, s ami még pótlólag eszébe jutott, azt neki súgta. Magdolna jól bírta az iramot, sőt mikor Kossuth Lajost mondta, általános taps és hűledezés következett, hogy ez eddig senkinek sem jutott eszébe. Aztán kezdtek lassan kiesni a versenyzők. Volt, aki kínjában Rimski-Korsakoff helyett Korsakoff-Rimskit mondott, ezt hosszú vita után elfogadták. Végül hárman maradtak: Magdolna és a két író. Aztán természetesen, ahogy előre lehetett látni, Magdolna is kifogyott Klinger Max német szobrással. Több nem jutott eszébe. Most következett a két író. Mint a kardpárbaj, úgy vagdosták egymáshoz a neveket:

- Kapisztrán János.
- Krausz Simon.
- Kerr Alfréd.
- Kokoschka bécsi festő.
- Kleopatra.
- Kuropatkin,

— Kőrösfői Kriesch Aladár. Jaj de kár, hogy nem Károlynak hívják.

— Karlovszky Bertalan.

Igy ment ez percekig. Akkor a tempó már lanyhult. Mind a ketten lassabban felelgettek.

— Klitemnésztra.

— Kertbeny Károly Mária.

— Klebelsberg Kunó.

Aztán még lassabban ment. Detky gondolkozott.

— Klió, a múzsa.

— Kéri Pál, — vágta rá Szász pár pillanat múlva.

— Kinizsi Pál, — mondta Detky még több pillanat múlva és kitette óráját, hogy a kötelező harminc másodpercet ellenőrizze.

— Kogutowitz, a térképész.

— Korányi professzor.

Most már mind a ketten az órát nézték. Kautizot és Kaulbachot még kitalálták. Végre Detky azt mondta, hogy báró Kaas Ivor. Szász feladta.

— Az ördög vigyen el, — mondta nevetve, — soha nem tudok nyerni ellened egyet is.

A háziasszony hozta az ajándékot: fából faragott székelő dobozt, amelynek furcsa fogása az volt, hogy csak az nyithatta ki, aki a titkát ismerte. Ennek tanulmányozására mind egy csoportba gyűltek, aztán, — mivel a háziasszony élénken tiltakozott minden hazamenési kísérlet ellen, — új csoportosításban megint elhelyezkedtek. Mikésné kézenfogta Magdolnát és Detky mellé ültette.

— Kap még egy ajándékot, mint nyertes: foglalkozhatik ezzel a szép asszonnal, ha már megismerte.

Ott ültek ketten egymás mellett. A háziasszony mindjárt ott is hagyta őket. Magdolna azt érezte, amit életében kevésszer érzett, hogy kissé zavarban van. Nem azért volt zavarban, mintha azok a

mindig készen álló frázisok, amelyek egy társalgást kitölthetnek, rendelkezésére nem állottak volna. „Úgy találom, hogy az este nagyon kellemes, nem találja?” Ilyen mondatokkal hosszú percekig élénken el lehet beszélgetni. De ő nem társadalmi, hanem érzelmi zavart érzett. Érdeklődése, kíváncsisága bizalmasabb beszélgetés felé terelte volna, természetes tartózkodása és nyugalmanak féltése ellenkező irányba. Sőt, ahogy ott ültek, egymáshoz egészen közel, valami egészen különös érzés fogta el, amelyet életében most ismert meg először. Testileg érezte a tőle néhány centiméternyire ülő férfit. Nem a tudatával tudta, hogy az ott van mellette, hanem testével, mint valami antenna. És behúnyta szemét egy pillanatra, mert hirtelen meglebbentette emlékezetét az a perc, amelyet Gerzsonnal dulakodva töltött el a tusnádi erdő holdfényében. S ez a pillanatnyi szédületféle érzés tette most már igazán zavarttá.

— Nem most látom először magát — mondta az írónak anélkül, hogy tudta volna, mit mond.

— Nem, — felelt az csendesen, a meglepetés minden jele nélkül, — a szigeten már láttuk egymást egyszer.

Magdolna azonban nem tudta titkolni meglepetését.

— Hogyan, hát maga emlékszik arra? És rám ismer?

— Természetesen. Nem szeretek olcsó bókokat mondani, de azt sajátmaga is bizonyára jól tudja, hogy nem tucatszélenség. Akkor a nővérem ápolott engem s ő látásból ismeri magát. Hogy honnan, azt már nem tudom, de ismeri. Egészen biztos mégsem voltam. De a vacsoránál megbizonyosodtam, mikor sajátmaga megnevezte magát.

— És magát nem lepi meg, hogy emlékezem?

— Őszintén szólva nem. Úgynevezett ismert ember vagyok, az arcképem minduntalan megjelenik különféle lapokban. Nagyon sokan tudtak arról,

hogy kint fekszem a szigeten. Elég nyilvánosan haldokoltam, izlésem ellenére.

— Mindnyájunk örömére meggyógyult.

— „Olvasóim tábora.“ Ó igen. Miért mond nekem ilyeneket, mikor fogadni mernék, hogy soha még semmit sem olvasott, amit írtam? Ha olvasott volna valamit, már rég említette volna.

Magdolna elpirult és nevetett.

— Csakugyan nem olvastam semmit. Tisztességesebb, ha megvallom. Higyje el, tiszta véletlen. Én szeretek olvasni és sokat olvasok. Régit és mait, külföldi és magyar irodalmat egyformán. Maga teljesen véletlenül kimaradt. Megjegyzem: igyekeztem pótolni, de már nem értem rá. Viszont megígérem, hogy pótolni fogom. Azaz hogy valamit olvastam. Ma délután a fodrásznál. Azt a nyilatkozatát, hogy mit kívánna a tündérkirálynőtől, ha lehetne.

— És mit szól hozzá? Maga mit kívánna?

Most először történt, hogy a férfi teljesen szembefordult vele és egyenesen a szemébe nézett. S ő, miattal válaszolt, halványan arra is gondolt, hogy ennek az embernek nagyon szép szeme van. A tekintete tiszta és eleven, mint a kíváncsi kisfiúé.

— Tudja, nekem van egy kisfiam, akinek tüdőcsúcshurutja mostanában mult el. Az orvosok azt mondják, hogy teljesen egészséges. De én annyira aggódom, hogy nagyobb bizonyosságot szeretnék. Ezt a bizonyosságotn kívánám, ha lehetne.

— Kisfia van? Ez érdekel. Meséljen róla. Semmit sem szeretek annyira, mint a gyerekeket. Dicsekedhetem azzal, hogy ők is szeretnek engm. Gyerekek és kutyák. Erre nagyon büszke vagyok, ez ritka dolog. Mekkora a kisfiú? Meséljen róla, mennél többet és részletesen. Csak úgy ne kezdje, hogy: „Nem azért, mert az én gyerekem.“ Meséljen róla álszerénység nélkül.

Detky Pál közelebb hajlott, érdeklődésén látszott, hogy nem udvariasság. Magdolna ismét zavarba jött. Biztos volt benne, hogy ez az ember, ha

már a nyilatkozatról van szó, a könnyű hídon át fog lépni a szerelem témájára. S ime, nem ez történt. Máskor hálás szokott lenni azért, ha nem nyaggatták udvarlással, most ez meglepte. De viszont élete legkedvesebb gondolatáról, a fiáról beszélgethetett. Mindjárt neki is kezdett. Detky nagy figyelemmel, csillogó szemmel hallgatta. Olykor egy-egy kérdést vetett közbe, még többet akart hallani. S Magdolna lelkében, mialatt szívesen és boldogan beszélt gyerekeről, az a gondolat öltött formát, hogy ez az ember jó ember.

— Lássá, — mondta aztán a beszédtárgytól elkanyarodva, — nem mint olvasó mondom, hanem mint gyermekbolond: mégis kár lett volna magáért...

A másik sarokban sikoly és kacagás hangzott. Odafordultak. A házigazda vidáman szólt át hozzájuk:

— Kálmán király senkinek sem jutott eszébe.

Detky visszafordult Magdolnához:

— Lássá, most következik ennek a játéknak az átka. Apránként mindenkinek a legtermészetesebb és a legismertebb nevek jutnak eszébe. Mindenki bosszankodik, hogy ezt elfelejtette. Mikor kiki hazament, akkor rajszámra jönnek az új nevek. Vannak, akik ilyenkor telefonon felhívják egymást, bevezetés nélkül felsorolnak tíz új nevet és leteszik a kagylót. Miről is beszéltünk? Ja igen, hogy kár lett volna értem. Nem tudom, de azt hiszem, talán csakugyan kár lett volna. Úgy látszik, a jó Isten még akar tőlem valamit, hogy a papírforma ellenére életben tartott.

— Maga istenhívő ember?

— Természetesen. Intelligens ember lévén, istenhívő vagyok. És hívője vagyok annak is, hogy mindnyájan akkor halunk meg, amikor kell. Sem korábban, sem később. Én mindenesetre nagy ajándékot kaptam azzal a betegséggel, amelyen át estem. Addig gyerekkorom óta mindig ideges halálfélelmeim voltak. Most már nem rettegek a ha-

láltól, mert tudom, hogy milyen az, miután egyszer már meghaltam.

— Hogyhogy meghalt?

— A szó pontos és orvosi értelmében. Én tudniillik műtéten estem keresztül. A műtét sikerült, de nagyon sok vért vesztettem. A felnőtt emberben lévő öt liter vérből elvesztettem hármat. Ez körülbelül a halál. És műtét után a szanatóriumi ágyon következett hatvan olyan másodperc, mikor már a szívem nem vert, pulzusom nem volt s a tüdőm már nem működött. Tehát egy teljes percig halott voltam. De az öntudatom nem halt meg, s én pontosan emlékszem arra az egy percnyi halálra. Mert még akkor is a mesterségemet folytattam: megfigyeltem. Úgy is fogalmazhatnám, hogy a tudatommal siettem a halált lefényképezni. Körülöttem sűrögtek-forogtak, a nővérem zokogott, orvosok injekciót adtak, ápolónők a fejem alját igazították, de én már nem hallottam, nem láttam, nem éreztem semmit. Meghaltam s a halál küszöbén figyeltem, milyen a halál. Aztán valami csoda folytán megint elkezdett a szívem és a tüdőm dolgozni. Életben maradtam. Még pár hónapig, mint mondják, élet és halál között lebegtem, aztán meggyógyultam.

Valaki megint hangosan elkiáltotta magát:

— Kosciusko!

Nagy kacagás támadt. Magdolna a csendesen beszélő és derűs arcú férfit nézte.

— Ez nagyon érdekes. Szóval most beszélek valakivel, aki odaátról jön és elmondhatja nekem, milyen az.

— Nem egészen odaátról. Csak a küszöbről. De átnéztem. Elmondhatom, hogy meghalni nagyon komoly dolog, de nincs benne semmi borzasztó. Inkább azt mondhatnám, hogy ünnepélyes. Most már nem félek tőle soha többé. Amíg élek, élek. Mondom: Isten még akar tőlem valamit.

— Hogy szépeket írjon. Hogy szépet ajándékozhasson másoknak.

— Remélem. De talán azt is, hogy szenvedjek. Már el is kezdtem. Mostanában nagyon sokat kírlódom. De bocsásson meg, túlbizalmas vagyok és visszaélek a kedvességével. Fecsegetem. Ezért rendretutasítom magamat és bocsánatot kérek. Nincs undokabb ember, mint aki úgynevezett „lelki életet“ él és érdektelen kis nyomorúságait első találkozásnál mindenkinek a nyakába varrja. És magamról nem is szeretek ennyit beszélni. Ez szerénytelenség. Beszéljünk másról. Mit olvas most, báróné?

— Most fejeztem be Somerset Maugham egy könyvét. Talán ismeri. A címe „Moon and sixpence“.

— Ismerem? Szinte kívülről tudom. Könyörgök magának, mondja azt, hogy nagyon tetszik.

— Ezt nem mondhatom. Többet kell mondanom és lelkesebben. El vagyok bűvölve tőle.

— Hálaistennek. Köszönöm. Én is nemrég olvastam. Még pedig kétszer egymásután, amit ritkán teszek. Rettenetes kár ezért az emberért.

— Kiért? A regényhősért?

— Ó dehogy. Hiszen az Gauguin. Azért már nem kár. A szerzőt értettem. Akit egyetlen lépés választ el attól, hogy zseni legyen. Az az egyetlen csöpp kis csoda, amely nincs meg benne. Hallom különben, igen érdekes ember. Folyton utazik. Felesége van és leánya, azokhoz hideg. Az asszonynak aféle curio-shopja van Londonban. Ő keveset törődik velök, pedig azok imádják. De ő fut a mestersege után. Írnia kell. „Moon and sixpence.“

— Szóval a könyv nem Gauguin-kulcsregény. Hanem önvallomás.

Detky ránézett Magdolnára. Tekintetében bók rejlett és egymáshoz tartozás.

— Úgy van. Mint ahogy igazi írás más nem is lehet.

— Értem. És maga most mit olvas?

Az író habozott. Kitérő mozdulattal vont a vállát. De udvariatlan sem akart lenni.

— Kényelmetlen kérdés. Félek válaszolni, mert

még azt hiszi, hogy affektálok. De tudja, báróné, én most olyan össze-vissza életet élek, annyi mindenféle gyötrelmem van, ami másnak nem érdekes, hogy... hogy késő hajnalban, ha már nem dolgozom, a bibliát olvasom. Kinevet?

— Dehogy nevetem. Milyen vallású maga?

— Református vagyok.

Magdolna ráállantott az íróra. Ismét olyan alig észrevehető, suhanó szédületet érzett. Ez az arc egyszerre semmitsem hasonlított Szilágyi Akosra, akinek vonásait a szigeten reá képzelte. Hanem mintha Hubay Imrére, az ő apjára, emlékeztette volna. Ez egyszerre nagyon szomjassá tette Magdolnát, hogy a beszélgetést folytassa. De éppen, mikor szólott volna, mozgólódást hallott. Thoroczkayék már búcsúzkodtak a sarokban. A többiek is felálltak már. Mindenkin látszott, hogy menni akar. Reinbrandt Liesl felsikoltott:

— Halb zwei, um Gottes Willen!

Magdolna rögtön felállott.

— Úgy látszik, mindenki megy.

Felállt az író is. A beszélgetés azonnal félbeszakadt. A háziasszony még marasztaló mondatokat hangoztatott, de az általános búcsúzkodást már nem lehetett megállítani. És hosszabb tanácskozás keletkezett a közlekedésről. Kitünt, hogy Thoroczkayék kocsija el tud vinni három személyt, Mrs Webscott kocsija szintén hármat. Azt is tisztázták, ki merre lakik.

— Magdolna, — szólt Mikes Lőrinc, mielőtt az utasok beosztását elkezdték volna, — magát az én kocsim várja, a soffórt ébren tartottam. Esetleg maga is vihet valakit, ha hely kell.

Szász Elemér rögtön felfigyelt és nyilván jelentkezni szándékozott. De Mrs Webscott máris le tartóztatta.

— A két író nem engedem. A két író velem jön.

Erre Liesl grófnő arca savanyodott el. De senki

sem akart feltűnést kelteni azzal, hogy tiltakozik a beosztás ellen. Magdolna egyedül maradt a háziak kocsijában. Az előszobában, mikor már mindenkin rajta volt a kabát, Szász Elemér vidáman szót emelt:

— Hölgyeim és uraim, még mondani akarok valamit, hogy mindenki mérgesen menjen haza! Küry Klára, Kuprin orosz író, Krupp ágyúgyáros, Krobotin tábornok, Kreisler hegedűművész, Kőrösi Csoma Sándor, Kölcsey, Koppány, Kner Izidor, Klapka tábornok, és végül gyűjteményem legszebb darabja, aki senkinek sem jutott eszébe: Kun Béla! Kezeiket csókolom, jó éjszakát kívánok.

A társaság nagy kacagás közben ment le a lépcsőn. A kocsiknál köszönetes következett. A két író egyszerre vette le a kalapját Magdolna előtt. S ő azzal a szigorú ösztönrel, hogy egy szemernyre se különböztesse meg egyiket a másiktól, egyszerre köszönt nekik:

— Nagyon, nagyon örülök, hogy megismertem magukat. Remélem, még látjuk egymást. Jó éjszakát. Jó éjszakát.

De az egyik kéz érintése közömbösen hagyta, a másiké nyugtalanító és kellemes érzéssel töltötte el. Beült a kocsiba és megmondta lakása címét. Ő állt az élen, ő indult leghamarabb. Behúzódott a sarokba, a bundát összehúzta magán. Ijedten kérdezte gondolatait: annyira tetszik neki ez az ember? Nem, nem, felelt mindjárt megnyugtatóan. Mint embert, igen, nagyon rokonszenvesnek találta. És mint férfit? Ettől a kérdéstől szerette volna fejét elfordítani. De nem tudta. Mert amerre gondolataival fordult, mindenütt ez a kérdés tolakodott elébe. És mintegy önmaga előtt akadozva, gyáván szégyenkezve, fejét lehajtva megvallotta, hogy ha ez az ember hosszabban megfogná a kezét, azt nem érezné kellemetlennek. De a képzelt kéz feljebb csúszott a könyökéig, majd mindkét oldalon a derekára tévedt. S ő egyszerre a híres képet látta maga előtt, az Io akt-

ját, amelyet gomolygó füsthez hasonló felleg alakjában ölel körül a körvonalatlan Juppiter. Ettől megrázkódott és felegyenesedett az ülésen. Igyekezett gondolatait az elhangzott mondat kra terelni. Somersét Maugham könyvére, a meghalásra, a bibliára.

Szobájában az otthon szelíden és biztonságosan nyugtató érzése fogadta, a barlangjába menekült állat ősi megkönnyebbülése. Tünődése azonban tovább folyt otthon is. Miután óvatosan belesett a Pocok szobájába és hallotta a gyerek egyenletes, nyugodt lélekzést, megtelepedett a maga szobájában. Kicsiny saroklámpát gyújtott s a félhomályban tétlenül leült, anélkül, hogy vetkezni kezdett volna. Igen, ez tagadhatatlan: a férfi is tetszik neki, nemcsak az ember. De semmi sem reménytelenebb, mint erről az emberről és férfiről hajnalban magányosan gondolkozni. Elmebeteg felesége van, tehát nem válhatik el. Csak az embert szabad tovább ismernie, a férfit ki kell törölni képzeletéből. Lehetne folytatni az ismeretséget. Elragadó dolog okos emberekkel beszélgetni. Ezeknek a humorában valami furcsa, vonzó íz is van. Beszélgetésök villamos szikrák multságát pattogja maga körül. Soha ilyen társaságban még nem volt eddig. Talán ő is meghívhatná ezeket, mint Judit. Nem, nem, a világért sem, az a színésznő, a múlt emlékeiből ilyen meglepően felbukkant Zsoldos Bella, ez bizonyára nem nézné jól szemmel az egészet. Pletyka származna ebből, névtelen levél, ilyesmi, jaj, jaj, csak azt ne, Isten őrizz. Roppant érdekes és kellemes este volt, holnapra már emlék lesz, és aztán maradjon is az. Ha majd olvas valamit, amit Detky Pál írt, érdekes lesz maga elé idézni az emlékké vált ismerőst. Es talán majd egyszer találkozik is vele Mikeséknél megint. Kedves lesz hozzá, beszélgetnek, érdekes lesz, aztán megint nem látja egy évig, két évig. Igen, így lesz jó, menjünk vetközni.

A fürdőszobában meggyújtotta a gázkályha

lángját, hogy mire levetkőzött, legyen valami meleg vize. S noha az előbbi gondolatsort úgy fejezte be, mintha nyugodtan és egyszerűen örökre elbúcsúzott volna Detky Páltól, most is szüntelenül róla gondolkozott. Elképzelte, hogy azóta már az is ott-hon van. Lerakta holmiját, nekikészült az éjszakai munkának, leült az íróasztalhoz. Mielőtt írni kezdene, még visszagondol az elmúlt estére. Eszébe jut Meszlényi báróné is. Vajjon mit gondol Meszlényi bárónéról? Bizonyára rokonszenvesnek és értelmesnek találja. Szépnek is valószínűleg. Vajjon szépnek, vagy nagyon szépnek? Udvarolni nem udvarolt egy szóval sem, az bizonyos. Elég ritka eset. Nyakig benne lehet abban a színésznő-dologban. De ha az a nő annyira a körme közt tartja, mint Szász mondta, akkor hogyan meri ez az ember nyilvánosan kiírni egy folyóiratba, hogy szerelmes szeretne lenni? Hiszen ez egyszersmind azt is jelenti, hogy most nem szerelmes. Más szóval, Detky Pál kiírta nyomtatásban: te Zsoldos Bella, én beléd nem vagyok szerelmes. Hogyan tűrheti ezt a színésznő attól az írótól, akivel a legsúlyosabban együtt emlegetik? Miféle érthetetlen összeköttetés ez? „Erős érzéki kapcsolat van köztük“, — jutott eszébe a mondat, amelyet gyakran hallott s amelyet sohasem értett. S most megint ideérkezett a titokhoz, amelyet nem adatott ismernie.

Teljesen levetkőzött, megcsavarta a tusra szóló csapot és meleg vizet engedett. Gummisapkát húzott a fejére és belépett a kádba. Hagyta a langyos vizet magára ömleni, hogy egyre hidegedjék, míg csak toporzékolni nem kezd tőle, hogy aztán gyorsan magára kapja a bolyhos fürdőkabátot. De most, mikor végre elzárta a vizet, nem szállt ki, hanem a földig érő tükörbe pillantott. Ott látta a maga meztelen testét térdtől felfelé, mert lejjebb már elfedte a kád. Elgondolkozva és figyelmesen nézte az aktot, oldalt fordított fejjel. Derekat, szoborszerűen mintázott combjait, keblei tökéletes profilját. Sokáig

nézte magát és mintha idegen szakértő volna, elismerően bólintott a tükörből visszabólintó pirossapkás fejjel. Amit látott, nagyon szépnek találta. Lassan fordult a kádban, hogy úgy bírálhassa magát, mint a talapzaton forgó milói Vénuszt. Széttárt a két karját, hogy melle szabadon kifeszüljön. S aztán hirtelen egész testében összerázkódott valami görcsös és villamos belső izgalomtól. Azonnal kilépett a kádból és nyúlt a kabátért.

— Meg vagyok bolondulva, — mondta magában, — mi ez?

Beleburkolódzott a kabátba tetőtől-talpig. Szeméremérzetének, melyet sajátmaga sértett meg, olyan lelkifurdalása fogta el, hogy sietve és pirulva takarta el kilátszó lábszárát. Gorombán dörzsölte magát, megtörülközött, lába fejét papucsba bujtatta és még mindig úgy szégyelte magát, hogy hálóingét a fürdőkabát fölé vette fel, mint ahogy szigorú gyerekkorában kellett kerülnie a fedetlenséget. S már ágyában volt, mikor valamennyire megnyugodott. Az ősi segítséghez folyamodván, imádkozni kezdett magában.

— Istenem, adj nekem tiszta és nyugodt fejet, hogy tovább élhessek úri tisztességemben, ahogy eddig éltem, az én két gyerekemért, az ő nyugalmaukért, az ő szeplőtlen nevükért. Nem kell nekem semmiféle titok, békét kérek tőled, Istenem, és lassan-lassan korai öregséget. Nem akarok szenvedni, nem akarok bajt, bonyodalmat, botrányt, hagyd meg a békességemet, a te fiad, Jézus Krisztus nevében, ámen.

Az imádság mindig megnyugtatta. Most is egyszerre felüdült és megkönnyebbült. Katolikus áhitata azonnal elsimította idegrendszere hullámait. Most már megint merészelt Detky Pálra gondolni, aki most íróasztala előtt ül és dolgozik, vagy talán már a bibliát lapozza, hogy szenvedéseire orvosságot keressen. Az a szenvedés más nem lehet, mint hogy egy méltatlan és lélek nélkül való viszony

miatt gyötrődik. Bizonyára tiszta indulatú ember, hiszen a gyerekeket annyira szereti. Az is milyen kedves volt, mikor zavartan vallotta meg, hogy a bibliát olvassa. Pedig ennél szebbet nem mondhatott magáról: a fájó lélek Krisztust olvassa.

Majdnem hangosan ujjongott fel az ágyban. Krisztus! Mennyi nevet mondtak, csak éppen ez az egy, az egyetlen és legnagyobb, nem jutott senkinek eszébe. Még neki sem, aki ma is mindennap imádkozik. És Detkynek sem, aki maga vallotta, hogy magasabb szellemű ember csak istenhívő lehet. Ó ha most búcsúznának a kapuban a Pasaréti-úton, milyen szép volna odasúgni neki a hangosan kacarászó többiek között ezt a nevet, és a társasági móka játékos felszínéről egyszerre felröppenve tiszta áhítattá emelni az egész tréfát. De mi lenne, ha megtelefonálná neki? Névtelenül odacsengetne és nem mondana neki semmit, csak halkán ezt az egy szót. Búcsúnak is, vigasztalásnak is.

Habozott. Kétszer mozdult már, hogy kiszálljon az ágyból, mégis visszabújt. De harmadszor egyetlen lendülettel mégis csak kiszállott. Papucsot vett. Óvatos kilincsnyomással kisompolygott az előszobába, kitapogatta a telefonkönyvet és bement vele a fürdőszobába. Majd bevitte a hosszú zsinóros készüléket is. Az ajtót becsukta. A szíve erősen dobogott. Felvette a kagylót. A központ nagysokára, kínzott és álmos hangon megszólalt:

— Halló, központ.

— Halló. Kérem, nagysád, a József negyvennyolcas-tizennyolcast.

— József negyvennyolc-tizennyolc — felelt az álmos, reménytelen rabszolgahang.

Magdolna máris súlyosan megbánta, amit tett. Igazán esztelenség, hiszen az az ember találgatni fogja, hogy ki a névtelen felhívó hajnali három órakor. És másra aligha fog gyanakodni, mint akivel a bibliáról beszélt. Ha azonnal nem jelentkezik —

gondolta magában — leteszem a kagylót, csak még egy pillanatig várok.

A hívott szám nem jelentkezett. Hallani lehetett a vezetéken át, ahogy a jelzés csörömpöl a telefonhuzal másik végén. De válasz nem érkezett rá.

— Nem jelentkezik, — szólt a központ.

Az áram elsüketült. Magdolna lassan visszatevette a hallgatót. Aztán fogta a készüléket is, a könyvet is és visszament az előszobába. Most már világot gyújtott, nehogy valami súlyos csörömpölést csináljon.

Lefeküdt. Detky Pál tehát nincs otthon. Egész biztos, hogy a színésznőnél van. Mivel folyton együtt vannak, az bizonyára haragudott a vacsoráért. A szeretőnek el kellett mennie hozzá, hogy beszámoljon mindenről és pótolja az elmulasztott együttes vacsorát a grófi est részletes elmondásával. Ott vannak együtt valami kokottosan berendezett, erősen illatszerézett, sok diványpárnás szobában. Talán egymás karjaiban. Szerelem nélkül, talán még gyűlölettel is. „Erős érzéki kapcsolat van köztük.“ Magdolna felszisszent. Majd megdöbbenve dobta át magát az ágyban a másik oldalára. Mi ez, — mondta nyögve, — hát féltékeny vagyok? Hát lehet, hogy annyira érdekel ez az ember?

Most már büszkesége szólalt meg. Szégyen, gyalázat. Hajnalban felhívni egy férfit, akit először látott. Ez határos az esztelenséggel. Amellett hihetetlenül ízléstelen. Kiindulni egy léha társasjátékból és éjszakai telefon számára abba kapcsolni bele a Krisztus nevét? Szégyeld magad, Magdolna. Holnap délelőtt elmégy gyónni. Büntetésül reggel nem szabad megcsókolni a fiadat. És most százszor egymásután elmondod az ágyban, hogy „Isten nevét hiába fel ne vedd, mert nem hagyja az Úr büntetés nélkül, ha valaki az ő nevét felveendi.“ Annak az embernek pedig színét se lássad többet. Most kezd a penitenciát, te ízléstelen, meg-

tévedt, megkötyagosodott, nevedre méltatlan és szemérmetlen számár.

Magdolna szeme könnyes lett a sötétben. És lassan mondani kezdte a magára rótt penitenciát. Sírva is aludt el. Másnap nem csókolta meg a fiát és elment gyónni a ferenciekhez. Délben felhívta telefonon Mikeséket és megköszönte az elragadó estét. Arra a büszke kérdésre, hogy a két író hogyan tetszett neki, udvarias hidegséggel felelt, hogy mind a kettőt egyformán mulatságosnak és szóragoztatónak találta. Aztán letette a kagylót.

Még aznap délután novellás kötetet hozott neki egy küldöncféle ember, nyilván szerkesztőségi szolgálta, vagy ilyesmi. „A magam útja.“ Írta: Detky Pál. Az első oldalon ajánlás. „Első bemutatkozásul a még ismeretlen Detky Pál.“ Tegnapi dátummal, a vacsora dátumával. Azonnal leült és levélben válaszolt a telefonkönyvben található címre:

Igen tisztelt Uram! Kedves figyelmét hálásan köszönöm. Remélem, hogy a kétségtelenül érdekes novellákat hamarosan elolvashatom. Igaz nagyrabecsüléssel köszönti özv. báró Meszlényi Zoltánné.“

A levelet azonnal leküldte. A könyvet kezében forgatta egy darabig, aztán, — mivel még a dél-előtti gyónás sem elégítette ki, — arra ítélte magát, hogy nem olvashatja el. Egy-két napig kísértette a kíváncsiság, hogy elolvassa, de ez a kíváncsiság lassanként lankadt. Végül elvesztette érdeklődését. És Detky Pállal nem találkozott többet.

De találkozott Korff Egon gróffal. Azzal is hónapok mulva. Már nyárelőre hajlott az idő. A Váci-utca sarkán szaladtak egymásba. Korff gróf udvariasan köszönt és tovább akart menni.

— Szent Isten, Egon, — szólt Magdolna, — ne szaladjon el, hiszen nem vagyunk ellenségek.

— Kezeit csókolom, én az vagyok, aki voltam.

Csak nem szeretnék terhére lenni. Hogyan van a kisfiú? Kerülő úton azt hal'ottam, hogy jól.

— Igen, teljesen egészséges, hála Istennek. De most hetekig nélkülözni fogom. Kláriveral együtt elmennek Ernesztin sógornőmhöz, aki felviszi őket a Magurára. Nem tagadhatom meg, a gyerekeknek remek lesz.

— És maga addig mit csinál?

— Éppen ez a gondom. Külföldre szeretnék menni valahova, ahol sok a múzeum és az építészet. De kevés pénzem van.

— Akkor menjen Spanyolországba.

— Ó Istenem, gyermekkori vágyam. De hogyan menjek kevés pénzzel Spanyolországba?

— Azt majd mindjárt megmagyarázom. Az öcsém most idegenforgalmi kérdésekkel foglalkozik. Felszólítást kapott Spanyolországból, hogy verbuváljon tíz résztvevőt egy spanyolországi körutazásra. Ha tizet összehoz, kap még egy tizenegyedik jegyfüzetet, de teljesen ingyen. Már összehozta. Ő akart menni, de a fiának mindenféle családi dolgai vannak, nem mehet. Engem kérdezett, hogy kit tegyen boldoggá. Neki semmiféle olyan barátja nincs, akit szeretne elküldeni. Ha van kedve, vegye igénybe maga.

— Egon, ez úgy hangzik, mint a mese. De hogyan lehet ezt nekem elfogadnom? Nem, ez lehetetlen.

— Úgy lehet elfogadnia, hogy a spanyoloknak van egy kikötésük: az a bizonyos tizenegyedik csak arisztokrata lehet. Nekik a reklám megéri. Higyje el, ők csinálják a jó üzletet és maga teszi a szívességet. Bámulatos véletlen, hogy éppen négy napja szólt nekem. Hallgasson rám és fogadja el nyugodtan.

— De éppen magától, akihez... akit... akihez rossz voltam, holott jó szerettem volna lenni?

Korff gróf elmosolyodott.

— Ez a kérdés már nem aktuális. Rövid időn belül eljegyzem magam.

— Szent Isten, Egon, ilyen örömhír. Kivel?

— Nem ismeri. Egy belga hölgy, Du Zoute grófnő. Nézze, ne habozzék, nekem szerez örömet, ha ezt a kis szívességet elfogadja tőlem, aki évekig élveztem az asztala vendégszeretetét. Jöjjön be a Zserbóba, beszéljük meg.

Igy történt, hogy Magdolna egy nyári napon útlevéllal, ajánlólevelekkel, jegyfuzetekkel a táskájában felült a párisi gyorsra. Gyerekei Phillel együtt már a Magurán voltak. Izgatott volt nagyon: most utazott életében először egyedül.

IV.

Burgosban van a Hotel Norte y Londres. Ami nyilván azt jelenti, hogy volt egy Hotel Norte és volt egy Hotel Londres, aztán az Északi Szálló és a London Szálló összeházasodtak.

Magdolna fáradt volt a sok járkálástól. Széket kért és azt kitétette a szálló szűk kapuja elé. Pici tér terült el ottan, a sarkon gyümölcskereskedés, szemközt lakóház. Jöttek-mentek az emberek, egy iskolásfiú akkor érkezett haza, könyveket szorongatott a hóna alatt. De nemcsak úgy egyszerűen érkezett, egy gumilabdát rugdosott maga előtt. Fel lehetett tenni, hogy már az iskolánál elkezdte és elhatározta, hogy a labdát haza fogja rugdosni. Szép gyerek volt, nyúlánk, keze-lába elegáns, vonásai finomak. Magdolnának Pocok jutott eszébe. És megfájdult a szíve. Pocok csendes volt mindig, lehetőleg szótlán és mozdulatlan. Ez viszont fáradhatatlan volt, szilaj életkedvű, mint az egészséges állatkölyök.

A fiú a kociútról fel akarta rúgni a labdát az aszfaltos gyalogjáróra, hogy onnan berúgja a háza kapuján. De a dolog nem ment. A labda neki-

ment a magasabb gyalogjáró kőperemének s onnan visszapattant. Arra lett volna szükség, hogy a fiú rúgása ne csak tovább gurítsa, hanem a levegőbe is emelje a labdát. Ez nem ment. Lankadatlan türelemmel futkosott és rúgott a gyerek, de hiába, a labda nem engedelmeskedett, semmi áron nem óhajtott magasabb színvonalra jutni. Magdolna már jó negyedórája nézte ezt a játékot, mikor tudatára ébredt annak, hogy jó néhány perce valaki a falat támasztja és szintén a labdarugdosó gyereket nézi.

Magdolna odapillantott és sikoltást nyomott el magában. A szálló szűk kapujának támaszkodva ott állott Detky Pál.

— Ez lehetetlen, — mondta a férfi, — maga az, báróné?

— Nem lehetetlen. Én vagyok.

— Nézem már percek óta, de csak hátulról látam a fejét. A haja színe egyezett, ezt a színt megjegyzi az ember. De mégsem mertem biztosra venni. Az is megfordult a fejemben, hogy előbbre kerülök és megnézem, de az ilyesmihez nekem nincs elég aszfaltbetyár-gyakorlatom. Hát ez halhatlan. Hogyan kerül ide? Isten hozta szép Spanyolországban.

— Köszönöm, magam is igyekeztem, az összeköttetésem is igyekeztek. De magának hogyan jutott eszébe, hogy idejöjjön?

— Én, kérem, rendszeresen járom a világot. Író azt nem nélkülözheti. Más értelmes ember sem, de író a legkevésbé. San Sebastiánból jöttem ide, ott két napot töltöttem. Báróné nem volt ott?

— Nem. Páris óta ez az első megállóhelyem.

— Kár. Mulasztott valamit. Várjon csak, hozok magamnak is egy széket.

Széket hozott, letelepedett melléje.

— Mit mulasztottam?

— San Sebastiánt meg kellett volna néznie. Már csak azért is, mert az külön ország, a baszkok

országa. Tudja, hogyan hívják azt az országrészt? Quipuzcoa. Ez engem rendkívül izgat.

— Miért izgatja?

— Mert nyelvész vagyok. Ez a Quipuzcoa nekem nem európai lejtésű szó. Hogy megértessem magam, előbb elmondom magának, mi az az Atlantis.

— Ezt ne mondja el, mert tudom. Az az állítólagos világrész, amely a történelem előtti időkben összekötötte Afrikát és Délamerikát. Aztán elsüllyedt.

— Hisz maga ebben, báróné, vagy nem?

— Nem tudok felelni, — vont vállat Magdolna nevetve, — túlfantasztikus ahhoz, hogy higgyem, viszont túlságosan meggyőző ahhoz, hogy ne higgyem. Meg aztán szerényebb is vagyok ahhoz, sem hogy tudományos kérdésekben véleményem merjen lenni.

— De viszont tudtommal jól beszél nyelveket. Mikes grófnétól hallottam. Ez a szó, hogy Quipuzcoa, nem feltűnő magának?

— Nem. Miért?

— Mert figyelmeztetem, hogy a baszk nyelv semmiféle európai nyelvhez nem hasonlít. Sem latin, sem gót, sem szláv, sem finn-ugor, sem egyéb rokona nincs. Teljesen különálló. Viszont ha megnézi a középamerikai ősi kultúra szavait, olyanokat talál, mint aztec, Cuzco, Vielipueli. Ha ezek között ejti ki, hogy Quipuzcoa, nem érez olyasfélét, mintha ezek a szavak édes testvérek volnának?

— De igen, érzem. Furcsa. Szóval...

— Szóval, ha volt Atlantis, akkor az a csücske, ahol a spanyol-francia sarok fekszik, nem süllyedt el. A baszkok itt maradtak. És olyan nyelvet beszélnek, amely mellett a mi európai nyelveink elbújhatnak. Mert hatvanezer éves nyelv. Vagy kétszázezer. Mit nevet?

— Nem nevetek. Mosolygok. Tetszik nekem, hogy maga olyan izgatott. Ezt szeretem. Mikor

valaki a napi politika miatt izgatott, azt nem szeretem. De ezt igen. Kár, hogy nem állottam meg San Sebastiánban. De tudja, én visszariadok mindentől, ami ennyire mondain. Mindig nagyon visszavonult életet éltem, az effélétől ösztönszerűen visszahúzódok.

— Én is. Volt egy nagy strandépület: „La Perla del Oceano.“ Bárok, táncteremek, elegáns vendéglők, minden. Oda nem voltam hajlandó bemenni. Éppen ezért veszttem össze a... az útitársammal. Tudniillik nem egyedül indultam Budapestről, de most már egyedül vagyok.

Kissé zavart lett Detky Pál. Magdolna nem szólt semmit, ő pedig sietve folytatta, hogy elmosta a nyomát a zavaró témának.

— Egyszóval, nem a gazdagok gyönyörűségeit néztem San Sebastiánban, nem a strandoló brazil szépségsodákat. Hanem a néprajzi múzeumot. Olyan izgatott lettem, hogy nem tudtam aludni. Tudja, háziipari hímzéseket láttam. Hát az meg-hökkentő. Én jártam már Amerikában és ott nagyon érdekelt az inka-kultúra. Egy newyorki múzeumban napokat töltöttem és csak a középamerikai ásatások elemeit néztem. Hát mondhatom magának, ezeknek a baszkoknak a diszító elemei teljesen azonosak az inka-kultúra elemeivel. Ugyanaz a rajz, ugyanazok a színek. Sőt számos ilyen baszk mintát láthat a ma élő indiánok háziiparában. A baszk falusi ház tűzhelye fölött pirosra érett kukoricacsövek viritanak, hármásával csokorba kötve. Az indiánok nemzeti növénye a kukorica... Tudja, most nem megy ki a fejemből, hogy harminchárom éves fejjel pályát kellene változtatni. Roppant nagy kedvem lenne elmenni egy kombinált szakmára, amelyet etnográfiaiából, őstörténetből, filológiából és geológiából állítanék össze. Ezen dolgoznék úgy hetven éves koromig. Aztán lennék száz éves koromig író. Aztán lennék százötven éves ko-

romig műtörténész. Aztán majd meglátnám... Ki-nevet, mi?

— Nem. Nagyon szeretem hallgatni. Nézze azt a gyereket, ezt figyeltem egy negyedóraig. Fel akarja rúgni a labdát a gyalogjáróra. Azóta sem sikerült neki. Milyen kedves, szép gyerek.

— Igen, szép bokája van. Mint az arabs ló, úgy mozog. De ez nem csoda, ez az ország tele van mór vérrel. Már régen hallom, hogy Európa a Pireneusoknál végződik, nem Gibraltárnál. Kezdem látni, hogy ez igaz. Nem vette észre, hogy a nők, akiket utcán, vagy templomban lát az ember, ezüst félholdat hordanak fülönfüggőnek? De nem csodálkozom. Összevissza négyszáz éve, hogy a mórok kimentek innen. Ugyanakkor, mikor Kolumbus felfedezte Amerikát. Kolumbusról regényt akarok írni. Jaj, mennyi dolgom van... Tudja, hol találkoztam Kolumbusszal utoljára? Tegnap délután a karthauzi kolostorban.

— Miféle kolostorban?

— Hát maga nem tudja? Itt van tíz percnnyire a várostól a karthauzi kolostor. Spanyol neve Car-tuja de Miraflores.

— Jaj, de érdekes, mondja el.

— Szívesen. Kimentem autóval. Csengettem a kapun. Majolikával csempézett folyosón találtam magam. Kis napsütötte udvart láttam rengeteg virággal. Boltíves ajtó fölött latin feliratot láttam ott: Clausura. Azon nekem nem lehetett bemenni, ott élnek a karthauziak. Negyven van mindig, sem több, sem kevesebb. A perjel egy angol arisztokrata. „Edmund Gurden“ néven él, igazi családját elhallgatja és nem tudja senki. Ezek a fehér barátok egymás közt is hallgatagok.

— Csakugyan nem beszélnek soha?

— De igen, hetenként két órát. Húst soha nem esznek, pénteken csak kenyér és víz van az asztalon. A rend hivatása a jótékonyosság. Akárhányan akármikor kapnak ott ebédet és valami készpénzt

is. Egyszóval, bementem a templomba. Ez is, mint minden karthauzi templom, hármastagozású. A külső harmad a polgári közönségé, a középső harmad a frátereké, akiknek még szabad beszélőik, a belső harmad a néma pátereké. De nekem szabad volt bemenni mind a három harmadba.

— Magának? Hiszen maga református.

— Igen, de katolikus intézetbe jártam. A cisztercitáknál érettségiztem Egerben. Tőlük kértem ajánlólevelet, mielőtt elutaztam. Szóval hallgasson ide. Abban a harmadik harmadban van negyven ülés, gyönyörű gótikus famunka. Mind a negyven ülésnek más a rajza. Órákig kellene nézni, ha ráérne az ember. Az oltár egyszerűen hihetetlen. A kompozíciónak egy pelikán a közepe. A pelikán Krisztus jelképe a karthazuiaknál... mi az, miért rezzen össze?

— Semmiért. Valami eszembe jutott, ami nem ide tartozik. Folytassa.

— Egyszóval a pelikán keble véres: maga tépte fel, fiait vérével táplálja. Mint Krisztus. Ennek az oltárnak bámulatos aranyozása van. Tudja, honnan való az arany? Ezt az aranyat Kolumbus hozta, mikor először járt Amerikában. A karthauzi oltárt ékesítették a zsákmánnyal. Ott van az oltár mellett két imazsámoly, két térdeplő szoborral. Ezek Kolumbus pártfogói, katolikus Ferdinand és Izabella. Fából való színes szobrok. Soká néztem őket, kivált Izabellát. Kíváló asszony volt, tud róla egyetmást?

— Hogyne. Például az Izabella-színt. Mert fogadalmat tett, hogy addig nem vált inget...

— ...míg az ostromlott város el nem esik. És ilyen színű lett az ing. De tudja-e, hogy a táborig kórházat és a trént ez a királyné találta fel?

— Ne mondja.

— Úgy bizony. Sokat olvastam róla, Kolumbus miatt nagyon érdekel. Szerintem szerelmes volt Kolumbusba.

— Gondolja? Katolikus Izabella? A legnagyobb feleség? Nem hiszem.

— Lehetett legnagyobb feleség, s attól más még motoszkálhatott a fejében. Csak hűtlen nem volt. Én is úgy képzelem, hogy a szerelem fehér maradt... A királyné és a jött-ment fantaszta fehér szerelme...

— Ó, ez nagyon érdekes. Mesélje ezt.

— Érdekli? Ezt szeretném megírni. Talán egy kicsit ez is volt az oka, hogy látni akartam Spanyolországot. Hát nézze, elmondom magának, hogyan látom Kolumbust. Figyel, vagy a gyereket nézi?

— A gyereket nézem, de magára figyelek. Megvan, megvan, megvan!

— Mi van meg?

— Sikerült neki. A labdát berugdosta a kapun. Előbb sikerült felrúgnia a gyalogjáróra, akkor a márványküszöbvel gyült meg a baja. Onnan is mindig visszapattant a labda. Most végre sikerült. Tudja, mióta kínlódott vele? Mikor maga jött, már rég benne volt a munkában.

— Szóval, amit én itt meséltem, az mind elment a maga füle mellett. Jó, jó, ne mentegetőzzék, csak tréfálok. Most mi a legközelebbi programja?

— Meg akarom nézni a székesegyházat.

— Kitűnő. Még én sem láttam a főpontot. Mára osztottam be. Menjünk együtt?

— Örömmel. Indulhatunk máris. Azt hiszem, menjünk gyalog, közel van.

Elindultak gyalog. Detky beszélt.

— Ebben az országban a fény fehérebb, s az árnyék sötétebb, mint másutt. Claire-obscure a hatványon. S a nyelvük is ilyen. Ahelyett, hogy „nézni“, azt mondják: „csodálni“. A „várakozás“ fogalmát a „remény“ fogalmával fejezik ki. Az állomáson nem váróterem van, hanem „remélőterem“. Sala de espera. Mindenütt színeket látok, még ott is, ahol nincs. Tudja, hogy hívják a gyarmatáru-üzletet?

„Ultramarios.“ Ennek semmi köze a kékhez. Tengeren túli árut jelent.

— Mindig ilyen nyelvdolgokon jár az esze?

— Többnyire. Hiszen a nyelv a mesterségem nyersanyaga. Itt is figyelem. Sokat értek a francia, olasz, latin által. De néha megakadok, s éppen olyankor kezdek el legjobban gondolkozni. Mert például hiába keresem itt a postát, nincs. Ha Berlinben megkérdezem: wo ist die Post, útbaigazítanak. Ha Rómában megkérdeztem: dove e la posta, megmutatják. Ha Párisban érdeklődöm: ou est la poste, megtudom. De itt szavalhatom azt a szót, hogy „posta“, akármeddig, nem érti senki. Az ő postájuk „correios“. Ez ugyanaz a szó, mint a kurir. Tehát mit következtetek én ebből? Hogy mikor az európai államok egyenként áttértek az esetleges futárról a rendszeres postajáratokra, ez az ország nem tartott velük. Itt nem szerveztek postát. Itt még jó darabig maradt a kurir. Ennek utána fogok nézni valami szakkönyvben. Majd otthon. Hogy vajjon igazam van-e? De rendszerint igazam szokott lenni. Ez nem az én érdemem, hanem a nyelvé, mert olyan természetes, nyilvánvaló és magyarázó.

— Mondjon példát.

— Pédát? Hát például azt mondom, hogy „a tőzsér bankóval és tallérral kereskedik.“ Ebből ki lehet sütni a pénzügyek történetét. A tőzsérről tudom, a Täuscher szóból származik. Mi magyarok nem igen kereskedtünk, rábiztuk idegen nációkra. A bankó olasz szó, nem is a pénzt jelenti, hanem azt a fatönköt, amelyen az utcára szóló nyílt üzletben a talián váltotta a pénzt. A tallér nem egyéb, mint Thaler, az pedig valami helynévből származik, amelyet elfelejtettem, mondjuk Wiesenthal. Ott verték az illető ércpénzt, amelynek Wiesenthaler lett a neve, később röviden Thaler. Az amerikai, aki dollárban spekulál, nem is tudja, hogy az ő dollárjának ősapja ez a tallér. Vagy azt olvasom régi könyvben, hogy „rénes forint“. Az rénusi, vagyis rajnai forint.

Maga a forint firenzei pénz: ducato fiorentino. Virág is volt rajta, fiore, mert az olasz városnak eredetileg Florentia, később Fiorenza volt a neve. És miért dukát a dukát? A hercegséget jelenti, amely a pénzt verette. A herceg németül Herzog vagyis hadvezető. Latinul dux, vagyis vezér. Franciául duc, olaszul duce. Főherceg: archidux. Mert a szó első fele görög és azt jelenti, hogy első. Mint ahogy van archiepiscopus, vagyis első püspök, főpüspök, franciául archévêque, magyarul érsek. Németül Erzherzog. Nem ércherceg, hanem archi-herceg, vagyis főherceg. Rám egy kis szobalány azt mondta a san sebastiani szállóban, hogy arci-simpatico. Ez olyan spanyol kedveskedő kifejezés. Hogy fő-rokonszenves vagyok.

— Ezért vészett össze az útitársával? — kérdezte Magdolna hirtelen, de mindjárt meg is bánta.

— Nem ezért, — felelte Detky egyszerre elkomolyodva, — ha már szó van róla: én mindenáron világot akartam látni és mennél többet utazni az országban. Ő pedig mindenáron San Sebastiánban akart maradni, strandolni, este báli ruhát venni, táncolni, bárban ülni, esetleg Alfonz királlyal megismerkedni. Mert a király ott van, nagy vörös kevélykedő kastélya van ott a tengerparton. A vitát nem tudtuk eldönteni útitársammal. Ő csakugyan ott maradt, én csakugyan eljöttem.

Hallgatagon ballagtak jó darabig. Akkor Detky megszólalt.

— Nekem az a gyanúm, hogy maga tudja, kiről van szó.

— Legalább is sejtem. Zsoldos művésznőről. Félfüllel hallottam róla. Elég gyakran emlegetik megukat együtt.

— Igen, elég gyakran. Ezentúl talán ritkábban

— Végleg összevesztek?

De erre már Detky nem felelhetett. Kiléptek egy mellékutcából és kitárult előttük a burgosi székesegyház látványa, amelytől a szavuk egyszerre

elállott. A gót stílus, titokzatos kecsessége, csodalátó révélete, aszkéta álmódozása meredt ott előttük csontfehéren. A két főtorony cirádás csipkeséggel szökött fel messze a város fölé.

— Ó, ez a két torony, — rebegette Magdolna.

— Ez a legszebb rím, amellyel életemben találkoztam, — mondta Detky, — ez a két torony.

— Kár, hogy úgy be van szorítva. Sokkal több szabad tér kellene neki, hogy a szépsége érvényesülhessen.

Nézték álmélgodva sokáig. Aztán elindultak, hogy bemenjenek.

— Ritka emberek vagyunk, — szólt Detky, — egyikünknel sincs Baedeker. Én szándékosan nem hordok ilyesmit. Zavar. Ami nagyon szép, vagy nagyon furcsa, szóval különösen érdekel, azt feljegyzem magamnak és az emlékezetemben igyekszem jól lefényképezni, utazás után aztán pontosan utána nézek kézikönyvekben.

— Én fordítva csinálom, — felelt Magdolna, — én előre megtanulom. Lássá, ebben a templomban soha nem voltam, de rögtön el tudom vezetni magát a Szent Tekla-oltár elé.

Detky ránézett. Hitte is, nem is. De a második mondatnál, ahogy halkan beszélgettek, már felfigyelt. Eddig ő beszélt, ő magyarázott és Magdolna hallgatta. Most egyszerre Magdolna vette át a szót. Mikor álmélgodva figyeltek egy churriguer-stílusú talapzatot, s mikor feltárult előttük a platereszk-ezüststílus másutt nem látott és valószínűleg pazar ékítményessége, Detky elvesztette felsőbbtségét.

— Egyetlen mondattal megmondom magának, mi történt, — szólt Magdolna, — a spanyoloknak nem volt barokkjuk. Náluk a gótika után szintén a renaissance következett, de ami Rómában azokkal a barokk kutakkal elindult, annak hatása sohasem érkezett ide. A renaissance folytatta a magáét és különféle új utakra ágazott, de önmagában. Jöjjön,

elviszem ahhoz a Tekla-oltárhoz, amelyet említettem magának.

Magdolna úgy lépkedett előre, mint valami gyakorlott idegenvezető. Egyik mellékkápolnában megállt az oltár előtt és rámutatott. Detky összecsapta a kezét. Magdolna maga is meghökkenve lépett kissé hátrább.

— Képről jól ismertem, de erről kép nem adhat fogalmat. Hallatlan.

Óriási oltár volt ez, színezett és aranyozott faragás, csupa piciny figura.

— Micsoda ember lehetett ez, — csóválta Detky a fejét, — hány éjszakán virraszthatott rajzai felett, míg ezt a temérdek faragott és színezett regényt kiészelte, hány évig faragták, aranyozták, színezték ilyen gombostűnyi gonddal? Mit csinált volna ez, ha író lett volna?

— Talán Bovarynét írt volna, — felelte habozva Magdolna, — vagy csacsiságot mondtam?

— Nem. Olyat mondott, amin még gondolkozni akarok. Flaubert nem rossz hasonlat, mert az egységes, nagy terv éppen úgy megvan nála, mint a részletek hallatlan, aprólékos gondja. De gondolhatok Dantéra is. Ott a személyek pazarló zsúfoltsága ilyen. Azonkívül Dantéban érzek sok aranyozást is. Flaubert nem tündöklök, csak színes. Jaj, Istenem, mennyit kell még erről gondolkozni, mennyi dolga van az embernek. És milyen rövid ideig él... Nézzük csak ezeket a fa-karosszékeket. A kórus. A pap-ság ülőhelyei. Mind más. Nézze, nincs két egyforma köztük...

Nézegették az ülőhelyek faragását egyenként, mint gyermekek a képeskönyvet. Aztán hátraléptek, hogy egységes képet kapjanak az egészeztől.

— Nézze meg, min áll, — ezólt Magdolna.

Detky éppen egy névre lépett, amelyet valaha a márványpadlóba véstek.

— „Rodericus Didaci Campidoctor“, — olvasta, — ki ez?

— Nem találja ki? Ez a Cid sírja.

— „Eximinia uxor ejus“. — olvasta tovább Detky.

— Igen, ez Ximene volt, a felesége. Jöjjön, most nézze meg aládát. Várjon csak, melyik sekrestyében is kell annak lenni... igen, most már emlékszem, jöjjön...

— A Cid-láda, — szolt Detky menetközben, — ennek a történetét ismerem. Ez az, amit Herder is feldolgozott. Cidnek nem volt pénze zsoldosokra, mikor hadba indult, ezért zálogul lekötötte azt a faládát a zsidó kalmároknak, amelyben családi aranyának, ezüstjének, ékszereinek halmazát tartotta, csak azt kötötte ki, hogy a láda kulcsát magával vihesse a csatába. Gazdag zsákmánnyal tért vissza, megfizette a kölcsönösszeget, aztán a kalmárok előtt kinyitotta a ládát. Ismeri ezt a történetet?

— Nem. Mondja csak, érdekel.

— Egyszóval kinyitotta a ládát és megmutatta a kalmároknak. Nem volt benne egy fia arany sem, tele volt homokkal. Attól volt olyan nehéz. Cid úgy tett, mint a szállodai szélhámosok, akik bőrönddel érkeznek, de a bőröndben téglá van és ujságpapír. Ez az a sekrestye?

Magdolna körülnézett. Láda nem volt itt sehol. Már félt, hogy szégyenben marad. Megszólította a sekrestyében lézengő embert angolul:

— Bocsánat, nem itt van a Cid-láda?

— De itt van, — felelte az, és felmutatott a magasba.

Ott nyugodott a faláda a falból kinyúló vasrudakon. Közöséges faláda, nem sok néznivaló volt rajta.

— De miért tették oda?

— Azért asszonyom, mert veszedelmesen kezdett fogyni. Minden amerikai vendég lenyesett róla titokban egy szilánkot. Nagyon kell vigyáznunk ezekre a szent tárgyra. Ezek megbecsülhetetlenek.

nek. Mi volna, ha valaki hozzájuthatna a Nikodémusz-arcmásához?

— Az micsoda? — kérdezte Detky kíváncsian.

— Jőjjön, azt is megnézzük. A legenda szerint Szent Nikodémusz leábrázolta a Megváltót, miután levették a keresztről és mielőtt sírba tették.

Megnézték azt is. Kivehetetlen vonásokat mutatott már az ereklye. De nem volt érdektelen látnivaló, mert Szent Niaodémusz bivalybőrre festette a Megváltót és haját valódi emberi hajjal ábrázolta. Nézték egy darabig, azután Magdolna vezetésével tovább mentek. Piombó-képet kellett még nézni, Vi garni-képet és építészeti érdekességeket, úgymint oktagon-kupolát, perzsa kupolacsillagot, renaissance-retablót, meg még sok egyebet, amelyeket Magdolna fáradhatatlanul magyarázott.

— Bámulatos maga, báróné, honnan veszi ezt a páratlan... ezt a ... nem is tudom, hogyan mondjam...

— Nem nagy dolog. Rendszeresen tanultam művészettörténetet. Más egyebet tanul, én ezt tanultam.

— Vajjon mit csináltam volna én itt maga nélkül? Báméskodtam volna értetlenül, mint egy hülye.

— Szó sincs róla. Csatlakozott volna valamelyik társasághoz, amelyik vezetővel jár. Fizetett volna egy pesetát és ott tartana, ahol most.

— Nem, nem. Arra nem mindig figyeltem volna. Magának egyetlen szavát sem volna szívem elveszteni. De hát nem bámulatos ez, hogy a világ végén ilyen véletlenül összeakadtunk? És még hozzá mind a ketten egyedül. Az első percben is nagyon örültem neki, és percenként még jobban örülök. Mi az az aranyozott lépcső ott? Még megérem, hogy azt is ismeri képről.

— Hogyne. Nagyon híres. Az Escalera Dorada. Aranylépcső. Igazán monumentális. Ez a székesegyház oldalbejárata. Ezen lépett be Napoleon, mi-
kor Burgost elfoglalta.

— Ó igen, erről már én is tudok beszélni. Előre megrendezte a bevonulást. Mindenki összegyűlt itt lent és várta. Akkor jelt adatott és belépett. De egyelőre nem jött tovább. Megállt az ajtóban. Aranykeretben. Micsoda színpadi érzék! Bármilyen nagy rendező megirigyelne érte. Lángelméjű bestia volt, azt meg kell adni.

— Bestia? Maga nem szereti? Talán parvenünek tartja?

— Ó nem, ez számomra nem szempont. Hiszen akkor Petőfit is parnevünek kellene tartanom. Csak-hogy Petőfi maga halt meg azért, amit hirdetett, Napoleon pedig sok százezer más emberre parancsolta rá a halált. De nem is megyek ilyen messzire. Napoleon nem volt úr. Látja, mikor ezt a spanyol dolgot elkövette, színleges alkut kezdett egy korhadt dinasztiaival, tárgyalni hívta, aztán becsapta, foglyul ejtette és kifosztotta őket, ak'kor Talleyrand, a panamista, a szoknyavadász, az intrikus, azt mondhatta neki: „Sire, az ember komisz lehet egy asszonyhoz, rosszul bánhatik cselédeivel, hálátlan lehet jóltevőivel, de mindettől még tagja maradhat az úri társaságnak. De az, aki kártyán csal, nem.“ Hát ez a Napoleon óriási tehetség volt, ajánlom is, hogy olvassa el azt a kis tanulmányt, amelyet Taine írt a Napoleon eszének befogadó képességéről és hatáiról. De jellemnek nagyon kicsi volt. És akit én nem tarthatok úrnak, azt lenézem.

— De kit tart maga úrnak?

— Akár egy napszámost is. Ez nem társadalmi kérdés. De röviden nem tudok rá felelni. Majd én is tanulmányt írok róla, hogy ki az úr, és ki nem az.

Már haladtak kifelé a székesegyházból.

— Ha ezt elkezdi írni, — szólt Magdolna, — majd szóljon nekem. Adatokat adhatok magának. Az apámról fogok beszélni. Az volt a legurabb úr, akit életemben ismertem.

— Szóljak magának... ez furcsa. Lássá, mikor megismerkedtünk, másnap „szólhattam volna ma-

gának“. Megkérdezhettem volna, hogyan tetszettek a novelláim, ha ugyan elolvasta őket... Ó, be kedves, most hogy elpirult. Szóval még máig sem nyúlt ahhoz a könyvhöz. Nem nagyon hízelgő rámnézve. Nem baj, majd írok egyebet, újat, azt elolvassa. De nem erről akartam beszélni. Hanem a kettőnk ismeretségéről. Tudom, hogy maga nem jár társaságba, teljesen visszavonultan él és nagyon tartózkodó. Ne tartson szerénytelennek, ha azt mondom, hogy én is nagyon nehezen barátkozom. De most úgy érzem, hogy valami bizalmat érzek maga iránt, valami...

Magdolna komolyan felnézett az íróra. Akit ez a nézés azonnal félbeszakított.

— Udvarolni akar? — kérdezte Magdolna olyan hangon, amelyben idegesség volt, keménység és aggodalom.

— Eszem ágában sincs, — felelte Detky, — és szeretném, ha ezt bóknak venné, nem gorombaságnak.

— Hogyan vehetem bóknak? — kérdezte ő melegebben és reménykedve.

Mentek a szálló felé, fehérén izzó napsütésben. De most nem gondoltak a hőséggel.

— Kénytelen vagyok magamról beszélni és bizalmasan, amit nem szeretek. Tehát...

— Várjon csak. Miért nem szeret magáról beszélni? Én még olyan férfit alig láttam, aki nem szeret magáról beszélni.

— Mert szemérmes vagyok. Sokkal szemérmesebb, mint a férfiak általában. Tudom, hogy ez női tulajdonság és levon férfiasságomból. De így van. Számos nőies tulajdonság van bennem. Ilyen például az, hogy... hogy a szerelmi odaadás engem lelki tartalom nélkül nem érdekel. A férfias, tudom nem ez. A férfias, ősi ösztön meglátni a szép vadat, megkívnani és azonnal megtámadni. Engem az Isten nem így teremtett. Nekem az a nő, akivel lelki kapcsolatomban nincs, nem nő. Azt nem állítom, hogy halálosan

szerelmesnek kell lennem. Ez megint hazugság volna. De az okvetlenül kell, hogy egy bármilyen kicsit megégessen. Különben az egész dolog unalmas számomra, sőt van eset, hogy ellenszenves. Magába, drága báróné, én nem vagyok szerelmes. Hiszen alig ismerem. Most beszélgetünk az életben másodszor. Ezért nem kell félnie, hogy udvarolni fogok. Legalább is egyelőre nem kell félnie. Mihelyt kell, azonnal szólok, jó? De ezenfelül meg kell mondanom, hogy az embersége, a lénye, a finomsága, a kedvesége, a műveltsége rendkívül érdekel. S ha tudnám, hogy a „barátság“ szót nem tartja tolakodásnak, akkor boldogan igyekeznék...

— Nem, nem tartom tolakodásnak. Mihelyt tudom, hogy nem kezd el nyaggatni, mint a többiek, azonnal megmondom, hogy maga nagyon kedvemre való ember. És most azon gondolkozom, hogy milyen furcsa...

— Mi furcsa?

— Hogy én sem vagyok egészen nő. Bennem viszont férfias tulajdonságok vannak. Ezek talán nőiességem rovására mennek, de olyan bátor én is vagyok, mint maga: elmondom. Például nem hazudom. De még az olyan apró, majdnem természetes hazugságok sincsenek inyemre, amelyeket a nőknek általában mosolyogva szokás elnézni.

— És még miben nem nő?

Magdolna egyszerre mélyen elpirult.

— És még... várjunk csak... hát például az alaptérmetzetemben sok a hiú vonás.

Detky ránézett és erősen figyelte.

— Kérem, báróné, — mondta, — álljunk meg egy pillanatra. Ez így sok egyszerre. Először is én nem vagyok éppen rossz megfigyelő. Arról volt szó, hogy magának nem nőies tulajdonságai is vannak. Helyes. Egyet mindjárt fel is sorolt. Hogy nem szokott hazudni. Helyes. Aztán következett volna még egy tulajdonsága, de mikor ezt mondani

akarta, vagy talán nem akarta mondani, olyan piros lett, mint a pipacs. És ahelyett, amit mondani akart, vagy nagyon is nem akart mondani, keregett valami egyebet hirtelenében. Jól van. Hogy mi az, amit kihagyott, én nem feszegetem. Nekem is vannak dolgaim, amelyek csak rám tartoznak, s ezekhez mást nem engedek közel. Másnak is vannak ilyen dolgai, illő, hogy azokat ne firtassam. Nem is firtatom, hogy miért pirult el annyira. Eddig rendben van?

— Rendben. De még szebb lett volna, ha az elpirulásomról nem is vett volna hangosan tudomást.

— Igaz. Bocsánatot kérek. Vegyük úgy, hogy máris elfelejtettem. De hogy állunk a hiúsággal? Maga azt a bámulatos dolgot mondta, hogy hiú, tehát e tekintetben nem nőies. Játszik a szavakkal, vagy komolyan mondta ezt?

— Komolyan mondtam. Ügylátszik, hogy most tanulni fog tőlem valamit, amire én hamarabb rájöttem az életben. Általában azt szokás mondani, hogy a férfiak indiszkrétek és fecsegnek, a nők pedig nagyon hiúk. Ez igen nagy tévedés. Az igazság ennek éppen a fordítottja. Az életben mindig azt tapasztaltam, hogy asszonytársaim sokkal indiszkrétebbek és sokkal többet elfecsegnek, különösen szerelmi dolgokban. Viszont azt is tapasztaltam, hogy a férfiak ezerszerre hiúbbak a nőknél.

— Jaj, de furcsa ez, — szól Detky élénken, — ezt végig kéne gondolni. Szóval, hogy a nők fecsegőbbek. Hajlok arra, hogy igazat adjak. Van olyan tapasztalatom, hogy valakivel szerettük egymást. Annak, amit éreztünk, voltak apró részletei, s én ezeket szent dolgoknak tekintettem. Inkább a nyelvetem kitépitem volna, semhogy ezeket a kicsiségeket bárkinek is elmondjam és vétsek a szerelem tabuja ellen. Viszont megtudtam, hogy az illető hölgy mindent elmondott az úgynevezett legjobb barátnéjának. Érdekes. Sőt tovább megyek, hogy magának még inkább igaza legyen. Volt eset arra

életemben, hogy a hölgy fecsegett és pedig az igazságnál többet fecsegett. Közlési vágyból, az elmondás sikerének vágyában. Hatást akart kelteni és ezért kissé stilizálta a szöveget. Az igazság rovására. Ez az ősi színésznő-vonás. Minden nő színésznőnek született, régen mondom. Ezért van az, hogy minden nő életének van egy korszaka, mikor színésznő szeretne lenni.

— Na lássa. Én soha, de soha nem akartam színésznő lenni. Belőlem hiányzik az a vágy, hogy a közlékenységemnek sikere legyen. Gyakran meg-esik, hogy a társalgásban igen kis indiszkrécióval igen nagy hatást kelthetnék, mert elmondhatnék valami adatot, amit véletlenül csak magam tudok, s ami az egész szóbanforgó ügyet döntően más világitásba helyezné. Ilyenkor tudok hallgatni. Ez férfias vonás, nem nőies. És bennem megvan.

— Értem. De menjünk át a dolog másik felére. Mi az, hogy a férfiak ezerszerte hiúbbak? Ezt kötve hiszem.

— Majd elmagyarázom ezt is. A nőnek az a dolga, hogy tessék. Ez a boldogulása, a megélhetése, a pályája. Ha nem tetszik, nem megy férjhez. Azt tehát nem lehet hiúságnak tekinteni, hogy egy nő szorgalmasan ápolja az arcbőrét és vigyáz a termé-
tére. De nézzen meg egy férfit. Nézze meg egy diszkréten néma férfi arcát, ha általában a női sikerekről van szó a társaságban. Nézze meg a férfi arcát, mikor a hatodik fizetési osztályról beszélnek, amelybe érkezett. Nézze meg egy banketten szónokló férfi arcát. Nézzen meg egy férfit, akin új ruha van. Vagy aki most lett méltóságos úr. Várjon csak mondok még meggyőzőbb példát. Tegyük fel, hogy egy házaspárnak van egy nagyon sikerült gyereke. Dícsérje előttük a gyereket. Azt fogja tapasztalni, hogy az anya nagyon boldog lesz a gyerek miatt, az apa pedig nagyon boldog lesz önmaga miatt. Az anya megdicsőül a gyerekekben, az apa megdicsőül önmagában.

— Sajnos, sok meggyőző van abban, amit mond. De lesújtó is. Maga előtt minden férfi nevetséges?

— Ó nem. Minden férfit nagyon hiúnak látok ugyan, de a különböző hiúságok között színvonal-különbség van. Ismerek olyat, aki a külsejére hiú. Hogy ő szép férfi. Egy szóba írva: szépember. Ez a legborzasztóbb. Van, aki az eszére hiú. Ez már nem olyan borzasztó, mert esetleg csakugyan eszes. Bár az ilyen többnyire buta. Van, aki a karrierjére hiú. Ez inkább ártalmatlan, vannak derék, tehetséges és szorgalmas típusok, akiknek az ember még jó lélekkel legyezgeti is ezt a hiúságát. Aztán jönnek a jobbak. Van, aki hiú arra, hogy milyen tisztességes. Van, aki hiú arra, hogy milyen gyengéd férj, milyen hűséges, milyen önfeláldozó. Az ilyeneknek a hiúsága egyenesen áldásos. Szóval a hiú férfit nem kell okvetlenül kinevetni. Maga mire hiú, mondja?

Most értek a szállóhoz. Bementek. Mindkettőnek dolga volt a portással. Detky élénken érdeklődött, hogy van-e levele. De nem volt. Magdolna viszont kiteregette a portás előtt az idegenforgalmi jegyfűzetet, amelyből kitűnt, hogy kora délután indulnia kell Madrid felé. Viszont Detky már megváltotta a hálókocsiját aznap estére. Ennélfogva rögtön megbeszélték, hogy Detky a Magdolna szállójába fog szállani, kitűzték a pontos légyottot. Aztán ebédelni mentek. Mindenekelőtt orchata nevű jégbehűtött mandulatejet ittak. Aztán válogattak az „entremesos“ nevű hors d'oeuvreben, karikára vágott kolbászt, ecetes répát, tonhalat, szardiniát, „langostino“ nevű tengeri rákot, egy-egy harapást mindegyikből, az egészhez kis pohár keserű xeresit. Aztán „garpacho“-levest kaptak, erősen hagymást, erősen olajasat. Utána huevost, vagyis ismeretlen módon készült tojásételt, hozzá „rioja“ nevű könnyű vörös bort. Aztán jött a spanyol nemzeti étel, a „cocido“, főzelékszerű vastag húslevével, csicseri borsóval, beleaprított kolbászdarabkával, szalonnával, sokféle zöldséggel, sáfránnyal, csigával, mindenfélével.

Magdolnát ez az étel szerfelett érdekelte. Addig érdeklődött a személyzetnél, míg maga az üzletvezető jött oda, hogy részletes felvilágosítással szolgáljon. Keskenyderekű, borotváltarcú ember volt ez, olyan szép fekete szeme volt, mint egy moziszépségnek, s a füle mellett barkót hordott azon az arcon, amely friss borotváltságában kéknek tetszett.

— Ne tessék fáradni, asszonyom, — mondta gavalléros részvétellel, — igazi cocidót másutt nem lehet csinálni, csak nálunk. A westminsteri herceg őfőméltóságának is magyaráztam, meg akarta csinálni a yachtján, de beletörődött, hogy a dolog technikailag kivihetetlen. Mert a cocido titka az, hogy minden alkotórészét onnan hozatjuk, ahol a legjobb. Avilából a sonkát, Arizából a burgonyát, Barcóból a paszulyt, Fuentesaucóból a borsót, Santiagóból a gyenge répalevelet, de Lugóból magát a répát, Calahorrából a zöldpaprikát, és így tovább.

— Szóval reménytelen, hogy otthon cocidót főzök a fiannak?

— Reménytelen asszonyom, — szólt a spanyol üzletvezető olyan meghajlással, mintha valami családi gyász alkalmával fejezné ki mélyen átértett részvétét.

Detky felhajtott egy pohár manzanillát, aztán így szólt:

— Az élettársnak is úgy kellene teremni, mint ennek az ételnek. Kellene bele a francia nő sikkje, a német nő érzelmessége, az angol nő méltósága, az osztrák nő kedélye, az amerikai nő pajtássága, a svéd nő termete, az orosz nő kiismerhetetlensége és a magyar nő vérmérséklete.

Magdolna elpirult megint. De nyugodtan folytatta:

— Hogyne. Férfit is lehetne így keverni. Magyar lovagiasságot, osztrák lágyságot, német hűséget, olasz élénkséget, angol tisztességet, francia udvariasságot. Főként udvariasságot...

— Miért? Csak nem voltam udvariatlan?

— Hozzám személyesen nem. Csak a fajtájához. Nem gondolja, hogy Magyarországon egy nő sem akad, aki fenséges igényeit kielégíthetné? Mondom, hogy nincs a világon hiúbb állatfaj, mint a férfi. Ne haragudjék, csak tréfáltam. Gondolkozzék rajta, mi a hiúsága?

— Nem kell gondolkoznom, közben rájöttem. Többféle hiúságom is van. Először is az, hogy jó vagyok. Roppant szeretném, ha a lapokban minden nap megjelennék: „Detky Pál bámulatosan melegszívű, derék, jóságos ember, inkább meghal, sem hogy másnak fájdalmat okozzon.“ Aztán hiú vagyok a muzsikalitásomra. Aztán a nyelvérzékemre. De leginkább hiú vagyok arra a frázisra, hogy tartózkodó természetem van.

— Miért frázis?

— Mert hazug. Nagyon dagasztja a keblemet, ha azt mondják, vagy főként írják, hogy „Detky, a magányos ember.“ Ez hazugság. Senkisem vágyik jobban, hogy kiöntse a lelkét. Hogy társa legyen, aki mindent tud. Akinek mindent elmondjon, még a hibát is, a szégyent is. De kinek mondjam el? Csak pajtásom van, igazi barátom nincs. Sok kedves nő is akad, akit barátnőmnek mondhatok, de barátom azok között sincs.

— „Detky, a magányos ember“, — mondta Magdolna kötődő mosollyal, mert félt, hogy most nagyon el fog komolyodni.

— Igaza, van, erről csak tréfálni lehet. Na, nem baj, így maradok. Pedig...

A férfi hangja hirtelen elcsuklott. Csak a megindultságtól, még nem a sírástól. Magdolna elkomolyodott és gyengéd arccal ránézett. A férfi befejezte a mondatot.

— Pedig így nagyon keserves. Repostero, un cafe con leche! Y una aguardiente!

— Mit beszél?

— Feketét kértem tejjel és egy pálinkát.

— Hát maga tud spanyolul?

— Dehogy tudok. Csak az ilyen útszéli mondatok ragadnak rám, mint a bogáncs. Két hónap múlva már egy szóra sem fogok emlékezni. Remek nyelvérzésem van. Azonkívül hihetetlen muzsikális vagyok. És végül roppant zárkózott vagyok. Detky, a nagy magányos. A fene megette az életemet. Ó bocsánat, elszaladt velem a ló.

Magdolna hallgatott kissé. Aztán halkán, habozva szólott:

— Mondanék valamit, de félek, hogy félreérti.

A férfi vállat vont. Azoknak dacával, akiket el nem intézhető belső aggság gyötör.

— Ebbe nem szólhatok bele. Esküdjem meg, hogy nem értem félre?

— Nem kívánom, — szólta Magdolna megbocsátó gyengédséggel, — ha félreért, jól van, értsen félre. Nézze, a vak is látja, hogy magát rágja valami és nem tudja elpanaszolni senkinek. Szeretnék segíteni magán. De csak ha nem jut eszébe engem kíváncsisággal vádolni.

— Nem kíváncsi arra, hogy mi bajom?

— Nem. Engem a két gyerekemen kívül semmi más nem érdekel komolyan. De ha segíthetek valakinek, boldogan segítek. Most én felmegyek a szobámba. Vonatindulásig még pihenhetek valamit... Nem, nem, arról szó sem lehet, hogy kikísérjen. Estig még tenger dolgot láthat. Ajánlom, hogy nézze meg a Casa del Cordón nevű mór palotát, az magát külön érdekli, mert a spanyol királyi pár abban fogadta Kolumbust, mikor második amerikai útjáról hazatért. Aztán az Arlanzo túlsó partján keresse meg a diadalívet is, azon ott fogja látni a Cid szobrát. Cid Burgos várát tartja a kezében. Egyszóval holnap Madridban aztán öntse ki a lelkét. Ószinte barátsággal fogom hallgatni.

— Pardon, hogy közbeszólók: ne Madridot mondjon, hanem Madrit, az utolsó betű a spanyol kiejtésben elhagyandó. Ezt kevés európai tudja. Nekem viszont remek nyelvérzésem van...

— Jó, jó, ne legyen olyan keserű. Szóval holnap összeülünk és mindent elmond neked, nagyszerűen megkönnyebbül, és minden jó lesz. Viszontlátásra.

Mikor szobájában végiggondolta a meglepő talákozást, s az együtt eltöltött órákat, hogy számot adjon magának benyomásairól, különösképpen mindig megakadt minden gondolatsora: képzeletében élénk és szabatos rajzzal elébe állott Detky Pál alakja, mintha csak személyes jelenlétével akarta volna megakadályozni a róla szóló következtetéseket. Magdolna pontosan maga előtt látta őt: nála valamivel magasabb, tehát jól megtermett ember. Alkatának építésmódja izmos és súlyos. Válla széles, nagy izomerő lakhatik benne, azonban dereka nem nagyon karesú. Évek multával alighanem hízni fog, hasat ereszt és elnehezedik. Keze, bár nem rossz formájú, de darabosan rajzolt, ökle, akár valami pöröly. Bokája csontos. És legérdekesebb a feje, amelyben a leglényegesebb a homlok, ez boltozatos és erőteljes. Két szeme felett erős dudorok állanak ki, hogy nézése kifejezésének mélységet adjanak. Szemöldöke bozontos és egyetlen vonásból való: a közepén nem válik kettő. Ez is a nézése kifejezésére hat, áthatóvá, lelkig érvé teszi. A szeme kétségkívül nagyon szép. Ritkán látni ilyen szép férfiszemet. A színe sötét dióbarna, de ez a szín nem állandó, háborogni is tud, megzavarodni is. Mindezekhez egyáltalán nem illik az orra, amely mintha valami idegen ember orra volna: kicsiny orr és fitos. Széles orrlyukai szlávosak és komikusak. Ettől van egész ábrázatának az a kisfiús kifejezése, amely valami pisze gimnazistára emlékeztet. A szája... Milyen is a szája? Erre nem tudott pontosan visszaemlékezni. Ez az egyetlen részlet hiányzott a rajzból. Pedig különben minden egyéb részletre jól emlékezett, még arra is, hogy sárga vászon útiruhájának kabátujja elején halvány pecsét van, amit bizonyára nem vett észre; még arra is, hogy egyszerű, kék sportinget hordott s annak lehajtott gallérjában

kicsiny, babos csokrot. De igen jó formájú és gondozott volt a cipője. Igaz, hogy Európa legjobb cipőit Budapesten lehet kapni, de akinek nincs érzéke hozzá, Budapesten is borzasztó cipőt vásárolhat.

Jól öltözködik ez a Detky? Úgynevezett elegáns ember? Nem. Magdolna felidézte magában azt a három férfit, aki eddig fontos volt az életében. Apja elegáns volt? Nem. Az igazi katonatisztek civilben rendesen nem elegánsak, jó képet adnak, de a puha vonalú gúnya lerí róluk. Zoltán elegáns volt? Nem. Rendkívül vasalt, ápolt, tiszta volt mindig, de hiányzott belőle az a hajlékonyság, az a magátólértetődőség, amelyet az eleganciába bele szoktunk érteni. Szilágyi Ákos elegáns volt? Ó igen, az aztán elegáns volt, úgy állt rajta minden ruha, mintha ráöntötték volna, talán túlságosan is az volt, talán kissé feltűnően választékos volt rajta minden, noha rikitó színt, kiáltó összeállítást sohasem lehetett felfedezni rajta. És vajjon ez a Detky Pál elegáns? Nem. Ahhoz lomha és hanyag. Látni, hogy nem törődik a külsejével. Szövetet és szabást a szabó választ helyette, fehérneműt és nyakkendőt a divatkereskedője. Nővérével él, tehát reggel bizonyára azt ölti magára, amit a nővér sajátkezüleg kikészít neki.

Szép ember ez a Detky? Nem. Az arcában van valami diszharmónia, gyerekes orra furcsává teszi a különben kitűnő arcot, termete lusta és nehézkes. Ahogy a parasztok mondják: szép nagy marha ember. Hubay Imre még elhízottan is szebb ember volt. Meszlényi Zoltán is csinosabb. Szilágyi Ákos pedig ábrája volt a szép férfinek.

Érdekes ember Detky Pál? Bizonyára csak annak, aki ismeri a kilétét. Idegen helyen alighanem eltűnik a tömegben. Nincs rajta semmi azonnal szembetűnő. Soká kell nézegetni, amíg kitűnik, hogy remek homloka van és nagyon szép szeme. És amilyen szófukar és tartózkodó, idegennek valószínűleg soká kellene vele beszélnie, míg rájönne, hogy nini csak, ez az ember nem akárki, ez valaki.

Nem elegáns, nem szép, nem érdekes. Mi volt az, ami az első perctől érdekelte ebben az emberben? Mert most meg kellett vallania magának, hogy abban a pillanatban, mikor a szigeten meglátta, azonnal erős érdeklődést érzett iránta. Aztán meg kellett vallania azt is, hogy mikor Mikesék meghívták irodalmi vacsorára, egyetlen gondolata az volt: ott lesz-e Detky Pál. A vacsoránál senki más nem érdekelte, csak ez az ember. Otthon, vacsora után, mikor azzal az esztelen telefonálással próbálkozott, elvesztette a józanság korlátait. Később — ez most már megvallható — mesterségesen nyomta el magában az érdeklődést. Most, mikor olyan meglepő módon találkoztak itt Burgosban, letagadhatatlan izgalmat érzett. Hogy Madridban megint együtt lesznek, azt szerfelett érdekesnek és fontosnak érzi. Detky Pál őt erősen érdekli. De mi érdekli benne annyira?

Ó, nem olyan rejtelmes lelki probléma ez. Találkozott egy eszes és tehetséges emberrel, pedig egyébként annyira visszavonultan él, hogy korlátolt emberekkel sem igen van kedve és módja beszélni. De ezzel most kedve is van, módja is van. Ezzel az emberrel társalogni igen kellemes. Amit mond, minden egyéni és soha nem érdektelen. Amit hall, azt csillogó szemmel hallja, szinte látni, amint a benyomást nyomban felissza, mint száraz homok a vizet, szinte látni, ahogy a benyomás egy szempillantás alatt tudásának, műveltségének szerves részévé válik. Nincs abban semmi csodálatos, hogy egy asszonyt, aki szellemileg érzi magát valakinek, aki tudja, hogy műveltsége és érzéke bizonyos ponton nem közönséges, azt természetes érdeklődésre gerjeszti egy nem közönséges szellemmel való érintkezés. Ez minden, ez természetes, ezen kár többet tündödni.

Magdolnának megvolt az a szokása, hogy könnyen pirult. Minden legapróbb szégyen, furdalás, restelkedés azonnal arcába kergette a vért, többé,

vagy kevésbé. Volt egy emléke a házassága legelejéről. Férje benyitott hozzá, mikor öltözködött, és csodálkozva és mosolyogva jegyezte meg:

— Ilyet még nem láttam, elpirult a combod.

Itt a burgosi szálló besötétített szobájában, az elkészített bőröndök között, a nyikorgó rugójú dívány keskeny keleti szőnyegén Magdolna most ismét elpirult. Azért pirult el, mert érezte, hogy hazudik. Sajátmagának hazudik, de ez éppen annyi, vagy még több, mintha másnak hazudnék. Nem, Detky Pál nemcsak azért érdekelte, mert kellemes volt eszmét cserélni vele. Valami másért is. Egyelőre nem tudta pontosan meghatározni, hogy miért, tehát elhatározta, hogy most ennek igyekszik a végére járni.

Szerelmes vagyok Detkybe? — kérdezte magától majdnem hangosan, őszinte választ követelve a kertelő válaszolótól. Nem, felelte rá elég szilárdan, nem vagyok bele szerelmes. Ha holnap hírt kapnék tőle, hogy Madridba nem jöhet, rosszul esnék, az kétségtelen, de Madridban van a Prado, Goya és Velazquez csodáival, azoknak a szemlélete egyszeriben elmosná a Detkyről szóló gondolatokat minde-
nestül. Mégis valami eddig ki nem mondott dolog kétségkívül erősen érdekli ebben az emberben. De mi az? Milyen szóval lehetne megjelölni, milyen jelzővel lehetne letartóztatni a bujkáló gondolatot.

És hirtelen kimondta magában a szót. Detky Pál férfi. Férfias valaki? Nem, ez más. Lehet, hogy férfias is, de a lényeg az, hogy férfi. Eszébe jutott az a különös, máskor soha nem tapasztalt érzés, amely a Mikesék vacsoráján a Detky közvetlen közelében fogta el. Testük centiméterekre volt egymástól, mégis a szoros egymáshoz való érés fizikai érzése lebbent meg benne, hogy egész lényét végigöntse. Ebből az emberből a férfiség, nem a férfiaság lényege áradt ki. Ezt érezte meg. S ugyanakkor ismét, sokkal mélyebben elpirult Magdolna. Úgy áll tehát a dolog, hogy ő megérezte idegrendszerével egy másik emberi lény férfivoltát? Akkor ő, aki eddig

nem tartotta magát valódi nőnek, mégis csak nő. S ha ez így van, akkor nem kell örökre lemondania arról, hogy megismerhesse azt a Titkot, melynek gyönyöréért asszonytársai vihogó suttogásokban lelkesednek, olykor teljesen elvesztik a fejüket, sőt néha életüket is tönkreteszik.

Most már remegett Magdolna a rozszant díványon való kellemetlen fekvésében. Mindez talán a természet útmutatása: az élet érthető jelekkel, hangosan figyelmezteti, hogy ki a neki való ember. Eszébe jutott életének az az esztelenül szemérmetlen pillanata, mikor a Mikes-vacsora után meztelenül állt a fürdőkádban s valami belső görcs szaladt végig rajta, amelyet nem tudott megmagyarázni magának. Most sem tudja megmagyarázni teljesen, csak homályos értelmét sejtí: női volta kezdett akkor kapkodni és kiabálni, mint a hajótörött, aki vitorlást pillant meg elérhetetlen messzeségben. Igen, minden jel azt mutatja, hogy Detky Páltól megtudhatná, ami az életben rejtve maradt előtte.

Ekkor azon remegtében hevesen megrázta a fejét és felugrott a díványról. Mert képzeletébe tolakodott az az elgondolás, hogy milyen volna, ha odaadná magát Detky Pálnak. És azonnal a színésznő jutott eszébe. Megjelent előtte ölelkezések, egymásba fúródó szájokat látta, belülről bezárt szállodai szobák füledt sötétje járta meg fantáziáját. Hirtelen utálat érzése vett erőt rajta. Egyszerre megalázónak érezte még azt a gondolatot is, hogy Detky megfogja a kezét. Azzal a kézzel, amely lélek nélkül, csak a kép kedvéért gyönyörködött volt Zsoldos Bella meztelen derekában. Nem, nem, nem. Az más lenne, ha arról lehetne szó, hogy ehhez a Detkyhez hozzámenne feleségül. Hogyan is lenne az, végig kellene gondolni. Odaállt az ablakhoz, lenézett a néptelen, heves nap-sütésben kínlódó utcára. Első szempont: a gyerekek. Nekik talán jó lenne. Detky, úgy látszik, nagyon szereti a gyerekeket. Feltehető, hogy ezt a kettőt is megszeretné. S azok is őt, mert jó és kedves volna

hozzájuk. Anyagi probléma nem igen akadna: mindketten meg tudnak külön élni, megélhetnének együtt is. Lemondani a báró Meszlényi Zoltán nevééről és méltóságos báróné helyett hirtelen nagyságos asszonynak lenni? Arisztokrata özvegységből íróember feleségévé válni? Ha két ember szereti egymást, akkor ez nem szempont. A gyerekek úgysis megtartják a nevöket...

Hát nem különös ez? Mikor Korff Egon gróf, többévi jóbarátja, megkérte a kezét, isszonyodva menekült az odaadás gondolata elől. Képes volt magát a kedves és kellemes barátságot is feladni. Most pedig részletekről is gondolkodik, mikor ez a Detky nem hogy nem kérte meg, de még csak nem is szerelmes bele, sőt mással él. Akivel talán most szakított, de bizonyára eszeágában sincs Meszlényi bárónéba beleszeretni. Amellett házasember, s a felesége elmebajos. A magyar törvények a ferjet elmebajos asszonytól nem választják el.

— Megint a bolondját járom, — mondta Magdolna idegesen és ingerülten, — mint a Mikesék vacsorája után.

Az órára nézett. Még jócskán hiányzott idő az induláshoz. De olyan ideges volt, hogy inkább az állomáson akart várakozni, mint itt a szobában, amelynek bezártsága gondolkozásra kényszerítette. Gyorsan levetkezett és letussolta magát, szigorúan vigyázva arra, hogy önmaga előtt kifogástalanul szemérmes legyen. Aztán átöltözött, mindenét rendbeszedte és csengetett.

— Utazom, — mondta angolul a belépő szobalánynak, — vitesse le a holmimat.

Lent aggódva nézett körül. Most nem akart Detkyvel találkozni. Az nem is mutatkozott. Sietve ült be a kocsiba és kihajtatott az állomásra. Útközben visszanezett a székesegyház fehér toronypárjára, amelyet Detky csodálatos rímnek nevezett. Úgy tűnt fel neki, hogy ő most kilépett saját lényéből. Ide-

gen asszony ül itt helyette a kocsin. Meszlényiné és Detky most ott járkálnak ketten a székesegyház hatalmas gótikus oszlopai között és élénken beszélgetnek.

Az állomáson soká kellett várakoznia. Idegesen járkált fel és alá a trópusi hőségben. Egy lócán fiatal spanyol parasztasszonyt látott, aki éppen kicsinyét szoptatta. Saját gyermekei jutottak eszébe. Nézte a szoptató anyát. Vajjon lesz még neki az életben gyereke? Fog még szoptatni, szeretettel és boldogsággal tekintve alá a szuszogó, szöszmötölő, tejszagú kis porontyra? Nem, nem szabad. Ha még egyszer férjhezmenne, már az is nagy rázkódtatást okozna a gyerekek lelki világában. Hátha még mostohatestvért szülne nekik. Úgy érezte, mintha a Klári és Pocok nevében ő maga volna most féltékeny a világra hozhatóra. És árulásnak érezte Klári és Pocok iránt a harmadik gyerek gondolatát.

Nem, erről le kell mondani. Detkyről is le kell mondani, mert nem szerelmes, de ha még az volna is, nem válhatik el. Mindenről le kell mondani. Csak a két gyerekről nem, akiket kimondhatatlan boldogság lesz majd megint magához ölelni. És nem kell lemondania arról sem, amit az élet ajándékba adhat. Holnap elmegy a Pradóba.

Ebben a pillanatban, ahogy felnézett, ott állott előtte Detky Pál.

— Kezét csókolom. Bocsásson meg, hogy így rajtaütöttem. De megnéztem, mikor indul a vonata.

— Nem jól tette, hogy kijött, Detky. Régi szabály, hogy akik már elbúcsúztak, ne találkozzanak még egyszer.

— Kérem, báróné, ezt ne úgy fogja fel, mint úgynevezett kikísérést. Nincs szörnyűbb valami számomra, mint a kikísérés. Az elutazó áll az ablakban és idegesen vár, holott szeretne már beülni a helyére és átadni magát az elutazásnak, amelybe már beleélté magát, a kikísérő pedig áll az ablak alatt, hu-

szadszor mondja ugyanazokat a búcsúszavakat és titokban a percekét számolja. Ez gyűlöletes és tulajdonképpen mindakét félre sértő. Én nem ezért jöttem ki.

— Hanem?

— Hanem még egyetlenegy percig látni akartam. Magyarázza, ahogy akarja. Mert már megyek is. Jó utat.

Detky megfogta a Magdolna kesztyűs kezét és megcsókolta, aztán erősen és sokáig megszorította. Majd pedig sarkonfordult és elsietett. Nem is nézett vissza.

Magdolna meghökkenve állt ott és kacagó örömet érzett. Valami muzsikálni kezdett benne. Amit ez az ember most csinált, különösen a kézszorítása és elfutása, az felért egy vallomással. Detky vallott. Holnap még tovább fog vallani. Mi lesz ebből, szent Isten?

Aztán értelmetlenül bámult le a két kezére? Mit csinállok? — kérdezte magában. Mert közben lehúzta a kesztyűt arról a kezéről, amelyet Detky megcsókolt. Mintha utólag akarta volna elérni, hogy testének azon a részén, ahol a Detky szája éri, ne legyen ruha. A Detky szája... Hogyan lehet, hogy a Detky megjelenésének minden részletére emlékszik, éppen csak a szájára nem. De most emlékezett. Most éppen úgy minden érthető ok nélkül emlékezett, mint ahogy azelőtt minden érthető ok nélkül nem emlékezett. Rendes szája volt Detkynek, felső ajka vékonyabb és íjj-alakú, alsó ajka vastagabb. Színe egészséges piros. És ha nevetett, jól ápolt, erős, egészséges fogak látszottak ki az ajkak közül. Magdolna tetőtől-talpig megrázkódott.

— Szerelmes vagyok? — kérdezte magától ismét.

— Nem — felelte rögtön.

Pár lépést tett a kőkockákon. Aztán mégegyszer felelt:

— Még nem.

V.

Detky másnap kora délután érkezett Madridba. Ezt Magdolna onnan vette tudomásul, hogy megcsendült szobájában a telefon. Türelmetlenül topogott, mert tudta, hogy lent várja Las Fontes úr, az idegenforgalmi úr a bikaviadalra szóló jegyekkel. Még pedig összesen hárommal. Magdolna megmagyarázta Las Fontes úrnak, hogy ebéd után érkezik egy híres magyar író, érdemes volna idegenforgalmi szempontból azt is elvinni.

— Halló, én vagyok. Kezét csókolom. Ebben a pillanatban érkeztem, még a szobám számát sem tudom.

— Ne is nagyon töltse vele az időt, maradjon lent, azonnal a hallban leszek én is, megyünk bikaviadalra.

Nem telt bele két perc, Magdolna bemutatta a két urat: Herr Las Fontes, Herr von Detky. A spanyol ember úgy tudott németül, mintha Jénában született volna. Pedig ott csak egyetemre járt. Csokoládébarna ruhát hordott, hozzá lila nyakkendőt, a nyakkendő felett nyájas, duzzadt ajkú mór arc mosolygott a világba, az arc felett apró karikájú, göndör, fekete haj kóclott.

— Sietnünk kell, a bevonulást már el is mulasztottuk, — szólt a spanyol, — pedig az nagyon szép.

Mialatt Las Fontes a soffőrrel magyarázkodott, Detky megkérdezte magyarul:

— Hogyan mehet maga bikaviadalra? Magának való az?

— Ne is kérdezze, — felelt Magdolna, — szabadjeggyel utazom itt. Az iroda a fejemre ült. Egy félóráig védekeztem, akkor megadtam magam.

A spanyol beült hozzájuk az autóba. Modern paloták sora között robogtak. A spanyol magyarázott: ez a híres új postapalota, ez a híres utca a

Puerta del Sol. Azonban Detky minduntalan közbeszólt:

— Mit csinált délelőtt? Járt a Pradóban? Mik a benyomásai?

— Elmondhatatlan. Goya és Greco, képzelje Murillo és Velazquez... Kimondhatatlan. Megnéztem azt a Goya-képet, mikor kivégzik a franciák ellen harcolt foglyokat. Egy félóraig fogok róla beszélni. És amit ket a királyi családról festett! Hihetetlen. Kénsav, vér és vitriol volt a palettáján. Amit csinált, megér egy forradalmat. Nem érem fel ésszel, hogy mikor a portrékat befejezte, nem végeztették ki.

— A többi is?

— Mondom, hogy elmondhatatlan. Holnap délelőtt is elmegyek. Viszem magát is. Amit látni fog, egy életre szól.

Udvariasságból németül beszélgettek Las Fontes miatt. De annak ugyan ajándékba adhatták volna az egész Pradót, úgy viselkedett, mint Budapesten azok, akiket a lompos városi nyelv futball-drukereknek nevez. Ennek is csak a viadalon járt az esze, előrehajlott felső testével, mintha ezzel fokozhatná a gépkocsi gyorsaságát. A Calle de Alcalá nevű úton már alig bírt türelmetlenségével, folyton siettette a vezetőt. Könnyű volt izgalmából megállapítani, hogy azért beszélte rá a viadalra olyan hevesen a magyar hölgyet, mert így hivatalos kalauzként ő vele mehetett. Különben talán nem lett volna nyolc pezetája.

— Tizenháromezer ember! — mondta büszkén, végigmutatva egyetlen mozdulattal a gépkocsik rendbeállított erdején.

Plaza de Toros volt az aréna neve. A kilencvennégyes páholyban volt három „palco“-jegyük. Éppen úgy érkeztek, hogy az előző sorszám végetért, kezdődött a következő. Magdolna mindjárt a közönséget vette szemügyre. Mindenki legyezőt tartott kezében és ingatta a legyezőt. Ez valami furcsa remegéssel reszkettette meg a tömeg felületét, azt a kép-

telen képzetet adva, hogy valami rézsutosan álló vízfelület a napfény cikázó reszketésében hullámzik. Ők az árnyékos, tehát a drágábbik oldalon ültek. De az aréna porondos körére vakítóan sütött a nap. Négy-öt színes alak állt ott. Lábszárakon rózsaszín selyemharisnya, hozzá fekete nemez félcipő, térdnadrágjuk, csipkés mellényük, spanyol kabátkájuk csupa szín és ragyogás, fejükön aranypikkelyes karimátlan sapka.

— A toreádorok, — mondta Magdolna.

— Ó, dehogy, — javította ki türelmesen Las Fontes, — ezek csak campeadorok. De tessék csak figyelni, megszólalt a kürt.

A kürt valóban felharsant s utána zenekar harogott.

— Nézze, — szólt Magdolna, — hiszen ezeknek nem piros lepel van a kezükben.

— Az ám, — felelt Detky, — egyik oldala sárga, másik oldala lila.

— Tessék figyelni, — csitította őket az izgatott spanyol.

Az óriás deszkapalánkon, amely az arénát környezte, kapu nyílt meg. Egy alak felkapaszkodott a palánkra és tenyerével csapkodni kezdte a falat. A következő pillanatban már megszűnt a zene, a kapun át kicammogott a porondra egy fekete bika.

— Ezt előbb órákig sötét istállóban tartották, hogy most a hirtelen napfény idegessé tegye, — magyarázta a spanyol, — azonkívül nézzék csak: már szigony van a hátában. Az a kékszalagos, orsóalakú tárgy. Azt akkor döfték bele, mikor kieresztették. Most fáj neki a szigony, amit nem tud lerázni, idegesíti az erős nap a sötétség után és ingerli a közönség zivaja.

Ott állt bután a bika, nem mozdult. A campeadorok táncoltak feléje és lebegtették a rikító színű kis lepelnek hol sárga, hol lila oldalát.

— Mindjárt támadni fog, — izgult a spanyol.

De a bika nem támadt. Megfordult és ijedten

baktatott arrafelé, amerre bejött. Csakhogy ott már zárva találta a palánkot. A közönség zúgolódni kezdett. Las Fontes izgalmaiban elfelejtett németül beszélni és spanyolul szitkozódott. Lent a campeadorok minden módon ingerelni igyekeztek a bikát. De az, a tenyészistálló nagy szégyenére, igen gyáván viselkedett. Ami sárgaféle, lilaféle, vagy emberféle közeledett hozzá, annak azonnal hátatfordított. Las Fontes torkaszakadtából kiáltozott, mint a többi tizenháromezer néző. Az általános tiltakozás viharra dagadt. Detky megérintette Las Fontes karját.

— Mi ez, mit kiabálnak?

— Új bikát kérünk, — ordított németül a spanyol, — ez rossz bika, ez nem mulatság.

Azok ott lent még próbálták a bikát ingerelni, de az állat bölcs és gyáva maradt. A díszpáhollyban, ahol nyilván a vezetőség ült, valami mozgolódás keletkezett. Kinyílt a palánk kapuja s azon egyenruhás emberek behajtottak két tehenet.

— Na végre, — szólt Las Fontes, — tudniillik a bika úgy meg van zavarodva ilyenkor, hogy csak a családjával lehet kivinni.

A gyáva bika valóban azonnal csatlakozott a két tehenhez. Kihajtották, rettentő fütty-sivítás és dobogás közepette. De Magdolna eszeveszetten tapsolni kezdett.

— Ó, be édesek! Jaj, csakhogy eljöttem és ezt láthattam! Megmenekült, megmenekült, megme...

Detky megérintette a karját, mert a szomszéd idegenek nagyon furcsállva és felsőbbbséges megrovással szemlélték az ennyire sportszerűtlen külföldi hölgyet. Magdolna azonnal elhallgatott. A szó közepén. Hirtelen a Detky kezének az érintését érezte s ettől gyorsabban kezdett verni a szíve.

Közben megint kürtszó hallatszott. Zene. Nyílt a kapu. Beeresztették az új bikát. Ez már más szerzet volt. Alig állt kisvártatig megtorpanva, már nekiszaladt az első lilafoltnak dühösen. De a leplet lebegtető fickó az utolsó pillanatban beszökkent a

palánk mögé, amelyen a bika nem tudott áttörni. A bika megfordult és nézte, kin vagy min töltheti ki haragját. Ahogy nekirugtatott a sárga lepelnek, hátából himbálva lógott a színes szigony, véres, piros fonalat rajzolt testére. A campeador megvárta a bikát, aztán ördögi ügyességgel féllépést tett oldalra. A bika öklelő homlokkal szaladt bele a lepelbe, amely mögött nem volt semmi. Nem az embert öklelte, hanem a semmit. Nagy-esetlenül megint visszafordult, fejét haragosan felszegte, habozott, mellső lábaival fenyegetően kapálta a homokot, aztán megint nekiszaladt az egyik lilának. A campeador elpenderült mellette, a bika beledöfött a semmibe. Olykor fütty, olykor taps tört ki a közönség tömegében. Magdolna kérdően nézett Detkyre. Az vállatvont.

— Tudja, ez olyan, mint a labdarúgómérkőzés otthon. Ami jó vagy hibás benne, azt csak a szakember veszi észre. Itt pedig tizenháromezer szakember ül, és mi ketten

Megint kürtszó. A porondra bevonult két lovasember. A lovasok színesek, díszesek, kezükben hosszú dárda. A lovak kiselejtezett, siralmas gebék, hasuk alatt vastag bőrpárnát viseltek, szemüket kendővel kötötték be.

— Mi ez?

— Ezek a picadorok, — felelte Las Fontes, — ők lóhátról ingerlik a bikát. Régebben szabad volt a ló hasa, és az érdekesebb volt, mert a bika igyekezett végigszakítani a ló hasát a szarvával. De legutóbb ezt megszüntették, mert a külföldi lapokban sok támadás jött. A ló szeme pedig azért van bekötve, hogy ne láthassa a bikát és ne félhessen tőle. A ló megy, amerre a kantár vezeti. A picadorok remek lovasok. Amint látják, a picador lábszára is bőrbe van pólyázva.

A bika, ahogy a lovasokat megpillantotta, ádáz dühvel nekiugrott az egyiknek. Szörnyű erejű homlokát benyomta a vézna, fehér ló hasa alá. Fel-

emelte a ló és lovas együttes terhét és felfordítva eldobta. De a picador nem a zuhanásra figyelt, hanem a bikára. Az emelkedés pillanatában teljes erejéből megdöfte a dárdával a bikát. Aztán zuhant, de páratlanul ügyesen: már talpra is pattant. A ló azonban fekve maradt. Egyik hátsó lábát eltörte. Látni lehetett a lólábat, amely egy perccel előbb egyenes volt és most természetellenes szöget alkotott. Ez volt az a pillanat, mikor Magdolna megragadta a Detky kezét. Nem a férfiét, hanem a mellette ülő embertársáét. Odalent igen kegyetlen dolog kezdődött. A sobresalientes nevű arénai szolgák odafutottak, villámgyors munkával leszedték a lóról a kendőt és a bőrvánkost, aztán bottal verték, hogy felálljon.

— Ez rettenetes, — mondta Magdolna halotthalványan, — én ezt nem soká tudom nézni.

A ló felállt, három lábon ment valamit, aztán összeesett. Egy szolga odaugrott és lehajlott hozzá: törét háromszor megmártotta a lóban. Már adták neki a ponyvát, azt a tetemre borította. Senki sem figyelt oda, mindenki a bikát nézte. Ez már a második picadorral verekedett. Nem sokáig. Egyik szarvát a ló szügyébe döfte és erős rántással felhasította a ló szügyét. A lovat máris vezették kifelé, szügyéből ömlött a vér a porondra. Magdolna még szorosabban fogta a Detky kezét.

Ismét kürt zendült, jött az újabb kínzási és dühítési módszer: bevonultak a banderillerók. Díszes ruhájú legények, mindkét kezükben szigonyos végű színes bot. Hárman voltak.

— Tessék figyelni, — szólott Las Fontes, — ezeknek az a művészetük, hogy a két botot egyetlen mozdulattal beledöfjék a bikába. Hallatlan ügyesek, tessék csak figyelni.

Az egyik megállt tíz lépésnyire a bikától és topantott, kiáltott, karját lengette, hogy az állat észre vegye. A bika észrevette és vak dühvel nyílegyenesen nekirontott. A banderillero maradt a helyén,

mint a cövek. Az utolsó másodperc utolsó tizedrésében ugrott félre, de ugyanakkor a két szigonyos bot már ott lógott a bika két lapockáján.

— Hiszen ez életveszélyes, — mondta Magdolna elborzadva.

— Hogyne, felelt a spanyol, — hiszen ez a sport. Tessék csak várni, még kettő van hátra.

Most már a közönséget teljesen elragadta az izgalom. Mihelyt izgalmas másodperc következett, most már tizenháromezer ember egyszerre kiáltott fel a spanyolok furesa, dallamos jajgatásával.

— Ai!

A közönség maga volt olyan érdekes, mint a bikahecc. Minden felsőtest előrehajlott az arénában, mind lélekszakadva figyeltek. Ahogy lent a küzdelem képe pillanatonként változott, úgy kísérte ezt a sok ezer ember egyetlen tömegtorokból felszakadó egy-egy jajdulása. Amit az arénában dolgozó legények csináltak, az valami pokoli ügyességű mutatvány volt: balett és vívás egyszerre. A tömeg minden rezzenésnyi mozdulatra azonnal válaszolt, akár egy idegvégződés. Ai! Egy pillanat csend. Ai! Két pillanat csend. Ai! Aztán kisvártatva kétszer egymásután „ai“, a második hangosabban. Aztán fergeteges taps: az egyik banderillero felugrott a bika homlokára, két szarván megcsinálta a kézállást, aztán oldalt kecsesen leugrott. A bika most már fáradt volt és rettenetesen dühös. Mély dárdadöfések érték, hét szigony himbálódzott a húsából, a kínzás, a fájdalom, a bosszantás, a zshivaj örvöngővé tették. A porondon mindenütt barna foltok mutatták vére nyomát, fekete testének első fele élénk piros volt már. S ő állt az ellene törökkel szemközt, kurtákat és dühösöket fújt.

— Nem birom tovább, — szólt Magdolna, mialatt keze ernyedten adta oda magát a Detky kezének.

— Azonnal asszonyom, — felelt ijedten Las Fontes, a maga szórakozását féltve, — pár pillanat, és kész, most jön az espada.

Ismét kürtszó hangzott és orkánszerű taps. Megjelent a viador. Kezében piros posztó. Ez már valóban piros volt. Nyeles, mint a magyar vasúti bakter zászlaja.

— Kard van benne eldugva, — súgta izgatottan Detky.

Az espada nyugodt, kecses balettlépésekkel odagyalogolt a bikához. Meglebegettette előtte a piros posztót. Az örvongő bika csak azt öklelte, nem őt. A pompás ruhájú, ragyogó alak nyugodtan hagyta dühöngeni az állatot, amely ötször, tízszer, hússzor nekirugtatott a vörös posztónak, fel is öklelte, de mögötte a semmibe rohant megint.

— Majd ha megáll a bika, — mondta Las Fontes izgatottan, — tessék csak figyelni. Kétféle dőfés van. Az egyik a lapockáján keresztül a szívébe. A másik egyik bizonyos nyakcsigolyája izületénél a gerincvelőbe. Mind a kettő azonnal megöli.

Magdolna szeretett volna felkelni, de már nem volt ereje. Hátrahanyatlott a széken. Válla körül a Detky odatámasztott karját érezte, s ez jól esett neki. Félkezét Detky fogta. Ő behúnyta a szemét, csak néha nyitotta ki, abban az oktalan és bosszúvágyó reményben, hátha a pokolian meggyötört állat megöl valakit kínzóik közül s ő éppen abban a pillanatban tekint oda, mikor a bosszú beteljesül. De nem ezt látta. A bika elkeseredetten, tehetetlenül, a végletekig elsigázva és feldühítve megállt. Farkával hevesen csapkodott. Vékonyán látszott, hogy tüdeje milyen roppantul zihálva dolgozik.

— Most, — mondta Las Fontes a sportgyönyör kéjében előrehajolva.

Magdolna ezt nem akarta látni. Éppen most húnyta le a szemét.

— Ai! — kiáltott Las Fontes tizenháromezred-magával.

Magdolna reménykedve odapillantott. Talán győzött a bika. De szörnyű volt, amit látott. A kard néhány hüvelyk híján markolatig szaladt bele az

állatba, de szívet nyilván nem ért. A bika, mintha észre sem vette volna, hogy kardot döftek bele, majdnem markolatig, megint dühösen fújt, kapált és öklelni igyekezett. A campeadorok folytatták a munkát. Izgató, bősztító ördögökként táncoltatták lepleiket előtte, s ő hol ennek, hol annak rohant, miközben hátából kiállott a kard markolata. Az espadának ezalatt másik kardot adtak. Magdolna behúnyta a szemét. Pár pillanat múlva megszólalt a zene. Ő csak támaszkodott hátra a Detky karjára, nagyon rosszul érezte magát. Taps hallatszott, de nem nagyon nagy, az espada csak második dőfésre tudott végezni a bikával.

— Sok szép momentuma volt a dolognak, ugy-e?
— fordult a spanyol Detkyhez.

— Kérem, — felelt Detky kissé remegő hangon, — én magyar vagyok. Nálunk a ló olyan társa az embernek, mint a másik ember. Ne haragudjék, de engem ezeknek a bekötött szemű lovaknak a sorsa nagyon kihozott a sodromból.

Magdolna megszorította maradék erejével a Detky kezét, amely az övét még mindig tartotta.

— Igen, — felelt a spanyol, — de ne a saját szemével nézze a dolgot, hanem a mienkkel. A régi római circenses-ösztönnek mi spanyolok vagyunk az egyenes örökösei.

— Értem, értem, de a régi cirkuszi játékoknál olyan mutatványok is akadtak, ahol az ellenfelek egyenlő esélyekkel állottak ki.

— És itt nem? Tudnia kell, hogy tíz espada közül egy hal meg természetes halállal. Kilenc előbb-utóbb ott marad az arénában. Aztán van a dolognak politikai szempontja is.

— Politikai?

— Hogyne. A spanyol néplélek csillapíthatatlanul követeli a dekorációs izgalmat, az idegek erős feszültségét, a gyakori szenzációt. Hasznos dolog az ilyet néhány állat vére árán levezetni. Ami

pedig magát a bikát illeti, édes istenem... Szereti ön a marhahúst?

Detky hallgatott. Nem tudott felcni. De megszólalt Magdolna, félig álélt hangon.

— Kérem, Detky, vigyen engem haza. Én képtelen vagyok itt maradni. A Las Fontes úr mulatságát a viláért sem akarjuk zavarni, ő csak maradjon itt, mi szépen hazamegyünk.

— De asszonyom, — szólt a spanyol igen gyenge ellenkezéssel, — én boldogan hazaviszem, ha...

— Nem, nem, — szólt Detky, — tessék csak maradni, én a bárónét hazaviszem.

Kürtszó hangzott és zene. Las Fontes nem tiltakozott többé. Magdolna hanyatthomlok menekült. Detky alig tudta követni. Leérték az uccára, Detky valahogyan megértette a rendőrrel, hogy kocsira volna szüksége, a hölgy nem jól érzi magát. Magdolna nekidőlt az épület falának, látszott, hogy csakugyan nem jól van. Az egy-kettőre odagördülő taxiba még beszállt valahogy De mialatt Detky megmondta a vezetőnek, a szálló nevét, ő hátradőlt és elsötétült előtte minden.

Mikor újra magához tért, még mindig a világvárosi ucca csilingelő, dübörgő, zivajló lármájában ment a koci. Detky halálra rémült arca hajolt az övé felé. Ő elmosolyodott.

— Furcsa. Elájultam. Meddig voltam így?

— Alig két perce, hogy szölongatom. Mi történt magával?

— Nem tudom, Nagyon gyöngé vagyok. Most szeretnék a szobámban lefeküdni és pihenni valamit.

— Nagyon helyes. Majd felkisérem. Nincs szüksége valami gyógyszerre, vagy akármire?

— Nem köszönöm, ha kipihenem magam, rendben leszek. Estig nem is kelek fel. A követségre akartam menni, de elég lesz, ha maga névjegyét dob és az én dolgomat is elintézi.

Ekkor rájött, hogy feje éppen úgy a Detky jobbkarján nyugszik, s hogy egyik kezét éppen úgy

a Detky balkeze fogja, mint az aréna páholyában. Első ösztöne az volt, hogy felemelkedjék az ülésen és hogy kezét elhúzza. De gyenge volt és a férfi gyengéd érintése nagyon-nagyon jól esett neki. Így maradtak némán, szót sem szóltak. A szállónál Detky sietett a kulcsokért, futott a lifthez, tárta ki az ajtót. Pillantása csupa aggodalom volt és csupa szeretet. A Magdolna szobájának ajtajánál kezét csókolt és megint olyan erősen szorította meg, mint a burgosi állomáson.

— Találkozunk fél nyolckor a hallban, jó?

— Boldogan, — felelt Detky.

Magdolna leszólt a portásnak, hogy hétig senki-nek sincs itthon, aztán gyorsan levetkőzött, hogy lefeküdjék. Biztonság okáért hétre figyelmeztető telefon kért. Azonkívül konyakot. A konyak azért kellett neki, hogy az arénában kapott könnyed hányingerét megszüntesse. Megvárta, míg azt hozták. Felhajtotta, aztán aludni próbált. És noha azt hitte, hogy meggyötört idegei miatt soká fog hánykolódni az ágyban, az ellenkező történt: vak és mély álomba merült. Hétkor rezzent fel a szálló központjának telefonjára.

— Il est sept heures, madame.

— Merci.

Ahogy letette a kagylót, a csengő azonnal szólt megint.

— Halló, kezeit csókolom. Én vagyok, Detky.

— Ó, ez kedves.

— Érdeklődöm, hogyan érzi magát. Nagyon aggódtam. Hiszen délután elájult.

— El. Sajnos, túlkésőn. Előbb kellett volna. De most már megnyugodtam valahogyan. Honnan beszél?

— Innen, a szobámból. A központtól tudtam, hogy hétkor költik. Ültem az óra előtt és vártam, mikor lesz hét óra. A követséget közben elintéztam. Hogyan öltözködünk?

— Miért? Különös szándékai vannak?

— Azt gondoltam, vegyünk szmókingot. Néha jól esik az embernek európai formát öltetni. Fél nyolckor vacsorázhatunk, aztán még mindig megláthatjuk, mit csinálunk tovább. Persze csak úgy, ha kedve van. De előre megjegyzem, hogy nagyon sokat akarok beszélni. Ahogy Burgosban megbeszéljük. Maga nem kíváncsi, de én kiönthetem a lelkemet.

— Helyes. Szmóking. Én kis estélyit veszek. Megjegyzem, igen pontos szoktam lenni, fél nyolckor lent vagyok a hallban.

— Köszönöm. Viszontlátásig. Nagyon nehéz lenni a kagylót. De tegye le maga előbb.

— Jól van, furcsa ember, leteszem. Viszontlátásig.

Magdolna hanyatthomlok esett neki a ruhászekrénynek. Volt egy hosszúujjú ezüstruhája, nagy rózsadíszsel. Mialatt arcát igazította s ezzel az öltözködés leghosszabb részletét sietett elvégezni, azon töprengett, feltegye-e a rózsadísz, vagy hordja csak simán magát a ruhát. A virágdíszsel pompásabb és estélyibb volt, a virágdísz nélkül a termete jobban érvényesült. Végül feltette a virágdísz, majd az ajtóból gyorsan visszaugrott, levette és úgy indult a találkára. A felvonóban két angol fiatalember ment le vele együtt. Azoknak tátva maradt a szájok.

— Mit szólsz ehhez, — súgta az egyik, — ez már valami.

— Vigyázz, hátha angol, — súgta vissza a másik.

— Nem angol. Biztosan orosz. Én az ilyesmiben nem tévedek.

— Orosz? Az lehet. Tudod, mi volna jó?

— Mi.

— Ha kokott volna és lent várná egy barátnője. Elviinnók vacsorázni őket. Neked is lenne valakid.

— Hogyhogy nekem? Én tettem az első megjegyzést. Ezzel le is foglaltam.

— Bocsánat, hogy vacsorázni visszük, azt én eszeltem ki. Én ennél maradok.

— Jól van, ne veszekedjünk. Majd feldobunk egy shillinget. Isteni nő.

— Tökéletes.

Magdolna arca olyan mozdulatlan maradt, mintha kőből faragták volna. De magában ujjongva örült, hogy Isten szépnek teremtette. Kilépett a felvonóból, a két fiatalember utána. Detky akkor kelt fel szmókingosan egy asztal mellől.

— Asztalt már foglaltam, kezét csókolom. Ha úgy tetszik, mehetünk enni.

— Menjünk. Később nézzen hátra, nem jön-e két angol fiatalember utánnunk.

Az étterem bejáratánál Detky felhívás nélkül visszanézett.

— Megálltak a hall közepén. Ügylátszik, mintha le volnának sújtva.

— Akkor jól van, — nevetett Magdolna, — hol az a mi foglalt asztalunk?

Leültek egy kis asztalhoz. Könnyű vacsorát rendeltek és felületes dolgokról beszélgettek. Hosszabb és komolyabb megbeszéltnivalót nem akartak kezdeni még, mert az éthordó és az italos jövés-menése, rakosgatása ilyenkor rendesen a legfontosabb mondatokat vágja ketté és idegessé tesz. Arról beszélgettek, hogy milyen különös földtani alakulat tanuja az utas, aki Madridhoz közeledvén, kinéz a a vont ablakán. Nagy réteket látni hosszú, hosszú ideig, s ezeken olyan furcsa sziklákat, amelyek szemmeláthatólag jövevények itt. Nem egységesek a talajjal, nem tartoznak a táj egységes képébe sem. Mire aztán Detky jégkorszakról és földtani kataklizmákról kezdett beszélni.

— Tudja, mikor felsoroltam, hogy hány eszten-deig mi minden szeretnék lenni, abból kifelejtettem, hogy tíz-húsz évig geológiával is szeretnék foglalkozni. Valami megragadó van a geológiában, ami részint mint porszemet fújja el az embert saját ki-

csisége semmijébe, részint felragadja szédítő magasba, hogy onnan a porszem világokat láthasson végig. Atlantis elsüllyedését emlegettük, ugy-e? Ez apró epizód a tudományban. Az aztán, hogy a Duna megváltoztatta folyását, olyan csekélység, amelyről világkorszakok jelentősége mellett nem is érdemes beszélni.

— A Duna megváltoztatta folyását? Hát hol folyt azelőtt?

— A Duna azelőtt az Adriába ömlött. A Duna régi neve Iszter, ezt maga is tudja. Régi torkolatának vidéke volt Isztria. Ezt mondja a tudomány. De jött valami kis rendetlenség, aféle jéghistória, vagy mit tudom én, mint a bibliai vízözön, s mikor aztán a dolgok lefolytak, megsikkadtak, megállapodtak, a folyó megváltozott talajon új medret keresett magának. Elfordult keletre. Amit most Vas-kapunak hívnak, ott nyilván valami hegyi patak kész ágyát találta magának, azt aztán szépen kidolgozta. Most már nem Iszternek hívják és a Fekete tengerbe viszi azt a szál gyujtót, amit ledobok a Lánchídról, ha cigarettára gyujtok.

— Nagyon szeretek magával beszélgetni, Detky. Mindig olyat hallok, ami érdekel. S amit nem hallok mástól.

Detky zavartan elmosolyodott.

— Sajnálom, de ma este többek között valami olyat szándékozom mondani magának, amit valószínűleg igen gyakran hall másoktól is.

Magdolna nem felelt. Mint rendesen, elpirult most is. Nem volt nehéz megérteni ezt a naív rejtelmű mondatot. Detky ma szerelmet fog vallani. S ő mit felel majd rá? Tapintatosan és kedvesen vissza kellene utasítani, de ehhez már nincs elég ereje. Ez az ember már jobban érdekli, semhogy eltávolíthatná magától. Viszont biztató választ hogyan adjon neki? Házas embernek, aki nem tud elválni, s akinek meg hozzá van egy frisskeletű ügye. Mert ha most szakított is azzal a színésznővel, a dolog

még motoszkál benne. Miért kellene különben panaszkodnia és gyötrött lelkét kiöntenie? Magdolnát egyszerre heves kíváncsiság öntötte el. A társadalmi pletyka sohasem izgatta, mert nem ismervén az embereket és összefüggéseiket, az apró történetek furcsaságát, humorát, változatosságát nem foghatta fel. De hogy mi történt és mi van Detky és Zsoldos Bella között, az most sóváran érdekelte.

— Imádom a tudományokat, — mondta visszavonulóban Detky, miután célzására nem kapott feleletet.

— Jobban, mint a művészetet?

— Nem látok nagy különbséget a kettő között.

— Ezt hogy érti?

— Tudós és művész egyformán választ keres a nagy kérdésre. Mi a lét? Mi az Isten? Mi az ember helyzete lét és Isten között? Az a dolgunk, hogy mennél több összefüggést találjunk jelenségek között. Egyik logaritmussal számol, másik hangjegyeket rak egymás mellé. De ugyanazt keresi mindkettő. Azt hiszem, sikerült elég homályosnak lennem.

— Sikerült, — nevetett Magdolna, — nem értetem meg. Pedig tudom, hogy nem vagyok nagyon ostoba.

— Hát várjon csak. Tudja, mi az az egyenlet?

— Azt még tudom. De messzebb ne menjen, mert tudásommal baj lesz.

— Elég ennyi. Onnan indulok ki, hogy az egész világ, az élet, a mindenség egyetlen nagy egyenlet. Millió és billió és billiószor billió adatból, ha volna akkora tábla, minden jelenséget ki lehetne számítani. Csak kellene valaki, aki az összes jelenségeket pontosan fel tudja írni. Nézzen ki az ablakon. Egy ember elesett, látja? Megakadt a forgalom. Ez megváltoztatja a világtörténelmet. Mert a villamos, amely ott megakadt, visz egy embert, aki ettől öt percet késni fog. Mikor leszáll, találkozni fog valakivel, akivel különben nem találkozott volna. Be-

szélgetnek. Megtud valamit. Holnap ezt el fogja mondani hivatali főnökének. Attól a főnöknek rossz kedve lesz. Ridegebben intéz el egy kérvényt, mint máskülönben tette volna. Hozzájárul egy szemernyivel az emberek elégedetlenségéhez. De ez csak egy ember. Ott az a kékruhás öregasszony, látja? Rettenetesen megijedt, az izgalom eltorzította az arcát. S az izgalom talán siettetni fogja halálát. Egy unokaöccse korábban fog örökölni. Elutazik Olaszországba, ahová régóta vágyik. Megismerkedik valakivel. Elveszi feleségül. Gyerekeik lesznek, akik nem lettek volna, ha ez az ember meg nem botlik az utcán. Aztán tovább: nézze azt a kerékpáros fiút, aki báméskodik. Eszébe jut, hogy özvegy anyja is így esett el tavaly az utcán, soká feküdt utána, de bicegve is dolgozott, hogy a háztáj rendben legyen. Ő pedig figyelmetlen, goromba és gyengédtelen ehhez az anyához. Ha ma este hazamegy, kedves lesz hozzá. Beszélgetni kezdenek, sok nyitvamaradt félreértést tisztáznak, a fiú lelke felüdül, holnap jobb kedvvel fog dolgozni, nem küldik el a boltból, holott már el akarták küldeni. És így tovább. De ezek mind csak nagyon durva példák, olyanok, mint amikor valaki csak milliárdokban emlegeti az államadósságokat és a milliókat már elhanyagolja. Mert van még temérdek kicsiny elem ebben az ügyben, amely nem hanyagolható el. A villamos erősen csenget, hogy tovább tudjon menni. A hang rezeg. Hullámok támadnak a levegőben. Az a csengő a folytonos ütéstől melegebb lesz, mondjuk egy Celsius-fok ezredrészével. De ezek a kifejezhetetlenül piciny hőhullámok és hanghullámok terjednek, ütköznek, eredményeket adnak és bármilyen hihetetlenül kis arányban, de hozzájárulnak levegőáramláshoz, tehát szélhez, időjáráshoz, tehát valahol valami viharhoz, letépett háztetőhöz Louisiana államban, hajótöréshez a Fekete tengeren, viszont jó búzaterméshez Kanadában. A világ, az egész világ, a Kozmosz megváltozik attól, hogy az az ember elesett. De at-

tól is, hogy én most ennyit beszélek, mert a szomszéd asztaltól idefigyelnek az amerikai gyerekek, tátott szájjal hallgatják a különös nyelvet, kevesebbet esznek, holnap reggel korábban ébrednek és korábban követelik az árpalevest, a mama nem alussza ki magát, ideges lesz, a papa kedvetlenségében vizgasztalást keres és forró sürgönyt küld titokban a filmszínésznőnek, aki éppen ki akart kezdeni partnerével, de most megszólal a lelkiismerete, összevesznek, nem akarnak együtt játszani, tehát annak a moziképnek, amelyet jövő tavasszal fognak játszani Budapesten, más lesz a szereposztása csak azért, mert én itt előadok magának. A világon minden összefügg mindennel. A világ minden legkisebb jelensége rész-oka az összes többinek. Ha tehát valaki az összes jelenségeket felírhatná abba a bizonyos egyenletbe, s azt folyton-folyton ki is tudná számítani, az tudhatná, mi történt valaha, mi van most, és mi lesz örökkön-örökké! Ki tudná számítani, mi lesz tíz év múlva délután hat óra hat perckor. Mert az összes elemek adva vannak, s azoknak csak egy megoldásuk lehet. Eddig ki tudtam magam fejezni?

— Ki. Pontosan megértettem. Tehát maga szerint e pillanatban tökéletesen biztos és kétségtelen, hogy mi lesz velem tíz év múlva; akármit csinálok én közben, azt nem tudom megváltoztatni.

— Úgy van.

— De akkor hol az én szabad akaratom?

— A maga szabad akarata is meg van előre határozva. Ez részlet-egyenlet. Elemeit előre megadják a maga vérmérséklete, jelleme, az a mód, ahogyan külső jelenségekre reagál. Nézze, ha pontosan ismerném az itt ülők jellemét, idegrendszerét és jelenlegi idegállapotát, úgy-e pontosan meg tudnám mondani, ki mit csinálna egy váratlan villámesapás esetén?

— Hogyne, azt előre meg lehetne mondani.

— Lássá. Ha tehát mindentudó volnék, mint Isten, és ismerném a jelen perc minden világjelen-

ségét minden fűszál hosszúságával, minden ember lázával, minden hegység minden porszemének lazaságával és még hozzá a maga benső énjének minden millió kis vonásával együtt, pontosan megmondhatnám, hogy maga öt hónap mulva szabad akaratból mit fog csinálni. Más ezt titokzatosnak hiszi és végzetnek nevezi.

— Furcsa.

— Mi furcsa?

— Maga református, ugye?

— Az vagyok.

— Apám is az volt. Hitt a predesztinációban. De térjünk vissza a tárgyhoz. Hogy van ez mind összefüggésben a tudománnyal és művészettel?

— A tudós keresi a jelenségek összefüggéseit, hogy rendszerbe foglalhassa őket és a nagy egyenlet némely részletét segítsen megvilágítani. A művész nem ezt csinálja? Pontosán ugyanezt. Képzeld el, hogy az almán felfelé mennek ketten. Mindketten az alma északi sarka felé törtetnek. Külön úton mennek, talán nem is tudnak egymásról. El is tévednek, a merev északi iránytól el is térnek. A tudós és a művész. A nagy Okot keresik, a végső harmónia megoldását, vagyis azt, amit Istennek szoktunk nevezni. Mondja, én most szavalok?

— Nem szaval. Rendes emberi hangon beszél. Miért?

— Mert gyűlölném magamat, ha szavalnék. Gyűlölöm a képviselői programbeszédeket és beszámolókat. Gyűlölöm a gyászbeszédeket és a jubileumi köszöntőket. Mert nem a tárgyról szólnak, hanem magáról a szónokról. És borzasztó volna arra gondolnom, hogy hiúnak és nagyképűnek tart. Nekem tudniillik nagyon fontos, hogy maga mit gondol rólam.

Magdolna bosszúsan gondolt arra, hogy most megint elpirul. Viszont el kell pirulnia: Detky minduntalan a vallomást kerülgeti és leplezett részletek-

ben már előre is adogat belőle. Jaj Istenem, hogyan kell most erre ügyesen felelni?

— Nekem is fontos a maga véleménye, Detky. Mert látom, hogy különb koponya, mint mások.

A férfi arcán szinte megjelentek a betük: „csak ezért?” De nem felelt. Tréfásan meghajolt az asztal fölött. És intett a számláért.

— Engedje meg, hogy...

— Sajnálom, nagyon kedves, de én szelvénnel fizetek. Már mondtam, hogy Spanyolország vendége vagyok. De ha maga is vendégül akar látni, menjünk el még valahova. Beszélgetünk.

— Ezt akartam kérni. De... valami érdekes mulatóhelyet ilyen korán...

— Nem, nem, a világért sem. Úgynevezett lokálba én nem megyek. Apám és férjem halála óta nem is voltam. Ez nem fogadalom, hanem egyszerűen sohasem volt kedvem menni. Nem is táncolok, az embereket nem is ismerem, nem érdemes nézegetni őket, semmi értelme...

— Na igen, de így külföldön... hogy jobban megismerje a várost, a fajtát...

— Nem, nem. Ha kedvemre akar tenni, elmegyünk valami kis kávéházba és kiülünk az utcai részre. Temérdek ilyen kávéházat láttam. Ezren és ezren ülnek kint, este bizonyosan még többen. Leülünk egy kis asztalhoz és elvegyülünk az ezrek és ezrek közé. Ha a zene a fülünkbe ordít, úgysem tudunk beszélgetni.

— Ahogy parancsolja. Nekem is így a kedvesebb.

A szálló kapujában Detky taxit akart hozatni. Magdolna nem engedte. Mert visszaemlékezett arra, hogyan ért hozzá a feje a Detky karjához és hogyan fogták egymás kezét. Félt attól, hogyha beülnek, ez megint azonnal így lesz, és megint azonnal nagyon jól fog neki esni. Ennélfogva a portás útbaigazítására elindultak gyalogszerrel. Elég feltűnőek voltak szmokingban és ezüstruhában. Nézőik akadtak. Mag-

dolna úgy húzta haladtában maga után a férfifejek fordulását, mint a delej. Máskor ezt közömbösen vette tudomásul, mert tudta szépségét, s az igazolás külön szükségét nem érezte. De most gyermekesen örült neki. És ha félszempmel észrevette, hogy a balján haladó Detky észreveszi ezt a velök haladó állandó sikert, annak még jobban örült. Közben a bikaviadalról beszélgettek. Magdolna borzasztónak és embertelennek találta. Nemzetközi mozgalmat szeretett volna, hogy ezt egyszer s mindenkorra megtiltsák. Hiszen ebben az országban is van királyné. Azt mondják, szelid, meglelelkű asszony, aki sokat szenved gyermekei miatt, egyik hemofiliás, másik siketnéma. Miért nem szervez ilyen mozgalmat a királyné?

— Ezt nagyon rosszul látja. Ó teheti legkevésbé. Az ő kötelessége az, hogy népszerű legyen. Aztán meg van ebben a barbár és véres dologban olyan is, ami szép.

— Micsoda? Detky, az Istenért, ne ábrándítson ki magából! Mi van ebben szép?

— Megmondom. Igyekezék a dolog kegyetlenségét elfelejteni és gondoljon a szereplők hihetetlen ügyességére. Gondoljon a külsőségek hallatlan színeire. Gondoljon vissza arra, milyen tökéletes figurájuk van azoknak a fickóknak. Milyen pompásan rajzolt férfi-aktszobrokat mutatnak azok a feszes ruhák. Milyen sudár legények, milyen hastalanok, milyen finom lábszáruk van. És a viseletök! Gondoljon arra, hogy a mozdulataikban mennyi a stilizáltság. Ami évszázadokon át kifejlődött hagyomány, az mindig gazdag és mindig művészi. Maga nem látta, hogyan vontatták ki a kimult bikát öszvérekkel. Hajesárok futottak ezzel a vontatással. A Carmenből tudom, hogy ezeknek a neve chulo. Látnia kellett volna, hogyan futottak ezek a chulók. Szaladó lábokat hátul csipőmagasságig kapták fel, külön fejtartásuk volt és külön kéztartásuk. Nem tehetek róla, ezek a részletek nagyon szépek.

— És azt az állatot nem sajnálja?

— Dehogy nem. Csakhogy itt is elérkeztünk a társadalom általános hazugságaihoz. Tudja, kis-koromban rendszerint Somogyban nyaraltam rokonoknál. Egyszer behoztak a kastélyba egy újszülött kis bárányt, az anyajuh valahogyan elhullott. Húsvét volt éppen és számos vendég. Láta volna, mit csinált az egész társaság azzal a báránnyal. Futottak tejért, megkeresték a régi kacsatban a gyerekek hajdani gumi-szoptatóját, becézték, dédelgették, babusgatták az állatot, volt egy érzelmes nagynéni, aki odaszorította az arcát a báránykához és sírvafakadt. Két napig tartott a nagy izgalom, hogy megmarad-e a bárány, vagy sem. Két nap múlva, húsvét első napján az állatorvos kijelentette, hogy a bárány most már megmarad. Hangos lett a ház az ujjongástól. Mindenki jobb étvággyal ebédelt. Tudja, mi volt ebédre? Rántott bárány. Maga ezt jóságnak tartja? Én nem. Érzelmességnek. Az más. Jónak lenni a legnehezebb dolog a világon.

— Ki a jó?

— Nem tudom. Nagyon régen próbálok már közel jutni ehhez, de folyton csak kerülgetem. Eddig inkább nemleges eredményeim vannak. Tudom, hogy a jótékonyság gyakran nem jóság, hanem lelkiismeretfurdalás. Tudom, hogy az állatszeretet gyakran nem jóság, hanem ki nem elégített zsarnoki hajlandóságok biztonsági szelepe: gonosz emberek így tartanak maguknak kedvenc kutyát, vagy macskát.

— Ez mind igaz. Sokat tanulok magától, Detky. Maga jó?

— Nem. Nem vagyok elég jó. De minden erőmből szeretnék jó lenni. Utóbbi időben nagy segítséget kaptam ehhez: sok szenvedésen mentem keresztül. A szenvedés javít.

— Nagyon szenvedett?

— Nagyon. És ezt most el fogom mondani. Ülünk le itt?

Ahol jártak, egyik kávéház a másikat érte. Valamennyi olyan, hogy kuckónyi és most üres bel-sejéhez tágas gyalogjáró-terület tartozott. Mázolt bádogasztalok sűrű tömegében hevesen taglejtő, hangosan vitázó emberek üldögéltek, de csak férfiak. Ami nő akadt, az külföldinek látszott. A zsúfoltságban valahogy befurakodtak egy kis zöld asztalhoz. Detky két mazagránrt rendelt. S mikor nagy talpas pohárban ott állt előttük a rumízú, jeges feketekávé, Detky elkezdte.

— Tehát sokat szenvedtem. El akarom mondani magának az egészet. Ha zagyva lesz, amit elmondok, nézze el. Most történik először, hogy ezt a dolgot közlöm valakivel...

— A nővérének sem mondta el? Tudtommal a nővérével él.

— Nem, nem mondtam el. Szeméremből és szégyenből. Ő pedig sohasem tért rá erre, mert nem akart izgatni. Most sem érti az egészet. Nem baj, ha részletes leszek?

— Nem, nem, csak mennél részletesebben. Boldog volnék, ha ez a beszélgetés könnyítene magán.

— Köszönöm, tehát a házasságomon kezdem. Egy távoli rokonomat vettem feleségül, Villányi Máriát. Árvalány volt és rokonoknál hányódott Szegeden. Összesen annyi vagyona maradt, mikor árvaságra jutott, hogy amit az árvaszéktől kapott, azt odaadta ezeknek a rokonoknak, akik eltartották. Nem valami jól bántak vele, éreztették, hogy amivel hozzájárul a háztartáshoz, édeskevés. Boldogult apám nagyon szerette ezt a Máriát, mert mindig volt benne valami csendes és megindítóan szomorú. Levelezett vele. Mikor apám meghalt, én folytattam a Mária iránt való érdeklődést. Kegyeletből, inkább apámra való emlékezésül, Mária pedig engem ültetett arra a trónra, ahova hálájával és bizalmával szokott járulni. Leveleztünk. Az ő leveleiben mindig volt valami rajongásszerű, valami alázatos ragaszkodás, az én leveleimben mindig valami pártfogás,

gyengédség és majdnem felelősségérzet. Aztán jött a darabom nagy sikere...

— Nem ismerem azt a darabot. Szeretném ismerni.

— Nem érdemes. Ne ismerje. Igen jó darab, igen rossz írás. Szóval, egyszerre híres lettem. Mária most már olyan leveleket írt hozzám, mint hívó a szenthez. Olykor láttuk is egymást. Ha például lementem Szegedre felolvasni, vagy ő felutazott Pestre halottak napján a szülei sírjához. Ami most következik, azt alig tudnám pontosan elmondani. Egyszer mélyen és gondosan megvizsgálom és regényt írok belőle, hogy végre tisztán megértsem, miért vettem el Villányi Máriát. Ő összeveszett a rokonokkal és feljött Pestre. Attól a naptól kezdve folyton együtt voltunk, gyakrabban ketten, mint a nővéremmel hárman. És egyszer azon vettem magam észre, hogy lakást keresünk. Elvettem feleségül.

— Szerette?

— Szerettem, mint ahogy egy megható és kellemes ismerőst lehet kedvelni. De szerelmes nem voltam egy pillanatig sem.

— Az nagy hiba volt. Szerelem nélkül a legnagyobb bűn házasodni. Önmagunk ellen is, a másik ellen is.

— Ez bizonyára így van. Én ezt a bűnt mindenestre elkövettem. Eleinte ment a dolog, csendesen és szótlánul éldegéltünk egymás mellett. Szolid voltam, nem nagyon jártam el hazulról, otthon dolgoztam, vagy olvastam. De napok elmúltak anélkül, hogy egy szót is szóltunk volna egymáshoz. Lassanként jelentkezett a baj. Sokat sírt ok nélkül. Egész éjszakákat végigsírt. Ha iaggattam, mi baja, csak azt mondta kétségbeesve: nem tudom, nem tudom. Ekkortáiban jöttem rá, hogy anyai ágról való családja súlyosan terhelt, két nagybátyja öngyilkos lett, nagyanyja elmebajos volt.

— Addig nem tudta ezt? Hogy lehet ilyet nem tudni egy rokonságban?

— Távoli rokonság volt ez és messze is szakadtak a család egyéb ágaitól. Mi Máriát már csak akkor ismertük meg, mikor egyedül maradt. Apámnak, aki államtitkár volt a belügyben, véletlenül egy akta akadt a kezébe, onnan szerzett tudomást az addig nem ismert rokonról. Szóval, kezdtem sejteni, hogy a feleségemmel komoly baj van. Nem akartam megriasztani, nem vittem orvoshoz. De meghívtam vacsorára egy kiváló ideg orvos barátomat. Az ügyesen kifaggatta. Másnap közölte velem, hogy a baj súlyos. Az asszonynak nagy nyugalomra van szüksége, gondra, gyengédségre, megnyugtatóra. Szívvel sajnáltam és megesküdtem magamban, hogy amit tehetek érte, megteszem. Ekkor ismerkedtem meg Zsoldos Bellával. Maga látta valaha?

— Nem. De hallottam róla.

— Nagyon csinos. A feje elég szabálytalan, de az alakja bősztően csinos. Fordítottam valami angol operettet és illendőségből elmentem egy-két próbára. Talán emlékszik rá. „Daisy lelkem“ volt a címe, a Petőfi Színházban játszották.

— Nem, nem emlékszem.

— Nem is fontos. Abban a színházban Gámán Géza a karmester, nagyon jó barátom volt. Aféle félbemaradt szimfónikus zenész, aki atonális megváltónak indult, de az operettig kellett züllenie, hogy éhen ne vesszen. Igen szerettük egymást, sokat beszéltünk muzsikáról. Volt köztünk bizonyos benső melegség. Ennek a Gámán Gézának volt barátnője Zsoldos Bella. Persze titokban volt még valakije, de arról egyikünk sem tudott. A karmester a csontja velejéig szerelmes volt ebbe a leányba. A leány kikezdett velem. Eleinte még volt annyi tisztesség bennem, hogy megmondtam Gámánnak: „Te, ez a Bella folyton piszkál engem, jó lenne, ha rászólnál.“ Mire ő a szerelmesek vak bizalmával

azt felelte: „Nem kell komolyan venni, ha mókázik. Engem szeret. Talán féltékeny is a barátságunkra. Ne törődj vele, ugrasd vissza.“ De nem sokáig maradtam ilyen tisztességes. Ha hazamentem, otthon sírógörcs várt, roham, baj, borzasztóság. Ez a nő pedig pokolian mulatságos tud lenni, ha akar. Amellett fizikailag hevesen tetszett nekem. Egy délután véletlenül találkoztam vele. Hazakísértem. Beinvitált a lakására, hogy valami versszöveget javítsak ki neki. Kedves volt, mulatságos és kíváncsú. Amellett úgy tudott kínálkozni, mint az ördög maga. Elszédültem. Mikor lejöttem a lakásáról, szavamat adtam magamnak, hogy ez először és utoljára történt. Rettenetesen szégyeltem magam Gámán miatt, aki barátom volt és vakon bízott bennem. Másnap délelőtt a leány felhívott és közölte velem, hogy mindent elmondott Gámának. Ez igaz is volt, mindent elmondott neki. Azt hittem, kisül a szemem. Gámán őrzöngött a fájdalomtól. Levelet írt nekem, úgy panaszkodott benne, mint egy beteg gyerek. Elbúcsúzott tőlem és a barátságomtól. Azóta nem is köszönünk egymásnak.

— Kár. Ennyit egy kaland nem ér meg.

— Várjon csak. Bella folytatta velem a viszonyt. Híresztelte, kirakatba tette. Értékesítette is. Nekem elég komoly befolyásom van a sajtóban. A lapok elkezdtek erősen dudálni a hírnevét. Az igazgató kapott ezen és tömte bele a jó szerepeket. Én minden szabad időmet vele töltöttem. Szép lassan, óvatosan házasságról kezdett beszélni. Kereken azt feleltem, hogy nem. Azt a szegény, beteg aszszonyt, aki nem vétett semmit, nem lehet ilyen meg-rázkódtatásnak kitenni. Erre fogta magát és mikor tudta, hogy nem vagyok otthon, felkereste a feleségemet. Elmondott neki mindent és felszólította, hogy egyezzek bele a válásba. Mire hazamentem, őrzöngő beteget találtam otthon. Ettől kezdve Mária állapota rohamosan súlyosodott. Én szakítottam ugyan Bellával és nem feleltem a leve-

leire, a kagylót letettem, ha telefonált, de ez a feleségemen már nem segített. Egy napoa szanatóriumba kellett szállítani. Nem engedték, hogy látogassam, mert a látásom rettenetesen felizgatta. Otthon kíniódtam és szenvedtem. Öklöztem a feje- met azért, amit a feleségemmel és egy jóbarátom- mal csináltam. Közben hallottam, hogy Zsoldos Bella minden előadás után együtt vacsorázik Róser Alfonzsal, a bankelnökkel. Csikorgattam a fogam és gyötrődtem, mint egy kutya. Egy éjszaka fél- kettőkor Zsoldos Bella megjelent a lakásomon. A lehelletén éreztem, hogy pezsgőt ivott. „Valamit most rögtön meg kell beszél- nem veled, — mondta, — mert várják a választ. Róser ajánlatot tett: vil- lát vesz és autót, legyen a szeretője. Azt feleltem, hogy előbb beszél- nem kell valakivel. Idejöttem. Ró- ser a lakásán várja a választ.“ Visszautasítóan felel- tem. Erre leborult elém, átfogta a tár- demet, sírt, rimánkodott, hogy mentsem meg, ő nem akar kokott lenni. Aztán hozzá- bujt, megölelt, elcsábított. És egy óra múlva ott előttem telefonált a bankelnöknek, hogy ő meg- gondolta és nemet mond, mert szerelmes helém. A nevemet is megmondta. Szóval megint összekerültünk. De most már anyagi felelősség nyo- mott. Miattam dobott el egy dúsgazdag barátot. A gázsijából nem tudott megélni. Amit tudtam, fizettem. Jól ment nekem, a darab külföldre is ki- került, új szerződések- et kaptam, nagy előlegekkel. De neki minden kevés volt. Egy napon megtudta, hogy a feleségemet a Lipótmezőre kellett szállítani, s én ott külön szobát és külön ápolónőt kötöttem ki. Ezért valami rettenetes botrányt csinált. Hogy azt a pénzt egy örült miatt, akinek már minden mind- egy, tőle veszem el. Én jódarabig veszekedtem vele, emlékszem, hogy még sírva is fakadtam. Egy mon- dat közepén sarkon fordultam és köszönés nélkül hazamentem. Otthon kikapcsoltam a telefónt és le- ültem az íróasztalom elé azzal, hogy most törvényt tartok magam felett. Kihallgattam magamat, mint

vádlottat, aztán azt mondtam: „Detky Pál, nagy szenvedést okoztál egy jóbarátodnak és tönkretetted a feleségedet, aki nem vétett semmit. Ma éjjel megláthattad, hogy mindezt milyen kapzsi, hitvány kis cafatért tetted. A legszigorúbb büntetést érdemled, Detky Pál.“ És ott helyben, magam felett érzett undorral, halálra ítéltém magam. Nem írtam sem búcsúlevélet, sem semmit senkinek. Csak a nővéremnek ennyit: „Nagyon szerettelek, Pali.“ És a mellembe löttem. A nővérem felriadt a dörrenésre és berohant. Jött az inas is. Orvost hívtak. Én csak feküdtem, vártam, hogy meghaljak. Először nem fájt. De aztán elkezdett cudarul fájni. Tudniilik a golyó nem ment bele a szívembe, csak egész enyhén a szívburkot súrolta. Ebből nem is lett volna baj. Hazem a lövés elszakította a nagy aortát. Tudja mi az, ugye?

— Tudom, — bólintott Magdolna sápadtan.

— Ez az aorta elkezdett befelé vérezni. Az fájt olyan rettenetesen. Tudja, mindenkinek a mellhártyája mögött van egy légüres tér, ami arra való, hogy a lélegzést rugalmassá tegye. Ebbe a térbe ömlött az én vérem. Autóval nyomban vittek a szanatóriumba. A professzor rögtön látta, mi baj. Nyomban a műtőasztalra vitetett. Altatásra, eféleire nem volt idő. Csak úgy vette ki egy bordámat a legnagyobb sietséggel. Mindezt néztem a saját szememmel. Láttam azt a különös bordavágó ollót, hallottam a saját csontom recsegését. És aztán láttam, hogy vastag vértömeg bugyog ki belőlem, amelyből erős gőz csap fel, mert a műtőben elég hideg volt. Hagyták a szívem alatti kutat folyni. Vesztettem három liter vért. Aztán bekötöztek. Aztán szobába vittek. A nővéremmel közölték, hogy meg fogok halni. Ekkor haltam meg, ahogy magának Mikeséknél elbeszéltem. De az utolsó pillanatban valahogy visszasiklottam az életbe. Akkor következtek a testi szenvedések. A félmellem elgenynyedt. Ezt empiémának hívják az orvosok. Ember-

telen fájdalmak járnak vele. Olyan lázaim voltak hetekig, hogy harmincnyole kilót fogytam. Akkor a konziliumon azt eszelték ki a tudósok, hogy a lázat terpentin-injekciókkal fogják csökkenteni. Az pedig szörnyű fájdalmas. Órákon keresztül üvöltöttem, mint egy állat. Morfinista lettem. Felvittem napi nyolcszoros adagig. Kint a világban kommunizmus volt és vad hőség. Az orvosok azt mondták, hogy ha a városban maradok, egészen biztosan végem, ha levegős szanatóriumba kerülök, van valami nagyon kevés lehetőség, hogy megmaradok. A nővérem, akiben krisztusi jóság van és hihetetlen szívósság, valahogyan kicsinálta, hogy a szigeten kaptam helyet. Minden reggel kivittek a levegőre és minden alkonyatkor bevittek a szobámba. Ott látott maga engem, és ott láttam én először magát...

Detky a kezét nyujtotta az asztal felett. Magdolna habozás nélkül nyujtotta a magáét. Kezet szorítottak.

— De mi volt ezalatt azzal a... színésznővel?

— Mindennap meglátogatott. Szerelmet vallott, esküdözött. Mutatta, hogy lyukas a cipője talpa. Közben eljárt kommunista ügyvédeknél, hogy nem lehetne-e engem elválasztani. Ezt véletlenül tudta meg a nővérem és a sarkára állt. Kiment a Lipótmezőre, ott ismerős orvosoknak megmagyarázta, miről van szó. Azok megígérték, hogy segítenek. Mire Bellának eszébe jutott oda kimenni, már későn volt. Különben is jött a román megszállás, a válási törvények újra életbe léptek. Én lassan-lassan meggyógyultam. Csak a morfinizmusról kellett leszoktatni. Az megint külön regény. Isten őrizze meg magát, hogy ezt a szenvedést valaha is megismerje. De meggyógyultam.

— És a nő?

— Ez az. Most jön az érdekes. Egészséges lettem és felmerült a kérdés, mi lesz a nővel. Magamban megvettem és lenéztem. De csillapíthatatlanul kívántam. És akkor a lélek, az idegrendszer, az élet

mélységes titkairól gondolkozva a következőket mondtam magamban. Én ezzel a leánnyal, mióta öngyilkos lettem, nem váltottam egyetlen egy csókot sem. De betegségem alatt sokat gondoltam a csókjára. A fantáziámban tovább élt. A való életben is tovább élt. Nekem erős a fantáziám, tehát feltehető, hogy az a szerető, aki a képzeletemben maradt, egészen más, mint az, aki valóban él. Van egy lehetőség: ha megint az enyém lesz, csalódást fogok érezni, mert nem az lesz a karjaim közt, aki a képzeletemben. Ez a csalódás megmenthet. Azt tettem tehát, mint a játékos, aki utolsó aranyával életét teszi fel egy kártyára. Felgyógyulásom után nem sokkal egy este nála vacsoráztam. Aztán ott maradtam éjfélig. Éjfélkor eljöttem s a kapu előtt megállva körülnéztem. Kinél voltam én most? Egy vadidegen, érdektelen nőnél, aki nem kell sem testemnek, sem lelkemnek. A szívem könnyű volt, az egész világ megváltozott körülöttem. Érti ezt?

Magdolna hallgatott. Csak habozva felelt:

— El tudom képzelni talán. De most ne rólam beszéljünk. Hogyan lehet, hogy együtt maradt velem?

— Ez az. Ezt kérdezem én is magamtól. Másnap megmondtam neki, hogy végeztünk egymással. Egyszerűen kinevetett. Mennél komolyabban magyaráztam neki, hogy részemről a dolog befejeződött, ő annál könnyebben vette. Nem is figyelt. Újra felvette az elejtett fonalat. Berendezkedett énrám. Számlákat kaptam boltokból, ahol ő betegsége alatt az én nevemre vásárolt. Pedig most már nem volt könnyű, mert hosszú hónapokig nem dolgoztam, s a betegségem nagyon sok pénzbe került. Szóval ismét elkezdődött az a...

Magdolna a fejét csóválta.

— Bocsásson meg, hogy közbeszólok, de ezt nem értem. Hiszen már semmiféle kapocs nem volt maguk között, ahogy előadja. És nem voltak háza-

sok, még csak együtt sem laktak... Hogyan lehetett, hogy mégis...

— Ó, maga azt a nőt nem ismeri. Felelőssé tett azért, hogy miattam nem lett a Gámán karmester felesége, aki őt el akarta venni. És miattam nem fogadta el a Rőser ajánlatát, aki egy vagyont tett volna a lábaihoz. Számon kérte tőlem „elhibázott életét“. Ha nem akartam vele lenni és idegen társaságban mentem el vendéglőbe vacsorázni, megtette, hogy bejött, leült a szomszéd asztalhoz és cédulát küldött át, hogy öt percen belül reitenetes botrányt csinál. A barátaim nyakára ment, hisztériás, zokogó jeleneteket csinált nekik. El is tudta kápráztatni őket; egyik-másik felkeresett, hogy komolyan beszéljen velem: „nem lehet így bánni egy szegény nővel.“ Ezt mondták nekem, aki mellbelőttem magamat miatta. De hogyan tudta volna azokat elbolondítani, mikor néha engem is újra elszédített. Valami ürügy alatt eljött hozzám, vagy valami ürügy alatt felesalt magához, ital került elő és ő addig mesterkedett, addig kellette magát, amíg elvesztettem a fejemet. Ilyenkor újra és újra megundorodtam magamtól, ő pedig másnap azonnal valami követeléssel lépett fel a pásztorórával igazolt viszony jogán. Követelte, hogy álljak be szerzőtársnak egy operettbe, amit neki írnak és egy asztalhoz ültetett olyan alakokkal, akikkel nem volt kedvem kezét fogni. Sőt féltékenykedett. Ha apám régi társaságából valaki meghívott vacsorára, ahova ő természetesen nem tehetette be a lábát, tombolt és jeleneteket csinált. Képes volt idegen házaknál a telefonhoz hívni. És féltékenységi színházakat rendezett. Mikor az a bizonyos szép Kálnayné, aki nek talán hallotta a hírét, kétszer egymásután meghívott, azt csinálta, hogy a második meghívás után három nap alatt tizenötször hívta fel Kálnayékat és engem kért a telefonhoz. Még éjszaka is. Kálnayék természetesen nem hívtak többet. És bizonyára az a látszat ragadt rajtam, mintha színházi ismerőseim

körében dicsekedtem volna a Kálnayné ismeretségével. Mikor ezt megtudtam, elkövettem életemben először, hogy pofonvágtam egy nőt. Utcán történt, éjszaka. Diadallal vallotta meg, hogy hogyan csinálta ezt a Kálnay-ügyet. Dicsekedett vele. Úgy felháborodtam, hogy teljesen kijöttem a sodromból. De úgy, hogy botladozni kezdett, majdnem elesett, és a félcipője lemaradt a lábáról. Mi lett a vége? Lovagiasan én kértem bocsánatot tőle a pofonért. De nem mesélem ezeket a részleteket. Tehetetlen, piszok fráternek éreztem magamat és gyakran gondoltam rá: milyen jó, hogy apám meghalt, most nem kell a szemébe néznie. Ő, miután anyám elég korán elhalt, az Országos Kaszinóban élte családi életét, régimódi úriemberek között. Megvallom magának: néha kerülő utat tettem, hogy a Semmelweis-utcában ne kelljen elmennem a kaszinó előtt. Mondok valamit, és ezt biztosan meg fogja érteni: szörnyű fájdalmakat szenvedtem már életemben, de semmi szenvedés nem fogható ahhoz, hogyha az ember nem tiszteli saját magát.

Magdolna rápillantott a fárásra. Hirtelen nagyon közel érezte magához.

— Örülök ennek a mondatnak. Ezt szeretem hallani magától. Mondja tovább.

— Igen. Hát ez a spanyol út. Ez is úgy történt, hogy én a legnagyobb titokban akartam elutazni. Pár heti békességet akartam, pár heti tisztaságot és fellélegzést. Neki egy betűt sem árultam el belőle, hogy utazom. Az egész tervről senki sem hallott, csak a nővérem. Az pedig úgy tud hallgatni, mint a sír. Máig is megfoghatatlan előttem, honnan tudta meg. Az indulás napján délután még felhívott telefonon, de az útról együnk sem beszélt egy szót sem. Este megkértem a nővéremet, hogy másnap telefonáljon neki: hirtelen elutaztam és nem mondtam meg, hova. Pihenni akarok, odavannak az idegeim. Úgy ugrottam be a taxiba, hogy körülkémleltem, nem leskelődik-e valaki. És mikor a pályaudva-

ron kimondhatatlan felszabadulással bezállottam a hálókocsiba, ő nevetett rám a folyosón. Majd, hogy sóbálvánnyá nem meredtem. Valahogyan, és ma sem tudom hogyan, rájött az én útitervemre. Megvolt a spanyol vizuma, a valutája, a hálókocsija pontosan. Első gondolatom az volt, hogy leugrom a vonatról, induljon el nélkülem. De ez nem használt volna semmit, leugrott volna ő is.

— Ez elég fantasztikus, — szolt Magdolna, — másképp ezt nem lehet elképzelni, minthogy a nő halálosan szerelmes magába.

— Ó, dehogy szerelmes. Hiszen csal. Állandóan csalt mindvégig. Mindig tudtam, hogy kivel, csak bizonyítékom nem volt. Arra pedig nem vetemedtem, hogy detektívvel figyeltessem.

— Hát akkor mit akar magától?

— Nem nehéz kitalálni. El akarja magát vétetni. Titokban pontos híreket szerez a Lipótmezőről és jól tudja, hogy szegény feleségem egyre rosszabbul van.

— Maga szokta látni azt a szegény asszonyt?

— Szoktam. Pedig jobb volna, ha nem látnám. Borzasztó percek azok. Mikor legutóbb ott voltam, előbb meredt arccal sokáig nézett rám, nem szolt semmit, nem felelt semmire, akkor egyszerre leborult elém a földre, bömbölve zokogni kezdett és azt kiabálta: „Palikám, ne hagyj el, az Isten irgalmára kérlek, ne hagyj el!“ Én igyekeztem megnyugtani, beszéltem hozzá. De ő nem hallgatott rám, csak zokogta a magáét. Míg aztán az orvos meg-sokallta és karonfogva kivezetett. Úgy látszik, nem sok van neki hátra. Az a nő erre számít. Jó férj lennék neki, pályáján jól hasznosítható, amellet könnyen csalaható. Egyszerűen beletörődtem, hogy vele utazom Spanyolországba. San Sebastiánban megállottunk. Ott most nagyvilági élet van, strand, bár, tánc, pezsgő, gazdag emberek, hírességek. És ezenfelül még volt ott valaki: a mi érkezésünk másnapján megérkezett Röser, a bankelnök. Furesa vé-

letlen, nem? Azonnal odaült az asztalunkhoz. A szemem majd kiegészett. Más magyarok is voltak ott és láttam, milyen tekintettel néznek bennünket. Színesnő és író együtt a dúsgazdag bankelnökkel. Szép kis hármas. Arról is meg vagyok győződve, hogy Budapest minden lakosa többet és biztosabbat tud a kettejük összeköttetéséről, mint én. Délután ebből már nagy veszekedés támadt. Én tiltakoztam az ellen, hogy hármásban vonuljunk fel. Bella diadalmasan vádolt, hogy félt keny vagyok. Úgy kiabált végre, hogy a szomszéd szobából átkopogtak.

— Maguk együtt la tak? — kérdezte Magdolna akarata ellenére.

— Ó dehogy. Külön szobákat vettem. És ha már erről van szó, akkor hozzátartozik a történethez az is, hogy három hónapja már úgy éltünk egymás mellett, mint a... nem mint a testvérek, hanem mint a... egyszóval három hónapja nem tartozunk egymáshoz, mert ha arra gondolok, hogy megölel, tombolni szeretnék a tiltakozástól. Egyszóval a veszekedés vége az lett, hogy én már másnap el akartam utazni, ő pedig minden áron ott akart maradni. Ő kijelentette, hogyha elutazom, egy életre végzett velem. „Nincs nekem olyan szerencsém“, — feleltem én erre. „Majd meglátod, — mondta ő, — csak próbáld meg. Azonnal megcsallak és többet az életben nem ismerlek.“ Képzelmű, hogy kapva kaptam ezen. „Add erre becsületszavadat“, — mondtam neki. Ő becsületszavát adta. Helyes. Este a Perla del Oceanóban vacsoráztunk, természetesen Rőserrel. Vacsora után Rőser indítványozta, hogy béreljünk motorost és kerüljük meg a Santa Clara szigetét. Én azt feleltem, hogy a magam részéről nem megyek, mert korán kell kelnem, de ők csak menjenek, ha kedvök tartja. Felmentem a szobámba, kétszeres altatót vettem. Másnap reggel elutaztam Burgosba. A többit tudja.

— És búcsúlevelet, vagy üzenetet hagycott neki?

— Nem én, egy szót sem. Tudja, most úgy érzem

magam, mint a hadifogoly, akinek súlyos betegen sikerült átszöknie a náción. Még beteg vagyok attól, amit kiállottam, de szabad vagyok. És most hallatlan megkönnyebbülést érzek attól, hogy mindent a sok szégyent, kínt és szenvedést kiönthettem. Tudja, mi jut most eszembe? Az egyház. Mert református létemre a katolikus egyházat tartom a világ legtöbbszörösebb intézményének. Látja, az egyház majdnem kétezer évvel Freud professzor előtt felfedezte a lélekanalízis lényegét, a gyónást. A gyónó kimondhatatlanul nagy megkönnyebbülést kap és mély hálát és ragaszkodást érez a gyóntató személye és intézménye iránt. Mint én most maga iránt.

Magdolna eddig biztonságban érezte magát. Nyugodtan átadhatta magát érdeklődésének és kíváncsiságának. Az a történet, amelyet hallott, belső részvétre indította, s a férfit közel hozta hozzá. Sőt annál a részletnél, mikor megtudta, hogy ezeknek három hónapja nincs közük egymáshoz, felvillanó örömet érzett. Most azonban megrettent. Az bizonyos volt, hogy most következik a vallomás. Detky Pál szerelmet fog vallani és szerelmet fog könyörögni. És ha máskor előre tudta, milyen határozottan fog nemet mondani, most csak zavart érzett, izgalmat és tanácstalanságot.

— Nincs miért hálásnak lennie, — mondta, hogy időt nyerjen, — inkább én kell, hogy megköszönjem bizalmát. És talán még mást is. Sokat megtudtam magáról, aminek örülök.

— Például mit? — kérdezte mohón előrehajolva Detky.

— Tulajdonképpen nekem volna legkevesebb jogom ezt megállapítani. Hiszen jól tudom magamról, hogy naiv vagyok. De mégis azt kell mondanom a hallottak után, hogy maga naiv ember. Megbántom ezzel?

— Egyáltalában nem. Én csakugyan naiv vagyok. Ezt pontosan tudom magamról. És nagyon hálás vagyok érte a sorsomnak. A naivság jóságot is

jelent, tisztaságot is. Gyermekséget is. Az pedig nem lehet igazi tehetség, akiben nincs meg az örök gyermek. Bennem megmaradt valami a hajdani kisgyermekből. Hálistennek.

— Érdekes, ezt én is így szoktam mondani magamnak. És maga is. Most már értem, honnan van az arckifejezésében az a gyermekes vonás. Magának néha olyan az arca, mint a kisfiúké.

— Ez természetes. Az ember külseje és belseje sokkal szervesebben függ össze, mint általában hiszik.

Most hallgattak mindketten. És nem néztek egymásra. Magdolna a pohár mellett fekvő szalmazálat símogatta, Detky pedig a pohár oldalán dobolt. Emberek, székek és kinyitott ujságok közé zsúfolva ültek, a szabadon tartott gyalogjáró-részen a levegőt kereső emberek ezrei zsidongtak egymásba ütközve, s ők ott voltak ketten, a legnagyobb magányban.

— Megjegyzem, — szólalt meg Detky, — ez a nő magára is féltékeny volt egyszer.

— Rám? Ezt nem értem. Mikor? Miért?

— Mikor Mikeséknél vacsoráztunk. Ő valahogy megtudta, hogy egy nagyon szép asszony hírében álló Meszlényi báróné is meg van híva. Hogyan tudta meg, azt nem is sejtem. De megtudta. Vacsora után megbeszélt helyen várt engem. És miután hosszasan faggatott magáról, rettenetes jelenetet csapott.

Magdolna elpirult. Pontosan emlékezett arra az éjszakára és most már értette, hogy akkor miért nem jelentkezett Detky telefonja. Az író folytatta.

— Abban az időben sok bajt okozott köztünk valami nyilatkozat. Tudniillik egy hetilap körkérdeést intézett néhány emberhez, hogy ha szabadon kívánhatna valamit, akkor mit kívánna. Én mindenáron szakítani akartam volna már akkor és országvilág előtt dokumentálni akartam, hogy nem vagyok szerelmes, tehát ezt nyilatkoztam...

— Hogy szeretne szerelmes lenni, de az nagyon nehéz. Olvastam.

— Olvasta?

— Úgy van. Eppen a vacsora napján a fodrásznál. Szóval az a nyilatkozat is voltaképpen csak a művésznőnek szólt.

— Nem. Csak másodsorban szólt neki. Elsősorban a tiszta igazság volt. És a tiszta igazság ma is.

Magdolna meglepetten nézett rá. Egészen mást várt. A férfi sokkal halkabban, lehajtott fejjel folytatta:

— Kimondhatatlanul szeretnék szerelmes lenni. De igazán szerelmes. Úgy, ahogy én gondolom. Egészen, teljes lélekkel.

Magdolna meglepetten várt. Hogyan, hát Detky Pál nem vall szerelmet? Hirtelen csalódást érzett. A rossz kedv szárnycsapása lebbentette meg a lelkét. De igyekezett összeszedni magát.

— Értem. De igaza van: éppen ez a nehéz. Mikor olvastam azt a pár sort, nagyon helyeseltem magának.

— Nehéz, igen. Néha felbukkan valaki, és az ember lélegzete elakad: ez lehetne az. Síváran figyel, nézegeti, várakozik: ó csak ő el ne rontaná. Ó csak hibát ne csinálna. De aztán jön egy durva mozdulat. Vagy egy rikító megjegyzés. Vagy egy odavetett vélemény, ami közönséges. És akkor egyszerre vége az egésznek. A csodálatos madár elrepült. Az ember sóhajt egyet és azt mondja: ó be kár... Most hallgasson ide, nagyon fontos dolog jön, amit szintén a ma esti beszélgetésre tűztem ki.

— Tessék, — szólt Magdolna, s a szíve megdobbant: most, most, tehát mégis...

— Nézze, én most nem vagyok szerelmes, pedig nincs nagyobb vágyam, mint szeretni valakit. Amit az imént mondtam, hogy néha felbukkan valaki, s az ember lélegzete eláll, az a szigeten történt velem, mikor magát megláttam. Első szempillantásra keresztülszaladt rajtam az érzés: ez az. De jól értse

meg, nem a szépsége miatt. Természetesen láttam, milyen szép, hiszen nem vagyok vak. De a tartásából, a pillantásából, a járásából éreztem valami egyéniséget, ami megrendített. Maga aztán eltűnt, mint a folyóba ejtett virág, amelyet soha többé nem lát az ember. Gyakran eszembe jutott, még pedig ebben a fogalmazásban: talán ő lehetett volna az, de most már mindegy, úgymint meg fogok halni. Később aztán meggyógyultam. Mikeséknél váratlanul találkoztunk és megismertem. Akkor egész este csak azt figyeltem, hogy maga kicsoda lehet. És még erősebben éreztem: igen, ez lehetne az. Másnap küldtem is magának egy könyvet, hogy az érintkezés gyenge fonala el ne szakadjon rögtön. Kaptam rá finom, előkelő és rendkívül korrekt választ. Mintáját a jól nevelt válasznak. Ettől zavarba jöttem. A szavak között keresgéltem, kutattam egy szemernyi külön kedvességet. De nem találtam. Mégsem mondtam le azonnal. Erősen vágytam megismerni. Sokat gondoltam magára. Tanakodtam magamban, milyen úton-módon kerülhetnék a közelébe, hogy sokat beszélgesünk és megismerjem. De aztán lemondtam erről. Félttem attól a látszattól, hogy megismerkedvén egy arisztokrata hölgygel, most sznobságból szaladok a társasága után. Nem tudom, megérti-e ezt az érzést, de én...

— Hogyne érteném meg. Hiúság. A legközönségesebb férfi-hiúság.

— Tessék?

— Igen, igen. Ilyen hiú csak egy férfi lehet. Nem vállal egy látszatot, de közben megsért egy hölgyet.

— Hogyhogy megsértem? Mivel sértem meg?

— Mondja, én irántam csak azért érdeklődhetik valaki, mert báróné vagyok? Aki érdeklődést mutat irántam, az nem találhat engem esetleg értelmesnek, vagy kellemesnek? Buta vagyok és kellemetlen, hogy irántam csak sznobságból lehet érdeklődni?

Ezt vidáman igyekezett mondani Magdolna, in-

gerkedő derűvel, mert valami komoly feszültséget érzett a levegőben, amelyet fel kellett oldania. Mókázott, mint ahogy a csempész tréfál a vámőrrel, hogy izgalmát leplezze. Detky azonban nem ment bele a tréfába. Ránézett komolyan és mélyen.

— Maga most nem azt mondja, amit gondol. Az arca nevet, de a keze itt az asztalon nagyon ideges. Hallgasson meg tovább. Egyszóval lemondtam arról, hogy a közelébe igyekezzem. Más okom is volt. Ha elkezdtem volna járni magához, azt kockáztattam volna, hogy Zsoldos Bella magát is elkezdi telefonon piszkálni, mint Kálnayékat. Ezt nem volt szabad tennem. Megint eltettem magamba a mondatot: ez lehetett volna az. Aztán múlt az idő, egészen addig, amíg most meg nem láttam a burgosi szálló előtt üldögélni. Megvallom, csak percek múlva szóltam. Össze kellett szedni magamat. Valami végzetszerűséget éreztem abban, hogy mikor egy ocsmány átok alól felszabadulok, éppen magát találom magam előtt. Azóta sokat beszélgettünk. Sok mindent megtudtam magáról. Ezredrészét mindannak, amit szeretnék, de mégis sok mindent. És most már sokkal biztosabban és szabadon mondhatom, ahogy itt ülünk: maga lehetne az.

Hosszú csend következett.

— Tehát? — kérdezte végre Magdolna.

— Tehát van egy nagy kérésem magához. Engedje, hogy még jobban megismerjem. Érzem, hogy mélyen és teljes lélekkel magába tudnék szeretni. Ha magamba nézek, kezdem úgy látni, hogy már nem is sok kell hozzá.

— És mi lesz, ha ez bekövetkezik?

— Hogyhogy mi lesz? Szerelmes leszek. Boldog leszek.

— Tekintet nélkül arra, hogy én mit szólok hozzá?

— Ha maga is szeret, ujjongó szerelem lesz. Ha nem szeret, fájdalmas szerelem lesz. A viszonzás

másodrendű kérdés. Én elsősorban szerelmes akarok lenni. A többi csak azután jön.

— S hogy velem mi történik, az mindegy? Mindjárt megkopogtatom a vállat és felébresztem: halló, halló, fiatalember, én is a világon vagyok. Hogy nagyon hiú, azt már megtudtam. Most azt is megtudtam, hogy nagyon önző.

A férfi zavarban volt és hallgatott. Magdolna hálásan nevetett. Hálája a helyzetnek szólt, amely bizonyos kis sakktábla-főiényt biztosított neki. Holott kettőjük közül ő volt a zavartabbik. De miután nevetett, az előnnyel nem élt vissza többé. Komoly hangon folytatta:

— Ez a beszélgetés olyan mesterséges kezd lenni, mint a színdarabok párbeszédei. Hagyjuk ezt abba. Komolyan felelek magának. Meg akar ismerni. Megmondom őszintén: szeretném, ha megismerne. Nem azért, hogy belémszeressen, hanem azért, hogy jóbarátom legyen.

S ahogy ezt kimondta, arca egyszerre elváltozott, mintha kísértetet látna. Egyszer, kislány korában, mikor sehogysen akaródzott megvallania maga előtt, hogy szerelmes Szilágyi Ákosba, ugyanebbe az ürügybe burkolta érzelmeit és vágyakozását. Most is úgy volna talán? És máris szereti ezt az embert?

— Mi az, — szolt izgatott kíváncsisággal Detky, — most mi jutott eszébe?

— Semmi, teljességgel ide nem tartozó dolog. Valamit elfelejtettem megírni haza. Mindegy, majd pótolom. Mert el akarom mondani, amibe belekezdtem. Nagyon örülnék, ha jóbarátok maradnánk ma este is, holnap is, később is, Budapesten is. Őszintén sajnálnám, ha a barátságát el kellene vesztenem. Ennélfogva csak ismerjen meg, amennyire lehet. Ha kérdez, felelek a kérdéseire.

— Köszönöm szépen. Tehát: szerelmes most valakibe?

— Tudtommal nem.

— Ó de szeretnék most örömben egy üveg

pezsgőt rendelni és koccintani erre a válaszra. Van egy Domecq nevű spanyol pezsgő, nem akarná megkóstolni?

— Nem, ne keltsünk itt feltűnést. Nem fogunk szmokingosan pezsgőzni az utcán. Kérdezzen tovább.

— Jó. Szeretne szerelmes lenni?

— Erre nem tudok felelni. Nem tudom, szabad-e szerelmesnek lennem...

Szent Isten, gondolta magában, igen rossz útra engedte tévedni a beszélgetést. Ha így folytatják, néhány pillanat múlva ott fognak tartani, hogy ő a szerelem, a csók lényegét nem ismeri. Korff grófnak már elmondta ezt, az elsőnek életében. Most mondja el ennek is? Hátha ezt rögtön kiábrándítja egy ilyen vallomás? Nem, nem, azt nem. Mert ez olyan kedves, ez a kezdődő, szívdobogtató, melegséggel teljes dolog messze idegenben... most meg kellene állítani a perceket hogy ez sokáig így maradjon, ilyen fehéren csiklandozóan, ilyen ártatlanul ígéretőnek.

— Nézze, Detky, mondanék én magának valamit. Mégse csináljuk ezt. Ne faggassunk és ne felegessünk. Hagyjuk menni ezt a barátságot, amely nekem igen kedves, amerre akar. Figyeljük, együtt, hogy merre megy. Mindaketten értelmes és őszinte emberek vagyunk. Majd megmondjuk egymásnak, hogy milyen irányban halad a dolog. Mondjuk ki, hogy flört nincs. És barátkozzunk szabad, őszinte, derék pajtások módjára. Akarja?

— Boldogan.

Ismét kezet adtak egymásnak. Detky kezet csókolt. Olyan hosszasan és olyan odaadással, hogy ez már túl volt a flörtön. Vallomás volt a javából.

— Az Istenért, hiszen emberek ülnek körülötünk. Mit fognak gondolni azok?

— Hogy házasok vagyunk és nagyon jól élünk. Mindakettőnk ujján jegygyűrű van, ne felejtse el.

Magdolna nevetett. De csak kifelé, magában nem. Mert ez alatt a kézcsók alatt egyszeriben azt érezte, amit hajdan Gerzson ölelésekor a tusnádi éj-

szakában. Csakhogy azt az embert lenézte és nem szerette. Ezt pedig melegen megkedvelte. Mélységesen megrettent magában. Ha elképzelte, hogy valami csoda folytán most az idegenek mind eltűnnének körülöttük, s ők ketten egyszerre zárt szobában találják magokat, neki hoves és kemény harcot kellene vívnia magával, hogy ennek az embernek átkarolását visszautasítsa. Mert az megkísérelné, ez kétségtelen. Valami közös villamosság szikrázott köztük, amit tisztán megérezett magában is, a férfiban is.

— Tudja mit, ez olyan kedves este volt, hogy most már fejezzük be, mert még elromlik valamilyen képpen.

— Most? Hazamenni? Most?

— Úgy van, éppen most. Holnap is lesz nap. Holnap azt fogjuk mondani egymásnak: milyen kedves este volt, milyen jó, hogy nem rontotta el semmi. Menjünk, kérem. Szépen hazasétálunk.

— Ahogy parancsolja.

Detky fizetett. Hazasétáltak gyalog. Útközben úti programjukról beszélgettek. Mert most már fel sem merült a kérdés, hogy együtt utaznak-e, vagy sem. Magdolna elmondta a maga pontosan lerögzített úttervét. Detky figyelmesen hallgatta és minden városnál lelkesen helyeselt.

— De egy kis baj van, — mondta Magdolna, — engem autón küldenek. Meg akarják velem ismertetni a Sierra Guadarrama autó-útját. Úgy megyek Ávilába és onnan Toledóba, majd vasúton vissza. A vasúton együtt jöhetünk-mehetünk, de az autó felett nem rendelkezem.

— Hanem ki rendelkezik?

— Senor Las Fontes.

— Várjon csak. Mi volna, ha egyszerűen megkérném Las Fontes urat, hogy mivel tollforgató ember vagyok, engedjen fel engem is arra a kocsira. Az egy személyre eső költséget szívesen vállalom. Maga beleegyezik ebbe?

— Otthon nem egyezném bele. Itt beleegyezem,

— Ez nagyszerű. Tehát megyünk Ávilába. Jaj de örülök.

— Én is örülök. De figyelmeztetem, hogy holnap vasárnap van. Az én autóm hétfőn kora reggel indul. Nem tudom, hogy Senor Las Fontest hogyan fogja felkajtatni holnap, mert a hivatala nincs nyitva.

— Előkerítem a föld alól is.

Még megbeszélték, hogy holnap együtt reggeliznek. Aztán a szállóban, mikor kiléptek a felvonó ajtajából, el kellett búcsúzni.

— Ne feltűnően, — mondta Magdolna, — emberek jönnek.

Detky tehát könnyedén és futóan csókolt kezét. Aztán az ajtó becsukódott Magdolna mögött. Mikor a világítást felkattantotta, az első, amit meglátott, lila borítékos levél volt az asztalán. Majdnem sikoltva szökött oda a levélhez; megismerte a saját levélpapírját. Jó csomó borítékot maga címezett meg, gondosan ráírta a madridi idegenforgalmi iroda címét, saját nevét, s a cím alá: „Faites suivre s. v. p.“ Ezeket a borítékokat átadatta sógornőjének, Ernesztinnek, aki személyesen jött fel a gyerekekért és Philért Pestre. S most a borítékok közül az első utólérte Madridban. Mohón bontotta fel. Mindakét gyerek írt benne.

— Drága anyuskám, — írta Klári, — értesítelek, hogy kitűnő volt idejönni, Ernesztin néni nagyon kedves és a hely nagyon szép. Nem tudom, hogy te milyen szép tájakon utazol, de mondhatom, mi nagyon meg vagyunk elégedve. Az egyetlen zavart az okozza, hogy Ernesztin néni és Phil nem nagyon tudják elviselni egymást és gyakran pörölnek, de én ilyenkor határozottan fellepek és rendet csinállok. Pocok jól van, itt is kiharcoltam, hogy én adok neki enni, és ő nagyon engedelmesen viselkedik. A lázát is rendesen mérem és a súlyát is. Láza nincs, de valamit fogyott. Ez azonban ne aggasszon, mert

az erős havasi levegőtől van. Ernesztin néni azt is megígérte, hogy elvisz bennünket Hunyadszegre, mikor majd hazafelé indulunk. Tehát csak utazgass nyugodtan, miattunk ne aggódjál. Számtalanszor csókol és kezedet csókolja hű leányod, báró Meszlényi Klára.

Magdolna mosolyogva bölintott. Tetszett neki, hogy Klári ilyen lelkiismeretesen foglalkozik a Pocok egészségével. Az anyaság egyik legszebb öröme az, ha a gyerekek szeretik egymást. És megmosolyogta az aláírást is: ráismert leánya rátarti, fiús fejhordozására. Aztán a másik lap következett, Pocok levele:

— Te egyetlen anya a világon, te legszebb muzsika, úgy örülök, hogy most írok neked, mert olyan, mintha beszélgetnék veled. Ez nagyon szép hely, és éppen olyan, mint az Eroica, írta Beethoven. A havasok teteje havas, pedig nyár van és a hónak el kellene olvadni, de nem olvad el és este, mikor naplemente van, roppant messze el lehet látni. És idejövet lovagolni kellett és én aztat nem szerettem. De Klári nagyon jól lovagolt. Csak az a baj, hogy nincsen zongora itten. És kitaláltam egy remek játékot, veled fogjuk ketten játszani. Az úgy lesz, hogy te csak a balkezet játszod és én ebből kitalálom, hogy mit játszol. Aztán cserélünk. Ez nagyon érdekes lesz. Tegnap nagyon sokat gondoltam rád, hogy mennyire szeretlek, de nem szomorúságból sirtam, hanem szeretetből. Ezzel zárom soraimat és maradok szerető fiad Pocok.

Az anya szívéhez szorította a levelet. Hirtelen azt gondolta, hogy csenget a személyzetnek és át küldi a levelet Detkyhez. Az ügyis nagyon szereti a gyerekeket. Mégis meggondolta. Későn van már. És a gesztus túlságosan bizalmas lenne.

— Mi lesz velem, mi lesz velem! — sóhajtotta, mikor oldalt fordult az ágyban, hogy aludjék.

A sóhajt tragikusnak szánta. De mosolyogva aludt el.

VI.

Nagyot lélegzettek mindaketten, mikor elhagyták a Escorialt. Még a rózsák is, mintha temetőben pompáztak volna itt. A halál komor fenyegetése nyomasztotta őket lépten-nyomon. Egy értelmetlen, beteges lelkű hajdani király halál-imádata támadt rájuk. Megnézték a király iróasztala előtt a karosszéket, amelynek rézsutos volt a támlája, mert a fájóslábú öregember nem tudott egyenesen ülni. Aztán kiléptek a hálófülke egy kis ajtaján és visszahökkenetek: hatalmas székesegyház négyemeletes oltára meredt rájuk. A beteg idegű angliai Erzsébet beteg idegű ellenfele, a fiát láb alól eltevé rejtelmes Fülöp így lakott: ágyából a székesegyházba léphetett.

— Látom itt állni, — mondta Detky, — a kecskeszakállas, aszkétikus vén embert, fekete bársonyban, fehér csipkegallérral, arca sárga, mint a pergament és könyörtelen. Higyje el, Magdolna, jobb ma élni.

Ekkor szólította először Magdolnának. Magdolna rámosolygott.

— Jobb, — felelte a szemébe nézve.

Aztán vitte őket a kocsi a meredek serpentinúton. Nem ritkán olyan gépeket hagyott el maga mellett, amelyek megálltak, mert hűtőjükben gőzfelhőt lihegve forrt a víz. Felejtetetlenül szép tájat láttak. Hatalmas fensík tárult ki előttük, s mialatt pihegtek a forróságban, jobbfelől hófehéren villogott a havasok teteje.

— Ó én kedveseim, — mondta Magdolna, — vajjon, hogy vannak ott a Magurán.

— Ne nyugtalankodjék. Örülön, hogy jól van-

nak. A kisfiúnak nagyon hasznos az a levegő. Alig várom, hogy megismerjem mindakettőt. És hogy megszeressenek. Mert én a magam részéről máris szeretem őket.

Mindkét oldalon legelők maradoztak el mellettük, a zöld gyepen fiatal fekete bikák kapták fel a fejüket a kocsi zajára. A bikaviadalokhoz való állatokat tenyésztették ilyen helyeken. Némelyik állat az aszfaltos útestre is kimerészkedett, ellenséges fejbólogatással fenyegette az elsurranó gépkocsit, aztán visszabaktatott legelni. Ők ketten gyönyörködve nézték a tájképet. Egymásra ritkán tekintettek. Most már zavarba jöttek mind a ketten, ha pillantásuk találkozott. És mindketten vigyáztak rá, hogy kezök az ülésen egymáshoz ne érjen.

A hegynyereg tetején megálltak. Nagy köemlék hirdette ott, hogy az a Puerta de Guadarrama. A heglánc kapuja. Leszálltak kissé megjáratni meredt tagjaikat. Detky nagyot kiáltott hirtelen az útszéli kocsmára pillantva.

— Nézze, nézze! Itt bizonyos fajta spanyol bort kínál a felírás: „El chigre.“ Tudja, mi ez? Csiger. Most emiatt nem fogok tudni aludni. Nincs bolondabb ember, mint a nyelvész, ezt én mondom magának.

— A nyelvész bolond ember, — nevetett Magdolna, — de kedves ember.

Visszaültek a kocsiba. Az indulás már lefelé vitte őket. Az előbbi tájkép megisméltődött a hegység másik oldalán. A gyéren lakott táj csak nagyritkán mutatott egy-egy apró falut. A látvány mindig ugyanaz volt: sárgás kőházak, vörös cseréptetejének halmazából kiemelkedett a jellegzetes spanyol falusi templom, tornyának csapott tetején az elmaradhatatlan gólyafészek. Egy pillanat alatt elsuhant a kis falu az emlékek világába, s a beláthatatlan táj megint nem adott más megszakítást a pillantásnak, mint a kígyózó gépkocsi-utat, mely-

nek szalagja mentén minden száz méternél két ódon tornyoecska ismétlődött.

— Nézze, Pali, milyen furcsák ezek a tornyok, mik lehetnek ezek?

— Fogalmam sincs. Mindjárt megkérdezem a vezetőt, de előbb kezét csókolok. Most szólított először a keresztnevemen.

— Nem én kezdtem, — nevetett Magdolna.

A kézcsók még erősebb és még hosszabb volt, mint eddig akármelyik. Detky aztán francia társalgásba elegyedett a vezetővel. Az megmagyarázta, hogy régen ez az út csak szekérút volt. Téli időn ezek a tornyok vezették a szekereket, mert itt embermagasságú szokott lenni a hó.

Az enyhén emelkedő dombok vonala mindig süllyedt. Ha felfelé kapaszkodott valamit a kocsi, háromannyit haladt lefelé a dombtető után, ahol megint új tájék panorámája bontakozott ki előttük. S egy ilyen dombtetőn hirtelen meglepetéssel kiáltottak fel mindaketten. És gyorsan megragadták egymás kezét. Valószínűtlen és meseszerű volt, amit a távolban láttak. Lankás domboldalon ott feküdt egy középkori városka álma. Sűrű tornyokkal díszlő erős bástyafal rajzolt pontos négyszöget a domboldalra. Olyan volt az egész, mint egy középkori hadászati rajz.

— Ávila, — szólt hátra a vezető, Boabdil mór király egyik vára volt.

A csoda rohamosan közeledett hozzájuk. A gépkocsi befordult a teméntelenül vastag bástyafal kapuján a középkorba.

— Jókai, — mondta Detky.

— Wells, — mondta ugyanabban a pillanatban Magdolna.

Hogy valósággal a középkorba jutottak, mint valami fantasztikus regény hősei, azt a képzelgést a városka utcáin semmi sem zavarta. Nem volt vilamos, nem volt aszfalt, nem volt városi forgalom. A kocsi megállt egy kicsiny, idillikus vendéglőnél.

Menetrendjök szerint bő idejök volt járkalni és megebédelni. Nekivágtak a kis utcáknak. Léptenyomon ódon klastromfalak, bástyarészletek, mór ablakok, gótikus szobrok tolongtak eléjük.

— Itt született Szent Teréz, ha nem tudná, — mondta Magdolna.

— De tudom. Olvastam. Itt a ház, ahol a szülei laktak, itt a templom, ahol keresztelték, itt a kolostor, ahol felvette a fátyolt. Ha megáll és körülnéz, ez a katolicizmus maga. Itt még az utcai kövezet is misztikus. A maga városa ez, Magdolna. Mert minden asszony lelke katolikus.

— Különös. Apám is mindig ezt mondta.

Bandukoltak tovább. Ódon arisztokrata palotácskákat bámultak, kapufejeket, kőcímereket, márványfaragásokat.

— Mire gondol most? — kérdezte Magdolna.

— Különöset gondoltam. Azt kérdeztem magamtól, hogy milyen lesz itt vajjon a világ sok-sok száz év múlva, mondjuk ezerkilencszázhuszonegyben.

Ő nem felelt. De örült a gondolat szépségének és formás fogalmazásának. Örült, hogy ketten vannak. Örült, hogy ezzel az emberrel beszélhet. Olykor, negyedóránként felriadt benne a gondolat: mi lesz ebből? De ezt a gondolatot nem akarta látni. Elodázta, és boldogan behunyta a szemét előtte.

Mentek ebédelni. Virágos lugas aljában kaptak tarka abroszos asztalt. Parasztételt kértek és piros bort. Beszélgettek erről-arról, szent Terézről, középkorról, várépítésről, hősről, oromdíszekről. S egyszer Detky minden átmenet nélkül az asztalra ütött.

— Mi az? — kérdezte Magdolna.

— Megtörtént. Köszönöm. Ebben a pillanatban végleg megéreztem, hogy szerelmes vagyok magába. De úgy, ahogy vártam és reméltem. Ettől a pillanattól kezdve maga jelenti nekem az életet, a világot, az eszméletet. Ne feleljen rá semmit, Enged-

jen most boldognak lennem. Kimondhatatlanul szerelmes vagyok.

Magdolna mélypirosan a tányérba nézett. Képtelen volt ránézni a férfira. A lugasban madarak csicsergése figyelmeztette őket arra, hogy milyen végtelen és mély a csend.

— Köszönöm, hogy nem vár feleletet, — mondta végre Magdolna olyan csendesesen, hogy majdnem suttogásnak tetszett, — megígérem, hogy szólok, ha lesz szólnivalóm.

— Boldogan várok, — súgta vissza a férfi, — nem sürgős. Akármедdig várok. Mert ez biztos. Maga nem szerethet mást, csak engem. Ezt olyan biztosan érzem, mint hogy a világon vagyok. Ez így lesz, és gyönyörű lesz. Most már akár másról is beszélhetünk, de tudnia kell, hogy imádom. Teljes lélekkel szeretem, fenntartás nélkül. Köszönöm.

Magdolna ült a helyén és kénytelen volt letenni a villát, mert annyira remegett a keze, hogy a villa csörömpölése elárulta volna. Egyikök sem szólt semmit. Ott ültek mozdulatlanul a virágok alatt a nyár villogó hőségében. Jó soká tartott, mikor a vendéglős, aki a hőség ellenére is fekete bársonykabátot viselt, odalépett hozzájuk. Tört angolsággal szólott:

— Bocsánat, csak azt kell jelentenem, hogy számlát nem adhatok. Senor Las Fontes utasítást küldött, hogy a számla a hivatalé. Ők velem dolgoznak Ávilában, kérem. Ha indulás előtt kezét óhajtanak mosni, két szoba rendelkezésre áll.

— Az nagyon jó lesz, — felelte Magdolna azonnal felállva.

A vastag leánderfák között vasrostélyos márványlépcsőhöz értek, azon felkapaszkodtak. Két ajtót tárt ki a vaskorlátos folyosóról a tulajdonos. Magdolna belépett az egyikbe, Detky a másikba. A két szoba között nyitva volt a közbülső ajtó. Mindakét szobában megesordult a mosdótál vize. Magdolna jócskán tapogatta hideg vízzel forró

homlokát. Úgy érezte magát, mint aki pezsgőtől könnyedén mámoros. Ekkor Detky megjelent a közbűlső ajtóban.

— Láta a Madonna körül a papírrózsákat? Ja persze, itt le van húzva a függöny.

Félhomály volt a Magdolna szobájában.

— Miféle papírrózsákat?

— Itt az ajtó mellett van egy szentkép, — mondta Detky és beljebb lépett, — azt hiszem, ez a szoba is úgy van berendezve.

— Miféle szentkép? — mondta ő, miután arcát megtörölte és közelebb ment egy lépést.

Ott állottak egymás mellett. S aminek meg kellett történnie, megtörtént. Magdolna azt érezte álltában, hogy egész valója elzsibbad, és ereiben a vér valami lüktető tehetetlenséggé változik. Lassan behúnyta a szemét. Vállát két kar fogta keresztül. Száját egy idegen száj találta meg. Szabad ezt nekem? Szabad ezt nekem? — így hebegett aléló tudata, de a másik lény közelségének és érintésének tudata olyan örömmel töltötte el, hogy ez a hebegés csakhamar elhallgatott. A férfi csókja ügyetlen volt, reszketeg és nem a hódító férfi zsákmányoló csókja volt, hanem a szerelmes ember vak kapkodása az ősi rejtelem után. Magdolna semmit nem védekezett, de vissza sem adta a csókot. Ekkor a férfi felhördült boldogságában, megfogta a Magdolna két karját s a saját nyaka köré kerítette. Az asszony ez ellen sem védekezett, de most már akarva-akaratlan, ő is átölelte a férfit. Ez a mozdulat, amelyet a férfi diktált rá, egyszerre megtelt belső tartalommal: karjai magához szorították a Detky fejét. S most már ő is visszaadta a csókot, ugyanolyan félszegséggel és reszketegséggel. Ott állottak a homályos szobasarokban csókolódzva, de nem ők csókolták egymást, valami nálok sokkal nagyobb és kérlelhetetlen parancs, mint valami láthatatlan lény, szorította fejüket egymáshoz. Magdolna vére, amely előbb tehetetlenséggé változott,

most ismét átlényegült, valami névtelen vággyá. Nemcsak a szája volt boldog, hanem az ujja hegye, a térde, a dereka is. És ő már tudta ebben a pillanatban egész biztosan, amit a másik talán csak gyáva reménnyel álmodni mert: hogy előbb, vagy utóbb ő ennek a férfinak birtokává válik, akár szabad, akár nem, akár helyes, akár nem, ez most már eldöntetett s legfeljebb halogatni lehet hiábavaló küzdelemmel.

Gyorsan szét kellett rebbenniök, mert a Magdolna ajtaján kopogtattak. Mialatt Detky villámgyorsan visszaosont a nyitott ajtón át a másik szobába, Magdolna válasz helyett maga ment ajtót nyitni, hogy időt nyerjen. A soffőr állt ott.

— Bocsánatot kérek, senora, de indulni kell.

— Indulhatunk azonnal, készen vagyunk.

— Vihetem a bőröndöket?

— Hogyne, ki sem bontottam.

Mindjárt ment is előre, miután sebtiben megtapogatta arcát a rizsporos pamaccsal. Lement a lépcsőn, oldalt pillantott az asztalra, amely mellől csak az imént keltek fel, mégis olyan nagyon nagyon réginek tetszett az az idő, mikor a Detky vallomását hallgatta. Futó és áldó pillantást vett a lugasra, amelyet valószínűleg soha az életben többé látni nem fog. A kapu előtt fogadta a tulajdonos köszöntését. Aztán beszállt egyedül, várván útitársát. Jött az is kisvártatva, beült. Nem mertek egymásra nézni. De a két kéz azonnal megtalálta egymást. És a Magdolna keze érezte, hogy a másik kéz lassan vonni kezdi.

— Vigyázzon, — mondta halkán, — a vezető előtt tükkör van. Hátralát.

Detky odanézett. Ölelést kereső kézmozdulata ellanyhult. Mikor a bástya alagútszerű kapuján kirobogtak, mind a ketten hátranéztek. Aztán — a csók óta most először — egymásra. Aztán megint vissza a távolódó mesebeli városra.

— Nézze, Magdolna, ahogy a nap rásüt a szürke

kőre, olyan tündöklést kap az egész, mintha színaranyból volna. Ávila. Aranyváros. Nem lehet elhinni. És nem lehet elfelejteni soha többé.

Soká robotgok némán megint. Magdolnának mindenáron pihennie kellett. Férje óta most csókolta meg a száját férfi először. De ha még őszintebben meggondolta: szegény boldogult Meszlényi Zoltánnal soha igazi szerelmi csókot nem váltott. Házasságuk zavaró emlékü legelején olyan csókok estek köztük, amelyekben a sorsát megadással tűró asszony nem vett részt. Később aztán nem igen csókolódtak, Meszlényi Zoltán nem volt forró természetű ember. „Harminchárom éves vagyok, — gondolta Magdolna, — tizenhét voltam, mikor Szilágyi Ákos megcsókolt. Annak tizenöt éve. És most ez.” Visszaidézte magában annak a pár pillanatnak felháborítóan boldog ízét. Igen, meg lehet érteni, hogy asszonyok ezért bolondságokat csinálnak. De az élet ennél is többet tud adni annak, akinek ad. Neki talán most adni fog. A sors. A sorsot Detky Pálnak hívják. Ennek az embernek képét és személyét öltötte magára. Író. Okos és kedves ember. Jónak látszik, gyengédnek, igaznak. Milyen különös, hogy ilyen egészen távolról lehet valakit gondolatainkba vonnunk, aki itt ül közvetlen mellettünk. „Vajjon szerelmes vagyok belé? Nem tudom. Könnyű lenne, ha most el kellene szakadnom tőle? Nem, nagyon fájna. Nagyon-nagyon fájna. Szerelmes vagyok belé? Nem tudom. És most mi lesz? Toledóban megint csókok következnek, mihelyt zavartalan helyzetbe kerülünk. És ő kérni fog. Támadni fog. Rimázkodni fog. Közben csókolni fog. Azzal az ördögien édes, bódító csókkal. Szent Isten, mi lesz?”

Detky keze megérintette az övét.

— Mi az?

— Itt ül mellettem és ki tudja, hova gondol. Az az érzésem, hogy most nagyon messze van tőlem. Mire gondolt?

— Magáról gondolkozom folyton. Tovább is gondolkoznám, ha hagyna. De felzavar.

— Pardon, méltóztassék. Nem zavarom.

Nevettek. Hallgattak. A kezek olykor lopva megcirógatták egymást. Hosszú szünet után a férfi szólt.

— Szeret?

— Nem tudom.

— De fog szeretni?

— Nem tudom. Azt hiszem, igen.

— Egyelőre egy cseppet sem szeret?

— Dehogyan nem. Nem így értettem. Nagyon szeretem. De én is úgy vagyok, mint maga. Én nem szeretni szeretnék, hanem szerelmes lenni. Teljes lélekkel, egészen.

— Mondja, mit érzett, mikor... mikor megcsóoltam?

— Boldogságot.

— Hiszen akkor szeret.

— Ne faggasson. Nem tudom. Inkább beszéljünk valamit.

— Legjobban verseket szeretnék szavalni.

— Szívesen hallgatnám. Szeretem a verseket. Mikor kislánykoromban egy úgynevezett érdekes emberért rajongtam, akkor lázasan kerestem a helyzetre illő verseket. Rájöttem, hogy amit tanulás közben olyan véghetetlenül untam, milyen szép. Felfedeztem magamnak Petőfit, meg a többieket.

— Maga is? Én is most pótolom felnőtt fejjel, amit valaha elmulasztottam. Tízennyolc éves koromban elolvastam a Bovarynét. Faltam. Tetszett. Tavaly megint elolvastam és rájöttem, hogy első olvasáskor fogalmam sem volt róla, mi van benne. Mindig azt hittem, hogy szerelmi regény. Most rájöttem, hogy egész másról van szó abban, amit ez a vidéki francia orvos írt. Könyvet írt arról, hogy az emberi lélek hogyan indul neki illúziókkal telten az életnek, hogyan veszi el őket sorra s mikor nem maradt semmi, hogyan kell meghalni,

mert illúziók nélkül az igazi lélek nem élhet. Most már látom a regény belső munkáját. Látom, hogy ez az orvos, aki hosszú évekig írta a könyvet, milyen józan tervvel dolgozott, hogyan indította el a főalakot, hogyan sorolta fel illúzióit és hogyan vesztette el vele valamennyit — erre nem tudok más szót használni: taxatív. Mintha külön papíroujegyzetek lettek volna a munkája mellett. Mikor Emma egy illúziója elveszett, a jegyzetekből kipipázott egy sort. De ezt nem megrovásképpen mondom, csak magyarázom, mint ahogy az építőművész munkáját magyarázza az ifjú pallér, mert ő belelát. És tanul tőle. Milyen szép és bátor téma... Illúziókról regényt írni... A szó maga is olyan szép. Ki nem állhatom az idegen szavakat, de ezt az egyet szeretem. Mint ahogy minden antiszemita-nak megvan a maga kivételes és kedvenc zsidaja. Illúzió... szép hangokból van összerakva. Általában figyelje meg, hogy az „i“ meg az „el“ összeköttetése nagyon szerencsés. Millió. Liliom. Illan. Lila. Mondja, nem baj, hogy ilyen unalmas dolgokat fecsegek magának?

— Nem unalmas. Csak beszéljen akármit, nagyon jól esik hallani. Ne is tünődjék, hogy mit beszéljen. Csak mondja, ami eszébe jut.

— Szeret?

— Nem, ne ezt. Ne faggasson.

— Hát jó. Miről beszéltünk? Igen, klasszikus olvasmányaink új értékeléséről.

— Versekről beszéltünk.

— Úgy is jó. Klasszikus versek új értékeléséről. A minap ez a két sor jutott eszembe: „Ábrándozás az élet megrontója, Mely kancsalul festett egekbe néz.“ Ezt maga is tudja, mint ahogy mindenki tudja. És mindenki únja. Pedig ez a két sor remek. Erős, tehetséges és kegyetlen. Gondolja maga elé azt az arcot, az ábrándozó arcot, amint negédes lírával és olyan nevetséges önbolondítással báméskodik a való élet helyett a színházi

mennybolt kulisszáiba, hogy kancsalít belé. Gyilkos két sor, az ember megijed saját ábrándjaitól. Tegye egymás mellé a Bovarynét és ezt a két sort. Mind a kettő ábrándokról beszél. Hatalmas kompozíció olajban, és mellette egy odavetett, tehetséges toll-karikatúra. Pedig a téma ugyanaz.

— Szóval, nem szabad ábrándozni.

— Helytelen fogalmazás. Itt is az a parancs, mint az élet minden egyéb részletében: minden szabad, ami sikerül. Nekem szabad volt arról ábrándoznom, hogy egyszer igazán szerelmes leszek, mert a végén sikerült. Ha elgázolt volna a vonat, mielőtt Burgosban találkoztam volna magával, mi lett volna az életem? Gyorsan kijavított tévedés. Sajtóhiba, amely felett elfut a szem...

— És a munkája? Hiszen maga tehetséges ember és hivatása van.

— Hogyne. Eddig ugyan még nem írtam semmit abból, amit akartam, de tudom, hogy jó író vagyok. Csakhogy a művésznek táplálék kell. A tehetség is enni akar. A tehetség ételét úgy hívjuk, hogy lelki élmény. Az igazi tehetség nagyétű. Én csak most fogok tudni igazán dolgozni, mióta ilyen szerelmes lettem. Amit most beszélek magának, az bizonyára kissé rajongónak és mértéktelennek hangzik, de higgye el, ez így van. Engem csak egy nagy szerelem tehetett emberré, ezt mindig tudtam és éreztem. Most végre megkezdődik az igazi emberségem. Maga azzal, hogy olyan, amilyen, megmentett egy tehetséges embert a tehetsége számára. Abban a szerelemben, amit maga iránt érzek, mélységes hála is van. Ó édes, egyetlen, elragadó, bűbájos jószág, hiszen magának nedves a szeme.

Magdolnának csakugyan fátyolos volt a nézése a meghatottságtól. Most ő fogta meg a férfi kezét.

— Nézze, Pali, magának tudnia kell, hogy ez nagyon nagy dolog, ami most velem történik. Én szerelem nélkül mentem férjhez, szerelem nélkül

való hétköznapi tisztességben éltem évekig a házasságomat. Akkor özvegy lettem két gyerekkel, akiket mindenekfelett imádok. Soha férfit a férjemen kívül nem ismertem. Soha udvariót az első szónál nem engedtem tovább. Hogy mennyit lehet hinni az udvarló szavakból, hogy milyenek belülről a férfiak, hogy meddig tart egy érzés, nekem ezekről a kérdésekről fogalmam nincs. En nemcsak naiv vagyok, mint maga, hanem tudatlan is. Velem roppant könnyű elbánni.

— Ezt nem értem. Ha olyan könnyű, akkor miért nem volt eddig senkije sem?

— Úgy értettem, hogy magának könnyű.

— Miért nekem, és miért másnak nem?

— Istenem, miért ne mondjam ki, ha már eddig jutottunk: mert érzem, hogy szerelmes leszek magába. Ha ugyan már eddig is nem vagyok az. Lássá, annyira iskolátlan vagyok ezen a téren, hogy még magának sem tudok felelni erre a kérdésre. Szóval, magának roppant könnyű velem elbánni. Amit mond, azt én elhiszem. Amit most arról mondott, hogy milyen fontos lehetek én a maga életében, azt rögtön elhittem. Ez hatott meg. És nagyon nagy örömet is szerzett. Mert maga nekem nagyon kedves, és ha én általam megtalálhatja a munkáját és önmagát, az nekem olyan öröm, hogy ujjongani szeretnék.

— Drága. Most már nem én kérdezem magától, hogy szeret-e. Én világosíthatom fel magát, hogy igen, szeret. Emlékeztetem arra, hogy előre megmondtam: így lesz.

— Honnan tudta?

— Nagyon gondosan és szigorúan megmértem mindakettőnket. És azt mondtam magamban: ez a két ember ízlésben, életkorban, felfogásban, jellem dolgában egymáshoz való, ezek meg fogják egymást találni.

— De hiszen alig ismert. Csak annyit tud rólam, amennyit én elmondtam, és az nem sok.

— Nem sok, de lényeges. És tudja meg, hogy én is korlátlanul, vak bizalommal mindent elhiszek magának, amit mond. És nem is lehet másként. Mindaketten jóhiszemű, sőt talán hiszékeny emberek vagyunk. A kételkedés fegyvere nem nekünk való, mi azzal nem tudunk bánni. Mi hinni fogunk egymásnak, jó? Miért habozik? Még mindig nem nyugodott bele, hogy maga is szerelmes? Nos? Magdolna, most felelni kell!

— De igen. Belenyugodtam.

— Lássá. Tehát szeretjük egymást. Ennél-fogva...

— Várjon csak, még nem fejeztem be. Ott hagytam abba, hogy velem roppant könnyű elbánni, mert én hiszek. Figyelmeztetni akarom, hogy nagy felelősséget vesz magára. Én tehetetlen vagyok. Aki megtámadja a jól felfegyverzett ellenfelet, az csak saját magáért felelős. De aki a tehetetlent tönkreteszi, az...

— Ne fejezze be, kérem. Én úgy szeretem magát, hogy ez egy életre szól. És ezt az életet csak egy módon tudom elképzelni: maga mellett élni, dolgozni és magával együtt megöregedni. Hogy tisztességes ember vagyok, azt magának tudnia kell. Mint ilyen mondom, hogy tisztában vagyok vele, mibe akarom vinni magát. Ezt a felelősséget vállalom. Ha nem tart csekélynek magához, akkor határozza el, hogy mihelyt lehet, hozzám jön feleségül.

— Ezt most nem határozhatom el, drágám. Előbb össze kell melegednie a gyerekeimmel. Én csak akkor lehetek a magáé, ha azok magát nagyon megszeretik. És még azután ott van a maga kööttsége. Az a szegény, beteg, akit én nem ismerek...

— Igen ez így van. Kínos és szégyenletes gondolat valakinek a halálát várni. De legalább ne mondjuk ki ezentúl. És szótlánul várjunk. Ha szeret.

— Szeretem.

— Akkor minden rendben van. Sőt előre meg-

mondom magának, hogy még százszor jobban fog szeretni. Mert ha látni fogja, hogy milyen embert csinált belőlem ezzel a szerelemmel, ha látni fogja, milyen sikere vagyok én magának... Szent Isten, hiszen itt vagyunk Toledóban.

Amulva pillantottak ki mindaketten. Már egy székesegyház hatalmas fala mellett haladt a gépkocsi, most fordult be a nagyobb forgalom felé.

— Mi jól csináljuk, — mondta Magdolna, — egyszer utazunk életünkben Spanyolországban és mindent elhagyunk menni magunk mellett. Azt sem tudom, hogyan érkezünk ide. Órákon és órákon át.

— Sajnálja?

— Nem sajnálom.

— Én sem. Odaadnék még tíz várost ráadásul.

A gépkocsi nagyvárosi szálló előtt állott meg. A portás nagy udvariassággal fogadta őket, átvette útleveleiket és átadta szobáik kulcsát.

— Hány óra, — kérdezte a felvonóban Magdolna, — különben nem bánom, akárhány óra, én most fürödni akarok. Maghalok egy fürdőért.

— Együtt a halálba, — szolt Detky, — én is azonnal a vízbe ugrom. Tehát?

— Tehát várjunk csak: kicsomagolás, fürdő, átöltözés... pontosan másfél óra mulva itt a hallban, jó?

— Helyes. Majd beszólok magáért.

Magdolna szíve megrebbent.

— Nem, semmiesetre. Lent a hallban. Viszontlátásra.

Szobájában kicsomagolás helyett még leült gondolkodni. Semmire nem vágyott jobban, mint hogy Detky ismét a karjaiba vegye és megcsókolja. Egy percig. Egy félpercig. Aztán lehet sietni a hallba. Miért tiltakozott mégis vágya ellen? Nem volt nehéz megoldania a kérdést. Teljes élete a legszigorúbb nyárspolgári tisztesség medrébe ágyazódott eddig. Ehhez alakultak szokásai, mondatai, mozdulatai. Apáca sem ásódhatott volna mélyebben a testiség ellen való

konok és elvi tiltakozás talajába. Termete a villamoson öntudatlanul húzódott el a férfiszoszód melől. Soha nem táncolt, mert boldogult férje nem szerette, ha idegen férfiak hozzáérnek. Udvarló mondatokra kész feleletei voltak, amelyeket úgy mondott ki, hogy oda sem gondolt. Most is gondolkodás nélkül tolta el magától a lehetőséget, hogy valaki bejőjön a szobájába. Most már bánja azt az elmulasztott csókot, de már késő. Detky szemérmes ember, fél a tolakodás látszatától, ez az ember bizony nem fog újra kísérletezni, mielőtt lemennek. Szép engedelmesen ott fog várakozni a hallban. Pedig lebeg közöttük valami, ami elkerülhetetlen. Aminek be kell következnie, mint ahogy az a csók bekövetkezett Ávilában. Bezzeg ha egy gyakorlott és elszánt szoknyavadász kerülne ilyen helyzetbe egy könnyedebb felfogásban nevelt asszonnyal, nem táncolnának így viselkedési árnyalatok körül. Ó be nehéz a tisztességeseknek. Tétlenül várják az alkalmat, mint a koldus, hogy a véletlen dobja oda nekik.

Sietve kicsomagolt, nem is rakva ki mindent a helyére, aztán a fürdőbe lépett. Alaposan akart fürödni a nagy hőségben megtett utazás után. S ahogy szappanozta magát, úgy szemlélte testét, mint valami rejtelmet, amelynek kiismerhetetlensége most egyszerre megnyilatkozott előtte. Mi fog ezzel a testtel történni? Követni tudja a lelket, hogy ismeretlen ájulatban a megdicsőülésbe emelkedjék, vagy a repülésre képtelenül az örök reménytelenségbe omlik és úgy töri össze a benne lakó lelket is, mint a lezuhant repülőgép a pilótát? Magdolnának egyszerre rettegő vágya támadt, hogy magára kapkodja ruháit, összeszedje holmiját és valami hátsó lépcsőn át menekülve, minden búcsúszó nélkül siessen haza Budapestre, az egyhangú napi gondok békességébe, a mindhalálig való szerelemtelenségbe. De tudta, hogy már késő. Már nincs ereje elmenni. Mert szerelmes.

Pontosan találkoztak a megbeszélt időben, any-

nyira pontosan, hogy egyszerre léptek a felvonóhoz. Felcsengették s már kezdtek tanácskozni.

— Nekem nincs kedvem vacsorázni, — mondta Magdolna, — de maga biztosan eszik valamit. Azt gondolom, hogy menjünk a városba csatangolni, valahol aztán leülhetünk, ahol maga ehetik. Ott haditanácsot tartunk. Itt egy „Guide of Toledo“ a kezemben, ezt az asztalomra készítették. Átfutottam, most már mindenhova későn van menni, csak a holnapi programról lehet szó.

— Én tudom, hova menjünk. Megkeressük azt a kocsmát, ahol Cervantes lakott.

A kocsmát hamarosan megtudták a portástól. „Posada de la Sangre.“ Odaballagtak, alig kellett egy-két percet menniök. Szerény kis fogadót találtak, de vendéglő nélkül. Mindenesetre megnézték. Csendes, idillikus, köves udvarra mentek be. Az első emeletet fakorlátos folyosó futotta körül. Ott fenn egyik szobácskában lakott Cervantes, ott írta a Don Quijote egy részét. Detky alig tudott megválni a látványtól.

— Azon gondolkozom, tudja, hogy milyen nyomorúságos kis lyuk lehet az. Bizonyosan nem fért el benne több az ágyon és szekrényen vagy ládán kívül, mint az az asztal, ahol az a rokkant katona bemártotta a lúdtollat a kalamárisba és róta a sorokat. Bezzeg Byronnak kíséret kellett, inas, aki kedvence madarait hordozta utána kalitkában. De a nagyobb az volt, aki ott fenn kuporgott abban a kis szobában.

Megindultak kifelé. A kapuban szamarat találtak kikötve. Annak Magdolna megvakargatta a homlokát.

— Hogyan tudja őket összehasonlítani? Nekem nincs rá alapom.

— Van alap. És különös, hogy mindig ehhez az alaphoz érkezünk el: az illúzióhoz. Byron az illúziótlanság költője volt, férfi-Bovaryné, aki minden illúziójának veszte után is élve maradt és azt ke-

seregte, hogy élve maradt. De Cervantes az igazi illúzió költője volt. Olyan embert írt, akitől az ábrándját nem lehet elvenni. Az én számomra Don Quijote maga is nagy költő, nemcsak az, aki megírta. Don Quijote mindent valóságnak tartott, mihelyt elkezdte hinni. És mivel hitte, valóság is volt. Az emberek azt hiszik, hogy Rocinante gebe volt, tobosói Dulcinea pedig tenyeres-talpas, durva szolgáló. Én azonban tudom, hogy Rocinante táltos volt, Dulcinea pedig az álmok királynője. Mert a hit erősebb, mint a valóság. Magdolna, fogadjuk meg, hogy mindig hiszünk egymásnak.

— Nekem már nem kell megfogadnom, — mosolygott Magdolna.

Egy lámpa alatt megállottak és megállapították a Guideból, hogy pár lépésnyire vannak a Zocodover-tértől. Odamentek. Ott találták az El Espanol-kávéházat. Leültek a nyitott terrasz tömött közönsége közé. Még nem is rendelhettek, már ott termett egy eleven szemű fiúcska és cipőtisztításra kínálkozott. Egyszerre néztek rá és egyszerre mondtak neki barátságosan igent. Aztán egymásra néztek és tudták, hogy mindketten a Magdolna gyerekeire gondolnak.

Detky aztán rántottát hozatott belesütött paprikával, Magdolna feketét. Míg Detky evett, Magdolna a könyvet tanulmányozta.

— Elég véres helyen ülünk, — mondta, — abból a toronyból hirdették ki a halálos ítéleteket. Alatta a kaput Vérkapunak hívják. Itt volt az inkvizíció piaca. Itt is égették el máglyán a boldogtalanokat. A kíváncsiak itt körül ezekből az ablakokból nézték az égetést.

— Érdekes. Tudja-e, hogy Kolumbust is az elégetés veszedelme fenyegette?

— Nem tudtam. Általában mondja el nekem, mit akar Kolumbusról írni. Mert említette, hogy ezzel a gondolattal foglalkozik.

— Nagyon szép a témám. Már sokat olvastam

hozzá, és most mindannak az íze, szaga, színe, amiben részem van, kitűnő segítség lesz ehhez a munkához. Képzelden el egy öregedő, már egészen ős, különös, megszállott bolondot, aki elhatározta, hogy a föld gömbölyű, tehát ha ő India kincseit keresi, úgy is eljut oda, ha nyugat felé indul. Tudományos készültsége ennek az embernek nem volt semmi. Csak valami vad és dühös, eszelős hite önmagában. Amit akkor tervezett, az megfelel annak, mintha ma valaki, tudományos készültség nélkül, tőkét akarna szerezni, hogy a holdba utazhassék. Még hozzá ez háború alatt történt. A kincstár olyan üres volt, hogy a királyné zálogba tette ékszereit. Képzeld el, hogy a világháború alatt egy konok magántudós-nak sikerül kihallgatást kapnia Ferenc Józseftől, megjelenik és állami támogatást kér egy holdbeli útra. Kolumbus ezt csinálta. De sikerült állami hajókat, legénységet és embereket kapnia.

— Elég különös. Hogyan csinálta?

— Rábeszélő készséggel. Áradt belőle az önmagába vetett hit. Bibliát hordott magánál és az embereknek mutogatta a szent könyvben azokat a részeket, amelyek csak órá és nagy tervére vonatkozhattak. A salamancai egyetem tanári kara, amelytől katolikus Ferdinánd szakértő véleményt kért, azzal fenyegette Kolumbust, hogy ha örült tervét, amely az egyházatyák tanításával ellenkezik, nem hagyja abba, az inkvizíció elé állítják és megégettetik. De ő nem hagyta abba. Nos tehát. Mindez nem az én témám. Az most jön. Ez a Kolumbus, aki nem számított épeszű embernek, s akit csúfolódó gyerekek követtek az utcán, beleszeretett egy szegény, de igen előkelő árvaleányba. Nemes családból származott a leány, alig több a gyereknél. Kolumbus pedig az ötven felé közeledett. S a leány sem tudott a különös emberből áradó erőnek ellentállni. Hozzáköltözött. Vadházasságban éltek. Volt Kolumbusnak már két fia, akiknek anyja meghalt, de ezzel nem akarom most bonyolultabbá tenni a történetet.

Én azt akarom megírni, hogy mikor Kolumbus készülődik az örült útra, ez a szerelmes nő azt mondja neki: „Kristóf, ne utazzál el, mert engem kerülsz el valaki, aki tetszik neked. Hozzáértő fiatal fiú! De én téged szeretlek és nem akarlak megcsalni. Ne utazzál el, éldegéljünk tovább is eddigi nyomorúságunkban a térképmásolásból. Csak ne menj el, mert akkor engem elvesztesz.“ Azt szeretném megírni, hogyan vívódik ebben az emberben a küldetés és a szerelem. Mert a nőt nagyon szereti. Megírom, hogyan költözött indulás előtt kolostorba, hogy számot vessen lelkével. S utolsó napon jön hozzá az asszony, hátha mégis visszatarthatja. És a küldetés győz. Látom magam előtt az ősz embert, amint kilép a kolostor kapuján és elindul a hegyfok ösvényén lefelé, vissza sem nézve az asszonyra, akit már magában el is veszített. Lent várnak a hajók a vízen és kilátni az óceánra, amelynek nincsen határa.

— Nagyon szép.

— Tudnám még folytatni: milyen bámulatos ünnepléssel fogadják, mikor visszaérkezik, de ő csak a nőt keresi. És annak hült helyét találja. Azonban ez nekem már felesleges. Nekem ott már vége van a problémának, mihelyt ő küldetés és szerelem között választott.

— Mit ír ebből? Darabot, vagy regényt?

— Még nem tudom. Nagyon kínálkozik darabnak. De én most nem akarok közel menni a színházhoz. Én az egész környezetemet meg akarom tisztítani. Magával az én egész életem újra kezdődik. Illetve elkezdődik. Mert ami eddig volt, az nem volt élet.

— Várjon csak. Maga úgy érzi, hogy a témája inkább színdarabnak való.

— Százszor inkább, mint regénynek.

— De maga mégis regényt ír belőle miattam.

— Úgy van.

— Vagyis a témája ellenkezőjét csinálja: a szerelmet választja a küldetés helyett.

Detky ránézett Magdolnára. Gondolkozott.

— Le kellene most térdelnem és hálát adnom az Istennek, hogy ilyen asszonnal találkoztam, mint maga. Nem is hittem, hogy ilyen van. Hát jó. Darabot fogok írni. De magának, magáért, maga által. Tudja, a színház nagyon veszedelmes világ. Ott csak arról van szó, hogy ketten egymáséi lesznek. A legtöbb darab erről szól. A levegő ott olyan forró, hogy ami éghető anyag oda bekerül, hamar lángot vet. Mikor az imént azt mondtam, hogy inkább regényt írok, arra gondoltam, hogy nem akarom magát soha megcsalni. De ezt a gondolatot máris szégyellem. Szégyellem, hogy ennek a lehetőségére is felmerülhetett bennem.

Szünet következett. Aztán a férfi akadozva, gyáván folytatta:

— Van egy kérésem magához. Nem akarom soha megcsalni magát. De ne tegye ezt nehezzé nekem. Ne hagyjon sokáig várni.

A spanyol kisfiú köhécselt, hogy észrevétesse magát. Már rég befejezte mind a két pár cipőt, de a két idegen nagyon belemerült a beszélgetésbe. Most felrezzentek. Mind a kettő egy-egy pesetát adott neki. Egész nap nem kereshetett ennyit. Úgy szaladt el, mint a nyúl. Félt, hogy meggondolják és visszakérnek belőle.

— Nos? — sürgette Detky rekedten és sóvárogva a választ.

— Én most nem felelhetek semmit, — mondta Magdolna remegő hangon, — még pedig azért, mert maga valamit még nem tud rólam. De ezt a valamit holnap reggel meg fogom mondani.

— Mi az, — riadt fel a férfi, — mit nem tudok? Van valakije?

— Nincs senkim és soha nem is volt.

— Igéret köti, vagy fogadalom, vagy ilyesféle?

— Nem köt semmi. Teljesen szabad vagyok.

— Vagy talán még sem szeret?

— De igen, szeretem. Most már bizonyos vagyok benne.

— Akkor el sem tudom képzelni, hogy... És miért csak holnap mondja meg? Miben különbözik a holnap reggel a ma estétől?

— Ne faggasson. Csak holnap reggel felelhetek.

— Figyelmeztetem, hogy most fájdalmat okoz nekem.

— Sajnálom és bocsánatot kérek. De én ezt nagyon meggondoltam. Most jó volna fizetni, elég fáradtak vagyunk és holnap nagyon sok a néznie való.

Detky nagyot sóhajtott és igen szomorú arcot vágott. Magdolna így rendkívül kedvesnek és szeretni valónak találta. Volt az arcában, sokkal jobban, mint máskor, valami kisfiús, valami bánatosan duzzogó. Mintha csak Pocok vett volna rossznéven valamit Klárinak. Ha lehetett volna, jobbról-balról megcsókolta volna és ezt mondta volna neki: „Ó te csacsi, hiszen most nyugodtam bele, hogy a tied leszek, még ma a tied leszek, mert nem bírom tovább a vergődést és a harcot magammal, legyen, ami lesz. Nem neked kell bánatosnak lenned, hanem nekem, mert holnap reggel talán azt kell mondanom neked, hogy minden hiába, én nem vagyok nő, búcsúzzál el szépen tőlem, hagyj mennem az örökös magányosságba.“

A férfi fizetett, aztán udvariasan várta, hogy Magdolna asztalt bontson. Túlságos udvariassággal, mint a duzzogó férfiak szokták. Megindultak hazafelé. Az úton csak néhány közömbös szót váltottak. A portásnál feliratták, hogy nyolcra kérnek reggelit a szalónjukba.

— Bocsánat, — mondta a portás, — egy üzenetet kell átadnom. Senor Las Fontes telefonált Madridból. Azt üzeni, hogy az autón, amely természetesen rendelkezésre áll holnap egész nap a város megtekintésére, szíveskedjék vendégül látni

Jacobs Alfred urat, a Times munkatársát, aki szintén a Las Fontes úr vendége. Maga Jacobs úr sokáig várt itt, de aztán lefeküdt. Azt kéri, hogy kegyeskedjenek vele reggel kilenckor itt lenn találkozni. Esetleg más időpontot megjelölni.

Detky félhangon, bosszúsán mondta a foga között magyarul:

— Harmadik? A fene egye meg.

Magdolna bólintott rá, hogy neki is ez a véleménye. De a portásnak így felelt:

— Mondják meg, kérem, Jacobs úrnak, hogy mindaketten nagyon örvendünk és a kilenc óra nekünk is alkalmas. Itt lent fogjuk megtalálni egymást mindahárman. Jó éjszakát.

Indultak a felvonóhoz. Az álmos alkalmazott unottan nyomta be a harmadik emelet gombját. Magdolna benyult a táskájába és kivette belőle a pénztárcáját.

— Nézze, megkérem magát valamire. Vegye magához a pénzemet. Én tudniillik nem zárom be az ajtómat, mert reggel nem akarok felkelni ajtót nyitni, mikor a reggelit hozzák.

Detky átvette a pénztárcát és rábámult Magdolnára, mint akit hűdés ért. De Magdolna arca mozdulatlan maradt. A harmadikra értek. Kiléptek a felvonóból. Ott irányaik elváltak. Detky megfogta a Magdolna kezét, hogy megcsókolja. Mind-egyik kéz érezte a másikról, hogy reszket.

— Jó éjszakát, Magdolna.

— Viszontlátásra.

A férfi felhördült, mint aki nem meri elhinni saját boldogságát.

— Magdolna...

— Viszontlátásra, — ismételte ő nyugodtan és elindult saját szobája felé.

De csak a hangja volt nyugodt, ő nem. Szobájában neki dőlt a falnak és szívére tette a kezét. Aztán sebbel-lobbal levetkőzött. Úgy dobálta ruhadarabjait, mintha haragudnék rájuk. Lábát pa-

pucsbá bújtatta. Egyetlen szál virágos pongyolát öltött magára. Leült. És forró homlokát kezébe hajtva imádkozott. „Édes jó Istenkém, te tudod, hogy tiszta vagyok. Te tudod, hogy nem a bűnért imádkozom most. De azt a boldogságot, amelyet életem nem adott ismerni, te teremtetted. S ha másnak is adod, tőlem nem akarhatod megtagadni, hiszen szeretsz engem. És azért teremtetted, hogy akiket szeretsz, boldogok legyenek. Áldd meg ott messze azt a két alvó gyereket és ne hagyd most el az anyjukat, ámen.“

Aztán úgy maradt, homlokát kezébe hajtva, és várta az ajtó nyílását.

VII.

Mikor reggel felrezzent arra, hogy behozták a reggelijét, még nem ébredt fel egészen. Csak lassanként oldódott fel emlékezetében az elmúlt éjszaka. És ocsudó gondolatai végre elérkeztek ahhoz a ponthoz, amely hirtelen tündöklő boldogsággal öntötte el a lelkét. Egyetlen mozdulattal felült ágyában.

— Ó..., — mondta elragadtatva.

Gyorsan arcához kapta a kis vánkost, odaszórtotta, megsókolta.

— Istenem, hát lehet ez, hát lehet? — mondta ismét hangosan, holott nem volt kihez beszélnie.

Félkönyökre ereszkedett és másik kezével a telefonkagylóért nyúlt. Franciául kérte a házi központtól a Detky szobáját. Az rögtön jelentkezett.

— Halló, maga az, szívem? Itt Magdolna. Hogy aludt?

— Köszönöm, szívem, kitünően. De nem szívesen. Szerettem volna ébren maradni mostanig, hogy folyton magára gondolhassak.

— Egyszer a kisfiam is mondott ilyesfélét. Hallgasson ide. Azért hívtam fel, mert két dolgot aka-

rok mondani. Egy rövidet és egy hosszút. A rövid az, hogy nagyon szerelmes vagyok magába. Ne szóljon közbe, sietek. A másik az, hogy okvetlen beszélnem kell magával, mert el kell mondanom azt, amit tegnap este ígértem. De ez már nem olyan rövid. Lent pedig vár bennünket az az angol kilenckor. Ennélfogva maga hívja fel a portást és izegje meg annak a Jacobs úrnak mindakettőnk nevében, hogy bocsánatot kérünk, de csak negyed tízkor állhatunk rendelkezésére. Ha mindaketten sietünk és kész vagyunk háromnegyed kilencre, akkor van egy szabad félóránk, helyes?

— El vagyok ragadtatva. De mondja, jó az, amit akar nekem mondani, vagy fájni fog?

— Azt hiszem, örülni fog neki. Pont háromnegyedkor jőjjön át hozzám.

— Imádom.

Letették a kagylót. Magdolna sietett a reggelivel. Aztán sietett a fürdőszobával. A tus alatt boldogan prüszkölt. Aztán végignézett magán és gögösen elmosolyodott. Aztán lóhalálában öltözködött. A reggeli edényt kivitette, hogy később ne zavarják. Még az ágyat is gyorsan be akarta vetni. Nyitott ággyal nem akart vendéget fogadni. Pontosan akkor lett kész az utolsó mozdulattal, mikor megkoppant az ajtó.

— Igen, — szolt ki magyarul.

Belépett Detky. Egy szempillantás alatt egymás karjában voltak. Fuldokolva csókolódtak.

— Drágám...

— Egyetlenem...

— Szerelmem...

— Mindenem...

Megint csók és megint becézés és megint csók. Aztán messze eltartották egymást két kezükkel fogva és egymás szerelmes tekintetébe mélyedtek. Tekintetök boldogsága úgy ragyogott, mint odakint a nap.

— Üljön le, szívem és tegyük ki az órát. Én is

leülök. Adja ide a kezét. Roppant nagy számárságot csináltam, mikor a mondanivalómat ma reggelre ígertem. Olyan világos van, olyan józan minden.. inkább ma estére kellett volna ígérenem... így nagyon nehéz lesz... és hiába kérem magát, hogy segítsen, nem tud kérdezni, mert nem tudja, miről van szó.

— De igen. Azt hiszem, tudom, miről van szó.

— Honnan tudja?

— Tudom. Vagy legalább is sejtem. Megmondhatom, hogy mit sejtek?

Magdolna elfordult és némán bólintott. Kezök fogta egymást.

— Maga meg akar köszönni nekem valamit.

— Igen.

— Amiben tegnap este még nem volt biztos.

— Igen.

— Mert tegnap este még félt, hogy nem lesz mit megköszönnie.

— Igen.

Detky kezetcsókölt.

— Erről nem beszélünk többet, szívecském. Órákig nem tudtam az éjjel aludni, úgy megdöbbenem a boldogságtól. Lássa, megéreztük mindaketten, hogy Isten egymásnak teremtett bennünket. Maga mikor érezte meg először?

— Én már a szigeten éreztem valami furcsát, amit még nem tudtam megfogalmazni.

— Én is ott éreztem első pillantásra, de én meg tudtam fogalmazni.

Magdolna egyszerre lent térdelt a földön és a fejét a férfi ölébe tette. Az elkezdte simogatni a haját.

— Nagyon szép lesz az élet, Magdolna.

— Szép lesz. De nagyon kell rá vigyáznunk. Majd ezt részletesebben megbeszéljük. A világnak erről nem szabad tudni semmit. Óvatosan fogunk találkozni. Közös társaságba ritkán járunk. Különösen a gyerekeimre kell vigyázni. Össze kell barát-

kozni velök, de a házhoz csak módjával jöhet. Majd ezt okosan adagoljuk.

— Pontosán ezeket gondoltam én is. Tudja, majd lesz valami titkos búvóhelyünk, ott aztán csak magunk leszünk, az egész világ nélkül. És senki sem fog tudni semmit. És talán majd egyszer eljön a nap, amikor...

— Erről ne beszéljen, szívem. De mindig erre gondoljon.

— Mint a franciák.

— Kik?

— Ők mondták Sedan után a revancheról: „Soha nem beszélni róla, mindig gondolni rá.” Hát most sikerült is nekik.

— Ó, szegény kis nyomorék Magyarországunk, de borzasztó. Hunyadszeg, Kolozsvár, Tusnád, ez mind-mind román. Hát lehet ez?

— Dehogyan lehet. Nem is maradhat így. Talán mi nem érjük meg. De a maga gyerekei megérik.

Magdolna a férfi térdét cirógatta, feje ott nyugodott a férfi ölében. Az az ő arcát dédelgette.

— Milyen szép maga, Magdolna. Most már megmondhatom: én magánál soha szebb nőt nem láttam. Tudja, meg akarom ezt pontosan fogalmazni: én nemcsak szerelmes vagyok magába, maga örülten tetszik is nekem. Vannak nagyon szép nők és vannak nagyon csinos nők. Maga nagyon szép, de amellett, a kutya-fáját neki, átkozottul csinos.

Magdolna nevetett. Behunyta a szemét és a fejét felfelé fordította. A csók nem is maradt el.

— Drágám!

— Mindenem!

Igen kényelmetlen volt így csókolózkodniok. Detky lecsúszott a székről és térdre ereszkedett. Csókolózkodtak. Aztán mindketten eldőltek a szőnyegen. Ezen úgy nevettek, mint a hancúrozó gyerekek.

— Jaj, szívem, nézze meg az órát. Muszáj lemenni ahhoz az angolhoz.

Feltápászkodtak. Sóhajtvá ütögették gyűrött ruháikat. Nevettek.

— De nem együtt megyünk, — szölt Magdolna, — maga menjen előre, pár pere mulva ott leszek én is.

Még egy csók és Detky kiment. Magdolna összeszedte holmiját, arcát és haját is rendezgette még egy kicsit. Belemosolygott a tükörbe. Úgy érezte, hogy most ismeretlen okból sokkal jobban szereti sajátmagát, mint tegnap. Felállt, két karját magasra feltartotta, mellét kifeszítette. Mélyet és boldogát sóhajtott. „Asszony vagyok“, — mondta magában. Aztán lement a hallba.

Detky már ott beszélgetett egy nyurga, lapátfogú, folyton nevető angol úrral. Megismerkedtek. Jacobs úr rögtön elmondta, hogy a Times számára utazgat, feladata a spanyol közhangulatról írni, de szakmája, amelyet igazán szeret, az iparművészet.

— Kérem, — mondta, — nem szeretnék másokat zavarni, de ha nem üt ki nagyon az együttes műsorból, akkor álljunk meg egy fegyverbolt előtt.

— Mit akar maga venni fegyverboltban?

— Hogy kérdezhetsz ilyet, asszonyom? Kardot akarok venni. Sohasem hallotta hírét a toledói pengének? Én innen nem megyek haza toledói penge nélkül.

Beültek a gépkocsiba. Magdolna elmondta a maga elképzelése szerint a megtekintendők sorrendjét. Mindaketten beleegyeztek az urak. A vezetőt tehát legelőször is a Greco-ház felé irányították. S ha közben lát egy fegyverkereskedést, ott álljon meg. A taxi elindult és három ház mulva már meg is állott. Jacobs izgatottan ugrott le kardot venni.

— Szeret?

— Imádom.

— Mindig, mindig, mindig?

— Míg csak meg nem halok.

És már jött is vissza Jacobs. Mérges volt. Elmondta, hogy kiválasztott egy kardot, megsuhogtatta

és megkérdezte az árát. A boltos ezer pezetát kért. Erre ő kifordult az üzletből. Még csak nem is köszönt.

Kisvártatva a Greco lakóházánál voltak. A látogatók számára előírt útvonalon a kertbe jutottak. Erős, nehéz illat ült itt, a madreselva nevű virág illata, amellyel a falakat befuttatták. Itt élt valaha Theotokopulosz, a Kréta szigetéről idecsöppent titokzatos görög, innen nézett le a sziklameredély alján mélyen lent sárgálló Tajos folyóra. Akik a kerítésen túl elhaladtak, összesúgtak: „El greco“. A görög.

— Ez nagyon megindító, — mondta Detky.

— Nagyon, — felelte Magdolna, — ezentúl egészen másként fogom nézni a képeit.

Még maradtak volna, hogy a benyomást mennél mélyebben lélegezzék magokba, de Jacobs siettette őket. Mentek megnézni a képeket. Gyönyörködve álldogáltak egy-egy arc előtt, amely színeivel és vonalaival a külön utakon járó művészt hirdette.

— Ezek a színek, — mondta tünődve Magdolna, — mintha tagadnák az életet. Akit ő lefestett, az nem ember lett, hanem szellem. És nézze a törött orrtengelyeket, a szempárok ferde vonalát... Ilyen világ nincs, ő külön világot teremtett magának.

— Van egy francia mondás, — felelte Detky bólintva, — amelyet nagyon szeretek: „Az ember annyiban van, amennyiben különbözik.“ Aki nem különbözik, az nincs. Hát ez nagyon van, ez a Greco, mert senkihez sem hasonlít és hozzá sem hasonlít senki. Ez a világ csakugyan az övé. Ő teremtette. A művész mindjárt Isten után következik.

Ahogy kiléptek a kis múzeumból, Jacobs bocsánatot kért. A szomszédban damaszkin-üzletet pillantott meg. Elhatározta, hogy tört vesz. Elvégre az is toledói penge. Izgatottan bement az üzletbe.

— Mondja, szivem, — szólta Magdolna, — maga is újjászületett ettől az érzéstől, mint én?

— Tökéletesen.

— Akkor a szerelem is mindjárt Isten után következik, mert újjá teremtett bennünket.

— Édes. Miért nem lehet most megcsókolni? A világ helytelenül van berendezve.

Jacobs mérgesen jött ki az üzletből. De nevette is.

— Képzeljék, ez az ember ötszáz pezetát kért tőlem egy damaszkin-töréért. Tőlem, aki skót származású vagyok. Most hová megyünk?

— Most a kocsit állni hagyjuk és átballagunk a Santo Tomé-templomba, mert ott van Greco leg-híresebb képe.

Átballagtak és a templom bejáratától jobbra eső kis oltárnál megálltak az „Orgaz gróf temetése“ előtt. Tágas dobogó állott a kép mellett, festő-állványokkal. Három fiatal festő is másolta a képet. Őket rögtön vezetők támadták meg. Magdolna a fejét rázta. És izgatottan magyarázni kezdett a két úrnak.

— Nekem ez olyan, mint a mohamedánnak Mekkába érkezni. Ezt a képet reprodukciókból kívülről tudom. De így látni... az olyan, mint mikor... mint mikor valaki sokat hallott a szerelemtől és végre maga is szerelmes lesz. Nézzék ezt a kompozíciót: a felső, mennyei csoportot és az alsót, az eleven embereket. Órákat tudnék beszélni róla, de csak egyet mutatok: nézzék meg, hogy az ornyereg törése, a ferde Greco-féle arctengely csak az egyik csoportban látható. Ezen a nyelven mondja ő el, hogy mi az égi, és mi a földi. És még egyet mutatok. Nézzék meg lent a balsarokban azt a fekete ruhás, csipkegalléros fiúcskát. Az a Greco fia. A saját kisfiát festette bele a képbe. Láttak már szebben lefestve apai szeretetet?

Nem tudott a képtől elmozdulni. Pocokra gondolt és a sok száz év előtti kisfiút nézte. Lelkét melegség futotta át. Félkarjával Detkyt ölelte magához képzeletében, félkarjával a két gyereket. Jövendője boldogan kirajzolt képét. Aztán mégis csak

ott kellett hagyni a templomot. Visszamentek a kocsizhoz és a székesegyházba vitették magokat. Jacobs útközben megint megállott. Elhatározta, hogy ha már pengét nem vehet, valami kisebb ékszer vásárol, damaszkin mintájút.

— Hálás vagyok ennek az angolnak, — mondta Detky, — hogy néha ad nekünk egy-két percet.

— Nagyon kedves ember. Mondja, magának sohasem volt gyereke?

— Soha. Pedig a gyermek után való vágy nagyon erős bennem. De most lesznek gyermekeim. A magáét fogom szeretni. Úgy-e, a kisfiára gondolt ott a kép előtt?

— Igen. A gyerekeimre. És magára is.

A székesegyházban egyszerre Jacobs vette át a szót, mint iparművészeti ember. Előző nap már látta a híres kincstárat. Az egyházfit, aki XVIII. századbéli rizsposos parókát hordott a fején, már mint ismerős szólította meg. Az mindjárt elő is kerítette a napos kanonokot.

— A kincses kamrának hat zárja van, — magyarázta lelkesen Jacobs, — a hat kulcsot hat különböző kanonok őrzi. Csak akkor tudják kinyitni az ajtót, ha mind a hat kanonok egyszerre jelen van. Reggel kinyitják, s egy kanonok inspekciós marad. Ott jön, ni. Akinek piros cingulusa van.

A kanonok megismerkedett a társasággal. Magyarázni szeretett volna nekik, de Jacobs nem hagyta beszélni.

— Nézzék ezt a monstancia-tartót. Négy méter magas. Felső fele filigrán-munka aranyozott ezüsből, alsó fele színarany. Ott azt a madárszobrocskát egyetlen nagy darab smaragdból faragták. Ez az aranygyapjú a II. Károlyé volt, mit szólnak ahhoz a két nagy bolond gyémánthoz. Ez a két félméteres szobor tiszta elefántcsont. No, de most nézzék ezt a gyöngyös miseruhát: nyolcvanezer igazgyöngyöt hímeztek rá. Nem, nem, nem nyolcezret,

nyolcvanezret. A Madonna-szobor drágaköves koronája színaranyból van.

Tálak következtek vert aranyból, vert ezüsből. Rubin, zafir, smaragd, briliáns minden tárgyon. Jacobs lélegzete is elfult, a kanonokot nem hagyta szóhoz jutni. S mikor a végére értek, így sóhajtott fel:

— Ennyi örült kincs, és én nem tudok valami jó damaszkin-dolgot venni.

— Talán még talál, — vigasztalta Magdolna.

Valóban talált is a székesegyház melletti üzletben: remekbe ötvözött damaszkin teknősbékát, amelyet asztali csengőnek lehetett használni. De kétszáz peseta volt az ára.

— Mondja, Magdolna, — szólt Detky ezalatt, — hogyan áll maga anyagilag? Nem az itteni pénzt értem, mert az a zsebemben van. Elfelejtettem visszaadni. Hanem mi van a gyerekei sorsával?

— Nekem nagy birtokom van Erdélyben. Azt hallom, erős román földreform jön. Az a kérdés, mennyit vesznek el és mennyi lesz a megváltási kulcs. A birtok békében megért négy milliót. Ezen felül megvan az apám régi kis birtoka magyar területen, Tamási-pusztán. Ha minden kötél szakad, abból még meg lehet élni.

— Maga milyen állampolgár?

— Nem értem. Milyen volnék? Mindig magyar voltam.

— Milyen útlevéllal utazik?

— Magyararral.

— Akkor azzal az erdélyi birtokkal baj lesz. Na majd erről beszélünk. Mindenről beszélünk. Sokat.

— Sokat, — mosolygott Magdolna, — mindhalálig.

A koesi tovább vitte őket. Elhatározták, hogy kimennek a városon kívül a Völgyi Szűzről elnevezett klastromhoz, mert Toledót onnan látni a leg-

jobban. Átmentek a Tajo felett az Alcántara nevű hídon.

— Tudják-e, mit jelent ez a szó? — kérdezte Detky, tudományára büszkén.

Egyik sem tudta.

— Pedig egyszerű. Arab nyelven „al cantara“: a híd.

— Ön ilyeneket is tud, — lepődött meg Jacobs, — ezt feljegyzem és megírom a Timesnak.

Magdolna boldog volt. Gyerekkorában érzett ilyen örömet, mikor apját magasztalták előtte. És azért is boldog volt, mert a nem nagyon széles kocsiban ő ült a középén. Vagy nem is a középén, mert annyira Detky oldala felé szorult, hogy az autógolt nem nagyon érintette. De szerelmesét végésvégig érezte, vállától a bokájáig és ez soha életében nem ismert gyönyörűséget okozott neki.

Fent ebédeltek kiskocsmában, a Tajo tulsó, meredek partján. Lent folydogált a kanyargó víz, a zúgó-gát partján félmeztelen suhancok halásztak. A víz másik partja megint meredeken felszökött az égnek. S a sziklahegy meredélyén ott látták az aranysárga várost, amelyből gyönyörű vonalakban lendültek égfelé a tornyok. Az ormon ott állt gögösen az Alcázar, Cid hajdani palotája.

— Ez felejthetetlen, — mondta Magdolna álmélkodva.

— Nagyon szép, — járult hozzá Jacobs, — de önök sem panaszkodhatnak. Budapest nagyon szép város. Az is felejthetetlen. Jártam ott tavaly ősszel. Micsoda remek népviseletek. Hogyan kell mondani? Mezzo... Mezzo...

— Mezőkövesd, — segített Detky.

— Az, az. És micsoda nők! Megismerkedtem egy színésznővel. Micsoda termet!

— Hogy hívták? — villant fel Magdolna.

— Nem, asszonyom, a nevét hagyjuk ki a játékból.

— Miért, — kérdezte Detky nyugodtan, — ta-

lán történt valami, maga imposztor, amiért nem nevezheti meg?

— Azt elhiszem, hogy történt. Remek, elszánt nő volt. Engem az angol összekötő tiszt mutatott be neki, és nagyon figyelmembe ajánlotta. Hát kérem, ennek a hölgynek először is volt egy vőlegénye, aki nagybeteg volt és kint feküdt azon a szép szigeten, hogy is hívják...

— Margaret-Island.

— Az, az. Szépen rendesen meglátogatta. Egyszer én vittem ki a kocsimon, de nem mehettünk egészen a szanatóriumig, mert az feltűnő lett volna. Tehát vártam rá egy félórát a kocsiuton...

Magdolna a Detky arcát figyelte. Szívdobogva. Hátha még maradt valami a férfilelekben, ami ettől az utólagos leleplezéstől felszakad és bajt okoz? De a Detky arcán humoros élvezet látszott, semmi egyéb. Sőt az asztal alatt óvatosan szorítást érzett a térdén Magdolna: Detky vidám és titkos figyelmeztetése volt ez.

— Nos és? — biztatta Magdolna az elbeszélőt.

— Nos és egy félóra múlva visszaszállt hozzám a kocsiba, hogy elvigyem a másik vőlegényéhez, ha szabad magam így kifejeznem. Mert volt neki egy gazdag támogatója. Bankár. Azzal kellett vacsoráznia. Megbeszéltük, hogy én a kocsimmal pont féltizenkettőkor odaállok a hölgy lakásával szomszédos ház elé. Legfeljebb öt percig kell várnom. Csakugyan megvacsoráztam egyedül. Aztán féltizenkettőkor a megbeszélt helyre álltam. Öt perc múlva jött a bankár és hozta a hölgyet. A hölgy elbúcsúzott, kiszállott, becsengetett, bement. A bankár elrobogott. Egy perc múlva jött ki a hölgy a kapun, egyenesen odafutott az én kocsimhoz és beszállott. Bámulatomat fejeztem ki, hogy ilyen ügyes. Erre ő legyintett és azt mondta, hogy tud ő ennél különb mesterfogásokat is. Aztán elmentünk egy barátnőjéhez, aki véletlenül nem volt otthon, de a lakáshoz a hölgynek véletlenül volt kulcsa.

Magdolna megint érezte térdén a cinkos figyelmeztetést.

— Gratulálok, — szólt vidáman Detky, — nagy huncut lehet maga, Jacobs. Biztosan minden városban gyűjt magának egy ilyen költői szép emléket.

— Well, nem nevezhetem éppen költőinek az emléket. Csúnyán váltunk el, mert bizonyos anyagi nézeteltérés támadt köztünk. De remek nő volt, azt nem lehet tagadni.

— Hát igen, — mondta Detky, — a pesti pillangó olyan, mint a toledói ötvösremek. Nagy szegyen, hogy itt nem tud hozzájutni valamihez.

— Ne is bosszantson, — szólt Jacobs, — még nem adtam fel a dolgot. A délután még hátra van.

— Meddig marad itt? Velünk jön holnap vissza?

— Nem, legnagyobb sajnálatomra. Megyek tovább északra. Szeretnék megállni San Sebastiánban. Nem tudnak ott valami jó szállót?

Magdolna látta, hogy Detky arcán felcsillan valami vidám gonoszság.

— Ember, — mondta élénken, — hát nem tudja, hogy San Sebastiánban nem lehet máshova szállni, mint a Maria Cristinába? Igérje meg nekem, hogy oda fog szállni. Én viszont megígérem, hogy nem fogja megbánni. Nemrég ott laktam ugyanis.

— Jól van, nekem mindegy. Feljegyzem ezt is, ha megengedi.

Ebéd után visszamentek a városba, hogy a szállóban igyanak feketét, aztán kissé pihenjenek. A hőség nagyon fárasztotta őket. Az Alcántarahídon mentek át megint, aztán a meredek úton fel a szűk utcájú, zsúfolt kötengerbe. Egy helyen Detky hirtelen megállította a kocsit.

— Egy pillanat, vennem kell valamit.

Leugrott s egy perc alatt már vissza is tért.

— Mit vett? — kérdezte Magdolna, — miért nem vitt be segíteni?

— Apró háztartási dolgot vettem, semmiséget. De közben eszembe is jutott valami. Önnek mik a tervei délután, Jacobs?

— Sok mindent szeretnék megtekinteni még, nem is tudom... és a boltokba...

— És maga, hogy gondolja, Magdolna? Én szívesebben járkálnék egy kicsit a délután másik felében. S akkor a kocsit ma végleg átengedhetnök Jacobs úrnak.

— Kitünő ötlet, — lelkesedett Magdolna, — mi most hazamegyünk és Mr. Jacobs holnap reggelig azt csinálja az autóval, amit akar. De akkor viszont nagy sajnálattal most el is búcsúzunk a feketénél.

Mikor a szállóban a feketét már megitták, Detky ravasz arckifejezéssel így szólt:

— Mondja, Jacobs. Maga azt mesélte, hogy annak a bizonyos pesti művésznőnek a barátnőjéhez ment fel.

— Igen. Miért?

— Nem a Dunára nézett az a lakás? Nem volt benne egy szalon óriási récamierral, teméntelen diványpárnával, és nem volt abban a szalonban egy Buddha-szobor, amelynek világított a szeme?

Jacobs letette a csészét, hogy el ne ejtse.

— Ez hihetetlen. Úgy látszik, nagyon gondatlan voltam és gentleman létemre kiadtam egy hölgyet.

— Nincs semmi baj. A hölgy kiadható. A Maria Cristina-szállót azért ajánlottam magának olyan nagyon, mert ott viszontláthatja. Most ott tartózkodik ugyanazzal a bankárral. Megesínálhatják a régi mesterfogást megint.

— De kérem, — hüledezett Jacobs, — én igazán...

— Jó, jó. Nézze, mikor az imént kiszállottam, magának vettem valamit. Magamnak is vettem, mert éppen szükségem van rá, de magáról sem feledkeztem meg. Tessék.

Kivett egy kis csomagot és letette Jacobs elé.

— Toledói penge. Nem is egy. Tíz darab penge az önborotválójába. Rá van írva, hogy toledói gyártmány. Tehát tíz toledói penge. Három peseta huszat adtam érte. De ezer pengét is megérdemelne tőlem, olyan mulatságos perceket okozott nekem. Az a vőlegény ugyanis, aki a maga pásztorója alatt haldoklott a Margitszigeten, én vagyok. Jó utat, kedves Jacobs, tartson meg emlékezetében.

— God bye, dear Mr. Jacobs, — járult hozzá Magdolna is a búcsúhoz.

Elmentek ketten a felvonóhoz. Jacobs ott maradt, mint a sóbálvány. Kezében tartotta a toledói pengéket. Bámult.

— Pali, maga olyan kedves volt, hogy meg szerettem volna enni, — mondta Magdolna, ahogy a felvonó elindult.

Szívből nevettek mindaketten.

— Nem kapok ezért valami jutalmat?

— Százat is. Öt perc múlva várom.

És öt perc múlva már egymás karjaiban voltak megint. Ha egy-egy hosszú csókrohamban elfáradtak, beszélgetni kezdtek. Minden apróságot tudni akartak egymás szokásairól, hajlamairól, gyermekkoráról. Aztán megint sóvár szerelemmel egymásnak estek csókolódní. Aztán megint beszélgettek. És öt óra lett, és hat óra lett, és félnyolc lett. A városi sétát elmulasztották.

— Nem baj, — mondta Magdolna, — ami lényeges, azt láttuk. Most azt indítványozom, hogy öltözzünk át, aztán együk meg itt a szállóban a vacsoránkat, aztán menjünk abba a tegnapi kávéházba.

— Kitünő. És annak a kisfiúnak megint adunk egy pesetát.

Igy is történt. A kisfiú megint ott volt. Megismerte őket és rohanva ajánlkozott. S ők megint beszélgettek cipőtisztítás alatt, mint tegnap este. Egymás szemébe nézve ismételték tegnapi mondataikat. Nevettek tegnapi remegéseiken, kétségeiken, eltitkolt, de azóta kimondott gondolataikon. Boldog-

ságukat a gyereken töltötték ki. Az törve beszélt angolul, mint ahogy — mindkettejük meglepetésére — az egész országban sokkal jobban meg tudták értetni magukat angolul, mint franciául.

— Mi leszel, te fiú, ha megnősz? — kérdezte Detky.

— Gazdag ember leszek, — felelte az villogó és értelmes szemmel.

— Ezt már szeretem, ezt a választ. Ma két pesetát kapsz mindakettőntől.

— Nagyon szépen köszönöm. Meddig maradnak még Toledóban a senior és senora?

— Holnap reggel utazunk. Ne felejts el bennünket. Néha gondolj arra, hogy találkoztál egy seniorral és egy seniorával, akik a világon a legjobban szerették egymást. És talán még visszajövünk ide. Most szaladj, mert visszakérjük a pénzt. Hasta la vista.

A gyerek visszamosolygott és elszaladt.

— Milyen könnyű neki, — mondta Detky, — nagy és gazdag országban, amely nem ismerte a háborút. Temérdek kiaknázatlan kincs van itt, népszerű dinasztia, óriási terület, békesség, minden. De minek néz elébe egy ilyen kisfiú otthon, minálunk?

— Ilyen sötéten látja a jövőt?

— Nem sötéten, csak józanul. Vegye például azt a Cseh-Szlovákiát. Milyen ördögi ügyesen összekovácsolták. A leveret németek meg sem tudnak moccanni nélkülök. Ausztria örül, hogy él. A lengyelek jóbarátaik. És mink? Budapestet löni tudják a határról. Lehet józanul olyan fordulatot elképzelni, hogy ez megváltozzék? Csak egyet lehet: hinni. Min gondolkozik?

— Én Lovrinban születtem, az Románia. A volt férjem kassai, az Cseh-Szlovákia. A gyerekeim Romániában születtek. Ami rokonom van, az Jugoszláviában él, meg Ausztriában. Miért halt meg a férjem és az apám?

— Ne tegyünk fel soha olyan kérdéseket, amelyekre csak Isten felelhet. Ő tudja, hogy miért, s ta-

lán egyszer megmondja, talán nem. Mit gondol, nem jó volna hazamenni? Holnap nagyon korán kelünk.

Magdolna mélyen elpirult. Fejét elfordítva bólintott. És siettek haza. Nem beszéltek semmit, nem állapodtak meg semmiben. De egy negyedóra múlva Detky halk ajtónyitással belépett a Magdolna szobájába. S már egymást ölelték.

— Drágám!

— Egyetlenem!

A valóság felett libegő boldog mámor napjai következtek rájuk. Jártak Sevillában. Csodálkoztak és mulattak azon, hogy az Alcázart a spanyolok így ejtik ki: „Lkádr“. Jártak is ott az arab termekben. Egymás kezét fogva álmélkodtak az arabeszkék ezerféle színes rajzán. Aranyozott stalaktitokat néztek, arab betűkből körülfutó faragott füzéreket, karcsu mór oszlopokat, a szalagokban kígyózó fonott rajzok napkeleti pompájával, amelyekben eltévedt a részleteket kereső csodálkozásuk, mint valami elvarázsolt útvesztőben.

— Ez a „Patio de las Doncellas“, — magyarázta a vezető, — ahol valaha évente száz új menyasszonyt választottak ki a córdobai kalifa számára, mert a kalifa évente százszor házasodott.

— Ezt otthon is bevezetjük, — mondta Detky, — ezentúl évente százszor házasodom.

— Helyes. Én évente százszor férjhezmegyek.

— Csak egyszer, angyalom. Mert akkor megölm. „Véres szerelmi dráma. A híres író és a híres szépségű báróné borzalmas tragédiája.“

Aztán a kertbe mentek, a világ egyik legcsodálatosabb kertjébe. A tervező különböző nagyságú és különböző szinten fekvő részletekre osztotta. A részeket virággal futtatott falak választották el egymástól. A meglepő látványok egymást követték: leültek ketten egy mór csempével kirakott azulejös-lócára és átpillantottak a szomszéd kertrészletbe, amely jóval magasabban feküdt. A másik oldalon átnyultak a mór ivnyiláson és belógatták kezöket

a túlsó kert aranyhalaktól csillogó, zöldszínű medencéjébe.

— Micsoda színek, — rajongott Magdolna, — itt a piros pirosabb és a kék kékebb, mint akárhol.

— Andaluziában vagyunk, — bólított Detky.

— Nincs nagyobb csoda, mint hogy a virág miért nyílik ilyen szépre.

— Azért, szívem, hogy a döngicsélő poszméh, amely a megtermékenyítő port átviszi a másakra, észrevegye.

— Ó Istenem, hát nem önmagáért van a szép?

— Nem. Maga sem önmagáért szép, hanem nekem.

Ilyenkor egymás szemébe néztek és megszorították egymás kezét. És mentek tovább. A katedrálisban nagy izgalom várta őket: Kolumbus sírja. Négy színes bronz-alak állt ott a templomban. Papi ornátust, de királyi koronát hordtak, jelképezvén az összeolvadt spanyol birodalom négy hajdani koronáját. Vállukon rudakra emelt koporsó: benne Kolumbus hamvai.

— Itt halt meg, Sevillában? — kérdezte Magdolna.

— Nem. Valladolidban halt meg, ott temették el, később átszállították abba a karthausi kolostorba, emlékszik?

— Nem akarok emlékezni. Akkor még nem voltunk szerelmesek egymásba.

— Dehogy is nem. Csak még nem tudtuk. Szóval onnan átvitték Haiti szigetére, mert ő ezt kérte halála előtt. De ott sem nyughatott, átvitték a franciák elől Havannába. Akkor jött a spanyol-amerikai háború, a spanyolok elvesztették Havannát és őt hazahozták Sevillába. Életében negyven évig utazgatott, halála után négyszáz évig. Tudja mit: majd a bemutató előadáson emlékeztetem erre a pillanatra, ahogy itt álltunk. Szeret?

— Szeretem.

S aztán Córdobában is voltak. Ott a szállóigaz-

gató, akihez ajánlólevelet haztak Madridból, elvitte őket este, hogy megnézzenek belülről egy spanyol arisztokrata házat. A Viana márki házat, aki éppen elutazott. Sok-sok pazar szobát láttak itt s a szobák között a „patio“ nevű négyszögletes, virágos, szobaszerűen berendezett udvarokat. Színes kavicsokkal kirakott arab rajzú talajon lépdeltek, az udvarocska közepén vertvas kandeláber állott, halovány fénye teljesen azonos volt a holdéval. A virágok illata olyan erős volt, hogy lélegzetkor szinte érezték a súlyát.

— Nini, — szólt Magdolna, — mi van ebben a piciny kalitkában?

— Házitücsök, — felelt a kalauzoló igazgató, — mi azt tartjuk, hogy szerencsét hoz. Rendesen etetjük, mint a kanári madarat. Mert éjszaka szeretjük hallgatni a hangját.

— Maga az én tücsköm, — súgta magyarul Magdolna, — csókkal etetem, mert szeretem hallani a hangját.

— És maga az én tücsköm, — súgta vissza Detky, — mert szerencsét hoz, de kalitkában is tartom. A két karomban. És nem eresztem ki soha, soha.

És láttak parasztlakodalmat egy Candeleda nevű kis faluban, ahol megállt velök a gépkocsi. Magdolna ujjongott, mikor beléptek a lakodalmas kocsmába és meglátták a színeket. A kendők vakmerő szín-kompozícióit: lila késsel és zölddel, rózsaszín alapon zöld és piros hímzés, fehérén sárga és kék. Csupa virágminta. Ahogy a násznép táncolt, ez a rengeteg szín ott kerengett, libegett, hullámzott, mint valami bolond virágtenger. S hozzá a különös zene szólt, a lakodalmi énekes panaszosan húzta a keletiesen fisztulás, hosszú sülyedésű zenei mondatot, amelyhez az ellenállhatatlanul lázas táncütemet a gitárok verték. Magdolna folyton a menyasszonyt nézte, mikor a sok színnel már jóllakott. Helyes kis lány volt, ragyogó feketére fésült

haját kétfelé választva hordta, de hátul három részre osztotta: tarkóján bonyolult alakú kontyot viselt, füle fölött egy-egy hajfonatokból kerekített csigát s a csigákban küllőmódra odatűzködött hosszú tüket. A völegénynek fekete posztónadrágja volt, fehér inge felett hímzett fekete posztóujjasa.

— Ó vajjon szeretik egymást csakugyan? Pali, tudja meg valahogyan, hogy hívják.

Detky megtudakolta a jelenlevő alcaldétól, hogy az új pár neve Benjamin Lorente és Luminada Fraile. Viszonzásul innia kellett a lakodalom egyetlen poharából esküvői piros bort. Ivott és spanyolul dicsérte meg:

— Es muy bueno.

Mert ennyit már tudott spanyolul. S mikor visszaültek a kocsiba, Magdolna folyton csak a nő nevét mondogatta: Luminada, Luminada... milyen szép név. Bárcsak úgy szeretnék egymást Benjamin és Lumidana, mint ők ketten. Bárcsak az egész világon mindenki úgy szeretné egymást.

— Az lehetetlen, — mondta Detky, — így mások nem tudják egymást szeretni.

És jártak Malagában, ahol megcsodálták a város eleven zshivajgását és más európai városhoz nem hasonlítható utcai forgalmát. Elmentek a strandfürdőre és ott nyárson sült szardiniát ettek. A halászok cukornádból csináltak nyársat és arra húzták a frissen fogott halat. Ott sütötték meg a fővenyes parton gizzel-gazzal táplált tűzön, közben tenger vízzel locsolták. Mint étel remek volt, de Detkyt nem ez izgatta, hanem a város mögött álló domb neve, amelyről megtudta, hogy Gibralfárnak hívták. Nem Gibraltárnak, hanem Gibralfárnak. Addig nem nyugodott, míg a szállóban olyan embert nem talált, aki megmagyarázta neki, hogy ez arab szó: „Gibel al fárosz“. A világítótorony hegye.

— Na végre, — mondta megnyugodva, — nem tudtam volna aludni, ha rá nem jövök.

Aztán sétáltak a pálmákkal, yucca-fákkal és

fenyvesekkel szegélyezett utcákon és nézegették a tömeget, amelynek sűrű kalaperdejében egy-egy piros fez is akadt. És kimentek a tengerpartra, hogy átnézzenek a földközi-tenger túlsó partjára, mert jószemű emberek szép időben állítólag megláthatják Melillát. De ők nem látták, mert a tenger helyett egymás szemébe néztek. És egymás kezét fogva mentek haza a szállóba. A vacsorához malaga-szőlőt kaptak, a szálló saját aszalásából.

És jártak Granadában, ahol Alhambrát csodáltak, szökőkutas kertben üdögéltek elbűvölt szótlan-sággal, domboldali putrik között járkálva, Carmen-szerű, gyönyörű cigánylányokat néztek. De itt már megütötte lelküket a gondolat, hogy idestova haza kell menni.

— Kimondhatatlanul vágyom a gyermekeim után, de mintha csodaszép álomból kellene felébrednem, hogy lássam őket.

— Nem úgy lesz, drágám. Az álom megmarad ezentúl is.

— Nem, nem. Itt nem ismer bennünket senki. Szabadon jöhetünk-mehetünk. Nekem nincs háztartásom, maga sem dolgozik. És a környezet napról-napra leirhatatlan. A szerelem mindenütt szerelem, az igaz. De Granadában szerelmesnek lenni, vagy Pesten pletykák előtt bujkálni, az már különböző dolog.

Detky nem szólhatott rá semmit. Látszott, hogy mindez az ő fejét is megjárta. Úgy utaztak vissza Madridba, mintha búcsúzniok kellene egymástól. Ott még kimentek Aranjuezbe. De a pazar királyi kéjlak nem sokat mondott nekik. A spanyol Hamletnek, Don Carlosnak árnyékát keresték, azonban ennek a palotának gobelin-óriásai, mennyezetdíszei és kővei sohasem látták Don Carlost és Eboli hercegnőt. A vadászkastély, amelyben az aranjeuzi szép napok lefolytak valaha, leégett. Annak a helyére későbbi királyok új palotát építettek.

— Látja, szívem, csak a költők halhatatlanok,

a királyok nem. Schiller nélkül ez a hely pusztá múzeum volna. De attól a pillanattól kezdve, hogy Schiller tolla alatt megszületett ez a mondat, hogy „véget értek az aranjúezi szép napok“, az aranjúezi szép napok örökre elkezdődtek.

— Istenem, — felelt Magdolna, — ki fog nekem otthon reggeltől-estig folyton ilyeneket mondani?

— Én, angyalom. Ha nem élőszóval, akkor telefonon.

— Nem, ne is áltassuk egymást. Én egyéb vizsgáztatást találtam ki.

— Mit, mondja gyorsan, mert nagyon nagy szükségem van rá.

— Ki kell eszelnünk valamit jövő nyárra. Elutazni valahova, ahol senki nem ismer bennünket. Idegen néven ott lakni. Leveleket kerülő úton kapni. Akármilyen kicsiny hely is lehet az. De együtt, csak magunkban, mi ketten...

— Megcsináljuk, szívem. Angyali gondolat.

— De meg tudjuk csinálni?

— Ha nagyon vágyunk rá, meg tudjuk. Nincs semmi találékonyabb, mint a vágy.

És végre el kellett utazni. Az iruni határállomáson gyorsan végeztek az útlevélvizsgálattal. A vonat átlépett Franciaországba. Magdolna kinézett az ablakból, visszabámult az elmaradó fehér házakra, aztán leült az ablak melletti sarokba. Csendesen sírni kezdett. Detky megölelte volna és forró csókkal vigasztalta volna, de még kezét sem foghatta meg. Még három idegen ült a fülkében.

Úgy határoztak, hogy nem együtt érkeznek meg. Detky Salzburgban leszállott, hogy ott egyedül el töltsön egy napot. Búcsúzásul meg sem csókolhatták egymást. Az utasok között már sok magyar szót lehetett hallani. Sőt, ahogy a vonat befutott az állomásra, Magdolna halkán felsikoltott és fejével egy bizonyos irányba mutatott. A peronon ott állott a Thoroczky-házaspár.

— Elkerülöm őket, — mondta Detky, — üljön

vissza a helyére és ne nézzen ki. Nem búcsúzom. Nem akarok soha búcsúzni. Ne is adjon kezet. Menjen.

Magdolna szót fogadott. Viszavonult a szakaszba. Száját harapdálta, hogy az idegen útitársak előtt elnyomja feltörekvő sírását. Később mégis kiment a folyosóra és az ablakhoz állott. Detky már nem volt sehol. A vonat nagysokára elindult, s ő gondolataiba mélyedt. Ezek a gondolatok a két gyereket keresték. Azoknak, ahogy levélben ezt pontosan megtárgyalták, pár órával öelőtte kellett megérkezniök Budapestre. Phil ki fogja őket hozni az állomásra. Klárikám, kis Pockom, vajjon milyen színben vannak, mit fognak mesélni... ó, milyen öröm lesz megölelni őket.

De ezekben a gondolatokba erőszakkal beletelakodott egy másik.

— Szerelmes vagyok és asszony lettem.

S az ablakon át lemosolygott a tovasuhanó tájra.

VIII.

Pocok valamit fogyott a Magurán, viszont arca egészségesen megbarnult. Az orvos, aki Magdolna hívására eljött, alaposan megvizsgálta, nem talált semmi gyanusát, de nem győzte hangoztatni, hogy a gyereket fel kell hizlalni, ha kell, mesterséges és erőszakos eszközökkel is. Klári, aki viszont megizmosodott, és jó ujjnyit nőtt a havasi nyaralás alatt, még erőteljesebben vette kezébe a Pocok étkezésének ügyét. Az Andrássy-úti lakásban újra elkezdődött a régi élet, úgy, ahogy abbahagyták. Phil folytatta hűséges és áldásos működését, a derék Bodó tovább járt a házhoz. Külsőségeken nem változott semmi.

De a régi Magdolna helyett merőben új asszony érkezett haza. Phil azonnal észrevette a változást.

— Nagyszerű élmény lehetett ez a spanyol út,
— mondta, — valami olyan kifejezést látok your

ladyship arcán és különösen a tekintetében, ami eddig nem volt benne.

És Bodó sem maradt adós a maga megjegyzésével.

— A bárónéval furcsa dolog történt Spanyolországban. Öt évvel idősebb lett és ugyanakkor öt évvel fiatalabb.

— Hogy érti ezt, kedves Bodó? Mert ezek szerint ugyanolyan maradtam.

— Izé, — nyögte Bodó a szokásos torokköszörülés után, — úgy értem... nehéz ezt megmagyarázni... a báróné izébb lett, asszonyabb lett, de viszont izébb lett, sokkal szebb lett.

Magdolna megköszönte a bókot és más tárgyra tért, Bodó úrnak bizonyára rendkívüli megkönnyebülésére, mert az nagyot átkozta magát, hogy ilyen vakmerő mondanivalóba fogott bele a maga gyámoltalan eszközeivel. Mohón ment bele, hogy másról beszéljenek. De Magdolna felfigyelt: vigyázni kell. Kétségkívül van rajta valami áruló. Isten őrizz, hogy valaki rájőjjön a megfejtésére. Mindezt pontosan közölte Detkyvel, mikor legelőször találkoztak.

Nem volt könnyű találkozniok. Már az első telefonjelentkezés is nehézségekkel járt. Detky délelőtt érkezett és még el sem hagyta az állomás épületét, már felhívta Magdolna számát. De éppen ekkor ott volt az orvos, aki máskor délután szokott jönni, most azonban szabdságideje lévén, nem ment a kórházba, hanem délelőtt jöhetett. Magdolna várta a hívást és mikor a csengetést meghallotta, éppen a vizsgálat alatt, maga szaladt a telefonhoz:

— Halló, — mondta izgatott suttogással, — Isten hozta, szívem, nem hívhatna egy félóra múlva?

— Szívesen. De meg akartam mondani már most, hogy...

Magdolna tükön állott. Vágyva vágyott tovább hallgatni a mondatot, de gyereket most vizsgálta az orvos.

— Hogy itthon még százszor jobban szeretem.

— Köszönöm. Felhív egy félóra múlva?

— Hogyne. Valami baj van?

— Most nem beszélhetek. Okvetlenül várom a hívást.

És már szaladt is vissza a Pocokhoz és az orvoshoz. Az orvos lassan és kényelmesen vizsgált, kopogtatott, hallgatódzott. Magdolna ott volt minden mozdulatnál teljes figyelmével. De ahogy a vizsgálat húzódott, egyszerre ideges kezdett lenni. Mi lesz, ha a telefon megint megszólal és az orvos még itt van? A vizsgálat után szeretne volna a tanácskozást siettetni, de ez ellen viszont súlyosan tiltakozott anyai lelkiismerete. Tükön állott megint. S mikor az előszoba ajtajáig kísérte a búcsúzó orvost, megszólalt a hívás. Futott vissza és éppen megelőzte Philt.

— Köszönöm, Phil, maradjon a gyerekek mellett.

Phil kiment.

— Halló, szivem. Én vagyok, a doktor volt itt. A kisfiamat néztem meg, hálistennek, semmi baj. Bocsánat egy pillanatra...

Az ajtón Klári dugta be a fejét.

— Ejnye, Klári, ne hagyjátok most Pockot egyedül. Rögtön jövök én is.

Klári visszahúzódott és becsukta az ajtót.

— Halló. Bocsánat, a kislányom nyitott be. Hallgasson ide, angyalom. Így lehetetlen beszélni. Maga most otthon marad?

— Igen, szeretnék aludni egy kicsit, mert hálókocsi nélkül utaztam és össze vagyok törve.

— Jajjaj, ez borzasztó. Nézze, hozzon nekem egy kis áldozatot. Várjon néhány percig. Felhívom valami trafikból, jó?

— Természetes. Várok akármeddig. Siessen, szivem. Viszontlátásra.

Letették a kagylót. Magdolna visszament a gyerekszobába, beszélt néhány szót a gyerekekkel, aztán közölte, hogy lemegy a dohánytözsébe bélyeget venni. Phil is, Klári is azonnal ajánlkoztak, hogy

inkább ők mennek. Kínos és idegesítő volt vitatkozni velök. Végre lesietett. A tőzsdében foglalt volt a telefonfülke, s kívül még ketten vártak topogva, hogy sor kerüljön rájuk. Sarkon fordult és sietett a fűszerüzletbe. Ott beszélt valaki, de más legalább nem várakozott. Az a valaki üzleti alkut folytatott, bőbeszédűen és hosszadalmasan. Minden szava kihallatszott, mert a fülke rosszul zárt. Nagynehezen végzett. Magdolna kikereste és felhívta a Detky számát. Mással beszélt. Várt. Ekkor a fűszerest hívták a telefonhoz. Azt végig kellett várnia. Még egyszer hívta a számot, idegesen toporzékolva. Végre jelentkezett.

— Halló. Jaj, drágám, ez valóságos kálvária. Már negyedszer hívom.

— Igen, az ügynökségtől kerestek, valami darabfordítás miatt. Nem tudtam gyorsan végezni. Nem haragszik, ugye?

— Én, szivem, mindent elfelejték, mihelyt a hangját hallom.

— Tessék? Nagyon rosszul hallani.

— I cant speak any louder. They hear me.

— Értem. Hát akkor mondja meg, hogy mikor láthatom és hol.

Magdolna tanácstalanul meredt a telefonba. Nem volt gyakorlata ilyen kérdésekben.

— Igazán zavarban vagyok. Talán délután. Időt tudok szakítani, de hol?

Detky késlekedett a válasszal. És Magdolna rögtön megérezte a készülő választ.

— Nem, amit akar mondani, az nem jó. Félek és ideges vagyok és ... szóval mondjon valami semleges helyet, amely biztonságos.

— Ahogy akarja, — szólt Detky érezhető lehangoltsággal, — tehát mondjuk... valahol városon kívül?

— Nem szeretném. A közlekedés túlsoká tart, a taxi drága.

Így töprengtek a telefonon akadozva, félig mon-

dott mondatokkal, idegesen. Végül megállapodtak abban, hogy délután félnégykor egy kis kocsmában találkoznak a Hermina-úton, ahova a ligeti mutatványos bódék népe jár, ismerős kétségtelenül nem, és délután félnégykor az ilyen helyek úgysis néptelenek. Detky hosszasan elmagyarázta, hol az a kocsmá és hogyan kell odamenni.

— Drága szívem, mennyi kellemetlenséget okozok magának. De nagyon kérem, ne legyen kedvetlen, mindent megbeszélünk és kitalálunk és megszervezünk. Akár hiszi, akár nem, énnekem nincs gyakorlatom az ilyesmiben, különben sincs semmi érzékem a praktikus dolgokhoz. Most mondja gyorsan, hogy szeret.

— Immensely.

— Halló? Nem értem.

— Awfully. Very much.

— Most már értem. És köszönöm. Viszontlátásra. Félnégy.

Már otthon volt a lakásán, mikor észrevette, hogy nem vett bélyeget. És mintha minden összeküldött volna, Klári éppen most kért bélyeget, mert Ernesztin néninek akart írni.

— Nincs, drágám, — hazudott folyékonyan, — csak egyet vettem és mindjárt el is használtam, mert lent megírtam a levelet. Azért jöttem ilyen soká.

Maga elé nézett és visszagondolt Spanyolországra. Ott, abban az akadálytalan és gondtalan boldogságban el sem képzelte, hogy ez ilyen nehéz lesz. De igyekezett vigasztalni és megnyugtatni magát. Majd rendbejön minden, rendes kerékvágásba kerül az egész, és ők szeretni fogják egymást. A gyerekeknek ebédnél azt mondta, hogy délután elmegy a spanyol követségre, ott valami beszélni valója van. Három órakor elindult. Gyalogszerrel vágott neki az Andrássy-útnak, a liget felé. A kis kocsmát hosszú keresés után megtalálta. Nem is volt olyan kicsiny, tágas udvarán rengeteg asztal sorakozott odatámasztott székekkel. Csakugyan nem volt kö-

zönség, ismerős még kevésbé. De akiért jött, az már ott volt. Felugrott és elébe sietett. Gyorsan kértek még egy pohár sört, azt szótlánul megvárták, aztán megeredt a beszélgetés.

— Nézze, hoztam magának valamit.

Piciny aranylapot vett ki selyempapírból a férfi. Olyan kis fityegő volt, amit karkötőn szokás hordani. Ez volt belevésve: „Plus qu’hier, moins que demain.“

— Ez az, amit legelőször mondani akartam magának: „Jobban, mint tegnap és kevésbé, mint holnap.“ Ezt érzem teljes szívemből. Maga nem hord karkötőt, azt tudom. De tegye el az aprópénztárcájába szerencsekrajcárnak. Ó Istenem, emlékszik arra a pénztárcára, amit Toledóban ideadott nekem?

— Jó volna ott lenni, — bölintott Magdolna, — ha odavihetném a gyerekeimet is. Igaz, hogy előttük ott sem tudnék telefonon úgy beszélni magával, ahogy szeretnék. Jaj, de el vagyok keseredve.

Detky megfogta a kezét.

— Drága szívem, ne mondja ezt, mert nagyon megijeszt. Ha ilyen apró kényelmetlenségek már a kedvét szegik, mit gondoljak magamban, mennyire szeret?

— Ó dehogy szegik a kedvemet, nem ért maga engem. Sajnálom a mi szerelmünket, mint... mintha egy kismadarat látnék magam előtt, amely a vércsétől fél és nem találja a fészket.

— Lesz fészke annak a kismadárnak, ne féljen. Holnap nekilátok keresni. Nincs ma nehezebb, mint a lakáskérdés, tudom. De most nem ismerek lehetetlent. Napokon belül jelenteni fogom magának, hogy fészket raktunk. Lesz egy kis tanyánk, jó helyen, ahová nyugodtan eljöhét. Magának is lesz ott holmija, nekem is. Mintha már összeházasodtunk volna. Bizza ezt rám egészen és bizza arra az érzésre, amit érzek maga iránt. De... míg az meglesz... addig..., addig nem csókolhatom meg?

— Az Istenért, hát hol? Csak nem megyek el a lakására, ahol házmester van és ahol surranni kell a nővére előtt?

— Talán vehetne egy napra egy szobát a Hungáriában, vagy a Ritzben... hogy ciánozzák a lakását, vagy valami ilyen ürügy alatt... és ugyanakkor én is...

— Angyalom, ne beszéljen örültségeket. Mit mondok a gyerekeimnek? Hogyan csomagoljak? Képtelenség. Na ne vágjon ilyen arcot, higgye el, én legalább úgy vágyom megcsókolni magát, mint maga engem. Beszéljünk rendesen és józanul. Mindenekelőtt a telefon. Össze kell egyeztetnünk mindkettőnk napirendjét. Maga későn fekvő és későn kelő ember. Én korán fekszem és korán kelek. Meg kell beszélni, hogy milyen nevet mondjak be, ha nem találok otthon, mert az inasának szükségtelen folyton a nevemet hallania. Tudnom kell, hova jár délután, ha sürgősen adódik valami mondanivalóm. Meg kell beszélni, hogyan hozom össze először gyerekeimmel. Hányszor jöhet el hozzám nyilvánosan, mint jóismerős. Meg kell ismerkednem a nővérével, akit nagyon akarok szeretni. Ezekről beszéljünk, szívem, és ne a Hungáriáról.

— Ez szemrehányás?

— Nem. Én boldog vagyok, ha érzem, hogy vágyik rám. De gondolja meg, hogy — a maga kifejezésével élve — most fészket alapítunk. Ha a jövőnkre gondolunk, minden apró részletre vigyázni kell. Mennél jobban szeret engem, annál óvatosabb mindkettőnk érdekében. Én nekem nagyon nagy szükségem van arra, hogy ne csak a vágyát érzem, hanem a szerelmét is. Szeret?

— Szeretem. Meg vagyok győzve. Bámulom magát és nem tudom megérteni, mivel érdemeltem ilyen kincset az élettől. Hát akkor kezdjük. Először a telefon.

Minden kérdést végigvettek. Az egész beszélgetést Magdolna vette a kezébe. Amit a spanyol úton

nem figyelt meg eléggé, az most egyszerre tisztán állott előtte: ennek az embernek nem ok nélkül van az a kedves, kisfiús vonás az arcában. Gyámoltalan gyerek ez, akit úgy kell etetni, mint Klári eteti Pockot. Ha nővére és inasa nem volna, valami gazdasszony lopná ki a szemét és egyetlen gomb sem volna a kabátján. A kettőjük dolgában is nővére van szüksége. Ennélfogva lesz neki nem csak a szerelme, hanem a nővére is. Ettől a gondolattól melegség öntötte el. És úgy érezte, hogy akit szeret, azt most hirtelen még jobban szereti.

Jó másfél óráig beszélgettek. A mindennapi telefonon este féltizenkettőre tüzték ki. A gyerekekkel való megismerkedést a szigeti tejcsarnokban gondolták a leghelyesebbnek, ott holnapután délután véletlenül fognak találkozni. Detky nővére volt a legfogasabb kérdés. De felfedeztek Polonkay ezredsné személyében közös ismerőst. Majd ügyesen módját ejtik, hogy ott valahogyan egyidőben tegyenek látogatást, természetesen Detky nélkül.

— Most pedig még valamit, — szólta Detky, — mondja, a hálósobája utcára nyílik?

— Igen. Kis villa, egyemeletes, a földszinten nincs lakás, csak házmester és vici, az első emeleten mi vagyunk az utca felé egy frontban, hátrafelé pedig egy beplántált proletár, aki szerencsére nagyon rendes ember.

— És melyik ablak a maga hálósobája?

— Balfelől az első. Miért kérdi, drágám?

— Mert, ha éjszaka eszembe jut végigmenni kocsival az Andrássy-úton, tudni fogom, hova néztek. És esetleg, ha gyalog mennék és soká felnéznék... Kinevet? Gimnazista vagyok?

— Nem nevetem ki. Ha gimnazista, akkor nekem így jó. Most pedig elmegyek. Maga csak tíz perc múlva induljon.

— És meg sem csókolhatom. Magyarországon még meg sem csókoltam. Mégis nevet. Mit nevet?

— Eszembe jutott, hogy most éppen olyan duzzogó arcot vág, mint Toledóban... akkor este...

— De akkor más volt a folytatás. No mindegy. Este felhívom.

Kezet szorítottak. Magdolna még visszanezett a kapu felé. És visszaintett, magasra emelt kezének ujjait billegtetve, ahogy szokta. Otthon rendben talált mindent. A nap elmúlt. Este siettette a lefekvést, hogy a telefon ébren ne találja a házat. Tizenegykor Phil és a gyerekek már aludtak. Ő is lefeküdt, a telefont azonban előbb kivitte a fürdőszobába. Az ágyban várta a csengetést, hogy rögtön kifusson, ott beszélgessen, ahonnan az alvókat semmiesetre sem költi fel.

A telefon pontosan megérkezett. Detky hazulról beszélt és mindjárt ujsággal szolgált. Megállapodott a lapjával, hogy ezentúl más alapokra fekteti munkatársi viszonyát. Nem fog bejárni a szerkesztőségbe; amit ír, és pedig heti négy cikket, azt hazulról fogja beküldeni.

— Ezt magáért csináltam, szívem. Időben szabad akarok lenni.

— Nagyon kedves, — mondta Magdolna aggodva, — de nem lesz ennek anyagilag olyan következése, hogy...

— Nem, nem. Nagyon jó megállapodást kötöttem. És tudja, nem akarom magamat ujságírásra elforgácsolni most már. Ha magát magam mellett tudom, akkor meg akarom fogni a dolog végét. Megfom a Kolombus-darabot.

— Gondolkozott már róla?

— Az úton, Salzburgtól hazáig. Hogyne. A vázlatok körülbelül kész a fejemben.

— Elmondhatja?

Detky azonnal belekezdett. Részletesen mesélte. Nagyon érdekes volt, ahogy mondta és első hallásra izgalmasnak tetszett.

— Jaj de örülök. Nagyon szép.

— Tetszik? — kérdezte mohón a szerző,

— Nekem roppant tetszik. Az én véleményem ugyan nem mérvadó, de...

— Hogyne volna mérvadó. Csak a magáé az, hiszen maga a közönség.

— És mikor kezdi írni?

— Na várjon, most zsarolni fogom magát. Mihelyt maga az enyém lett itthon is, másnap kezd dolgozni.

— Áll az alku. De ez nemcsak rajtam múlik...

— Értem, értem. Holnap nekivágok a városnak.

Szeret?

— Imádom.

Mikor letették a kagylót, Magdolna megnézte az órát. Kevés hiányzott a fél egyhez. Majdnem egy órát beszéltek. Másnap ugyanígy történt. Este pontosan megcsendült a hívás. Mindketten elmondták napjuk történetét. Komoly dolgokat, gyerekes apróságokat vegyesen. Magdolnát minden szó érdekelte, amit kedvese mondott. És kétségtelenül érezte, hogy azt is minden szó érdekli, amit ő mond.

— Találja ki, mielőtt elbúcsúzunk, — mondta a férfi a végén, — honnan beszélek?

— Nem tudom kitalálni. Hát nem a lakásáról?

— Nem. A Műcsarnok-kávéházból. Tizenegykor kocsiba ültem, leszálltam a maga környékén és egy félóráig néztem az ablakát. Üzenetnek ott hagytam egy szál piros rózsát, és pedig a kapurács mellett a balsarokban, a földre tettem. Ha holnap megnézi, biztosan ott találja. Most jó éjszakát.

Magdolna szerette volna a virágot azonnal megkeresni. De ez bonyolult lett volna ilyen késői órán. Másnap délelőtt azonban valami ürüggyel lesietett. A rózsát megtalálta a kapu sarkában. Milyen kedves ez az ember. Egyre jobban a szívéhez nő. Kivette erszényéből a kis aranylapot és elolvasta: „Jobban, mint tegnap és kevésbé, mint holnap.“

Délután felkerekedett a gyerekekkel, Phillel és a mindig jelenlévő Bodóval, hogy kimenjenek a tejcsarnokba. Ott nem nagy közönséget találtak. A gye-

rekkel elhelyezkedtek, Klári azonnal intézkedett, hogy Pocok mi mindent egyék. Magdolna nemsokára meglátta az érkező Detkyt. Kissé lámpalázasan keresgélte magában a legtermészetesebb hangot, amellyel gyerekeinek tudtára adja, hogy egy bácsival fognak megismerkedni. Kétszer is nekikezdett, nem ment. Ekkor Bodó véletlenül mint megmentő lépett fel:

— Nézze csak, báróné, — szólt élénken, — tudja ki jött be a helyiségbe? Detky, a híres író. Akit most egy éve itt a szigeten nagybetegén láttunk, emlékszik? Azóta meggyógyult.

— Ne mondja. Hol van? Azóta meg is ismerkedtem vele Mikeséknél, sőt Spanyolországban is összeakadtunk véletlenül. Nagyon kedves és érdekes úriember. Szeretném idekéretni, hadd ismerje meg a gyerekeket.

Bodó intézkedett. Pincért kerített, üzenetet küldött. Detky ott állt az asztalnál.

— Csókolom a kezeit, báróné. Milyen kedves véletlen.

Kezet csókolt. Kezet szorított és „how do you do“-t váltott Phillel, kezet szorított Bodóval. Aztán Klárihoz fordult:

— A kis bárónő, ugye, akiről a mamája annyit mesélt nekem Spanyolországban. De bocsánat, a mama egy kislányról beszélt nekem, én pedig egy ekkora hölgyet találok itt. Nem is köszönhetek neki másképpen, mint kezeit csókolom.

Klári kezet nyújtott és elpirult. Arcára volt írva, hogy a megismerkedést igen nagy tetszéssel fogadta. Aztán Pocok következett.

— És te, gondolom, Pocok vagy, akiről szintén annyit hallottam. Detky Pál vagyok, szervusz. Jól vagy?

Pocok illedelmesen meghajtotta magát.

— Igenis, kérem, jól vagyok, köszönöm. Én báró Meszlényi Imre vagyok.

— Mi az, hogy „igenis kérem“? Mi tegeződni

fogunk. Hiszen kollégák is vagyunk, olyan művész-félék mindaketten, nem igaz? Én irkállok, te meg muzsikálsz. Egy kutya, nem igaz? Várjál csak, fogunk mi még operát írni együtt. Majd írok neked szöveget és te megzenésíted. Előadják az Operában. Nagy díszelőadás lesz, a páholyban ott fog ülni a mamád és Klári és Phil és Bodó bácsi és úgy fognak tapsolni, hogy no.

— És te nem ülsz a páholyban?

— Hogy gondolsz olyat? Mi szerzők leszünk és ketten kézenfogva kijövünk a függöny elé, hogy meghajtsuk magunkat. De mikor a tapsnak vége lesz, és mi már kimegyünk, akkor titokban felkacsintunk nekik a páholyba, hogy a közönség ne vegye észre.

Pocok rögtön belement a dologba. A gondolat szerfelett izgatta.

— De ezt mikor lehet megcsinálni? Én még csak tizenkét éves leszek.

— Majd, ha zeneszerzést is tanultál. Mondjuk úgy öt-hat év múlva. Akkor már felnőtt fiatal-ember leszel, senki sem mondhatja, hogy „mit akar ez a gyerek“.

— Igen. És az opera miről szól! Hogy addig is gondolkozzak rajta.

— Hát tudod, én már régóta szeretnék írni egy színdarabot Kolumbusról, mikor felfedezi Amerikát. Előbb megírom prózában, te is megnézed. És ha neked tetszeni fog, nem bánom, zenésítsd meg.

Pocok izgatottan gondolkozott.

— De akkor nekem előbb hallani kell a tengert. Még nem tudom, milyen a tenger. Mama, nem mehetnénk jövő nyáron a Magura helyett a tengerre?

— Nincs kizárva, kisfiam. Majd megkérdezzük a doktor bácsit.

Detky visszatért Klárihoz, hogy azt se hanyagolja el.

— Na és Klárit is meg kell kérdezni, mert úgy hallom, hogy az étkezés kérdését ő intézi. Hátha

neki nincs kedve a tengerhez? Akkor már baj van az egész tervvel.

— Én szívesen megyek, — sietett Klári a válasszal, — Pocokkal én bárhová megyek.

Igy ment tovább is. Detky remekül tudott a gyerekek nyelvén beszélni. Felnöttek általában selypítenek és sületlenségeket mondanak, ha gyerekekkel beszélnek. Az ilyet a gyerekek ki nem állhatják. Detky azonban, talán a benne rejlő gyermek érzékével, kitűnően értette, hogy felnőttként beszéljen, de olyat, ami a kicsiket érdekli. Kláritól a világeért sem azt kérdezte, hogy milyen tantárgyat szeret a legjobban, hanem Pocok kosztolásáról beszélgetett vele és az egyes ételek különböző tápláló erejéről. Mikor aztán már mindkét gyereket megnyerte, elkezdett tréfálkozni. Ráugatott egy ott somfordáló kis foxi-kutyára, és olyan pompásan utánozta a kutya hangot, hogy a foxi meghökkenve és mérgesen visszaugatott. A gyerekek majd megszakadtak a kacagástól. Aztán a papirosszalvétából, amelyet nyolcadnét összehajtott, körmével kis darabokat tépett ki, az egészet kibontotta s az elétároló papírkézimunkát átnyujtotta Klárinak, aki azonnal maga is hozzáfogott az érdekes játékhoz. Pocoknak pedig különbözőképpen teletöltött négy pohár vizet tett oda, hogy még néhány cseppnyi ide-oda töltögetéssel megkapják a Dur-skála alaphangjait. De közben Phil és Bodót sem hanyagolta el. Már sötétedni kezdett és Magdolna kétszer indítványozta az indulást, de a gyerekek könyörögtek, hogy még maradjanak. S mikor végül mégis menni kellett, Pocok így szólt:

— Én szeretnék neked zongorázni. Gyere el hozzánk. Mama, ő mikor jöhet el hozzánk?

— Ne mondd, hogy „ő“, az nem illik. Mondd, hogy Pali bácsi. Majd megkérjük Pali bácsit, hogy hívjon fel bennünket telefonon és majd megbeszéljük, mikor ér rá. Most búcsúzzatok el szépen.

Detky kezetszorított Kláriveral és ismét kezét-

esókolommal tette boldoggá. De Pocokot magához ölelte és jobbról-balról megcsókolta. Magdolna fényesedő szemmel nézte, ahogy Pocok két vékony kis karja a szeretet meleg ösztönével fonódik Detky nyaka köré.

Este a rendes telefonáláskor Detky odavolt az örömtől.

— Tudja, szívem, ha sikerületlen, savanyú gyerekei lennének, én azokat is szeretném. De ezt a két gyereket viszont akkor is imádnám, ha a más gyerekei volnának. Elbűvölt mindakettő. A kislánya pompás kis teremtés, gratulálok hozzá. Csupa önállóság, éles ész, akarat, keménység. Ha ez megnő, ember legyen a talpán, aki belekezd. És az én kis Pocok barátom, hát arról csak meghatva tudok beszélni. Ha nekem fiam volna, nem szerethetném jobban. Mondja már, de hamar, milyen sikerem volt náluk, mert nagyon izgatott vagyok. Mint a szerző, aki másnap a kritikát olvassa.

— Angyalom, maga ezeket mind megbabonázta. Phil, azt hiszem, feladta Bodó iránti érzelmeit és magába szeretett. Bodó el van bűvölve, igaz, hogy egy kis baj van, mert ő szeretne magával operát írni. De ez mellékes. A két gyerek a fontos. Egész este majd lenyúztak, hogy mikor hívjuk meg magát. Klári papírterítőket csinált régi ujságokból, Pocok pedig tizenkét pohárból felállította a kromatikus skálát. Nézze, holnap talán még korán lesz, de holnapután hívjon fel nyilvánosan s akkor megbeszéljük, hogy mikor ebédel nálunk. Legjobb, ha félkettőkor szól ide.

— Meglesz. Nem hívhatná meg ugyanakkor Bodót is? Az annyira ott ül a maga otthonában, hogy ezért fontos nekem. Operát nem írok vele, de bízva rám: a tűzbe fog menni értem.

— Milyen csirkefogó maga, ilyen tervszerűen csinálja. Biztosan engem is kitűzött és végrehajtott a programot.

— Ezt nemi is tagadom. És azt hiszem, holnap ujságom lesz a maga számára.

— Jaj, már előre félek. Valami garszonlakás?

— Nem, kérem. Rendes szoba-konyhás modern lakás, csak azzal a kényelmetlenséggel jár, hogy új fogorvost kell választania.

— Hálisstennek. A mostanit ki nem állhatom. De miért van erre szükség?

— Visegrádi-utca nyolc alatt a földszinten, a kaputól egy lépésnyire nyílik egy folyosó. Annak két ága van. Egyik a fogorvoshoz vezet, másik oda. Be van bútorozva. Modern kacattal persze. De hát azt majd darabonként kicseréljük. Nekem annyira tetszik, hogy oda fogok járni darabot írni. A lakást egy öreg táblabíró adja ki, akinek megmagyaráztam, hogy otthon nem tudok dolgozni, annyit zavar-nak. El is hitte, mert nem is hihető. Neki hat-éves szerződése van, mint főbérelőnek. Ebből kettő lement. Most én szeretnék vele a magam részéről négyéves szerződést csinálni. Holnap megint tárgyalok vele. Angyalom, térdenállva könyörgök ma-gának, érjen rá holnapután délután.

— Nen kell könyörögnie, csacsi.

— Jön?

— Megyek.

— Hát akkor lássa meg, milyen úriemberrel van dolga: én már elkezdek dolgozni. S ami addig kész lesz, holnapután felolvasom. Azt előre meg-mondom, hogy meglepetés is fogja várni, ha eljön. Nagyon fog örülni neki.

— Miféle meglepetés?

— Ha most elmondom, akkor már nem meg-lepetés. Csak izgatni akarom egy kicsit. Most pe-dig ajánlok egy üzletet.

— Halljuk.

— Holnap estig gondoljon annyit rám, mint én magára.

— Vaktában merem vállalni. Jó éjszakát. Na-gyon?

— Kimondhatatlanul.

Másnap este Detky már jelentette, hogy dolgozott. Nem sokat ugyan, de dolgozott. Papírra vetette a darab tervrajzát vázlatosan. Olyan lelkesen beszélt és úgy örült neki, hogy Magdolna külön beleszeregett ebbe az örömbé. A készülő színdarabot valahogyan közös gyermeküknek érezte. Aztán az az újságot is látta Detkynek, hogy a táblabíróval megcsinálta a megállapodást négy esztendőre.

— Minden készen várja, szívem. Jól jegyezze meg, Visegrádi-utca nyolc. Ahogy a kapun belép, azonnal balra. Egy kis folyosóra fog jutni, ott két lépést tesz és megint balra. Én várni fogom az ajtóban.

És eljött másnap Magdolna életében a legelső légyottnak a napja. Egész délelőtt csak ezen járt az esze. Idegesen jött-ment a gyerekek között, szórakozott volt, minden neszre összeresztett. Nem az hozta ki sodrából, hogy délután a kedvese karjai közé fog omlani; ez inkább repeső boldogsággal töltötte el. De ösztöne tiltakozott a bujkálás ellen. Homályos kapualja, besurranás, legénylakás, — mindez kényelmetlen szorongást okozott a lelkében. Igyekezett meggyőzni magát. Emlékezetébe idézte azt a mondatot, amelyet Detky egyszer még Spanyolországban mondott neki, egy bűvöletes éjszakán, egymás karjaiban: „Szerelemből minden szent, szerelem nélkül még egy kézcsók is visszatetsző.“ Ez szép mondat volt és a szívéhez szólt. De most nehezen tudta szentnek tekinteni ezt a gyermekei előtt való kifogás-keresést, ezt a bujkálást, ezt a kicsinyes és hazug módot, ugyanazt, amellyel haszontalan kis nők csalják a férjüket.

Délben megszólalt a telefon. Detky jelentkezett, ahogy megbeszélték. A telefon szándékosan volt az ebédlőben.

— Halló, itt Detky Pál beszél. Meszlényi báróné öméltóságát keresem.

— Halló, én vagyok a telefonnál. Jó napot, Detky, nagyon kedves, hogy felhívott.

A két gyerek izgatottan figyelt. Odamentek ők is a telefonhoz.

— Nagyon örülnék, ha egyszer eljönne hozzánk ebédre. Mondja meg maga a napot, én egész héten szabad vagyok. Mennél hamarább? Ez kedves. Hát mondjuk: csütörtök. Magának alkalmas? Helyes. A címet megtalálja a telefonkönyvben, fél kettőkor eszünk. Várjon még egy kicsit, a gyerekek akarnak beszélni magával.

Klári izgatottan vette át a hallgatót.

— Halló, Detky bácsi? Itt Klári beszél. Jónapot. Nagyon örülök, hogy eljön. Mondja meg, hogy mit szeret enni. Tessék?

Klári belenevetett a telefonba:

— Mama, hallod? Detky bácsi azt mondja, hogy szeretné, ha őt is én etetném, mint Pockot. Halló! Hát akkor bízsa rám, majd kitalálunk valamit. Viszontlátásra. Várjon még, Pocok is akar beszélni.

Pocok gyorsan kapott a kagyló után.

— Halló. Itt báró Meszlényi Imre. Szervusz. Én csak azt akarom mondani, hogy nagyon örülök. És kitaláltam egy érdekes játékot, azt majd veled fogom játszani. Mama, Pali bácsi azt mondja, hogy ő is kitalál. Halló, hát akkor szervusz.

Pocok letette a kagylót. Pedig Phil is ott állt és nyilvánvalóan köszönni szeretett volna a telefonba. Most erről le kellett mondania. A gyerekek annál élénkebb örömmel folytatták az ebédet. Alig múlt el tíz perc, a telefon megint megszólalt. Magdolna maga vette fel a kagylót.

— Ki beszél ott, kérem?

— Az nem fontos. Szíveskedjék Detky Pál urat a telefonhoz küldeni.

Magdolna elhült. Azt hitte, hogy elejti a kagylót.

— Ez valami tévedés lesz. Ki beszél, kérem?

— Nem fontos. Detky Pál urat kérem.

Ekkorra már az egész dolog megvilágosodott előtte. Természetesen a színésznő alkalmazta régi fogását. Most ezt a házat is naponta tízszer fel fogja hívni és Detkyt fogja keresni. Magdolna egy szót sem szólt, letette a kagylót.

— Phil, if you please, valaki itt ostoba vicceket csinál. Én majd jelentést teszek a központnak, de ma akárhogy cseng a telefon, ne vegye fel a kagylót.

— Yes, mylady.

Honnan tud ez a nő az összeköttetésökről? Ez megfoghatatlan. Hiszen mióta Detky San Sebastianból eljött, azóta Zsoldos Bellával sem nem beszélt, sem nem levelezett. Egész biztosan megmondta volna. Sőt éppen tegnap este volt szó arról telefonon, hogy régi ismerősei közül Detky még alig látott valakit Szász Eleméren kívül. Ha a színésznőt látta volna, említette volna. Lehetséges, hogy Detky elejtett valami megjegyzést Szász előtt, aki azon frissiben elmondta volna a színésznőnek? Nem, ez lehetetlen. Detky kétségtelen úriember, s ebben az esetben egészen bizonyos, hogy igen óvatosan vigyáz a megjegyzéseire. Megfoghatatlan. A telefontámadás úgy meghökkentette, hogy zsibbadást érzett a gyomrában és térdében hirtelen fáradtságot. Ebéd után lefeküdt pihenni és gondolkozni. Az egész dolgot borzasztónak látta. Ez a nő vissza akarja kapni a régi kedvesét és könnyű dolga van az új ellenféllel, mert nem fél a botránytól. Sőt keresi a botrányt, mert tudja, hogy attól mások megrémülnek. Ez most futni fog Detky után, a nyomában lesz, figyelni fogja, jeleneteket csinál neki, esetleg detektívre sem sajnálja a pénzt. És kürtölni fogja, hogy Meszlényi bárónénak viszonya van Detky Pállal, „na, de majd teszünk róla“. Ennek nem szabad elkövetkeznie. Soha órála senki semmiféle mende-mondát el nem indíthatott. Soha még közömbös jóismerőssel sem mutatkozott kettesben. Neve, híre makulátlan. És

most betör az életébe ilyen otromba támadással ez a borzasztó nő... nem lehet, nem szabad. Még azon az áron sem szabad, ha szerelmét nem láthatja többé. Klári nemsokára tizennégyéves. Három év múlva tizenhét. A legtökéletesebb leány életét is tönkretelheti, ha anyja hírével baj van. Ezt meg kell beszélnie Palival mennél hamarább. Telefonálni kellene neki, hogy ne a Visegrádi-uccában találkozzanak, hanem talán abban a Hermina-úti kis kocsmában, mert nagy baj van. De honnan tud valamit ez a félelmes nő? Megfoghatatlan, megfoghatatlan. Vette a telefont, bevitte a fürdőszobába és felhívta a Pali számát. Hosszú csengetésre női hang jelentkezett. Nem, Detky Pál nincs ott-hon, már ebéd előtt elment és estig nem is jön haza. Nyilván a nővére beszélt. Magdolna reménytelenül tette le a kagylót. Töprengett, vergődött, járt-kelt, amíg az indulás ideje el nem érkezett. Akkor mégis úgy döntött, hogy elmegy, pár perc alatt gyorsan elmondja, mi történt, aztán hazamenekül. Az uccán kocsit keresett, fedelét felhajtottatta és mélyen elpirult, mikor a címet ki kellett mondania. Kénytelen volt kocsit venni, mert félt, hogy ha gyalog megy, ismerőssel találkozik, aki megállítja és elveszi idejét, vagy firtatni kezdi, hova megy és kísérni akarja. „Az első randevu“, — mondja magában keserűen, mialatt mélyen hátradőlt a sarokba, hogy a szemközt jövő kocsikból meg ne pillanthassa valaki. A fuvardíjat jó előre kikészítette és ideges ujjakkal kaparászott aprópénze között, mikor a taxi az utolsó pillanatban még egyet ugrott. Úgy osont keresztül a keskeny gyalogjárón, mintha mérges kígyók között kellett volna átszöknie. Hátában valami homályos támadás kelleme'tlen, sajgó sejtelmét érezte. Az ajtó magától kinyílt előtte. Pali kitárta a karjait és sóváran magához vont.

— Engedjen, szívem, azonnal mennem kell.

— Tessék?

— Kérem, ne haragudjék, szörnyű állapotban vagyok. Zsoldos Bella telefonált hozzám, mert más nem lehetett, és magát kereste. Ez azt jelenti, hogy a világ szájára kerültem. Mindennek vége.

Most szakadt ki belőle a régen visszafojtott sírás. Leborúlt a díványra és zokogott. Pali letérdelt a dívány mellé, símogatta, csendesítette, becézte. A zokogás rohama pár perc alatt elmúlt és könnyített rajta.

— De honnan tud valamit, — ez volt első szava, — ez megfoghatatlan.

— Hallgasson ide, szívem, én tudok mindent már tegnap óta, csak nem akartam telefonon izgatni. Mert itt úgyis elmondtam volna. Nézze, tegnap találkoztam Szász Elemérrel. Azt mondja: „Tudod, hogy Bella is megjött?” Azt feleltem, hogy nem tudom, de nem is érdekel. Erre Elemér elmondta, hogy hosszasan beszélt a hölgygel. A bestia elmesélte, hogy San Sebastiánban összevesztünk, mert rettenetesen féltékeny voltam Rőserre. És pedig joggal voltam féltékeny, mert Rőser most hátrózta el, hogy elveszi feleségül.

— Ez biztos?

— Elég biztos. Elemér megkérdezte, hogy megírhatja-e ujságban a dolgot, mire Zsoldos Bella rögtön felhatalmazta erre. De Elemér óvatos ember és tisztességes ujságíró. Felhívta Rősert. Rőser azt felelte, hogy igen, elveszi feleségül a művésznőt, ezt nyugodtan ki lehet írni az ujságba. A házasságkötés napját még nem tűzték ki. Holnap reggel benne lesz az ujságban. Maga is olvashatja. De térjünk vissza a lényeghez. Elemér elmondása szerint Zsoldos Bella ezt mesélte neki „Képzeld, Sevillában voltam Rőserrel és a portásnál kérdezősködtem, kik vannak ott magyarok. A portás erre azt mondja, hogy éppen tegnap utaztak el ketten. Kíváncsiságból kikerestem a neveket, hát kérlek: Pali volt és az a Meszlényi báróné. Kiderítettem, hogy együtt ettek, együtt jöttek-mentek és együtt utaztak is el.

Hát én most már a Palira fütyülök, ezt meg is mondhatod neki, de én erre az ügyre kíváncsi vagyok és utána vágok. Telefon is van a világon.“ Erre én Elemérnek ezt feleltem szóról-szóra: „Igaz, csakugyan találkoztam Meszlényinével Sevillában, ezt nem is említettem neked. Nagyon örültünk egymásnak, nagyon kedvesen beszélgettünk. De aztán különböző irányba utaztunk el. Nem ártana, ha ezt elmondanád a bestiának, mert még valami tapintatlan számárságot csinál.“ Ennyi volt az egész. Az én véleményem szerint nem kell tartania semmitől.

— De hiszen látja, hogy felhívott és magát kereste nálam.

Detky felkelt. Elment a szoba sarkába és telefonnal tért vissza.

— Tessék. Ez a meglepetés, amit szántam magának. Telefonunk is van. A szám titkos, nem tudja senki. Mikor idejövök dolgozni, maga felhívhat engem. Más nem, még a nővérem sem. Mikor pedig maga itt van, hazaszólhat, hogy mit csinálnak a gyerekei. Úgy sem tudhatja senki, honnan beszél. Bizony másképpen képzeltem a maga első idejövetelét. Azt hittem, örülni fog és mindjárt hazaszól.

— Hiába szólnék haza. Meghagytam, hogy ne vegyék fel a kagylót.

— Jó. Most fogja a másik kagylót és hallgassa.

— Mit akar csinálni?

— Maga csak hallgassa azt a kagylót. Ha szerencsém van, otthon találok a hölgyet.

Felhívott egy számot. Női hang jelentkezett. Csakugyan: ugyanaz a hang, amely őt névtelenül felhívta.

— Halló, itt Detky Pál beszél.

— Ó, Istenem, be formális vagy. Talán tedd hozzá, hogy a színművésznő önagyságát keresed. Na, fiatalember, hát megjöttél? Tapintatosan érte-

sítlek, imádott egyetlenem, hogy közben eljegyeztem magam.

— Hallottam. De ne légy ilyen könnyed, kérek, mert igen komoly dologban akarok veled beszélni, és pedig ez életben utoljára.

— Oh, oh. Kis tragikus. Na monddjad, pofám, monddjad.

— Kérlek, engem felkeresett két úr és felelőségre vontak. Egy hölgy nevében, akinek a lakásán én soha életemben nem jártam, de akinél egy névtelen női hang engem keresett. A látszat szerint tehát én olyasmit fecsegek, mintha állandóan az illető hölgnél lennék található. Ez nekem rettenetes kínos volt. Kimosakodtam magam, úgy ahogy tudtam. De most kettőnkön a sor. Jól figyelj ide...

— Nem én telefonáltam.

— Ne hazudozz, — rivallt rá Detky, — Elemérnek magad mondtad.

— Na és ha én telefonáltam? Tévedtem, punctum, pász.

— Azt mondtam, hogy figyelj ide. Ismerek egy Jacobs nevű londoni hirlapírót. Akivel egy Röser-vacsora után elmentél a Lenke lakására, mialatt én haldokoltam a szigeten. Hozzám is ő hozott ki, Röserhez is ő vitt tovább. Ez a Jacobs szívesen elmondja az egész történetet azzal az anyagi vitával együtt, amely miatt csúnyán váltatok el. Hát ha még egyszer hozzányúlsz ahhoz a telefonhoz, én becsületszavamat adom neked, hogy Röser egy félórán belül az egészet tudni fogja. Ugyancsak tudni fogja akkor is, ha ezentúl az én életemet bármiféle más lépéssel zavarni mered. Értetted?

Hosszú csend következett. Majd a női hang dühösen és legyőzötten válaszolt:

— Pukkadj meg.

És letette a kagylót. Letették ők is. A férfi utkarolta az asszony vállát.

— Jót állok, hogy ez soha többet nem fog ben-

nünket zavarni. Magát nem nyugtatta meg, amit hallott?

— De igen, valamennyire megnyugtatott.

— Akkor, miért ilyen rosszkedvű? És miért húzódott el tőlem?

— Mert kínos nekem a gondolat, hogy magát egy ilyen nő érdekelhette. Ez nekem kimondhatatlanul megalázó. Hát ennek vagyok én az utóda? Ugyanannak az ízlésnek tetszem én, amelyiknek ez is tetszett? Ahhoz jöttem most el, aki egy ilyen nőért meg akart halni?

— Nem egy ilyen nőért. Egy ilyen nő miatt. Az más. De maga miatt és magáért élni akarok. Ami magának rosszul esik, azt én ezerszer úgy szégyellem. De nem tehetek róla. Eddig hiányzott az életemből az a szerelem, amelytől erőt kaphattam volna. Most megvan. A multamból még felbukkan egy-két ocsmány részlet, amely most mind a kettőnket éget és fáj. De ezek gyorsan elpusztulnak, mint ahogy a pincebogarat megöli a napfény. Legyen türelemmel, várja ezt meg. Higyje el, nem soká kell várnia.

Most már egymás kezét fogták.

— Igen, de magának ez a nő tetszett. Már pedig én magára fel akarok nézni. És ez a tudat akadályoz.

— Tetszett, édes Istenem, tetszett. Érzéki ember vagyok. Így születtem, mit csináljak. Nem is szeretném, ha nem így volna. Az igazi szerelem kettőből áll: az égiből is, de a földiből is. Külön volt már részem mind a kettőből. Húszéves koromban szerettem valakit. Soká szerettem, de még a kezét sem fogtam meg. Fiatal leány volt, átszellemült, kedves és okos. Majd ezt egyszer részletesen elmondom. Aztán volt részem a földi szerelemben is. De igazán szerelmes most vagyok életemben először...

— Ez érdekes. Ugyanazt mondja, amit én mindig gondoltam erről, csak nem tudtam így kife-

jezni. Mind a kettő kell hozzá. Igen. Akármelyik hiányzik belőle, már nem tökéletes.

— Nem. De így igen. Adjunk érte hálát a jó Istennek, aki egymáshoz vezetett bennünket. Mondja, hát nem is néz itt körül? Nem örül neki? Nincs egy jó szava hozzá? Ahhoz, aminek én úgy örülök? Ahol olyan boldogok leszünk?

Atölelte. A szájak megkeresték egymást. Magdolna bódultan omlott bele a csók régóta nélkülözött boldogságába. Olyan parancs emelkedett fel a lelkében, mint a végzet, hogy szeretnie kell és boldognak kell lennie. És ő engedelmesen adta oda magát a parancsnak. Aztán a szent és ősi örömtől újjászületetten csendes mosollyal nézett maga elé:

— Most elgondolom, hogy mivel jöttem ide. Azzal, hogy talán szakítunk...

— Ha akarnánk, sem tudnánk, szívem. A sorunk ellen nem tehetünk semmit.

— Hát jó, — mosolygott még élénkebben, — akkor belenyugszom. Nem szakítunk. Mi van a darabbal?

— Végre, csakhogy kérdezi! Már fájni kezdett, hogy nem érdekli. Itt van. Tessék.

Hozta a papírlapokat.

— Látja, ez olyan, mint a mérnöknél a kupola legelső, elvi rajza. Ezt úgy hívják, hogy vázlatos scerárium. Megvan az egész. Egyes szavak, más ebből nem tudna kiigazodni. Mondhatom?

— Alig várom.

Kényelmesen elhelyezkedtek. Magdolna maga alá szedte a lábát. A férfi részletesen elmondta a tervet. Öt felvonás, nem három, mint tervezte volt. Az első a királyi udvar, a királyi pár fogadótermének előszobája. Itt várakozik vezérek, papok, méltóságok között az őszhajú, szikár különc. Torquemada is itt van, a nagy inkvizitor. A várakozók egymást lökdösik, mikor a rögeszmés emberre néznek. Fürge arisztokrata fiú futkos az ajtón ki s

be. Ez a Kolumbus kedvesének imádója. A királyi pár nem ér rá, harctéri hírek jönnek. Elküldenek mindenkit. De Kolumbus nem hagyja magát lerázni. Majdnem öltre megy a testőrökkel. A királyné gyóntatója siet segítségére, régi jóbarátja és támogatója. Kilép a királyi pár. Kolumbus megállítja őket. Magyaráz. A király, józan, rideg, fantáziátlan, gőgös ember, kissé únja a dolgot, rábízta a döntést feleségére, elmegy. Kolumbus a királynét veszi munkába, ezt a lelkes, szárnyaló asszonyt. Meggyózi. Kolumbus elmegy. A királyné ott marad és meggyónik. Ez az ember túlságosan érdekl.

— Gyónás, nyílt színpadon? Nem fél ettől?

— Én is gondolkodtam rajta. Majd megvitatjuk. Hallgassa a másodikat.

Kolumbus lakása. A házasságából való két fiúcska. Nem szeretik a balkézről való mostohát. A furcsa, nyomorgó háztáj. Alig van mit enni, de Kolumbus százezer aranyakkal dobálódzik, amiket majd haza fog hozni. És rajongva beszél a millió és millió vademberről, akiket meg fog téríteni Krisztus számára. Nagy jelenet: kedvese elmondja neki, hogy udvarlója van. „Ne utazz el, Kristóf, mert ha egyedül hagysz, nem leszek elég erős.“ Ő megrendül. Nagy lelki harc. Hivatás, vagy szerelem? Borzasztóan gyötrődik. Elszökik hazulról, nem is búcsúzik. Kolostorba kell mennie, hogy számot vessen magával.

A harmadik felvonás a kolostorban játszik. Ő elszánta magát: mennie kell. Lent a kikötőben állnak a hajók. A jó szelet várták. Most itt a szél. Indulnia kell. Jön az asszony a két fiúval. Talán mégis vissza tudja tartani. De hiába beszél hozzá, az már nem hallja. Csak néz maga elé, mint a megszállott. A barátok karéneke kihallik a templomból. Kolumbus kiegyenesedve, holdkóros lép-tekkel megy kifelé.

Negyedik felvonás: Kolumbus otthona. Ej-

szaka. Az udvarló ostromolja az asszonyt, aki hősiesen ellenáll. Nem, nem, mindenáron hű akar maradni lelki szerelméhez, mialatt a fiatalság, a földi szerelem bolondító tűzzel ostromolja. A pátio, mint a cordobai márki palotájában, tündöklük a holdfénytől. Az asszony küldi a fiatalembert. Ekkor lépteket hallani, az udvarlónak menekülnie kell. Nincs más út, mint az asszony halószobája. Az asszony egyedül marad a színen. A két fiú oson be. Ők ilyenkor szoktak kiszökni, hogy a földgömbön, ezen a hóbortnak tartott szerszámot nézegessek, merre hajózhatik most apjuk. Az asszony aludni küldi őket. Nem engedelmeskednek. Ők küldik a mostohát aludni. S az megadja magát sorsának: bemegy udvarlójához, ahová kedvesének fiai küldték.

— Eddig tetszik?

— Annyira érdekel, szívem, hogy már egy órája otthon kellene lennem, és nem tudom itt hagyni. Szörnyű, mennyire elkéstem. Mondja gyorsan az utolsót.

— Az önként adódik. A visszatérő Kolumbust, aki csodálatos vadembereket, papagájokat és kincseket hoz magával, óriási ünnepséggel, pazar külsőségekkel fogadja a királyi pár. Dicsőség, világhír, felmagasztaltatás. De az asszony nincs többé. Elment a földi szerelemmel. Utolsó jelenetnek azt képzelem, hogy Kolumbus egyedül maradt egy szobában a feszülettel. Sírva fakad. Szenved. Letérdel a feszület elé. „Érted tettem, vigasztalj meg.“ Ez a vége.

— Ez nagyon szép. Jaj, annyi beszélni való volna erről, mennyit szeretnék kérdezni, és most rohannom kell... Nem, nem, egy pillanatig sem maradhatok, ne tartóztasson, azzal csak nehezebb.

— De ma este azért hívhatom, úgy-e?

— Hogyne, anélkül már nem is tudnék elaludni.

Este fél tízen kettőkor pontosan szólt a telefon.

— Remélem, már nem olyan ideges, szívem, mint volt.

— Nem, valamennyire megnyugodtam. De azért nagyon-nagyon kell vigyáznunk.

— Volt még a hölgytől telefonhívása?

— Megkérdeztem Philt, amikor hazajöttem, hogy szólt-e a telefon. Azt felelte, hogy miután elmentem, még kétszer szólt, de ő nem vette fel a kagylót. Azután aztán csend lett. Maga az első, aki azóta hív.

— Lássá, a lecke használt. Jelentéktelen ügy ez, nemsokára emlékezni sem fog rá. Beszéljünk komolyabb dolgokról.

— A darabról?

— Arról is. De előbb arról, hogy mikor jön el megint?

Alkudoztak, soká-soká beszélgettek, boldogok voltak.

IX.

Detky Pál nem túlzott, mikor azt mondta, hogy élete fordulóponthoz jutott. Megváltozott egész életmódja, társasága, napi beosztása. Ezt legjobban Mária igazolhatta, a nővére.

Magdolna hamarosan megismerkedett vele. Pali addig beszélt nővérének, hogy Polonkaynéval fenn kell tartani a barátságot, míg a nővér valóban felhívta az ezredesnéét és megbeszélte vele, mikor látogatja meg. Magdolna ugyanakkor topant be az ezredesnéhez bejelentés nélkül, azon az alapon, hogy „erre jártam, drágám, rég nem láttalak“.

Detky Máriáról azonnal meg lehetett látni, hogy a Detky Pál nővére. Különösen a szeme hasonlított a testvérbátyja szeméhez. De homloka keskenyebb volt, vonásai pedig nélkülözték a naivság kifejezését. Hízásra kissé hajlandó, szépnek mondható, délceg harmincéves leány volt, első pil-

lanatra rokonszenves. Valami mély melegség és odaadás világította meg egész lényét.

— Bocsáss meg, ha megkérdem, — mondta Magdolna képmutatóan, miután a leány már harmadszor említette a testvéri rajongás büszkeségével a bátyját, — ki a bátyád, kedvesem?

— Detky Pál, az író, — mondta Mária olyan hangon, mint a dinasztia említő főhercegnő.

— Ó, Detky Pál, nagyon jól ismerem a bátyádat, drágám, én Meszlényi báróné vagyok. Talán említette neked, hogy kedves ismerősi viszonyban vagyunk. Spanyolországban is találkoztunk. A gyerekeim oda vannak érte.

— Te vagy a híres Meszlényi Magdolna? Jaj, édes angyalom, akkor nekünk nagyon össze kell barátkoznunk. A bátyám úgy beszél a gyerekeidről, hogy már kezdek rájuk féltékeny lenni.

Magdolna előző nap délután járt a Visegrádi-uccában. De azért szemrebbenés nélkül folytatta:

— Hogy van a bátyád? Elég régen nem láttam. Két hete megint irodalmi vacsora volt Mikeséknél, akkor beszélgettem vele.

— Nagyon jól van, köszönöm. Tudod, én a magánügyeibe óvakodom beleszólni, sőt nem is nagyon ismerem őket. Pedig nagyon-nagyon közel állunk egymáshoz, én neki inkább anyja vagyok, mint húga. Egyszóval az idei nyáron ezt a fiút mintha kicserélték volna. Addig minden áldott éjjel kimaradt, sokat kártyázott és gyakran ment mulatóhelyekre.

— Más baj is volt ott, — szólt közbe epésen Polonkayné, minden bohémság és eféle népség szigorú ellensége.

— Igen, volt neki az az összeköttetése, amibe majdnem belepusztult és amiről nem szeretek beszélni. Hát annak nyoma sincs. A régi társaságát teljesen elkerüli. Azelőtt soha nem vacsorázott otthon, most többnyire otthon eszik. Nagyon szerette a pezsgőt, arról leszokott. Hatvan cigaretta

helyett huszat szív naponta. És sokat dolgozik, nagy passzióval. Általában az egész ember megváltozott. Jókedvű, jól néz ki, öt évet fiatalodott...

— Ne csodálkozz, drága lelkem. Megszabadult attól a dámától. Ennél nem kell több magyarázat.

Magdolna helyeslően és érdeklődve bólogatott.

— Nekem is úgy tűnik fel, hogy más, mint azelőtt. Láttam én őt a szigeten is. Most jut eszembe, Máriám, hogy akkor téged is láttalak. Tavaly nyáron, a szigeten. Te ápoltad, úgy-e?

— Én bizony. És csak a jó Isten a tudója, min mentem keresztül mellette. Hónapokon keresztül mindennap faggattam az orvost az előszobában: megmarad? Az csak a vállát vonogatta. Látszott, hogy feladta. De az Isten csodát tett. Kettőt is. Az elsőt, hogy életben tartotta. A másodikat, hogy megszabadította attól a fekete — jaj, ne haragudjatok, még most is izgatott leszek, ha eszembe jut.

— Mondjad csak, lelkem, — szólt most a háziasszony, — hát arról a szegény, boldogtalan teremtsérről van valami híretek?

— A sógornómról? Nincs. Egyformán van. Pali most már nem jár hozzá, az orvosok nem engedik. Én el-elnézek oda. De mondhatom, mikor visszajövök egy-egy ilyen látogatás után, úgy érzem magam, mint akit összetörtek.

— Te persze azt szeretnéd, — folytatta Polonkayné, — ha örökké élne.

És Magdolna felé fordulva, csúfondárosan mondta:

— Ez a Mária úgy retteg, mint a tűztől, hogy az a szegény elmebajos meghal. Mert akkor Pali esetleg megházasodik.

— De kérlek, — pattant fel Mária sértődve, — hogyan mondatsz ilyet! Ha magához valót talál, persze, hogy csak nősüljön meg. De hol talál ő olyat, aki hozzá való? Ilyen ember valami csinos liba mellett csak boldogtalan lehetne...

— Jó, jó, féltékeny vagy, ne is vitatkozzunk.

Magdolna belevágott a csetepatéba:

— Meg tudlak érteni, Máriám. Szegény boldogult férjem nővére, Ernesztin, nagyon odavolt, mikor a családba kerültem. Kicsit érezte is velem eleinte. De én nem vettem neki rossz néven. Hiszen úgyszólván elvettem tőle, akit legjobban szeretett. Mert ők is úgy éltek ketten, testvérek, mint ti most. Később aztán összemelegedtünk. De az élet ilyen. Ha én arra gondolok, hogy a lányomat egyszer fogja valaki és elviszi a háztól, vagy hogy a fiam felnő és megházasodik, bizony nekem is elszorul a szívem. Te csak maradj mellette és viseld gondját. Gondold azt, hogy a mi kis országunk nevezett ki téged oda: vigyázz az értékre.

— Ó, drága Magdolnám, olyan szépet mondtál, hogy ezt sohasem felejttem el neked. Eljössz egyszer hozzám is? Nem veted meg az én szerény kis hajlékomat? Tudod, majd mikor tudom, hogy jössz, elküldöm őt hazulról. Jó hosszú beszélgetünk. És majd megmutatom neked az íróasztalát, meg a különféle ezüstkoszorúkat, meg a díszokleveleket, meg mindent. Roppant érdekes dolgai vannak. Van például egy aranykulcsa, azt Clevelandban kapta magától a polgármestertől, mikor Amerikában járt. Aztán az a rengeteg könyv, uramisten. Csak szótára van két egész polcra való. És Kossuth Lajos arcképe dedikálva, ja igaz, hisz azt nem ő kapta, hanem szegény édesapánk. Persze, persze, az aranykulcsot is még a papa kapta. Hát megtisztelsz igazán és eljössz? Összejövünk így hárommacskán, nagyon kedves lesz.

— Nagy örömmel. Akár most is megbeszélhetjük.

Polonkayné kimaradt a megbeszélésből, mert vidékre készült. Ők tehát mindjárt megállapodtak a másnap délutánban. Az esti telefonbeszélgetéskor erről nem szólt semmit kedvesének. És másnap délután ötkor becsengetett a Lánchíd-uccai lakásba, ahol réztáblán a Detky Pál neve állott. Mária ki-

törő örömmel fogadta az előkelő látogatót, az inasson meglátszott, hogy előre megmondták neki: most aztán szedje össze magát.

A testvérpár négy szobát lakott. Volt Máriának egy szobája, volt egy közös ebédlő, aztán igen tágas írószoba következett, s utána még egy, ahová már nem kukkantott be. De a könyvtárszobában jól körülnézett. Ez a szoba volt az otthona annak az embernek, akit szeretett. Három falat a könyvek foglaltak el itt, sűrű polcokon, fel a mennyezetig. A negyedik falon néhány címeres családi kép függött, egy Lotz-vázlat, egy Mednyánszky-kép. És néhol valamivel világosabb volt a csontfehérre festett fal.

— Ott olyan képek voltak, — magyarázta Mária titokzatosan, — amiket azóta kidobott. Újat még nem tett helyébe.

Magdolna odament az íróasztalhoz. Azonnal megismerte azt a réz-levélnehezéket, amelyet ő vett Sevillában. Földgömb állt ott még, írószerszám és sok rendetlen papiros és levél között az Encyclopaedia Britannica egy kötete, éppen Columbusnál kinyitva.

— Nagyon rendetlen, — mentegetődzött Mária, — de nem engedi, hogy hozzányúljunk az íróasztalhoz. Azt mondja, hogy ha rendet csinálok, rögtön nem talál meg semmit, de így eligazodik.

— Megpróbálom, milyen érzés itt ülni, — szólt Magdolna.

Beült a karosszékekbe, toll után nyúlt, bemártotta, nevetett. Aztán egy tiszta kéziratlapra odaírta

— Itt járt hivatlanul M.

Még odaírta a dátumot is. De mialatt a papirost rakosgatta, a rendetlenség alján fekvő mappa belsejéből valaminek a csücskét látta kinézni. Úgyesen megnézte, hogy mi az. Az ő képe volt, kivágva a Társaság című lap egy régi évfolyamából. Gyorsan visszacsúsztatta. Mária nem vett

észre semmit. Mikor kimentek, még egy kép tűnt fel neki: régi fénykép, egészen fakó. Fiatal leányt ábrázolt rokokó-jelmezben.

— Ez ki?

— Rokonunk volt szegényke, Erdőhegyi-leány. Pali olyan diákmódra rajongott érte. Már meghalt.

— És szegény sógornődnek nincs itt képe?

— Egy volt, de...

— De?

— De egyszer az a nő itt fent járt, valamin összeveszett Palival és dühében eltépte. Ugy-e nem veszed rossznéven, ha ilyen bizalmas vagyok hozzád, drágám, de hidd el, mindennap külön hálaadó imát mondok, hogy annak a dolognak vége. Nem is tudom én ezt megérteni ma sem. Egy ilyen teiótól-talpig úrifű, aki a nevére meg a társaságára annyira kényes volt, hogyan is keveredhetett bele ebbe a dologba. Még hozzá, tudod, hideg természetű férfi is, én igazán nem értem.

Magdolnában megvillant a titkos gög diadala. „Hideg természetű? Mit tudod te azt, kedves jámbor Mária. Én tudom. Én látom őrzöngő tüzzé változni és azzá változom magam is.“ De nem felelt semmit. Másra terelte a szót.

— Elég sokat dolgozik a bátyád. Azok a cikkek. És említette, hogy most darabot ír.

— Igen. Mondta nekem is. De még nem olvastam belőle semmit. Míg nem kész, egy léleknek sem szokta mutatni.

— Milyen kár, — színészkedett Magdolna, — pedig én is nagyon kíváncsi volnék rá.

Aztán nemsokára elbúcsúzott, miután illendően meghívta Máriát, hogy egyszer a gyerekeket nézze meg. Távozáskor arra gondolt, hogy ezt a kilincset az ő keze szokta benyomni. És ha már meg nem símogathatta, legalább hosszabban tartotta rajta kezét a kilincsen. Aznap este Pali már negyedtizenkettőkor telefonált.

— Nincs túlkorán? Már nem bírtam tovább

várni. Drága szívem, micsoda összeesküvést csinált maga Máriával? Tudja, mekkora örömet szerzett nekem? Últ a széken, írt a tollammal. Szentté tette nekem azt a szobát. Hogyan lehet valamit nagyon-nagyon megköszönni?

— Csak egy módon. Ha nagyon-nagyon szeret engem. És ha dolgozik.

— Akkor jó. Mert nagyon-nagyon szeretem. És az első felvonás kész.

— Ó, Istenem, ne mondja! Ilyen öröm. Mikor olvassa fel?

— Holnap. A Visegrádi-uccában, ha eljön.

— Ott leszek, ott leszek. Jaj de kíváncsi vagyok. Jól sikerült?

— Nem tudom, mit fog szólni hozzá. A királyné gyónását kihagytam. Aztán írtam bele egy új jelenetet. Zsidó orvos jön az udvarhoz. Tudnia kell, hogy akkor volt a legnagyobb zsidóüldözés Spanyolországban. Írtam egy párbeszédet Torquemada és az orvos közt. Miért hallgat?

— Mert félek tőle. Ez ma nagyon kényes kérdés. Nem gondolja, hogy korán van?

— Nem tudom. Majd megvitatjuk. Mondja, mi lenne velem, ha maga nem volna? Jaj, még kimondani is rossz.

Magdolna elment és végighallgatta az első felvonást. Ez az érdeklődés szerelméhez is tartozott, de a munka önmagáért is érdekelt. Tanulságos és izgalmas volt számára nyomról-nyomra látni, hogyan születik a szellemi alkotás, hogyan formálódik kezdődő csirája az agyban, hogyan táplálja ezt a csírákat az agyban élő benyomások és adatok készlete, valamint a kifejező képesség, akárcsak az anyai szív vére a születendő gyermeket. Bepillantott a darabírás boszorkánykonyhájába és csodálkozva hallgatta Pali dramaturgiai magyarázatait. Egyik-másik nagyon meglepte, mert eddig fordítva képzelte a dolgot. Úgy gondolta például, hogy az a jó fordulat a színdarabban, amelyet nem vár senki. Pali megmagyarázta,

neki, hogy az ilyen fordulat a legrosszabb. A színdarabban semminek sem szabad történnie, amit a szerző elő ne készített volna. A néző figyelmét ápolni kell. Először homályos célzást kell tenni valamire, hogy a néző gyanút fogjon: hopp, itt vigyázni kell, ezzel még történni fog valami. Vagyis, a néző figyelmét le kell kötni.

— Furcsa, hogy az ember előtt — mondta Magdolna — ezerszer elcsépealt frázisok egyszerre hatalmat kapnak. Azt, hogy „a figyelmet lekötni“, számtalanszor mondja és hallja az ember. Éppen ezért már nem is gondolja meg a kifejezés értelmét. Míg aztán valami egyszerre meg nem világítja előtte.

— Van ez tovább is, — felelte Pali, — én azt tartom, hogy csak a közhelyek jók s igazak. Hiszen éppen azért váltak közhelyekké, mert tartalmok igazsága és szerencsés kifejezési módjuk azonnal szembeötlő és mindenki használatára alkalmas. „Nyelvében él a nemzet.“ Ez frázisnak látszik, és közhely. Pedig a legszebb és legnagyobb igazságok egyike. Feneketlenül mély értelme van. Vastag kötetet lehet írni mindarról, amit ez a négy szó tartalmaz. Köszönöm, hogy erről beszélt. Megvan holnapra a cikkem. „A közhelyek dicsérete“ címmel meg fogom írni ezt a gondolatot.

— És én holnap olvasni fogom az ujságban. Tudja, szívem, van valami külön íze annak: íróa szerelmesnek lenni. Ha reggel a kezembe veszem az ujságot, első dolgom, odaforgatni a maga cikkéhez. Elkezdem olvasni. És ráismerek gondolatokra, amelyeket ebben a szobában együtt beszéltünk meg, apró szófűzések, amelyeket már hallottam magától. S néha, ritkán, felismerek egy-egy gondolatot, amire én figyelmeztettem, aminek a magvát én hintettem el magában. Hogy én is közhelyet használjak: amire én ihlettem.

— Nem közhely, — rázta fejét komolyan Pali — a mi esetünkben ez komolyan igaz. Ha a szó szép értelmében használhatjuk azt, hogy „műzsa“, akkor

a kettőnk dolgára ráillik. Amit én csinállok, ahogyan csinálom, és hogy egyáltalában csinálom, az maga.

— Büszkévé tesz, ha túloz is. De akkor is büszke vagyok, mikor olvasom. A sorok közt ennek a mi kis szobánknak a képét látom, a maga hangját hallom az enyémmel együtt. S a telefon jut eszembe, a mi kedves esti telefonjaink. Számtalan ember olvassa a maga írását az egész országban. Maga azokra mind hat. Ha tehát maga valami kevés ösztönzést, termékenyítést kap tőlem, akkor névtelenül tulajdonképpen én is hatok arra a számtalan emberre. Nem hiába élek. Ez sokszor eszembe jut. Valósággal felemel, higgye el. Boldog vagyok és nagyot lélegzem tőle.

Magdolna most már rég megismerkedett kedvese eddigi irodalmi működésével. A novellás kötetet figyelmesen elolvasta. De ismert minden egyebet is, ami valaha a Detky Pál neve alatt jelent meg. Detky Mária, mikor bátyja egyedül maradt, átvette a rendesinálást régi cikkek, versek, fordítások, darabok összegyűjtésében is. Azzal a szívos szorgalommal, amelyre csak nők képesek, kikeresett és összegyűjtött mindent, lapok régi, turkálta a kiadóhivatalokban, színházi titkárokat nyaggatott, múzeumban maga másolt a folyóiratok régi bekötött példányaiból. Mindezt olyan gondosan rendezte, mint a fehérneműszekrényt. Irodai irattáblákat szerzett be, műfajonként szétválogatta és időrendben csoportosította a gyűjtött anyagot, még katalógust is csinált róla. Ezt Magdolna mind megkapta olvasni. Órákat töltött vele. És egyre több órát. Mert rájött az ízére annak, hogy az olvasmányban kedvese múltját kísérheti nyomon. Egy-egy novellában ráismert Pali egy megtörtént élményére, amelyet élőszóval már hallott tőle. És mint becsüs a követ és foglalatát, ő passzióval tanulmányozta, mi a különbség az élmény valósága és a megírás formája között. Észre vette az irodalom műhelyfogásait: hogyan hagy el fontosnak látszó részleteket az író, hogyan hangsú-

lyoz viszont másokat, hogyan hegyezi ki a történet esattanóját, egyszóval hogyan stilizálja a valóságot.

Mindabból, amit olvasott, nagyon tárgyilagos igyekezővén lenni, azt az ítéletet vonta le, hogy kedvese igen jó író. Egész biztosan egyéni tehetség, igen okos ember, saját és önálló felfogása van az élet és világ jelenségeiről, megfigyelései oroszosan élesek, előadásmódja igen könnyed, folyékony, egyszerű és vonzó. Volt egy-két novellája, amely Magdolna ítélete szerint a világ bármely művelt nyelvén bármilyen magas színvonalú folyóiratban megjelenhetett volna. Verset is talált nem egyet, amely megindítóan szép volt és valósággal elkábított remek rímeivel és formaérzékével. De nagyon sok olyasmi is akadt, amit elhülve olvasott: rikítóan közönséges volt és vásári. Fájt olvasni. Szinte lehetetlen volt elképzelni, hogy ezeket ugyanaz az ember írta. Az a „Miss Katica“ című darab is, amely akkora sikert aratott volt, amelynek az író első-sorban köszönhette országos hírnevét, olvasva igen siváran hatott. Ügyeskedő volt, szándékos és majdnem jellemtelenül a közönséges sikert kereső. Ezt Magdolna szóvá is tette. És kedvese kissé idegesen válaszolt.

— Pénzre volt szükségem. Kevesen vagyunk magyarok, a nyelvterület kicsiny. Ha ugyanazt, amit írtam, angolul vagy németül írtam volna, már rég földbirtokom lehetne, és nyugalmas kúria rajta, méhessel, hátszlóval... Aztán más baj is van. Isten azzal vert meg, hogy roppant könnyen írok és különösen könnyen verselek. Ez demoralizálja a tehetséget. Vannak muzsikuskok, akik nagyreményű szimfonikusoknak indulnak, de olyan könnyen ömlik belőlük a tetszetős melódia, hogy ez a képesség a legordenárébb operett területére sodorja őket. Ez gerinc kérdése. Bezzeg Bizet, akinek tanulmányoztam az életét, nem tévedt le a maga útjáról. A maga korának egyik legjobb pianistája volt, a dallam pedig úgy ömlött belőle, mint a szökőkútból,

amelyre hiába nyomja rá az ember a tenyerét. Annyit kereshetett volna, mint tíz Offenbach. De győzte gerinccel. Megmaradt a Carmen mellett, amely úgy a bemutatón, mint az első felújításkor rettenetesen megbukott. Én nem győztem gerinccel. Nem volt, aki tartsa bennem. Most már van. Ne olvassa, amit eddig írtam, szívem. Én most kezdődöm. Magának akarok tetszeni, tehát öszeszedelem magam, ahogy bírom. Egészen másképp dolgozom, mint azelőtt. Ha megírásbeli nehézségre akadtam, ügyesen kikerültem. Most megtorpanok, nem fordulok el, neki megyek, kínlódom. Ebben az első felvonásban van egy oldal, amelyet három napig írtam. De jó is. Ha maga nincs, ezt soha meg nem írtam volna. De most már eleget beszéltem, most üljön az ölembe és öleljen meg.

Magdolna engedelmeskedett. Az irodalom rögtön nem volt sehol. Csillapíthatatlanul éheztek egymást, és vágyuk ahelyett, hogy a teljes odaadással csökkent volna, egymás megismerésével nőttön-nőtt. Lassanként egymás csókjainak művésztévé fejlődött mindakettő. Öleléseikben újabb és újabb titkokat fedeztek fel, ámulva azon, hogy ez a terület végtelen, és mámoruk örültségét még mindig lehet fokozni.

Közben külső életük nem változott semmit. Hogy szerelmök a világ előtt titok maradjon, arra most is féltékenyen vigyáztak. Ketten együtt sohasem mutatkoztak sehol. Magdolna egyáltalában nem is járt nyilvános helyiségbe. Pali kéthetenként egyszer találkozott a gyerekekkel. Vagy ott ebédelt az Andrassy-úton, vagy engedelmet kapott az anyától, hogy a két gyereket elvigye állatkertbe, vagy cukrászdába. Mindaketten gondosan vigyáztak rá, hogy a másíknak a nevét ki ne ejtsék. S megtanulták, hogyan kell viselkedni, ha említeni hallják egymást.

— Detky Pál, — mondta Magdola, — ó igen, jó frónak tartom. Futólag ismerem is. Elég keveset tudok róla.

— Meszlényi báróné? — mondta Pali, — az a híres szépség? Ismerem személyesen. Művelt és finom asszony benyomását teszi rám. Sajnos, olyan visszavonultan él, hogy nem igen lehet közelebbről ismerni.

Zsoldos Bella régen eltűnt a Pali életéből is, beszélgetéseikből is. Nem zavarta őket semmi, titkos magányukban boldogok voltak és egyre boldogabbak. Szerettek lámpagyújtás nélkül sötétben üldögdélni a kályha előtt.

— Én azért születtem, — mondta Magda, — hogy a magáé legyek. És féltékeny vagyok magamra visszafelé. Tudja, mik jutnak eszembe? Kislány koromban ábrándoztam egy unokatestvéremről, aki kadétiskolás volt. Különben a jövő hónapban házasodik. Egyszóval, ha gondolni akartam Rozsály Ferire, akkor úgy képzeltem magam elé, hogy mosolyog, mert így könnyebben eszembe jutott. Most így vagyok magával is. Ha napközben nyugodt pillanatom akad, magát képezem oda. Mosolyogva, mert így a képzeletemben könnyebben le tudom rajzolni. És mindig fáj, hogy nem maga az első, akivel ezt a csacsi módszert csinálom. Vagy más példa. Mikor Mikeséknél elkezdünk beszélgetni, az volt a benyomásom, hogy már rég ismerem magát. Ennek most is szeretnék örülni. De bánt, hogy ezt már átéltem egyszer bakfis-koromban. Fáj, hogy nem magának adtam oda legelőször mindent, mindent, mindent.

— Édes jószág, imádom. De ne bánkódjék. Van valami, amit legelőször nekem adott. Azt merném mondani, hogy minden nőnek két ártatlansága van, nem egy. És talán az a fontosabbik, amelyikre gondolok. Ugyanúgy minden férfinak két ártatlansága van. A fontosabbik az, hogy mikor szerelmes igazán először. Én maga előtt igazán nem szerettem senkit. Ennélfogva, szívem, ha meggondoljuk, szüzen és mult nélkül kerültünk össze. És még hozzá magának megvan az a két elragadó gyereke. Mi pedig szeret-

jük egymást és boldogok vagyunk. És ez örökké így is lesz.

— Örökké? Nagyon nagy szót mondott. Maga biztos saját magáról?

— Biztos vagyok. Én nem tudom elképzelni maga nélkül az életet.

— Én sem maga nélkül.

— Isten bűnül ne vegye, ma azt hallottam Máriától, hogy a feleségem rosszabbul van. Az orvosok mondják, hogy nem sokáig viheti.

— Nekem erre nem szabad felelnem semmit, — mondta kis szünet után Magdolna.

A darab kevéssel karácsony előtt kész lett. Pali több példányban legépeltette, egyet Magdolna kapott. Esti telefon után magához vette az ágyba, megsimogatta az első oldalt, amelyen ez állott: „Cristobal. Színjáték öt felvonásban. Írta Detky Pál.“ Aztán elolvasta elejétől-végig. Minden mondat régi ismerőse volt, minden jelenet lefolyását kívülről tudta. De így együtt az egész darab mégis új benyomást tett rá. Ceruzával a kezében olvasta, mert Pali megkérte, hogy ahol valamí eszébe jut, oda tegyen jelet. Tett is néhány helyre, kissé kellemtelen szerénytelenségi érzéssel. Aztán mégegyszer megsimogatta a vastag csomót. „Ez a harmadik gyermekem“, — gondolta magában.

Másnap a Visegrádi-utcában végignézték a darabot. Magdolna elmondta megjegyzéseit, Pali nagobbrészt hálásan helyeselte őket.

— Kincs maga nekem, mást nem mondhatok. Köszönőn.

— Ne köszönje, önző örömből teszem, hogy érdeklődöm. Ez nekem ünnepnap. Kész a darab. Eddig tartott a vesződés, most jön az öröm.

— Ó szívem, nem ismeri maga a színházat. Eddig tartott az öröm, most jön a vesződés. Irni ezt gyönyörűség volt. De ami most jön, az felér egy keresztrefeszítéssel. Először az igazgató. Mindenféle változtatásokat kíván. Az első felvonás végét át kell

írni, a másodikba kell még egy jelenet, a negyedikben két jelenetet kell felcserélni, satöbbi.

— Belebeszélhet valaki a maga darabjába?

— Sajnos, bele. A színházigazgatói iroda olyan törvényszék, ahol nincs fellebbezés. Ha nem hajtom végre, amit kívánnak, nem adják elő a darabot. Egyetmást le tudok alkudni, de sok mindent mégis meg kell csinálnom, többnyire meggyőződésem ellenére.

— De hiszen maga azt mondta, hogy a Művészeti Színházhoz adja a darabot, és ott az igazgató nagyon okos és hozzáértő ember.

— Éppen ez a baj. Márton Ernő okos és hozzáértő ember. Éppen ezért szól bele. Hiszen ő is sikert akar. És azért nehéz vitatkozni a kifogásaival, mert okos ember. Mondhatom, a szerzőnek vérkönnyeket kell izzadnia, míg ott tart, hogy végre rendben van a szöveg. Akkor jön a szereposztás. Veszekedés egy szerepen, hogy milyen egyéniség kell hozzá. Kínlódás napokon át. Akkor a terminus. Sok a darab, tavaszra akarják tenni. Nekem pedig jó terminus kell, a főidényben. De tegyük fel, hogy ebben is megegyeztünk. Kitűzték a darabot. Jönnek a próbák. Borzasztó. Veszekedés a színházzal, hogy szegényes a kiállítás. Veszekedés a díszlettrevezővel, hogy a díszletek nyomottak, színtelenek, hamisak. Veszekedés a rendezővel, hogy a felfogása helytelen, egész más tempóban és más hangon kell játszani a darabot. Veszekedés a másodrendű szereplőkkel, akik mind nagyobb szerepet akarnak és lemondással fenyegetődznek, ha a szerző nem ír bele még néhány „jó viccet“ a szerepökbe. Ezzel a szerepek aránya, a darab egész egyensúlya eltolódik. A szerző újabb vérkönnyeket izzad. A főszereplő összevész a primadonnával, mindakettő lemond. Rohanni kell taxival egyiktől a másikhoz, békíteni kell őket. Jól van. Végre bemutatják a darabot. Akkor jön a kritika. Na. Ez aztán a legcifrább. A színházi kritika. Nem mondom, van egy-két jóhiszemű és jóítéletű, művelt

ember köztük. De ezek vannak kevesebben. Tudja, egyszer szeretnék fogadást tenni, hogy három nappal a bemutató előtt közjegyzőnél zárt borítékban letétbe helyezem, mit fognak írni az egyes kritikusok a darabról, amelyet még senki sem ismer. Az egyiknek a feleségét nem szerződtette a színház, de viszont ahhoz a laphoz szeretne átszerződni, ahol a szerző nagyon befolyásos. Ez le fogja vágni az előadást, de a darabot megdicséri. A másik most kapott fordítási munkát a színháztól, viszont a szerzővel nincs jó viszonyban. Ez le fogja vágni a darabot, de az előadást és a díszleteket mértéktelenül megdicséri. A harmadiknak van a színháznál egy benyújtott darabja, de még nem kapott rá választ. Ez a darabot levágja, hogy megbukjék és az ő darabjára gyorsan szükség legyen. És így tovább. Sehol egy emelkedett szempont, egy jóindulatú és tanulságos tanács, egy biztató mondat annak a számára, aki a becsületes írói munka útjára vágyik lépni. És akkor az izgalom, hogy milyen az elővétel, hogy fest az esti kassza... angyalom, higgye el, nincs szebb, mint írni, és nincs gyötrelmesebb, mint színre kerülni. Most nagy szükségem lesz magára, hogy tartsa bennem a lelket.

— Maga mellett vagyok. Ezt éreznie kell. Ezért vagyok a világon.

Karácsony előestéjén Pali hivatalos meghívást kapott vacsorára az Andrassy-útra. A délutánt Máriával töltötte kettesben. Este hétkor megjelent karácsonyfa-gyújtáshoz. Klárinak manikűrkészletet hozott, Pocoknak Beethoven-maszkot az ágya fölé, Philnek féltucat zsebkendőt, Bodónak, aki szintén meghívást kapott, töltőtollat. Végül Magdolnának is átnyújtotta ajándékát, egy hajót, Kolumbus vitorlásának finoman kidolgozott modelljét. Még Mámának is hozott valamit: bankót nyomott a markába. A karácsonyfát buzgón segített meggyújtogatni, ő érte csak el a legmagasabb gyertyákat. A gyerekek sikongva kapkodtak az ajándékok között. Aztán

Pocok és Bodó eljátszották négy kézre a „Stille Nacht, heilige Nacht“-ot, Phil hazagondolt Richmondba és sírt. A vacsora vidáman és boldogan folyt le. Utána különböző játékok következtek. Egyiket Pocok találta ki: az asztal szélén különböző zenedarabokat játszott, s a társaságnak az ujjmozgásról ki kellett találni, mi az a zenedarab. De aztán elkedvetlenedett, mert Klári nagy pohár tejet rakott elébe, ezt lefekvés előtt még ki kellett innia. Ekkor jött a Pali játéka.

— Kérek egy pohár fröccsöt, Phil, kevés bort, sok vizet. Köszönöm. Most figyelj ide, Pocok. Jól figyelj meg minden szavamat és minden mozdulatomat, aztán az egészet csináld utánam. Még jobb lesz, ha előbb Klári csinálja, s azután te. Tehát: el fogom játszani, hogyan iszik háromszor Bum tábornok. Idefigyelni. A hüvelykujjamhoz egy ujjat veszek, megfogom a poharat és kihirdetem: „Bum tábornok iszik.“ Most felemelem a poharat és harmadrészét kiiszom. Így ni. Most a poharat egyszer megkoppantom az asztalon. Most egy ujjal egyszer megtörlöm a bajúszomat, illetve a helyét, jobbra és balra. Most egy-egy ujjal egyszer megkoppantom az asztalt. Most egyszer bölintok a háziasszony felé mély tisztelettel. Eddig mindenki értette?

Mindenki értette.

— Újabb kihirdetés: „Bum-Bum tábornok másodszor iszik.“ Most két ujjat veszek a hüvelykujjhoz, kétszer iszom, két ujjal kétszer törlöm a bajszom, kétszer koppantok két ujjal, kétszer bölintok. Mindenki értette?

— Ez nagyon könnyű, — szolt Klári gögösen, ezt rögtön megcsinálom.

— Csak várjunk. Harmadik kihirdetés: „Bum-Bum-Bum tábornok harmadszor iszik.“ Három ujjat veszek a hüvelykhez, háromszor iszom. Most nagyon vigyázni: az üres pohárból a körmömre próbálok önteni, de nincs a pohárban semmi. Ez a körmö-próba. Most háromszor koppantok, három ujjal há-

romszor törölök bajuszt, és így tovább. Na lássuk, Kláríka. Vegyen egy pohár vizet.

Klári gögösen készült neki.

— Ez nekem semmi. „Bum tábornok iszik.“

Csinálta a gyakorlatot folyékonyan. Mikor a második résznél kihirdette, hogy „Bum tábornok másodszor iszik“, Pali feltartotta a kezét.

— Óvás. Másodszor azt kell mondani, hogy „Bum-Bum tábornok.“

— Ó, hogy az ördög vigye el, elfelejtettem.

— Nem baj, Kláríka, ezt még soha senki sem tudta előszörre megcsinálni. Én háromszor buktam meg, mikor tanultam. Most ki következik?

Bodó mohón jelentkezett, hogy ő szeretné megpróbálni. Nagy figyelem közepette vette fel a poharat. El is jutott a harmadik rész közepéig, ott aztán a körömpróbát elfelejtette. A gyerekek szívből kacagtak. Pali Philnek adta meg a szót. Phil nagy figyelemmel kezdte: „General Boom is going to drink.“ A második ivásnál azonban csak egy ujjat használt. Lehurrogták, kacagtak. Pocok következett. Feszült figyelem közepette hibátlanul végig csinálta az egészet. Megéljenezték és megtapsolták.

— Látod, öregem, — mondta Pali, — mégis csak meg tudtad inni azt a tejet.

Erre még nagyobb taps és kacagás következett.

— Pali bácsi, én magát megcsókolom! — kiáltotta Klári, és nemcsak kiáltotta, hanem meg is tette.

Tizenegykor a gyerekeknek feküdni kellett. A két vendég is elbúcsúzott, összecsomagolva ajándékaikat, aprópénztárcát, kölnivizet, selyemzsebken-dőt, sált, mi egyebet. Pali réckarcot kapott Magdolnától, egész kicsit. A rézkarc Toledo látképét ábrázolta. Sarkába egészen piciny betűkkel odaírta az ajándékozó a dátumot is, azt a napot, mikor egymásé lettek.

Éjjel féltizenkettőkor most is megszólalt a telefon.

— Tudtam, hogy szólni fog, szívem.

— Tudtam, hogy várni fogja, szívem. Még újságnom is kell valamit. Délután telefonon beszéltem a színházzal. Elolvasták a darabot, nagyon tetszik, nagy sikert várnak tőle. Azonnal kitűzték következő újdonságnak, de ez még nem nyilvános, nem szabad senkinek tudnia. Bemutató február negyedikén. Nagyon tetszik nekik csakugyan, mert szokatlanul magas előleget adtak. Mit szól ehhez?

— Néma vagyok az örömtől.

— Mikor látom?

— Sajnos, csak holnapután Mikeséknél. Holnap délután lehetetlen. Ünnepi programot csináltam a gyerekekkel, megnézzük az Operában a Jancsi és Juliskát. Pocok még nem tudja. Ha megmondom neki, ma éjszaka nem tud aludni. De várjon csak, remélem, nem akarnak a darabon semmit változtatni? Ez így jó, ahogy van.

— Dehogyan nem akarnak. Persze hogy akarnak. Márton Jenő ezt a mondatot mondta: „Lesz egy pár apróság igazítani való, egy pár órai munka, hamar készen leszel vele.” Ezt már ismerem. Előre rettegek. Holnap kell hozzá mennem. De hagyjuk ezt most, ma este csak kellemes dolgokra akarok gondolni. Szívből köszönöm az ajándékot. Állandóan előttem lesz az íróasztalon. Ó Istenem, Toledo... Emlékszik: azon a napon a Cervantes szobáját néztük a Sangre-fogadóban, onnan mentünk a kávéházba... Idestova egy félesztendeje. Hogy szalad az idő...

Soká beszélgetett még s azzal búcsúztak, hogy másnap este Pali be fog számolni róla, mit beszélt a színigazgatóval. Ez meg is történt. Fél tizenkettőtől negyed kettőig beszélgettek. Pali maga elé tette azt a hosszú listát, amelyre feljegyezte a színház darabigazítási kívánalmait. Ideges, ingerült hangon egymásután sorolta fel, hogy miket óhajtanak tőle: itt rövidíteni, ott betoldani, felvonásvéget megváltoztatni, jeleretbe új alakot behozni, egyik helyre ötletesebb párbeszédet, másik helyen egész

jelenetet kihagyni. Magdolna elszörnyedve hallgatta.

— De angyalom, ha maga ezt mind végrehajtja a darabon, akkor abban kő kövön nem marad!

— Igen, ez már színháznál így van. Ezt ők úgy nevezik, hogy „apró igazítani valók“. Ebből aztán kisül egy darab, amelynek nem lesz egységes hangja, érezni lehet rajta az idegen kezet, egyszerűen nem én írtam. Ez a színház. Emlékezhetik rá: megmondtam előre, hogy ez lesz. De ezt már én is sokallom. Bizonyisten szeretném az egész kéziratot a sarokba vágni, az egész kedvem elment tőle.

— Drágám, az Isten szerelmére, hogy beszélhet így? Hát ne hagyja magát! Védje, amit írt, harcoljon, vitatkozzék. Ne sajnálja az időt, minden mondatért alkudozzék egy órát, mintha a Teleki-téren lenne. Hej, csak én volnék ott a maga helyén...

Nem használt semmiféle biztatás. Pali levert volt, csüggedt és ingerült. És alig tudott már beszélni, olyan fáradt volt. Az igazgatóval nem kevesebb, mint három órát tárgyalt végig, utána órákat szenvedett és dühöngött végig a lakásán, most már majdnem két óra hosszat panaszkodott telefonon.

— Feküdjék le, drágám. Tudja, milyen ellensége vagyok az altatónak, de inkább vegyen be egy fanodormot.

— Egyet? Azon csak nevetek. Mióta morfinista voltam, nekem bármilyen kábítószer a kétszeres adagon kell kezdeni. A szervezet és a morfin olyanok, mint az igazi szerelmesek, egy életen át nem felejtik el egymást. Két fanodormot veszek, de még akkor sem biztos, hogy aludni fogok. De legalább maga aludjék. Jó éjszakát, szívem, és boldog ünnepeket.

Másnap este ismét irodalmi vacsora volt Mike-séknél. Ezt egy Mrs. Douglas Scott nevű angol hölgy kedvéért rendezték, aki Budapesten töltött néhány napot és itt író gyanánt szerepelt. Írónsége, mint kitűnt, abból állott, hogy cikkei jelentek

meg néhány angol magazinban, azonkívül magyar színdarabok iránt érdeklődött, amelyeket esetleg elhelyezne valamelyik angol színpadon. Az angol hölgy kedvéért Mikesék angolul beszélő vendégkoszorúról gondoskodtak. Ezért Szász Elemért ezúttal nem hívták, Detky Pál volt az egyetlen író. Viszont voltak mások, akikkel eddig a háznál nem találkozott. Ilyen volt egy különös és feltűnő jelenség, név szerint Nymwegen grófné. Ez negyven év körülnek látszott, pazar és feltűnő ruhát hordott, csinos és erősen festett arcát világosszöke, hullámos hajtenger környezte, erősen raccsolt és azt a különös mágánás-dialektust beszélte, amellyel az arisztokratákat általában gúnyolni szokták. A bemutatkozó Detky Pált az enyhe megbocsátás hangján fogadta és mintegy elnézéssel biztosította jóindulatáról.

A vacsora nem sikerült túlságosan. Mrs. Douglas Scott és Detky azonnal beszélgetésbe elegyedtek, már vacsora előtt. Ez mintegy tíz percig tartott. Mikor aztán a vacsorához vonultak, Pali ráért gyorsan odasúgni magyarul Magdolnának:

— A londoni színházi viszonyokról fogalma sincs. Én jóval többet tudok. Kapkodó kékharisnya, aki itt hallott valamit magyar darab-exportról és most szétnéz, hátha tudna keresni valamit.

Az asztalnál Pali a háziasszony és Nymwegen grófné közé került. Ez már idegessé tette, mert Magdolnát remélte szomszédjának. Nymwegen grófné, aki születése szerint Nyáry grófnő volt, nemrégiben vált el az urától és hazaköltözött Morvaországból busás tartásdíjával Budapestre, mindenáron politizálni akart. Általában ő vitte a hangot, szegény Mrs. Douglas Scottot, aki az estély hősnője kívánt volna lenni, nem hagyta szóhoz jutni sem. Pali azonban társaságban sohasem beszélt politikáról és most is konokul hallgatott. Ha a világosszöke grófné egyenesen feléje fordult valami megjegyzéssel, egyre kitérőbb és egyre általánosabb válaszokat adott. A grófné erre vérszemet kapott és

csipkedni kezdte. Magdolna aggodva figyelte az élesedő hangot. Tudta, hogy Pali most olyan, mint a hajsolt vadkan, általában is fáradt az elmúlt hónapok munkájától, most meg éppen idegessé teszi a darabja feldúlásának izgalma.

Mindebből valóban kemény párviadal fejlődött. Mrs. Douglas Scott mindjárt fekete után távozott, mert volt még egy meghívása. A hangulat egyszerre felszabadult, a társalgási nyelv villámgyorsan magyarrá változott. Nymwegen grófné most magyarul kezdte piszkálni Palit, akit ma estére nyilván csipkedési ösztöne alanyául nézett ki magának.

— Ja persze, — mondta kiegyenesítve a széken egyébként igen jó természetét, — az ilyen kérdésekben mi nem érthetjük egymást. A polgári osztály ilyen kérdésekben nem érthet meg bennünket.

Palinak villant a szeme. Magdolna aggodva figyelt.

— Bennünket a polgári osztály? Miért ne érthetne meg?

— Bocsánat, — szólt Nymwegen grófné, valahogyan még a „bocsánat“ szót is rancesolva, — nem értett meg engen. „Bennünket“ alatt én az arisztokráciát értettem. Tehát magamat, és nem mi ketőnket.

— Akkor nagy tévedést követett el, grófné. Magyarországon az ősi, Werbőczy-féle közjog szerint csak egy nemesség van. Ha a grófné tudna latinul, akkor talán értené, mi az az „una eademque nobilitas“. Egy és ugyanazon, szétválaszthatatlan nemesség, a magyar szent koronának teste, főnemesség és köznemesség egyformán. Ehhez tartozik a grófné is, ehhez tartozom én is. Tehát nem én értettem helytelenül, hanem a grófné használta rosszul azt a szót, hogy „bennünket“.

Mikes gróf, a házigazda, idegesen fészkelődött. Szeretett volna valami tréfás közbevető megjegy-

zést tenni? De Nymwegenné megelőzte. Nagyon benne volt a vita lendületében.

— Már bocsásson meg, azt mégsem lehet tagadni, hogy Magyarországon létezik egy arisztokrácia.

— Hogyne léteznék. Mint kaszt. De nem mint közjogi osztály.

— Hát mondjuk, mint kaszt. Én nem nagyon értem ezeket a közjogi izéket. És biztosítom magát, hogy nagyon sokat árt az országnak, ha maguk ezt az előkelő kasztot háttérbe akarják szorítani.

— Kiket méltóztatott „maguk“ alatt érteni? Mert énnekem ilyen szándékaim nincsenek. Lévén magam is ugyanolyan előkelő.

— Mint én? — ámult a grófné.

— Természetesen. Az én álláspontom az, hogy az államfőt kivéve nálam az országban előkelőbb nincs senki. Igaz, hogy én sem vagyok előkelőbb senkinél.

A pillanat nagyon kínos volt. Nem lett volna csoda, ha Nymwegen grófné feláll pazar ruhájában, kurtát biccent és távozik. Magdolnában meghült a vér. De ok nélkül. Mert Nymwegen grófné egy darabig mozdulatlanul nézte a vakmerő polgári elemet, majd pedig elnevette magát.

— Saprísti, micsoda egy fickó maga. Megmondom őszintén, az illet én szeretem. Aki lenéz bennünket. De van izéje hozzá. Tehetsége. Lehet vitatkozni az ilyennel. Maga egy izé. Maga egy érdekes ember.

— Attól tartok, hogy a grófné félreismer. Én a grófné kasztját nem hogy le nem nézem, hanem nagyon tisztetem. Magyarország rendi alapon fejlődött, szerintem igen fontos, hogy még sokáig legyen arisztokráciája. Életem és munkám nagy sikerének és megbecsülésének tartom például, hogy ennek a háznak vendége lehetek. Éppen ennek a háznak. Mert író vagyok és a Mikes név nekem nagyon sokat mond. Grófné bizonyára nem tudja, de Mikes

Kelemen egyike volt a magyar nyelv legnagyobb művészeinek. Mi többiek ezt tudjuk, s ennek a háznak a meghívása kétszeresen megtisztel.

A grófné tanácstalanul nézett ellenfelére. Aztán jól megnézte még egyszer. Majd így szólt:

— Azt hiszem, most jól megkaptam a magamét. Mondom, hogy maga egy érdekes izé. Hát még fogunk vitatkozni. Most beszéljünk másról. Házigazda, mi volna egy bridge-asztallal?

A házigazda boldog volt, hogy a kényes ponton túlestek. Kezdték számolni, hogy ki játszik? Össze is állítottak egy négyest. Magdolna azonban hazavitette magát a távozó Thoroczkay-házaspárral, miután egyetlen kis szemmozdulattal ő és kedvese tisztázták, hogy még telefon következik. Csakugyan, alig volt otthon tíz perce, szólt a csengő.

— Kérem, Magdolna, ha kellemetlen pillanatokat szereztem ma este azzal a vitával, bocsánatot kérek magától. De lássa be, hogy miután tizenöt lenéző megjegyzést lenyeltem, nem beszélhettem más-ként. Ki ez a Nymwegen grófné?

— Nem nagyon szeretek ilyet mondani, de úgynevezett „fast girl“. Magok urak azt úgy mondják, hogy „könnyű eset“. Nem nagyon okos, bőven van pénze, nagyon szeret élni. Nem magának való barátság. De el lehet rá készülve, hogy telefonálni fog. Láttam a nézéséből. Ha a jó Irma így néz valakire, akkor annak telefonál másnap.

— Ne mondja. Jaj de örülök neki.

— Na hallja? Miért örül ennek?

— Maga miatt. Mert ha ez igaz, akkor maga látja, hogy lehet irántam érdeklődni. Hogy az nem képtelenség.

— Ahoz nekem nem kell a más véleménye, drágám, ilyen butaságokat ne beszéljen. Mi van a darabbal?

— Ma dolgoztam. Azokat a megjegyzéseket, amelyeknek a jogosságát beláttam, végrehajtottam. A többiről holnap kezdődik a vita. Véres és elkese-

redett alku. Késhegyig. Idegesség, dupla altató, nem alvás. Különben a lapok újévi számában kijön az első híradás, hogy a darabot kitűzték.

— Jól van, szívem. Most aludjék és gyűjtsön erőt. És holnap mindenről értesítsen.

Másnap holtfáradtan telefonált Pali. Elmondta hosszas vitáit a Művészeti Színház igazgatóságával. Már szereposztásról is beszéltek, ott is sok a baj. Mikor mindent elpanaszolt, még hozzátette:

— Ja igaz. A szóke grófné csakugyan telefonált, de nem talált itthon. Izenetet hagyott, hogy hívjam fel, ötig otthon lesz. Tehát felhívtam fél hatkor és csakugyan nem volt otthon. Ezzel azt hiszem, a dolog el is van intézve.

Magdolna gondolkozni kezdett, mikor letette a kagylót, hogy féltékeny-e, vagy sem. Nem tudta megállapítani. Hogy Nymwegenné nagyon alaposan megnézte az „érdekes izét“, azt nem lehetett észre nem venni. S neki az az ösztöne támadt, hogy hirtelen kinyújtsa a kezét: ehhez ne nyúlj, ez az enyém. Irma a maga negyven évével nagyon szemrevaló asszony. Ha megtámad egy férfit, akkor annak alaposan nekilát. Hírével és a világgal nem törődik. Felelősséggel nem tartozik senkinek. És amellet grófné. Száz férfi közül egy van, akire ez nem hat. Még az is áldozatul esik szerelmi téren a sznobságnak, aki társadalmi téren izlésesen és erősen tartja magát. De hogy Pali belemenjen valamibe ezzel az asszonnal? Nem, az lehetetlen. Pali igazán szerelmes. Most még sokkal szerelmesebb, mint a legelején. A tekintete olyan tiszta és becsületes, amilyen csak egy derék, jó kis fiúé lehet. Akinck ilyen nézése van, az nem képes csalásra. És most annyira elfoglalja a darab, a gond, az izgalom... nem, nem a jó Irma ezúttal rossz helyre nyúlt. Magdolna levélpapírt keresett és hirtelen odavetett egy-két szót. „Drágám, — köszönöm, hogy olyan mértéktelenül hinni tudok magában. Este megmagyarázom, de ezt most éjszaka meg kellett írnom.

Imádom. M.“ A levelet megcímezte, majd pedig cédulát tett ki Máminak az előszobába, hogy reggel azonnal tegyen rá bélyeget és adja fel.

A másnap esti telefonáláskor meg is magyarázta. Pali végighallgatta, aztán így szólt:

— Köszönöm. Az én felfogásom szerint mi olyan viszonyban vagyunk, hogy bármelyikünk féltékenysége mélyen sértő volna a másikra. Én lenézném magamat, ha magáról egyetlen kétkedő gondolatom volna. Erről az ügyről kár is többet beszélni. De az illető különben sem telefonált azóta. Fontosabb ennél, hogy az első felvonás végét megmentettem. A színház belátta, hogy nekem van igazam. Más dolgokban ők győztek. Most éjjel-nappal dolgoznom kell. Képzeld, január másodikán olvasópróba. Az azt jelenti, hogy körülülünk az összes szereplőkkel egy nagy asztalt, mindegyik előtt ott van a szerep és én felolvasom a darabot. De most figyeljen ide, mi van a szereposztással...

Magdolna apróra megismerkedett a Művészeti Színház minden belügyével. Bár a színészeket eddig nem ismerte, legfeljebb hírből egy-két sokat emlegetett nevet. Most azonban, ahogy a próbák haladtak, tudni kezdte a kisebb szereplők ügyeit, intrikáit, összeveszéseit, legalább is azokat, amelyek a darabbal összefüggésben voltak. Részletesen elmondatta magának, hogyan mennek az ilyen próbák. És Pali pontosan elmondott neki mindent. Ott kezdte, hogy elmagyarázta neki a próbatáblát, a színészbejárónál függő nagy fekete táblát, amelyre minden este kiírták a másnapi próbarendet, idegenek számára érthetetlen betűjelzésekkel tarkázva, például: dbj. Pali megmagyarázta, hogy ennél jelentése: „díszletek és bútorok jelzése“. Mert a díszletek még csak most készültek, a bútorokat még nem szerezték be, viszont a színésznek szoknia kell hozzá, hogy hol fog állni a trón, hány lépést kell tennie a szerelmi jelenetben az ajtóig és hol lesz a szekrény, amelyre kalapját odaveti. Trónt, szekrényt ócska deszkaholmival jel-

képeznek a színpadon, ajtót léckerettel. Aztán leírta a nézőteret, melynek széksorait délelőtt védő ponyva takarja, csak az első két sor zsöllye szabad. Ott ül a vezérkar, igazgató, rendező, díszlettervező, szerző. Összehajlanak, vitatkoznak. Olykor a rendező felkiált a színpadra: „Álljunk meg, kérem. Gödry menjen vissza. Nagyon rosszul jött be. A többiek lepődjenek meg. Különösen Kardos lepődjék meg. Mondd, Kardos, hülye vagy? Soha életedben nem voltál még meglepetve? Na, gyerünk, kérem, gyerünk, így sohasem lesz premier.“ Aztán leírta a társalgót, ahol felvonásközben cigarettáznak és vitatkoznak és tréfálnak, mialatt a szerző majd megbolondul az idegességtől. Magdolna a próba-napok haladtával mindezt kívülről tudta már. De csak úgy, ahogy gyerekkorában könyvből megtanulta az éjféλι napot. Pontosan el tudta mondani, milyen, csak éppen fogalma nem volt róla. Az egyetlen, amit látott a színház munkájából, a kiállítás volt. Pali elhozta neki megmutatni a díszletek és jelmezek terveit. Ezeket alaposan megnézte és számos apróságra figyelmeztette kedvesét. A kor stílusával ellenkező részleteket fedezett fel, a jelmezekhez, kivált a nőiekhez, új ötleteket adott. S ahogy minden nap hallotta, milyen részletekben halad és alakul az egész, saját képzeletében élte végig a próbákat és szinte látta lefolyásukat. Egyszer ugyan Pali felvetette, hogy becsempészi egy próbára, de ezt a kísértő gondolatot elvetették mind a ketten. Ez nagy feltűnést keltene, még a lapok színházi rovatába is beszivárogná. Mit keres báró Meszlényiné egy színházi próbán? Ezt lehetetlen megkockáztatni. Még azt is elvetették, hogy Magdolna a főpróbát nézze meg Mikesékkal egy páholyban hármásban. Majd a bemutatót. És azt is úgy, hogy Pali nem ül velök, hanem egy más páholyban a nővérel, aztán majd a második felvonásközben látogatást tesz, de akkor is a páholy háttérében marad.

A házi főpróba napján, február hetedikén, —

mert a bemutatót közben elhalasztották, — Magdolna délután elment a Visegrádi-utcába. Pali idegesen fogadta, szeme alatt sötét karikák mutatták az állandó álmatlanságot és izgalmat, szokott mozdulatát, hogy haját idegesen hátrasimítja, most pillanatonként ismételte.

— Nem tudni mi lesz, szívem. Az embert megbolondítják. Percenként félrehúz valaki és vészjósló jóindulattal figyelmeztet, hogy ha nem húzunk innen vagy onnan, nagy baj lehet. Akkor jön a másik és pontosan az ellenkezőjét tanácsolja. Közben fényképezni jönnek, nyilatkozatért nyaggatnak, Izabella királyné csúnyán berekedt és két díszlet még ma sincs kész, éjjel-nappal dolgoznak. Lehet, hogy sikerül, lehet, hogy rémesen megbukom.

— De hiszen amit a lapok előzetesen írnak, az gyönyörű. Ma hat különböző lapot hozattam fel.

— Persze hogy gyönyörű. Az fizetett kommuniké. A színház iratja és soronként fizeti. Illetve soronként marad adós vele. Ezzel is nekem van bajom. Két-három lap már sokallja a színház tartozását és nem akar többet közölni. Egy órát ma eltelefonáltam a különböző kiadóhivatalokkal. De maga miért olyan kedvetlen és ideges, szívem?

— Nem vagyok ideges, dehogy.

Ez nem volt igaz. Magdolnának komoly oka volt idegesnek lenni. De elhatározta, hogy ezt Palival csak akkor fogja közölni, ha túl lesznek a bemutatón. Sőt talán még akkor sem. Ez a délután különben sem volt alkalmas hosszabb beszélgetésre. Pali nak temérdek dolga volt még estig. Gyorsan és forrón búcsúztak.

— Megbolondulnék, ha maga nem volna, Magdolna.

— És én nem is volnék, ha maga nem volna, szívem.

Otthon nem jó hír várta. Pocok fejfájásról panaszkodott. Megnézték, nagyon forró volt a homloka. Megmérték a lázát, harmincnyolc egy. Azon-

nal ágyba fektették. Az anyát nem is várták meg, telefonáltak az orvosért. Magdolna riadtan sietett az ágyhoz. Pocok mozdulatlanul feküdt. Idegen azt mondta volna, hogy kitűnő színben van. De az anya tudta, hogy a gyerek vékony, áttetsző arcoskájának pirossága nem egészséges. Az orvos hamar megjött. Alaposan megvizsgálta a lázas fiút és Magdolna közben feszülten figyelte az orvos arcát. De az mozdulatlan maradt és nem árult el semmi. A vizsgálat után átvonultak a Magdolna szobájába.

— Nagyon kell vigyázni a betegre, méltóságos asszonyom. Erős hülés. Más gyereknél ez nem jelentene semmit, de a mi kis betegünknel ez nem tréfa. Egyelőre komolyan aggódni nem kell, de mindenesetre legyünk résen. Enni sokat kell, de a magas láz miatt csak egész könnyűt. Éjszakára hideg pakolást adunk. Tud báróné hideg pakolást adni?

— A háború elején ápoltam, doktor úr. Tessék csak rám bízni.

— Hát csak fel a fejjel. Résen leszünk és a bajt meg fogjuk úszni. Mindenesetre várunk kell három-négy napot, míg egészen tiszta képem lesz a dologról.

Magdolna keze reszketett, mikor elbúcsúzott az orvostól. Olyan ideges volt és olyan rettegés lepte meg, hogy nem is merte úgy faggatni az orvost, mint máskor. Visszament a Beethoven-maszk alatt fekvő gyerekekhez és beszélgetett vele. Pocok jókedvű volt, fejfájása elmúlt, tréfálni volt kedve. A anya jó darabig belement a tréfába, de aztán kacagás közben hirtelen felállt és átment a maga szobájába, mert félt, hogy azonnal kitör belőle a zokogás.

Szobájában a díványra vetette magát és ömleni hagyta könnyeit. Idegei nem bírták tovább. Ez a megdöböntő izgalom, amely a gyerek komolynak látszó betegségével sujtott rá, úgysis szörnyen megviselt idegállapotban találta. Mert megállapította magáról, hogy más állapotban van. Ez volt az, amit Palinak nem akart megmondani. Jó ideje hányódott már kétség és valószínűség között, de most már bele

kellett törődnie a gondolatba. S hogy az adott körülmények között mi az egyetlen tennivalója, azt tudta. Csak még azt nem tudta, hogyan csinálja. Nőgyógyással, mióta Budapesten lakott, soha nem volt semmiféle dolga. Most még hozzá itt állott egy aggodalmas időszak előtt, amikor Pocok miatt idegeinek rendben kellett lenniök. Belátta, hogy nincs halogatni való ideje. S valami halvány reménység még mindig konokul csillogott benne: hátha csak tévedés az egész.

A fürdőszobában lemosta könnyeit, aztán felapozta a magával hozott telefonkönyvet. Felhívta a híres nőgyógyász-professzort. Az még otthon volt, nyilván tartott még a rendelése. Magdolna bemutatkozott és látogatási időt kért. De lehetőleg korán délután. A tanár, aki minden jel szerint már hallott róla, rendkívüli udvariassággal és előzékenységgel beszélt vele. Megállapodtak pont három órában másnapra, várakozni nem kell semmit. Letette a kagylót és visszafeküdt a pamlagra, hogy izgalmaikat még egy kicsit kipihenje. Szíve keservesen elfacsarodott. Akár a gyermekre gondolt, akinek ígéretét magában hordozta s akinek életet kapnia nem szabad, akár arra, aki ott fekszik a szomszéd szobában s akinek életéért reszketnie kell. Aztán felkelt s a tükörbe nézett. Öt évvel öregebbnek látta magát. Megint sírt, megint megmosta a szemét, aztán bement Pocok mellé.

Esti telefonáláskor csak a Pocok betegségét említette Palinak, azt is szépítgetve, hogy a túlfeszítet-ten ideges órákat élő embert ne izgassa. A maga dolgát elhallgatta.

— Mondja, Magdolna, szeretném holnap rögtön főpróba után felhívni. Lehet az?

— Főpróba után? Hány órakor?

— Az ilyesmi elhúzódik. Felhívnam úgy három tájban.

— Drága szívem, lehetetlen. Pocokhoz jön az orvos és...

— De csak egy percre. Csak azt szeretném megmondani, hogy széna-e, vagy szalma.

— Várjon csak. Hát nem szólhatna ide négy és öt között?

— Négykor már találkozóm van Mártonnal, hogy megbeszéljük a főpróba tanulságait. És az hosszúnak ítélik.

— Nem baj, hívjon utána rögtön, mihelyt végeztek.

— Igen. Sajnálom, szerettem volna főpróba után azonnal, hogy maga legyen az első, aki... de ha nem lehet...

Hangján érezni lehetett, hogy megsértődött. Magdolna olyan idegesnek érezte magát, hogy könnyeit és zokogását csak nehezen tudta visszatartani. Igyekezett mennél kedvesebb és gyöngédebb hangon beszélni kedvesével, hogy megbékítse. De búcsújuk hangján érezni lehetett, hogy ez csak félig sikerült.

Másnap egész délelőttjét Pocok mellett töltötte. A kisfiúnak erős láza volt most is. De nem panaszkodott rosszulétről, csendes derűvel beszélgetett. Magdolna minden szavát és minden mozdulatát leste, közben tudata másik felével folyton arra gondolt, hogy most folyik a főpróba. Sebten ebédelték, fél háromkor elment hazulról. A tanár kedvesen s az életbölcsek emberek természetes jóságával fogadta. Magdolna az első szóra sírva fakadt. Elmondott mindent, halálosan szégyenkezve és a szavakat dadogóan keresve. A tanár csak bólogatott. Az ő számára az ilyen síró aszonyok nem jelentettek újságot. Aztán megvizsgálta és megint bólintott. Igen, Magdolna más állapotban van.

— De tanár úr, — zokogta Magdolna, — értse meg... én özvegy vagyok... leányom van... az ő neve... Kérem tanár úr, könyörögve kérem, segítsen rajtam.

— Bocsásson meg, — szólt a tanár egyszerre elridegvedve, — én ilyesmivel nem foglalkozom. Rossz címre méltóztatott jönni.

— De tanár úr, a kisfiam súlyos beteg, soká kell ápolnom, szükségem van az idegeimre, az Istenre kérem, könyörüljön meg rajtam.

— Van ennek más módja is. Menjen hozzá az... az illetőhöz.

— Nem lehet. Ő ezt nem is tudja. Házasság és nem válhatik, mert a felesége elmebeteg.

Magdolna könnyben úszó arccal rimánkodva tekintett a tanárra. Az csak a fejét ingatta, de tekintetén látszott, hogy habozik. Végre gorombán kifakadt:

— De kérem, végre is mit gondol, ki vagyok én? Ide csak úgy fel lehet jönni, mint... mint Kertész-utca tizennyolc alá Kondor úrhoz?

A síró asszony felkapta a fejét. Megértett mindent. Majdnem megsókolta a tanár kezét.

— Mivel tartozom, tanár úr?

— Semmivel, kedves, semmivel. De tehet ebbe a skatulyába valamit. Ez a leányanyák pénze.

Magdolna odatette, amit a tanárnak szánt és el-sietett. Megkereste az első tőzsdét. Onnan felhívta dr. Kondor Gyula nőorvost, Kertész-utca tizennyolc.

— Halló, a doktor úr? Kérem, meg kell a nevet mondanom?

— Nem.

— Szeretném önt felkeresni holnapután délb... nem, nem, utána következő nap. Tehát hétfőn, tizenegyedikén. Lehetőleg korán délután.

— Azonnal, kérem. Tizenegyedikén, fél négy jó lesz?

— Jó.

— Helyes. Tessék például Horváthné nevet mondani. Én fogom beereszteni. Jónapot kívánok.

A tőzsdéből lóhalálában sietett haza. Főként Pocok miatt, de azt is remélte, hogy Pali telefonál. A telefon azonban nem jelentkezett. Helyette az orvos jött, aki a vizsgálat után láthatóan felderült. Úgy találta, hogy Pocok jelentékenyen javult. De azért még nem szabad elbizakodni. Az egész ház a

reménység nagy megkönnyebbülésében és felszabadulásában fénylett. Magdolna boldogan hívta fel Mikeséket, akikkel már napokkal azelőtt összebeszélt, hogy együtt nézik meg a bemutatót. Elmondta, hogy már majdnem le kellett mondania aggodalmában, de Pocok hirtelen megbetegedett. Most azonban jobban van, hálistennek.

— Te ujjatlant veszel? — kérdezte végül Magdolna.

— Igen, ujjatlant, azt a feketét veszem, amit már láttál. Hallottál valamit a darabról?

— Semmit. Detky mostanában nem jelentkezett.

— Nálunk sem. Csak a színházi titkárral telefonáltatott a jegy miatt. Megjegyzem, drágám, érted megyünk. Tíz perccel nyolc előtt fel fogunk hozzád csengetni.

— Köszönöm, drágám, pontos leszek. Viszontlátásra.

Este megjött a telefon. Pali levert volt és ideges. A főpróba elég rosszul sikerült. A közönség sehogy sem tudott, vagy akart felmelegedni. A darabból holnap délelőtt még húzni fognak, mert néhol vontatottnak tetszett.

— Éppen olyan helyeken kell húzni, amelyeket legjobban szeretek. De hát ez a színház. Kíváncsi vagyok a holnapi estilapokra. Azok már hoznak kritikát. Pocok hogy van?

— Ma jóval jobban.

— Hálistennek. Mihelyt a bemutató lezajlott, meg fogom látogatni. Látogatásról jut eszembe: holnap mindjárt az első felvonás után szeretnék felszaladni a magok páholyába. A második után a kultuszminiszterhez kell mennem, mert telefonáltak, hogy eljön, a harmadik után pedig, ha sikerül, sok lesz a taps. Még mindig reménykedünk. A színházi babona szerint rossz főpróba jó bemutatót jelent. Mondtam már, hogy előadás után bankett lesz? Hát igen, a Royalban. A főszereplők és a színház barátai. Képzeld. Nymwegen grófné felhívott. És pedig

elég furcsa okból. Hogy szeretne arra a banketire eljönni, mert ő sohasem volt színházi banketten és majd talál valami arisztokrata gavallért, aki elkíséri. Célozgatott arra is, hogy esetleg hasznossá tudja magát tenni, mert Bécsben jó színházi összeköttetései vannak, a Burgtheaternál mindenkit ismer, aki fontos. Most zavarban vagyok, hogy mit csináljak vele. Reklámnak nagyon jó a színház számára, viszont félek, hogy belesért valamelyik színésznőbe. Adjon tanácsot, mit csináljak, mert még nem adtam neki határozott választ.

— Én azt hiszem, hívassa meg. Hátha csakugyan segíthet valamit Bécsben.

— Hát jó, meghívatom. De mondja, Pocok csakugyan jobban van?

— Jobban, az orvos megállapította. Meg kellett ígérnem neki, hogy részletesen elmondom neki a darabot, hogy ő a zenéről gondolkozhassék. Nem aranyos? De most búcsúzzunk drágám, mindakettőnknek elég fontos az alvás.

Másnap Magdolna elrendelte, hogy minden estilapot azonnal meg kell venni, mihelyt megjelenik. Olvasta egyiket a másik után már déltől kezdve. Pali sötétlátása nem igazolódott. A kritikusok nagy elismeréssel írtak. Többnyire megállapították, hogy az író mélyült, nemesedett, szándékai emelkedtek. Egyik azt írta: „Ez az író most indult el igazi pályáján.“ Magdolna szívéhez szorította az ujságot, szeme megnedvesedett. Akadt ellenséges bírálat is. Ez epéskedett, de a nagy sikert kénytelen volt megállapítani. S végül egyik lap meglepően így írt: „A díszletek és jelmezek a kis részletekben is kitűnőek. Mintha csak egy új és ízlésesebb szem segített volna, a színház tervezőinek“. Magdolna meglepetten felkacagott ezen a véletlen megjegyzésen. Büszke is volt egy kicsit. Szándékos hiúsággal tetszelgett abban, hogy róla most az egész ország olvasni fog. Csak nem fogja tudni senki, hogy ő az.

Este hétkor kezdett öltözködni. Hajviseletével

ugyan nem volt megelégedve, de a hölgyfodrászra való időt nem merte elvenni Pocoktól. Phil segítségével, aki jól értett ehez, úgy ahogy rendbeszedte a fejét. Fél nyolckor jött az orvos. Magdolnán fésülőköpeny volt, már csak a ruha hiányzott róla.

— Kérem, báróné, — mondta az orvos vizsgálat után, — a dolog komolyabb, mint hittem. A kis báró jóval rosszabbul van a tegnapi látszólagos javulás után. Megijedni ugyan nem szabad, de nagyon-nagyon vigyáznunk kell.

Magdolna elsápadt és a szék karjába kapaszkodott.

— Akkor itthon maradok.

— Nem, nem, arról szó sincs. Közvetlen veszedelemről nem kell beszélni. Csak tessék elmenni nyugodtan színházba. Azt a pakolást Phil is meg tudja csinálni. A gyerekek nemsokára úgysis aludnia kell. Semmi értelme itthon maradni miatta.

Magdolna a fejét rázta. Bement a gyerekekhez. Megnézte.

— Nem megyek színházba, kisfiam, itt maradok melletted.

— De mama, — kiáltott fel csalódottan Pocok, — hát nem megigérted, hogy holnap reggel az egész elmondod nekem?

— Mama, — szólt Klári is szemrehányóan, — ezt Pali bácsival nem szabad megtenni.

Magdolna ránézett Klárirra, aztán a könnyes szemű Pocokra. Aztán az orvosra.

— Hát jó, elmegyek. De borzasztó nyugtalan leszek.

Elment. Mikesék pontosan érte jöttek. Nagy bemutatató külsőségei látszottak már az érkezésnél. A kocsik csak üggyel-bajjal lassan tudtak előre haladni a felhajtóhoz. Az előcsarnok tömegén alig tudtak átvergődni. Csak hárman voltak a páholyban.

— Magdolna, — szólt Mikesné, — neked valami bajod van.

— Igen, drágám, nem lett volna szabad eljőnöm. A Pocok állapota rosszabbodott.

A házaspár őszintén sajnálkozni kezdett. Vigasztalták, bátorították. De ezt nem soká teheték, mert az előadás kezdődött. Megzendült a gongszó. A függöny kettétárult. Magdolna megismerte az első felvonás díszlettervét. A túlságosan cirádás jobb oldalfalat az ő tanácsára változtatták egyetlen, hatalmas kárpitra. A közönség megtapsolta a díszletet. Elhangzótak az első mondatok. Ezeket feszült figyelem hallgatta. Aztán belépett Ódry Árpád, akit a Nemzeti Színháztól kértek kölcsön, sápadtan, beesett szemű, viziós arccal, ősz fejjel, kopott fekete köntösben. Dörgő tapsot kapott.

— Ez kitűnőnek ígérkezik, — súgta Mikesné.

— Igen, — felelte Magdolna kínzottan.

Nem tudott másra gondolni, mint Pocokra. A fia lázasan fekszik otthon, rosszul van, s ő itt ül a színházban. Szeretett volna rögtön nesztelenül kiosonni és kocsiba vetni magát. De itt hagyni ezt az estét, amely csak a kettejük estéje igazán, a szerelmük gyümölcse, a Pali megváltozott és magasba emelt életének első diadalmas bizonyosága? Maradt, de keze görcsösen tépdeste a zsebkendőt. Igyekezett a darabra figyelni, de nem tudott, mert mindig otthon járt az esze. Igyekezett hazagondolni, de nem tudott, mert a színpadról nem vehette le a szemét. Bejött Torquemada. Kitűnő színész játszott. A nézőtér úgy viselkedett, mint a szélbolygatta vetés. Izgalom és feszültség. Detky Pál eleven, kardpárbajszerű dialógusa csak úgy szikrázott. Egyik taps a másikat érte. A hangulat egyre feszültebb és lelkesebb lett. Magdolna egyre kínzóbbnak és elviselhetetlenebbnek érezte helyzetét. Körme a tenyerébe vájódott. Két izgalom tépte, szaggatta lelkét kétfelé. Mikor Kolumbus és a királyné nagy jelenete után vége lett a felvonásnak, a nagy siker tömör tapsa dördült meg a színházban. A színészek alig tudtak egyszer-kétszer meghajolni, a közönség hangosan követelte

a szerzöt. Pali frakkosan kilépett a színpadra. A taps megerősödött. A szerző első pillantása, feltűnés nélkül, a Magdolna páholyának szólt. Ők hárman erősen tapsoltak. Lement a függöny, újra felment. Hatszor-hétszer egymásután.

— Nem megyünk a dohányzóba? — szólt rögtön Mikes.

— Én nem bírom a füstöt, — mondta Magdolna, — maga csak menjen. Ja igaz, te is cigarettázol. Csak hagyjatok egyedül nyugodtan, úgyis ideges vagyok egy kicsit.

Azok mentek. Ő visszavonult a páholy háttérébe, erőtlenül a falnak támaszkodott és várt. Kisvártatva jött Pali. Ragyogott az izgatott boldogságtól.

— Egyedül van, szivem? Hát mit szól? Úgy látszik, siker van.

— Nagy siker. Szívből gratulálok.

— Az Isten szerelmére, mi baja?

— Angyalom, nem szabad haragudnia. Elmegyek, nem bírom tovább. Pedig Máriához is szerettem volna benézni a páholyba. Képtelen vagyok. Pocok nem jól van. Ha itt maradok, elájulok az izgalomtól. Ha otthon leszek, a szívem fog elfacsarodni, hogy nem vagyok itt, de legalább ott vagyok Pocok mellett. Meg tud érteni, ugye? Nagyon rosszul esik, hogy most nem csókolhatom meg. De majd holnap délután, jó? Mikesék a dohányzóban vannak, magára bízom, hogy mentsen ki...

— De lekísérem és hozatok kocsit.

— Isten őrizz, kijönni a hóba, így kimelegedve. Fogadjon szót, nézzen be a dohányzóba és mentsen ki. Nekem hoz kocsit a portás.

Már szaladt is. Egy negyedóra mulva otthon volt. Pocok már aludt, pedig nem volt több negyedtíznél. Klári most készülődött lefeküdni. Phil is ébren volt még. Meglepődött. Megmagyarázta nekik, hogy képtelen volt ott maradni. Mennyi volt a gyerek láza nyolckor? Harmincnyolc kettő. Jó pakolást

kapott, mindjárt elaludt. „Ne áruljátok el neki, holnap elmondom az egész darabot.“

Ezen az estén elmaradt a mindennapos telefon. Szerelmök óta először. Pedig várta. De egy óra felé sóhajtva belátta, hogy nincs joga várnia. Az ilyen bemutató legalább féltizenkettőig elhúzódik, beszélni kell még a főszereplőkkel, barátokkal, gratulálókkal, aztán a bankett, közben képtelen egyedül maradni. Belátta. De fájt.

Másnap reggel, miután fiát megcsókolta, felhozatta a lapokat. Óriási siker. Még az ellenséges hangú bírálatok is elismerték ezt. A baráti hangúak viszont olyanokat írtak, hogy tegnap este a régi, kellemes, ügyes Detky Pál helyett egy újat fedeztek fel, magasan járó, nemeset és előkelőt. Miután mind elolvasta, visszament Pocokhoz. Elmesélte neki a darabot a legnagyobb részletességgel. Pocok izgalmasan gyönyörködve hallgatta. Különösen a kolostor tetszett neki a barátok karénekével és az odahallatszó tengerzúgással.

— Honnan tudod ezt, mama? — kérdezte később lopva Klári.

— Pali bácsi elmondta Mikeséknél.

Kora délután elment a Visegrádi-utcába. Pali gyűrött arccal, kialvatlanul, a korhelyek rekedtségével várta.

— Meddig tartott a bankett?

— Reggel félhétig. Képtelen voltam elszabadulni. A siker óriási. Képzeld, a harmadik után tizenkétszer hívtak ki. Láttam a lapokat?

— Mind olvastam. Hálistennek.

— Ejnye, én csak magamról beszélek. Hogy van Pocok?

— Nem jól. A láza egy tizeddel magasabb, mint tegnap ilyenkor. Rohanok is vissza. Egy félórám van.

— Holnap meglátogatom, jó?

— Holnap? Ne, még ne. Nagy a rendetlenség. De jöjjön holnapután. Ebédeljen nálunk.

— Köszönöm szépen. Hát tudja, ez a bankett...

— Nem, a bankettről ne beszéljen nekem. Öleljen meg. Éreznem kell, hogy szeret. Szörnyű lelkiállapotban vagyok.

Pali átkarolta. Kilumpolt szemmel nézett a szemébe.

— Magdolna, nekem az a benyomásom, hogy maga valamit elhallgat előttem.

— Nem, semmit. Most ne faggasson. Most szeressen. Soha ilyen szükségem nem volt magára, mint most.

S a csók alatt úgy hajtotta hátra a fejét, mint aki most bódul az ópiumtól, hogy minden baját elfelejtse.

Aztán szaladt haza a fiához. Pocok állapota nem változott, láza magas maradt. De csak fáradtságról panaszkodott, különben nem volt nyugös, csendesen feküdt az ágyában.

— Nincs kedved valamihez, kincsem? Nem kívánnál valamit?

— Mindig lehetetleneket kívánok. Azt úgy sem lehet.

-- Például mit? Hátha mégis lehet.

— Sokat gondolkoztam a tengerről, amit még nem láttam. És arról az jutott eszembe, hogy jó volna hallani a Rajna Kincse legelejét, mikor úgy zúg a víz, de azt zongorán hiába játszanád, vagy hiába játszaná Bodó bácsi, mert ahhoz vonósok kellenek.

— Látod, ugye, hogy ezt meg tudom neked szerezni. Azonnal veszünk gramofont és megvesszük a Rajna Kincse lemezét. Ma már késő van, de holnap meglesz.

Este az orvos fejét csóválta. Nem tetszett neki az egész.

— Kérem, báróné, ajánlatos volna specialistával is megnézetni a kis bárót. Holnap majd utána nézek, kit hívjunk konziliumra. Aztán este, mikor jövök, megbeszéljük az időpontot.

— Doktor úr, de őszintén, mitől kell félnem?

— Csak félni, báróné, de nem megijedni! A tuberkulózistól mindig félni kell. Alattomos, félelmes és kiismerhetetlen ellenség. Egyetlen gyógyszere van: a pénz. Lehet, hogy el kell vinnünk a kisfiút Davosba, vagy Egyiptomba. Lehet, hogy rögtön, lehet, hogy az utazást most nem bírná, akkor várunk kell, amíg bírja. Lehet, hogy magaslat kell neki, lehet, hogy tenger. Lehet, hogy levegőt szivattyúzunk a bordák és a tüdő közé. Van olyan eljárás is, hogy elmetsszük a bordákat és megmerevítjük a heggel a mellkast. Százfélét csinálhatunk. Csak egyet nem szabad: megijedni. Szedje össze magát, báróné, a maga nyugalma és szilárdsága úgy kell a betegnek, mint az élet.

— Igyekszem. De arra feleljen, doktor úr: nagyon súlyos ez, vagy nem nagyon súlyos?

— Erre a kérdésre nem tudok felelni, báróné. Az ilyesmi viszonylagos. Valaki eltörheti mindkét lábát, de könnyen gyógyul. Nem súlyos. De megsértheti reszelés közben a körmét, szepszist kap és menthetetlen. Az súlyos.

Magdolna nem boldogult a doktorral. Egyenes választ nem tudott kihúzni belőle. Ezt panaszolta éjjel Palinak is, mikor az telefonált. Megismételték a megbeszélést, hogy Pali kedden délben itt ebédel.

— És mi van a darabbal? — kérdezte Magdolna.

A szerző egyszerre élénk lett, friss és lendületes. Amíg Pocokról volt szó, őszintén és csendesen sajnálkozott, most csak úgy dőlt belőle a hangos boldogság. A siker több, mint amennyit a legvérmesebben remélhettek. A második előadásra, ma estére, már délben nem volt jegy, az elővétel egész hétre feltűnően erős. A holnapi estét, a rettegett „első hétfőt“, amelytől úgy félnék minden darabnál, ez a darab könnyen fogja átugrani, valószínűleg táblás ház lesz.

— Miféle zenét hallok, honnan hívott fel?

— Vendéglőből. Itt vacsorázom Márton Jenővel,

az igazgatóval. Tárgyalunk. Le akarja kötni három következő darabomat. Igen nagy előleget kínál. Azonkívül ennek a darabnak a filmjogát meg akarja venni tőlem.

— Az Istenért, alá ne írjon valamit, míg meg nem beszéltük.

— Dehogy, dehogy. Maga nélkül semmit.

— Mondja, hogy nagyon szeret.

— Nem mondom, mert ez a szó kevés. Új szót fogok kitalálni. Maga az életem, a gondolatom, a lélegzetem.

— Köszönöm. Ne maradjon sokáig, ne igyék. Jó éjszakát.

És másnap jött a szomorú megpróbáltatás, a szégyen és kín napja: el kellett mennie a Kertész utcába, Dúltan jött el az orvostól, hazafelé egész úton sírt a kocsiban. Otthon felvászorgott a lépcsőn és az arcokon azonnal látta, hogy valami nagy baj történt.

— Mi az? — kérdezte ő balsejtelemmel.

Klári könnyben úszó arccal, zokogva súgta:

— Pocok vért hányt.

Magdolna elsikoltotta magát, sikolya a halálveszedelemben forgó ember kiáltásához volt hasonló. És sajátmagáról megfélemedkezve rohant be a gyerekekhez. Az ott feküdt az ágyban halásápadtan, de az angyalok lehelletnyi mosolyával. Phil sírt mellette és az ágynemű felcserélésén dolgozott. Magdolnát elhagyta minden ereje. Az ágyhoz botorkált s ott leogyott. Elájult. Másodszor életében.

X.

Pali kierőszakolta, hogy ott legyen, mikor a beteg fiú felett konziliumot tartanak. Úgy tett, mintha véletlenül jött volna éppen akkor meglátogatni a beteget. A két orvost félrevonta. Közülök az egyetemi tanárt régebbről jól ismerte.

— Kérlek, méltóságos uram, — mondta neki, — örülök a véletlennek, amely idehozott. Ebben a házban nincs férfi. Én úgy kerülök ide, hogy a báróné régi barátnője a nővéremnek. Arra kérlek benneteket, hogy ha végzetes, amit meg fogtok állapítani, nekem mondjátok meg őszintén, én férfi vagyok.

Ez volt a szöveg, amelyben Magdolnával megállapodtak. Magdolna így akarta mindenáron megtudni a való igazságot, mert félt, hogy neki, mint asszonynak, nem mondanak meg mindent. Az orvosok bólintottak a Pali kérésére. A konzilium lefolyt. Igen soká vizsgálták a kisfiút, aztán vegyvizsgálati írásokkal hónuk alatt külön vonultak ketten. Bodó felpattant, mert útból ült. Ott lábatlankodott némán egész délután. Ez a tanácskozás már egészen rövid ideig tartott. Először Magdolnát kérték be.

— Hát kérem, báróné, — mondta a tanár, — nem akarok sokat köntörfalazni, az eset nagyon súlyos. Az eddigi ápolást semmi felelősség nem terheli, tudom, mennyire vigyáztak a gyerek táplálkozására, és amit a kollégám az eddigi kezelésről mondott nekem, azt teljesen jóvá kell hagynom. A baj mégis bekövetkezett. Most már a dolog nem a tudomány, hanem Isten kezében van...

— Bocsánat, — szólta Magdolna rekedten és halál-sápadtan, — én csak egy szót kérek. Van remény, vagy nincs?

— Remény mindig van, — mondta a tanár, — az ilyesmi néha csodák-csodájára megfordul.

— Szóval van remény, — hebegte Magdolna, — bocsánat, most kérek néhány másodpercet, mert az agyamnak pihennie kell.

Hanyattdőlt a széken és homlokát nyomogatta. Aztán kiszórtatva megszólalt. Az orvosi utasításokat kérdezte. Papirost, töltőtollat vett elő. Számozott tételekre osztva jegyezte, amit azok mondtak, lázmérésről, táplálkozásról, esetleges újabb vérömlés esetéről, pakolásról, gyógyszerekről.

— Nem kellene utazni? — kérdezte.

— Nem, — mondták az orvosok egyszerre, — azt most nem bírná.

— És valami egyéb gyógmód... bordametszés.. vagy légtöltés... amit a doktor úr említett.

— Nem, — szólt a tanár, — egyiket sem látjuk most indikálnak. Csak tessék ragaszkodni az utasításokhoz.

Azzal felálltak és elbúcsúztak. Pali kísérté ki őket. Pár perc múlva visszatért. Megrendülve, sápadtan.

— Nos?

— A tanár azt mondja, hogy megmondták magának az igazat. Az eset nagyon súlyos. De remény van.

— Pali, nézzen a szemem közé. Mondták azt, hogy remény van? Becsületszavára?

— Becsületszavamra. Persze hogy mondták.

— Magok mind hazudnak. Hát miért nem mondják meg nekem? Egy anyát akarnak becsapni? Azt hiszik, hogy és nem érzem jobban az igazat, mint ahogy száz professzor tudhatja? A gyerek menthetetlen.

— Ugyan, Magdolna, hogy mondhat ilyet. Még hallgatni is borzasztó. Bízék abban, amit mondok. Pocok életveszélyben van, ez igaz. De meggyógyulhat. Amit ápolás segíthet, azt maga el is fogja végezni. Ebben nyugodjék meg és most jöjjön a gyerekekhez.

Magdolna sírni kezdett, de gyorsan erőt vett magán. Rendbehozta arcát. Pali odalépett hozzá és megsímogatta a haját. A Pocok szobájában megszólalt a zongora.

— Bízni kell a jó Istenben, Magdolna. Pocok meggyógyul nyárra, elküldjük a Magurára Klárral, mi pedig keresünk valami kis helyet, ahova el lehet bújni. Határozza el magában, hogy így lesz és bízék benne keményen. Hinni kell... A hit a fontos. Higyjen úgy, mint én magában.

— Köszönöm, — súgta Magdolna.

Kezet szorítottak és bementek a gyerekekhez.

— Na hogy vagy hékás, hogy érzed magad?

— Most jól vagyok, — felelt az csendesen, — de Bodó bácsi becsapott. Mert a balkezet játssza csak és nekem ki kell találni, hogy mit játszik. De ő a Varázsfuvolából azt játszotta, hogy „In diesen heiligen Hallen.“ De a jobbkezet játszotta, mert azt mondja, hogy az a kíséret. És erre...

Magdolna az ágy mellett ült. Megérintette a fiú kezét.

— Nem szabad annyit beszélned, kisfiam.

Pocok engedelmesen elhallgatott.

— Várjál, — szólt Pali, — most rendezünk neked egy operaelőadást. Én előadom a szöveget és Bodó bácsi kísérelő zenét fog rögtönözni hozzá. Tehát. Mindenki foglalja el helyét a színházban, mert a későn érkezőket nem eresztjük be. Klári a főrendező. Legyen szíves, főrendező, csengessen kanállal a pohár oldalán. Helyes. A függöny felment. A darab címe „A róka és a holló.“ Szövegét írta Detky Pál. Zenéjét szerzette Bodó Ernő. Báró Meszlényi Imrénének tisztelettel ajánlják a szerzők. Kezdődik. Erdő-részlet. Lombsuttogás.

Bodó nagy igyekezettel játszotta a zongorán az erdei hangulatot.

— Szárnycsattogás. Érkezik a holló. Szájában sajt. Kérem a zeneszerző urat, játssza el a sajtot.

— Hogyan játsszam a sajtot? Az lehetetlen.

— Tessék eljátszani a lyukakat benne. Így ez jó. Most jön a holló tánca örömeben, hogy meg fogja enni a sajtot. Kérünk egy hollótáncot. Nem így. Középen szinkopált négynegyedeset kérünk. Ez az. A főrendező kéretik, hogy mutassa a holló mozdulatait.

Klári a szoba közepén mórlikálta magát, tréfásan hajladozott. Pocok roppant élvezte az egészet. Lázás szeme még jobban csillogott a gyönyörködéstől.

— Ismét lombsuttogás. Most zörög az avar.

Avarzörgést kérünk! Így. Közeledik a róka. Lassan csúszik. A főrendező kéretik, hogy mutassa a rókát. Nagyon jó. A róka megáll. Szünet. Koronás pauza. Most a róka agya működni kezd. Kérünk ravasz és gyors agyműködést. Hat nyolcadot kérünk, még gyorsabban. Így. A róka terve kész. Erős akkord, pedál nélkül. Ez az. Most a róka dícsérni kezdi a holló hangját. Széles, áradozó dallam, belcanto. „Ó, be gyönyörű hangod lehet neked, te holló.“

Bodó nekieresztette a belcantót. Pocok hangosan kacagott.

— Elég. A holló habozik. Kérünk holló-habozást. Nagyon jó. Most a holló kitátja a csőrét. A sajt le-
esik. Nagy koppantást kérünk a fedéllel. Ez az. A róka felkapja és elszalad. Prestissimo. Még gyorsabban. Elég. Most a holló siratja a sajtot. Bánatos d'alt kérünk, de káromva. Kitűnő. Szárnycsattogás. Holló el. Most megint erdei hangulat. Morendo. Éljen, kész. Pocok, te ne tapsolj, de különben mindenki tapsoljon. Éljen, éljen! Szerzők!

Pali megfogta a Bodó kezét és ketten mélyen meghajoltak az ágy előtt.

— Lajos bajor király kegyesen bólint. Pocok, bólints kegyesen. Így. Most a főrendezőt kérjük. Főrendező! Főrendező!

Klári is előlépett és meghajtotta magát. Pocok kegyesen bólintott, de nem bírt magával és a bólintást elcacagta. Nagy volt a siker.

Magdolna hálásan pillantott kedvesére, szeméből elétörtek a könnyek. Elfordult és a sarokba ment, hogy Pocok ne lássa.

— Vége az előadásnak. A szövegíró minden etikett ellenére megcsókolja a királyt és távozik.

Magdolna habozó mozdulatot tett, mintha megakarná akadályozni. De Pali elhárította. Odahajolt a gyerek fölé és megcsókolta. A gyerek átölelte a föléje hajló ember nyakát.

— Mikor jössz el megint? Úgy örülök, hogy itt vagy. A legjobb volna, ha nálunk lagnál.

— Ez nem rossz ötlet. Esetleg azt hazudom, hogy beteg vagyok és ide fekszem melléd. És egész nap beszélgetünk és hancúrozunk. Na szervusz, kis Pocok, majd telefonálok és mihelyt lehet, megint eljövök.

Az előszobában Magdolna megállította.

— Maga nem fél ezt a gyereket megcsókolni?

— Maga megcsókolja?

— Meg.

— Akkor én is. Viszontlátásra. Éjjel felhívom.

— Nem, ez nem jó lesz. Én ma bevitetek egy díványt a Pocok szobájába. Ezentúl mellette alszom. Majd én hívom magát.

— Hm. Ez bajos. Nem tudom, hol leszek. Esctleg együtt kell lennem a színháziakkal. Hogyan is csináljuk ezt. Tudja mit: csak hívja a lakásomat. Külön ezért hazamegyek. Aztán majd megbeszéljük, mi lesz a változott körülmények között a telefonjainkkal. És csak fel a fejjel és hinni! Hinni!

De Magdolna gondolkozva nézett utána, mikor az ajtó becsukódott. Most már nagyon jól ismerte a kedvese hanghordozásának minden színét és változatát. S most valami hamisat érzett benne. Mintha azt a hitet követelné, amelyet ő maga sem tud hinni. Mi ez? Hiszen becsületszavát adta. Igaz, hogy azt irgalomból is adhatta. De miért irgalmas, miért nem őszinte? Vagy talán apránként akarja előkészíteni a legborzasztóbbra?

— Jaj, mit áll itt a hideg előszobában, báróné lelkem, — szólt rá Mami, — egyéb se kell, mint hogy megbetegedjék.

Keserűen legyintett magában és vánszorogva vitte befelé a meleg lakásba a maga eltitkolt baját. Be a gyerekhez.

— Mama, — mondta Pocok, — telefonáljunk Pali bácsinak, hogy holnap megint jöjjön el.

— Drágaságom, Pali bácsinak sok dolga van. Ő abból él, hogy dolgozik. Nem szabad őt lefoglalnunk.

— Igen. Milyen kár. De jöjjön, mihelyt lehet, jó?

— Jó, angyalom. Majd beszélek veled.

Ott vettetett ágyat magának a gyerek mellett. Korán lefeküdt az egész ház. Ott volt mellette a világító karkötőórája. Koronként rápillantott, különben tűnődött a sötétben. Segít Isten, vagy nem segít? Van remény, vagy csak jóindulattal bolondítják? Anyai ösztöne azt az irtózatot gyanút sugta neki, hogy nincs. De a gondolatot nem volt képes végiggondolni, borzadva riadt vissza tőle. Ott feködt a beteg kisfiú, kéznyújtásnyira tőle. Hallani kurta, ritka lélegzetét. Él. A szíve ver. Agyában álmok és gondolatok alszanak. A vézna kis test, mint a hibás szerkezetű gép, még mindenáron dolgozik, gyengén, akadozva. Lehet elképzelni, hogy megálljon? Nem, ez elképzelhetetlen. Mert akkor mindennek meg kell állnia s a világnak nincs többé értelme. És nem is lenne igazságos. Isten, a jóság eszméje maga, nem teheti ezt. Nincs akkora bűn, amelyet ilyen rettenetesen kellene büntetni. Eszébe jutott, amit délután követett el. Életet ölt. Nagy bűn, de még ez sem akkora.

Fél tizenkettőkor lábujjhegyen kiment a fürdőszobába telefonálni. Pali azonnal jelentkezett.

— Mi ujság?

— Semmi. Csendesen alszik. Mondja, szívem, mi lesz velem?

— Az lesz, hogy erősnek kell lennie. A maga helyzete az, hogy apa és anya helyett az egyetlen családfő. Abban az otthonban minden felelősséget maga hord.

— De mit ért az alatt, hogy erős legyek?

— Nem értem a kérdést. Akinek a gyereke életveszedelemben van, annak erősnek kell lennie. Ez csak egyféleképpen érthető. Nem szabad elvesztenie a fejét. Fel kell készülnie mindenre.

— Miért mindenre? A rosszra is? Hiszen délután azt mondta, hogy hinnem kell. Akkor miért

számoljak a rosszal? Ha a rosszal számolok, az azt jelenti, hogy nem igazán hiszem a jót.

— Drága angyalom, ne kínozza magát azzal, hogy az én ügyetlen kifejezéseimet firtatja. Tudjuk, hogy Pocok betegsége nagyon súlyos. Ez azt jelenti, hogy rossz lehetőség is van. Persze, hogy magának remélnie kell a jót. De még egy másik gyereke is van. Tehát a rossz eshetőségre is meg kell erősítenie magát, hogy mindent elbírjon.

— Pali, maga másképpen beszél, mint délután. Maga engem apránként akar előkészíteni valamire.

— Szó sincs róla. A doktorok magának az igazat mondták. Remény van, de a gyerek állapota életveszélyes. Nem is beszélek erről többet, mert minden szóba belekapaszkodik és az nem tesz jót magának. Most megyek a Ritzbe. Képzeld, ki van itt. A Burgszínház dramaturgja. Holnap együtt nézzük a darabot.

— Igazán? Ó, adná Isten, hogy sikerüljön. Akkor nem tartom fel, szívem, siessen oda. Milyen aranyos, hogy ezért a telefonért külön hazament. Köszönöm.

— Én köszönöm. Önzésből tettem. Holnap oda-szólok napközben is, jó? Viszontlátásra.

Magdolna csendes mosollyal feküdt vissza a gyerek mellé. Milyen áldás, éppen most, hogy akit szeret, az gyengéd és figyelmes hozzá. Álmatlanul töprengett tovább az ágyban. És egyszerre, mikor szavakra és mondatokra visszagondolt, valami szíven ütötte. Pali csakugyan másképp beszélt este, mint délután. Délután ezt mondta: „Pocok állapota életveszélyes, de remény van“. Este ezt mondta: „Remény van, de Pocok állapota életveszélyes“. Ez a sorrend valami rettentő különbséget hord magában. Vére elhült, mikor most már nagyon erősen felébredt a gyanúja, hogy Palinak mást mondtak az orvosok, mint neki. Tanácstalanságában, félelmében nem volt más nyugsága, mint a sírás. Az alvó

gyerek mellett odaadta magát a sírásnak. Sírt hajnalig, míg az álom el nem nyomta.

Másnap rosszul érezte magát. Feküdnie kellett. Pali telefonjai is rövidek voltak. Vagy nagyon kellett sok dolga és bécsi vendégei miatt sietnie, vagy félt a Magdolna faggatásaitól. Így telt el három-négy nap. Pocok állapot egyformán rossz volt. Nemcsak lázát, hanem súlyát is pontosan kellett mérni. És súlya, ha kevéssel is, de állandóan csökkent. Ő maga testileg már jobban érezte magát. És érezte, hogy kedvesének meg kell mondania valamit. Soká habozott, elmondja-e neki egyáltalában. Végül úgy döntött, hogy elmondja. Egész lelkével a gyerekéért való gondnak akarta adni magát, s ehhez ilyen elintézetlen lelkiismereti kérdésektől meg kellett szabadulnia.

Pali megint eljött hozzájuk, de Pocok éppen aludt. Az alkalom tehát magától adódott. Visszavonultak az ő szobájába, mialatt Klári és Phil a maguk szobájában végezték a rendes napi tanulási anyagot. Magdolna elkezdte:

— Adja ide a kezét. Úgy sem jön be senki. Ha a két kezét fogom, jobban el tudom mondani, amit akarok.

És elmondta. Látogatását a tanárnál, aztán az ocsmány félórát a Kertész-utcában. Pali elképedve, majd növekvő felindulással hallgatta.

— De hát muszáj volt ezt?

— Ítélje meg maga. Mit tehettem volna? Ha nincsenek gyerekeim, nem haboztam volna egy perig sem. Büszke és boldog lettem volna.

— Jól van, de hát nem lehetett volna néhány hónapig várni? A gyerekeket elküldhette volna Erdélybe és maga elment volna valami külföldi szanatóriumba. Senki a világon meg nem tudta volna.

— Maga könnyen beszél. Legfeljebb négy-öt hónapig maradhattam volna itthon. És három-négy hónapot kellett volna arra szánnom, hogy elbujjak. Kivihető ez? Nem. És azt is gondolja meg, hogy

Pocok éppen most lett ilyen súlyos beteg. Nekem folyton mellette kell lennem. Hátha az ő betegsége egy évig is eltart, akkor mi van? Az Isten szerelmére, Pali, most láttam a maga arcán valamit. Ne is tagadja, ne is tagadja. Mikor azt mondtam, hogy eltarthat egy évig is, magának mozdult valami az arcán. Pali, nekem jó szemem van, én ismerem a maga arcát. Maga tud valamit, amit én nem tudok! Könyörgöm, mondja meg!

— De szivem, mit mondjak meg? Nincs itt semmi megmondható.

— Pali, legyen jó hozzám. Ne áljó legyen hozzám, hanem jó. A bizonytalanság rettenetes, ezt maga tudja. És a rossz bizonyosságot könnyebb elviselni. Feleljen. Tudok én mindent, amit maga tud?

— Ahogy vesszük. Nézze, nem akarok titkolni valamit. Azt maga is tudja, hogy itt mind a két lehetőség megvan, a jó is, a rossz is. De arról még nem beszéltünk, hogy... szóval, ha százalékban akarom kifejezni, akkor bizony jó lehetőségre sokkal kevesebb esik.

— Értem. Fejezze ki számokban.

— Nagyon nehéz ezt...

— Ne térjen ki. Hatvan és negyven?

— Nem. Ennél rosszabb.

— Hetven és harminc?

Pali megfogta az asszony kezét.

— Szivem, a helyzet nagyon súlyos. Az orvosok azt mondták nekem, hogy... tíz százalék a remény...

— Tíz... Borzasztó. És kilencven a rossz valószínűség. Isszonyú. Miért nem mondta ezt nekem?

— Mondtam. Azt mondtam, hogy remény van. Ez sokkal, sokkal több, mint annak a kis féregnek az esetében, aki... aki... a mi gyerekünk lehetett volna...

— Most tesz nekem szemrehányást? Most? Mikor megtudom, hogy a Pocok élete hajszálon lóg? Most? Leborult az asztalra. Hangtalanul zokogott so-

káig. A hangot visszafojtotta, mert Pocok aludt a szomszéd szobában, sőt eddig is suttogva beszéltek, mert közbül az ajtót nyitva hagyták, hogy ha a gyerekek felébred, azonnal észrevegyék. Sokáig zokogott így, de jótékony zokogással. Mert bármilyen kevés remény maradt számára, most mégis hinni tudta, hogy az a remény csakugyan meg is van.

De ez a remény is fogyatkozott, mint maga a kis beteg. Magdolna minden nap jobban látta, hogy első sejtése volt a helyes: Pali minden másod-harmadnap valami alig érthető árnyalattal sötétebbre árnyalta, amit mondott. Csak a legutolsó szót nem mondta ki. Még mindig hitegette, hogy higgyen. És Magdolna hagyta magát hitegetni, noha kezdte látni, hogy már nincs mit hinnie. De ha eddig a rossz bizonyosságot követelte, most már mindenáron a bizonytalansághoz ragaszkodott. Reggeltől estig el sem mozdult a beteg mellől. Az szelíden és csendesen feküdt, bőrén szinte keresztül lehetett már látni. Nem panaszkodott semmiről, nem igen kért semmit. Mindenre helyeslően intett a szemével, amit kínáltak neki. Nagyon ritkán szólalt meg. Mindenki igyekezett szórakoztatni és kedvére tenni. Bodó naponta ott ült egész délután és zongorázott neki. Pali most már gyakrabban jött. Rendszeren tréfás operákat rendezett neki Bodó és Klári közreműködésével. Ilyenkor a gyerek felélénkült, lárvaszerű arccskája életet kapott, szeme nevetett. Az orvos eljött minden nap és futó vizsgálat után mindjárt ment is. Magdolna fáradhatatlanul faggatta jó darabig, de miután mást, mint néma és tehetetlen vállvonást nem kapott válaszul, végre a faggatást is abbahagyta. Az egész család valami beteg önámítás levegőjében élt, kiki sem önmagának, sem a többieknek nem merte kimondani a lelkében fészkelődő sejtelmet.

De ebbe is belefáradtak. Magdolna, mikor Pocok betegsége már két hete tartott, négyszemközt így szólt a látogató Palihoz:

— Érthetetlen az emberi lélek. Nem hiszi el, amit tud.

— Mire mondja ezt?

— Pocokra. Nem hiszem el, hogy menthetetlen, pedig tudom. Mint ahogy maga is tudja.

Most végre megmondta az igazat Pali. Azzal, hogy hallgatott. Magdolna tudomásul vette a hallgatást. Tehát igaz: Pocok menthetetlen. Hallgatott ő is. Nem sírt. Nézett maga elé mereven. Végre megkérdezte:

— Maga mióta tudja?

— Nekem, — felelte Pali csendesen, — a tanár már az első nap megmondta, „Galoppierende“. Nincs mentség.

— És mennyi ideje van még hátra? Néhány hónap csak?

— Nem. Fel kell készülnie Magdolna. Négy-öt hét még, nem több.

— Négy-öt hét. Istenem. Úgy ülök itt, mint a siralomházban. És nem ordítózom, nem tépem a hajamat, nem verem szét az öklömmel a falakat. Négy-öt hét. Pocok, édes kicsi fiam... Még csak nem is sírok.

De abban a pillanatban sírva fakadt. Olyan zokogó roham vett erőt rajta, amelyet nem lehetett megállítani. Pali hiába igyekezett csitítani. Félt, hogy a beteg gyerek meghallja anyja zokogását, ha ez még olyan elfojtott is. Gyengéden a hóna alá nyúlt, felállította és kivitte a fürdőszobába a roskadozó asszonyt. Ott zsámolyra ültette. S ekkor Klári nyitott be hozzájuk.

— Mi az, mama, az Istenért?

Kitünt, hogy a zokogás a fürdőszobából áthalatszott a konyhába. Mámi ijedten szaladt Klárihoz figyelmeztetni. Pali intett, hogy meg kell nyugtatni.

— Mama, — mondta Klári, — ha Pocok észreveszi, hogy nagyon sírsz, az nem jó lesz.

Ez mindjárt hatott. Magdolna felkelt, erőt vett magán. Megmosta az arcát. Rizsport vett elő. Aztán

szó nélkül indult, hogy bemenjen a beteghez. De még az ajtó előtt megállott. A sírás megint elhatalmasodott rajta. Ment vissza rejtekhelyére sírni. Nem tudtak mit csinálni vele.

— Olyan nagy a baj, Pali bácsi? — kérdezte Klári sűgva.

Pali csak a fejével bólintott. Magdolna pedig magához vonta a kislányt. Zokogásában értelmetlen szavakat hebegett.

— Mit csinálunk... mondd, kislányom... most mi lesz... most mit csinálunk...

Sokáig tartott ez így. Lehetetlen volt lecsendesíteni. Ha kissé csillapodott a fuldokló sírás, egyszerre a bánat forró gejzire gyanánt kitört megint. Jó másfél óráig. Akkor érkezett az orvos. Magdolna végre megnyugodott, de halálosan fáradtnak érezte magát. A vizsgálathoz nem ment be, mert félt, hogy nem tud uralkodni magán. De aztán ő kísérte ki az orvost.

— Doktor úr, — mondta alig hallható hangon, — mindent tudok. Mennyi van még hátra?

Az orvos meghökkent. Ránézett az anyára. Aztán a földre nézett és gondolkozott.

— Pontosan nem lehet az ilyesmit megmondani. Körülbelül egy hónap.

— Egy hónap. Igen.

— Kérem, báróné, legyen meggyőződve, hogy amit a tudomány...

— Tudom, tudom. Nagyon hálás is vagyok érte. Köszönöm a jóságát és a türelmét.

Az orvos elment. Magdolna most végre megkockáztatta, hogy benéz a fiúhoz. Az nagy érdeklődéssel hallgatta Palit, aki Amerikáról beszélt neki. A Niagara-vízesésről, a négerekről, a newyorki felhőkarcolókról.

— Majd ha nagy leszel, ezeket te is megnézed. Pocok gyengén elmosolyodott.

— Én? Én nem leszek nagy.

És anyjához fordult.

— Mama, ő még nem tudja, hogy én milyen nagyon beteg vagyok?

— De igen, — szólt Magdolna, lenyelve felindulását, — de ő is meg van győződve, hogy meggyógyulsz.

— Nem, — ingatta a fejét a fiú, — én nem gyógyulok meg. De az nem baj. Tudod, mama, az olyan jó, hogy nem fáj semmi. Más betegségeknel mindig fáj valami. Ez jó betegség, mert ez nem fáj. Én nem bírom, ha valami fáj.

— Angyalom, nem lesz sok a beszéd?

— Jó, akkor nem beszélek. De akkor Bodó bácsi zongorázzék. Vagy még jobb volna, ha te zongoráznál.

— Igen, kisfiam. Mit játszam neked? Könnyűt, vagy klasszikust?

— A Gyöngyhalászok nyitányát. Bizet írta. Már játszottad nekem. Most Amerikáról jutott eszembe, mert tenger van benne.

Pali búcsúzott előbb, hogy aztán a játékot ne zavarja. Holnapig búcsúzott. Az esti telefonok már elmaradtak. Nappal telefonált rendszerint és most már majdnem minden másodnap eljött. De négy-szemközt ritkán beszélgethettek. A színdarab rendkívüli sikeréről Magdolna csak szórványosan hallott tőle egyetmást. Hogy eddig még minden előadáson minden jegyet eladtak. A New-York Times hosszú budapesti tudósítást közölt róla. Egy német filmgyár ajánlatot tett a jogokra, de Pali nem adta. Ki akarta várni az amerikai vevőket. Így hézagosan elmondott egyetmást Magdolnának, de különben restelt saját örvendetes dolgairól beszélni egy olyan anyának, akinek egyetlen fia halódott a betegágyon.

Még aznap este Klári vonta félre. Pocok már nyugovóra helyezkedett. Ők kiültek az előszobába. Onnan nem hallatszott be semmi.

— Mama, én tudom, hogy nagy baj van. Már nagy vagyok, előttem ne titkolj semmit. Van valami remény?

Magdolna némán rázta a fejét.

— Tudtam. Már napok óta minden éjjel sírok. És Phil is sír minden éjjel, csak azt hiszi, hogy én nem veszem észre. Mama, én ezt nem tudom elhinni. Mit fogunk mi csinálni ő nélkül?

— Kislányom, — szólt Magdolna sírásra torzult szájjal és magához karolva Klárit, — legjobb volna nekünk is meghalni.

— Nem, — szólt szintén sírva, de élénk ellentmondással a kislány, — én élni akarok. De hogyan fogok nélküle élni?

Magdolna nem felelt. Összeborultak és úgy sirtak ketten, egymást ölelve, a sötét előszobában. Klári úgy aludt el, sírva, anyjára borultan. Még akkor sem ébredt fel egészen, mikor anyja felállította és szobájába vezette.

A napok most már egyhangú fájdalomban teltek. Egyik olyan volt, mint a másik. Az órák ott teltek a Pocok betegágya körül. S ő maga volt az, aki egyre nyiltabban kezdett beszélni közeledő haláláról.

— Ugye mama, én mindig jó voltam?

— Ó, drágám, soha ilyen jó gyereket nem ismertem, mint te vagy. Már csecsemőkorodban sem sirtál soha. Bezzeg Klári miatt éjszakákat virrasztottam át szegény apáddal. De te csendes voltál már akkor is. Soha nem okoztál nekem bánatot életedben. Csak most.

— De, mama, ha én mindig jó voltam, akkor biztosan számíthatok rá, hogy angyal leszek, ugye?

— Egyszer minden jó ember angyal lesz, kislám, — felelte Magdolna elszoruló torokkal.

— Igen. És úgy van zenélő angyalok is? Vagy csak énekelnek? Neked az egyik képeskönyvedben van egy kép, amelyiken az angyalok zenélnek. Egyik, emlékszem, hegedül.

— Az a Bellini képe, fiacskám, magyaráztam neked. Velence mellett van egy sziget, úgy hívják: Murano. Ott van a kép az egyik templomban. Együtt

néztük szegény édesapáddal, mikor te még nem voltál a világon.

— Igen. De miért nincs zongorázó angyal? Én csak zongorázni tudok.

Ilyenkor Magdolna hirtelen felállt, valami konyhai ürügyet vetett oda és kisietett. De ahogy elfordult, arcán már csurogtak a könnyek. Sietett kisírni magát, aztán ment vissza. „Ne kínozz, ne kínozz“, — szerette volna mondani a fiának. De nem mondhatta. Ugyanígy ríkatta meg Klárit is. Ha Klári ült az ágya mellett, ilyeneket mondott neki:

— Mondd, ha nagy leszel, te férjhez mégy?

— Persze. De csak nagyon szép emberhez. És nagyon gazdag is lesz.

— És akkor gyerekeid fognak születni?

— Valószínűleg. Aki férjhez megy, annak gyerekei szoknak lenni.

— Tehát fiad is lesz.

— Bizonyosan.

— Tudod, miért kérdezem? Mert szeretném, ha a fiadat te úgy hívnád, hogy Pocok. És taníttatnád Bodó bácsival zongorázni. De hogy egészen jól játsszon, tudod? Akkor észre se vennéd, hogy én már régen meghaltam. A mama is talán megszokná az új Pockot. Megígéred?

Klári megígérte néma fejhajtással, összeharapott ajakkal és igyekezett kimenni, hogy kisírhassa magát. A házban hol itt, hol ott, mindig sírt valaki elbújva. Csak maga Pocok nem sírt soha. Feküdt egyre fonnyadtabb kis testével a fehér ágyban és a mennyezetet nézte. Arcán látszott, hogy esze erősen dolgozik. De, amit gondolt, abból csak nagynéha közölt valamit. Voltak kérdései, amelyekkel most állt elő legelső ízben. Például anyját megkérte, hogy meséljen az ő egészen kicsi koráról. Arról a Pocokról akart hallani, akire ő nem emlékezett. Részletesen akarta tudni, milyen volt, hogyan viselkedett és mit csinált, mikor másfél éves volt. Mintha csak pontos életrajzot akart volna tisztázni, mielőtt meghal. El

kellett mondani neki az egész akkori Hunyadszeget. Milyen nevű lovak állottak az istállóban. Félt-e ő a lovaktól, ha oda bevitték. Milyen kutyáik voltak akkor. Milyen szőnyeg volt az ő szobájában. Aztán a család halottait kezdte kérdezgetni. Szokásaikat, természetöket, modorukat tudakolta, mintha találkozásukra készülne elő, de legjobban a tenger érdekelte.

— You know, — mondta Philnek, — én mindig azt reméltem, hogy meg fogom látni a tengert. De most már csak képen láthatom. És képről nem tudhatom, hogy milyen. Nagy kár, hogy nekem most nem szabad utazni. Hátha mégis megláthatnám. Csak egyetlen egyszer. Meséljen a tengerről, Phil. Mindenki meséljen a tengerről. Előbb Phil, aztán mama, aztán Bodó bácsi. És Pali bácsinak is telefonáljunk, hogy holnap okvetlen jöjjön el, mert a tengerről akarom kérdezni.

Arról is álmodott. Egy reggel elmondta álmát anyjának. Azt álmodta, hogy fürödni ment a Dunába és elkezdett úszni lefelé. Roppant sokáig úszott és egyszer csak beleömlött a Fekete-tengerbe, ami halhatlan boldogsággal töltötte el, de az volt a csodálatos, hogy a Fekete-tengert nem úgy hívták, hogy Dark Sea, vagy Black Sea, hanem úgy, hogy Mark Sea. Hogy miért változtatott nevet a Fekete-tenger, azt nem tudta megmondani.

Aztán, hogy a napok multak, ismerőseit akarta látni. Telefonálni kellett például Rozsály Ferinek. Magdolna engedelmesen teljesítette a gyerek kívánságait. Kinyomozta Rozsály Feri telefonját és felhívta. Feri néhány nap múlva készült esküdni a Nyiry-lánnyal. Megdöbbenve hallotta, hogy Pocok olyan rosszul van. Másnap eljött a menyasszonyával együtt, aki szép, magas szőke leány volt. Pocok nagyon örült neki.

— Nektek lesz fiatok? — kérdezte Ferit.

— Remélem, hogy ad az Isten.

— Akkor ne hívjátok őt Pocoknak, mert már

megbeszéltem Klárival, hogy ha majd férjhez megy, az ő fia lesz a Pocok.

— Jól van, fiam, — mondta Feri, megrendülésére mosolyt erőltetve, — úgy fogjuk hívni, ahogy akarod.

— Nekem mindegy, csak Pocok ne legyen.

Még beszélgettek kissé, aztán a jegyespár elment. Az előszobában mindketten sírva fakadtak. Még Feri is, pedig soká próbálgatta vonagló szájmozdulatokkal és harapdálásokkal visszatartani. Aztán Korff grófot is kívánta látni Pocok. Magdolna felhívta azt is. A külügyminisztériumban találta meg, ott kapott beosztást a vízügyi osztályban. Mikor megjött, a gyereket Phil éppen lemosta ecetes spongyával. Addig Magdolnával kint várakozott.

— Hogy van, Egon? Haragszik még rám? Most úgy szenvedek, hogy meg kell bocsátani.

— Soha nem is haragudtam.

— Házasság már?

— Nem. Nem is házasodom. Az eljegyzésem visszament. A volt menyasszonyom már férjhez is ment azóta. És maga?

— Velem nincs semmi. S ha volna is, most nincs más gondolatom, mint hogy el fogom veszíteni a gyerekeimet.

— Ugyan, ne mondjon ilyeneket, az orvosokra én nem adok semmit...

— Hagyja, Egon, — szólt Magdolna, — ezen már túl vagyunk.

Aztán bementek a gyerekhez. Pocok ezen a napon nagyon gyengének érezte magát, nehezebbre esett a beszéd. Megkérte a grófot, hogy beszéljen a tengerről. Ez elég nehezen ment, mert Korff gróf mindent tudott, csak előadni nem. A mellén sorakozó vitézségi érdemek mutatták, hogy meg tudta állani a helyét a tengeren. De előadni legfeljebb tudományosan tudott róla. Végül kezét fogott a gyerekekkel. Az előszobában kezét csókolt Magdolnának.

— Átérzem a helyzetét Magdolna. Én a régi vagyok. Ha szüksége van rám, hívjon fel.

— Köszönöm, Egon, — mondta Magdolna, és tudta, hogy soha nem fogja felhívni többé.

Detky Máriát is kívánta látni a gyerek. Az el is jött, bátyjával együtt. De három percnél tovább nem bírta a betegágy mellett. Kiment a szomszéd szobába és ott sírógöresöt kapott, mialatt Pocok csendesen feküdt az ágyban és derűs érdeklődéssel hallgatta Pali előadását a repülőhalakról és a delfinekről.

Ernesztin nénit is látni szeretete volna Pocok, de maga is tudta, hogy ez a vágya aligha teljesíthető. Magdolna már megírta sógornőjének, hogy a gyerek nagyon rosszul van. Arra meg is jött a kétségbeesett válasz. „És én nem lehetek ott, mert nem kapok vizumot.“ Most Klári írt megint és közölte, hogy Pocok nagyon vágyik a nagynénje után, de mindnyájan tudták, hogy ez kivihetetlen. Ernesztin postafordultával hosszú levelet írt. Miután kesergett a gyerek állapota felett és betűinek olykor szétfolyt malacai mutatták a levélírás közben ejtett könnycseppeket, a birtok kérdésére tért át. Hosszasan leírta a román agrárreformot. Nyolc oldalra terjedő leírásában olyan kifejezések és fogalmak fordultak elő, amelyeket Magdolna már nem értett. Nem tudott kiigazodni belőle, hogy ki az az „agronom“. Ezek a szavak már az ő menekülésök óta születtek odalent. Annyi kiviláglott a levélből, hogy a románná vált Erdélyben a magyar birtokokat mind elvették. A földesuraknak a házat hagyták meg a birtok századrészeivel. Hunyadszegen megmaradt a kastély, körülötte néhány hold és a malom. Egyéb semmi. A kártalanítást állítólag nemzetközi bíróság intézi, de kiki az értéknek csak csekély hányadát kapja, és azt is csak a jó Isten tudja, mikor.

Magdolna, a többszörösen milliomos földbirtokos asszony, tehát elvesztette nagy vagyonát. Nyomorról azonban így sem lehetett szó. Megmaradt az ősi

Hubay-birtok, a tamási puszta. Anyyija volt, mint a családjának a Clarisse néni halála előtt. Ebből szerényen megélhetett. Még jobban megélhetett volna, ha nem adja bérbe és lemegy maga gazdálkodni. De mikor ez a gondolat már régebben is felmerült, Klári meglepő hévvel tiltakozott ellene. Ő semmi áron nem akart falun lakni. És most már nem akart a fővárosból elmenni maga Magdolna sem. Szerelme és újjászületett élete kötötte ide. A vagyoni csapás nem is sújtotta le nagyon. Már régóta úgy élt, mint akinek a hatalmas birtok nem áll a háta mögött. „Tamási megvan, — gondolta magában, — kettőnknek elég lesz.“ Ettől a gondolattól azonnal sírva fakadt. Most történt először, hogy a jövőre vonatkozó gondolataiban már Pocok nélkül számolt.

A levelet odaadta Klárinak is. A kislány már nem vette olyan könnyen a dolgot. Megvolt benne az apjának erősen kifejtett tulajdonérzéke. Nem akart belenyugodni a gondolatba. Száz kérdéssel nyugagatta anyját: kik veszik el azt a földet, milyen jögon és miért nem lehet ügyvédet keresni és beperelni őket.

— Abban igazad van, — mondta Magdolna fáradtan, — hogy valami ügyvédet kellene ehhez keresni. Majd aztán keresek. — Pocoknak persze erről nem beszélt.

És megijedt a sajátmaga elszólásától. „Majd aztán“ azt jelentette, hogy majd, ha Pocok itt hagyja őket. De Klári nem erre gondolt.

— Csináljuk mennél hamarabb, mama, — mondta élénken, — ne engedjük. Hogy jönnek ők ahhoz? Hiszen az az egész Hunyadszeg az én hozományom!

Magdolna ránézett a lányára. Ez a lány tehát már végiggondolta, hogy Pocok nem számít. A Pocok részét ő fogja örökölni. Az a kisfiú, aki ott feküdt a szomszédszobában az ágyon, az élethez való bizonyos vonatkozásaiban, már nem is él. Vagyonát már

más tudja a magáénak, tervekből kihagyják. Mint ahogy voltaképpen már elutazott, aki beült az indulni készülő vonatba. Ezt a csonttá csenevészedett, halavány kis utast, aki nagyon messzi tengerekre készül, voltaképpen már mindenki elhagyta. Még az édesanyja is, — gondolta Magdolna keserűen, — aki gondolkodni tud olyan időkről, mikor ez a gyermek már nem lesz.

A napok fogytak. Pocok állapota felületes nézésre változatlanul látszott. De a mérleg megmutatta, hogy súlya még most is fogy. Csodálkozni lehetett rajta, hogy miből tud még fogyni. De, hogy állapota különben sem maradt változatlan, azt viselkedése is mutatta. Most már órákon keresztül nem beszélt, és arcának csendes, mélán bölcs gyerekkifejezése is csak akkor világosodott ki enyhe mosollyá, ha anyja közeledett hozzá. Már elmaradtak a Pali tréfás operaelőadásai is. Ezek fárasztották. Már a tengert sem nagyon emlegette, magában nyilván ettől a gondolattól is elbúcsúzott. Egy reggel megfogta anyja kezét.

— Mama.

— Mi az, kisfiam, szeretnél valamit?

A gyerek intett a fejével. És súgta hozzá:

— Áldozni. És a kenetet.

Magdolnából, akárhogy tudott különben uralkodni magán, most kiszakadt a sikoly.

— Már?

— Még van néhány napom, — suttogta a gyerekek, — de félek, hogy elkésem.

— Hogyhogy elkésel? Mitől?

— Az angyalságtól.

Magdolna nem felelt, kifordult a szobából. Sokáig sírt. Aztán mély sóhajjal lapozni kezdett a telefonkönyvben. A plébániát kereste. Azt hitte, hogy a szíve szakad meg, mikor telefonon elmondta, hogy mit akar. Mindehez címet, nevet, házszámot mondani valami olyan száraz, olyan kegyeletlen dolognak tűnt fel előtte, mintha a gyászmisén neveletle-

nül viselkednék valaki. A családdal közölte Pocok óhaját, nehogy a pap betoppanása síró rémületet keltsen. Kevéssel ebéd előtt az öreg Mami asztalt tolt a Pocok ágya mellé, letakarta fehér terítővel és két égő gyertyát tett oda. Ki ebben, ki abban a szobában sírdogált. Déli harangszókor megjött a pap. Minisztráns gyerek jött utána. Magdolna bevezette a főtisztelendőt a gyerekekhez. Pocok arcát valami belülről jövő fény világosította meg, mikor meglátta a fehérhajú papot.

— Szeretnék egyedül maradni a gyermekkel.
— mondta az egyház embere komolyan.

Mind kimentek és becsukták az ajtót. Odabent Pocok készült az angyalságra. Gyónása és áldozása nem sokáig tartott. A lelkipásztor kinyitotta az ajtót.

— Néhány szót szeretnék a bárónéval váltani.

Magdolna előbb megilletődötten Pocok fölé hajlott, akinek homlokán megcsillant az olaj nyoma, mintna máris a szentek jelét hordaná. Megesókolta a beesett kis arcot, s úgy érezte, hogy most magát az örök tisztaságot illeti ajkával. Aztán saját szobájába kísérte a papot. Phil és Klári bementek a gyerekekhez.

— Parancsoljon, főtisztelendő úr.

— Kedves leányom, magát nagy próbára vetette a jó Isten. Nagy hitre és erőre lesz szüksége. Forduljon anyai lelkével a Mindenhatóhoz. Szeretném meggyóntatni.

Magdolna hallgatott kisodeig. Aztán a fejét ingatta.

— Én nem gyónhatok, főtisztelendő úr.

— Miért nem?

— Mert szeretek valakit. Házasságon kívül. Még hozzá házasembert. A főtisztelendő úr nem oldozna fel addig, míg azzal az emberrel nem szakítanék. És én ezt nem tudnám teljesíteni. Éppen most nem.

— Többre becsüli a földi vigasztalást, mint az isteni vigaszt?

— Gyenge vagyok, főtisztelendő úr. Higyje el, hogy mindig jó leánya voltam az egyháznak. De most gyenge vagyok.

Még hallgattak, zavartan, tehetetlenül. Akkor az öreg pap felkelt.

— Hát akkor nincs mit csinálni. Nagyon szomorúan megyek el ebből a házból. Nagyon szomorú ház ez...

Fejét ingatta. Lassan ment kifelé és szólította a minisztráns gyereket. Magdolna sajtó vágyat érzett, hogy visszahívja, letérdeljen előtte és megnyhüljön. De Pali hűséges arca és tekintete jelent meg előtte, tekintetében ragaszkodása és szíve. Az egyetlen szív a világon, amelyhez az övé fordulhatott.

Pocok még négy napig élt. Utolsó nap elkezdett ajándékozgatni. Mint aki végrendelkezik. Odahozatta gyermeki vagyontárgyait az ágy mellé. Könyveit, kottáit, festékes dobozát, kőépítő kockáját, töltőtollát. Suttogva mondogatta, hogy mit kinek ajándékoz. Palinak, Korffnak, Detky Máriának, Bodónak, Ernesztin néninek, Klárinak, Rozsály Ferinek. Klári cédulán jegyezte, hogy mit kinek kell adni. Kezében zsebkendőt tartott, mert közben sírt.

— A ruháimat, — súgta anyjának, — mind a szegény gyerekeknek. Mind.

Magdolna csak bólintott, nem tudott szólni.

— Neked is adok valamit, mama. A hajamból vágjál ki egy tincset. De most mindjárt, mert elfelejtetted. És azt tedd el, és az mindig legyen nálad. Mindig, amíg csak te is meg nem halsz. Majd Phil kivágja, Phil, do, please.

Engedelmeskedtek neki. Phil remegő kézzel levágott egy tincset a hajából. Magdolna átvette és nem bírta tovább. Kiment. „Mindig, amíg csak te is meg nem halsz“. Hiszen ha Klári nem volna, milyen boldogan halna meg a gyerekével együtt. S

mindjárt felütközött benne a kérdés: kedvesét itt tudná hagyni? Igen, itt tudná hagyni, — felelte habozás nélkül önmagának. S egyszerre megrendülve vette észre, hogy most eszmélt rá élete nagy érzésének tragikus hibájára: teljesen és tökéletesen nem szerethet, mert inkább anya, mint szerelmes.

Pocok egész délután nem szólt semmit. Mozdulatlanul feküdt. Ha valaki föléje hajlott, mosolyogni igyekezett, mint jól nevelt kisfiú, udvariaságból. Korán délután eljött Bodó, később jött Pali.

— Ma este ne menjetek el, — mondta nekik súgva, — maradjatok itt végig.

Attól a szótól, hogy „végig“, mind megborzadtak. Némán ültek helyeiken mindnyájan, mozdulni is restelltek, mintha attól tartottak volna, hogy a székreccsenéssel valami ismeretlen ünnepélyességet zavarnak meg. Estefelé jött az orvos. Megnézte. Aztán felegyenesedett és még egy darabig nézte az ágyban fekvő gyermekeket. Majd pedig induláskor visszanezelt, hogy az anya követi-e.

— Legyen erős, báróné.

— Igen. Meddig tart még?

— Pár óra. Szedje össze magát, báróné. Ennek így kellett lenni. A kisfiú életképtelen szervezettel született. Gondolja meg, báróné, milyen nagy dolog az, hogy szegényke semmit nem szenved. A sors nagyon jó hozzá is és anyjához is, hogy ilyen elmúlast adott neki.

— Köszönöm, doktor úr, jó éjszakát. Holnap a rendes időben?

Ezt szokásból kérdezte, gondolat nélkül. De mindjárt ráeszmélt.

— Ja igen. Holnap már nem jön. Jó éjszakát.

Visszament. Pali kérdő pillantására csak szemével intett: nincs tovább. És ültek némán, várakozva. Vacsorára nem gondolt senki. Hosszú szünet után a beteg feje megmozdult. Magdolna azonnal föléjhajlott.

— Nagyon szeretnék zongorázni, de már nem tudok. Milyen kár.

— Nem akarsz valamit, kisfiam?

— Mondani akarok valamit.

— Igen. Mondjad, szívem.

— Mama... én téged kimondhatatlanul szerettelek.

Magdolna odahanyatlott a párnára. Arca a gyerek arcához ért. De könnyei a gyerek arcára hullottak. Felkelt, megtörölte a nedves kis arcot és ott maradt ülve az ágy szélén. Így telt el egy jó félóra. Akkor megszólalt megint.

— Mama...

— Mi az, drágaságom?

— Bánt a lámpa.

Azonnal leoltották a nagy lángot és felgyújtották a sarokban az álló lámpát. Meleg homály borult a szobára.

— Így jó, drágám?

— Igen. Most Bodó bácsi játsszék. A Mondschein-szonátát. De csak az első tételt. És te fogd a kezemet.

Bodó leült a zongorához. Játszani kezdett, válla remegett a sírástól. Végigjátszotta az első tételt. Akkor hátranézett, hogy eljátssza-e még egyszer. Magdolna megértette a kérdést és kutatóan hajlott közelebb a gyerekhez. Nézte néhány pillanatig. Akkor elfordult tőle és arcát két kezébe rejtve, csendesen sírni kezdett. A többiek megértették. Mindenkiől kitört a sírás. Pali is sírt. De odalépett az ágyhoz, megcsókolta a halott gyereket, aztán Magdolna karja alá nyúlt. Magdolna engedelmesen hagyta magát vezetni. Át a saját szobájába. Ott Pali leültette és megfogta a kezét.

— Hallgasson ide, szívem. Ami most tennivaló van, én mind elintéztem. Temetéssel, gyászjelentéssel, egyebekkel semmi dolga nem lesz. Szeretném, ha most erős altatót venne be és mindjárt lefeküdne.

Holnap reggel én itt leszek. Most beszélek Kláriékkal, és Bodót elviszem.

Magdolna csak bölintott akaratlanul, eltompultan. Most Mámi jött be. Két égő gyertyát hozott magával. Bement a másik szobába. A két gyertyát két székre tette a gyerek feje felől. Akkor, mintha ezt előre mind megbeszélték volna, nem szólt senkihez, nem kérdezett semmit, leült a saroklámpa alá, öreg, rongyos imakönyvet húzott elé szoknyája ráncsaiból, ókulát tett a szemére és mozgó szájjal, de hangtalanul imádkozni kezdett. Hagyták, nem szólt hozzá senki. Pali még beszélt Klárral és Phillel. Atküldte őket saját szobájukba, ne maradjanak itt, de előbb a Magdolna ágyneműjét költöztessék vissza. Aztán karonfogta Bodót, aki a zongorára borulva sírt, felállította és elvitte. Magdolna gépiesen szót fogadott, két fanodormot vett be, levetkőzött és lefeküdt. Az altatószer gyorsan elkábította és gorombán győzte le görcsös sírását. Elaludt.

Késő éjjel mégis felriadt. Az altatótól úgy érezte magát, mint a részeg. Támolyogva kelt fel, nem is tudta, miért. Lassan ráészmél a valóságra. Iszonyú fájdalommal gondolt rá, hogy nincs fia többé. Átántorgott a másik szobába. Mámi még mindig ott ült a lámpa alatt. Felnézett, aztán tovább imádkozott. Ő odament az ágyhoz. Esztelenül, mintha csodát várna, odasúgta a gyerekeknek:

— Alszol, kisfiam?

Pocok azonban nem felelt. A nagy álmat aludta. Magdolna előtt megmagyarázhatatlanul felvillant kedvesének arca. De mialatt az ágy mellé hanyatlott, kezével elhárító mozdulatot tett. És bódult sírásban hebegte:

— Nem... most nem... most senki más...

És mialatt érezte, hogy rögtön elalszik megint, rettegetve rettegett már előre a másnapi ébredéstől.

XII.

Kedvese mély és megható gyengédséget mutatott a nehéz napokban. Noha az élet gyakorlati dolgaiban ő maga volt a legélhetősebb, most erőt vett természetén és szüntelenül lótot-futott temetkezési vállalatától anyakönyvi hivatalig. Saját dolgait egyetlen szóval nem említette, szerelméről meg éppen nem beszélt. Magdolna ösztönszerűen félt, hogy a férfi egy négy szemközti pillanatban átöleli és hibás vigasztalásul szájon csókolja. De Pali mindvégig tapintatos maradt. Egyetlen szóval, egyetlen mozdulattal nem igyekezett Magdolnának eszébe juttatni, hogy szeretik egymást és vágyaik is lehetnek. Még arra is vigyázott, hogy a temetésen ne játsszék feltűnő szerepet. Mikes Lőrincet kérte meg arra, hogy a temetésen érintkezésben maradjon a vállalat rendezőivel. Ő maga nem akart az özvegy megbízottjaként szerepelni. Mikes gróf szívesen vállalta a terhesnek látszó feladatot, de semmi dolga nem lett vele, mert mindent készen talált. Detky Pál eltűnt a temetési közönség soraiban. Még a temetést követő napok alatt is sűrűn telefonált, de csak Magdolna hogylétét kérdezte, vigasztalta, bátorította. Az Andrásy-úti lakásba nem ment el. Eddigi látogatásait külsőségekben arra építette, hogy nagyon szereti a kis Pockot és mint gyerekkedvelő megy oda. Ez az alap most elesett, és ő ízlésesen viselte az új helyzetet.

De aztán érkezett a nap, mikor telefonon ki-ejtette a Visegrádi-utcát.

— Ez nagyon nehéz, — felelt Magdolna akadózva, — hogyan menjek oda mély gyászban? Olyan ferde és kínos valami ez... pedig nagyon vágyom maga után... mit csináljak...

— Annak is fájhat a foga, — mondta Pali, — aki gyászban van. Induljon a fogorvoshoz és érkezzék hozzám. Tudja, mióta nem voltunk ott együtt?

— Tudom. Több, mint két hónapja. Azt hiszi, nekem nem jutott eszembe?

— Őszintén szólva, kétségeim voltak. És be is kellett látnom, hogy aki ilyen szörnyű dolgokon megy keresztül, azt nem szabad zavarni. De attól félttem, hogy elszokik tőlem. Kérem, Magdolna, legyen jó hozzám. Szerelmesebb vagyok magába, mint valaha. Mondhatnám azt is, hogy rengeteg megbeszélni valónk halmozódott fel, ami igaz is. De nem ezt mondom. Hanem azt, hogy nem bírom maga nélkül. Szeret még?

— Nagyon szeretem.

— Akkor nem habozhatik.

— Hát várjon csak... Talán elmehetnék este. Klárinak azt fogom mondani, hogy a birtok-dologban ügyvédhez megyek, aki csak vacsora után ér rá hosszabb tárgyalásra...

— Ez kitűnő, ez kitűnő. Tehát holnap este, jó?

— Jó. De biztonság okáért holnap még telefonáljon.

— Ajjaj, ezt már nem szeretem. Mi jöhet közbe? Inkább határozzuk el most, hogy fél kilenckor várom. És akkor többet már nem telefonálok, mert képes lemondani nekem.

Magdolna délután még a temetőben volt. És este fél kilenckor csakugyan besurrant a sötét kapualjba. A régi ajtó kitárult előtte. S már ölelték egymást, ajkaik már egymásra tapadtak. Egyetlen szó nem hangzott el köztük sokáig, csak a gyönyör fuladó sóhajtása. De a gyönyörnek most különös íze volt, könnyes és fájdalmas. Magdolna sírt, mialatt a férfi fejét úgy szorította magához, ahogyan csak bírta. Ölelése nem a gyászát felejtő és frivol vigaszt kereső asszony ölelése volt, hanem a fájdalmas anyáé, aki még az ölelésben is a vele bánkódó meg-hitt lelki társat érzi. És tudta, hogy örömeivel nem hűtlen fia emlékéhez.

— Mintha egy testrészemet vesztettem volna el, — mondta, mikor már egymás mellett ültek és

beszélgettek, — és ezt mindig így is fogom érezni. Az emléke olyan erősen él bennem, hogy csak akkor fog egészen meghalni, mikor én is meghalok.

— Szívem, a legnagyobb sebek is meggyógyulnak egyszer.

— Meg. De a sebhely ott marad. S aki egy testrészét elveszti, az nyomorék lesz. Én ilyen nyomoréknak érzem magam. De most ne róla beszéljünk. Magáról, drágám. Két hónapja nem tudhattam magáról semmit. Most mondja el, mit csinál, mit tervez, hol tart.

— Elmondom. A siker óriási. Az ötvenes jubileumot táblás ház nézte végig. Bankett volt, a kultusz-államtitkár nagy beszédet mondott. A színházzal szerződést kötöttem. Elég bonyolult szerződést, de jót. A színház minden elsején rendelkezésemre bocsát annyit, amennyiből kényelmesen megélhetek. A számlámra írják. Három következő darabomat nekik adom. Évente egyet. Más színháznak nem írhatok. Az ügynökséggel külön szerződést kötöttem a külföldi közvetítésre. Nagy előleget vettem fel, abból minden adósságomat kifizettem. Még a szabót is, képzelje. Még a könyvkereskedőt is. Máriának takarékkönyvet adtam ajándékba és ráparancsoltam, hogy tetőtől-talpig lássa el magát mindennel, cipővel, fehérneművel, ruhával és valami szerény bundát is vegyen magának. De még mindig van pénzem. És megjött az amerikai filmajánlat. Már tízezer dollárt kínálnak, de még nem adom...

— Ez mind nagyszerű. Szívből örülök neki, megérdemli. De...

— Várjon csak. Tudja, miről látom a sikert? Szaporodnak a rokonaim. Nincs hét, hogy ne jelentkeznek egy főszolgabíró, vagy egy miniszteri tanácsos. Volt idő, mikor senkim nem volt. Sőt akadt egy nagybátyám, apám unokatestvére, aki elfordította az uccán a fejét. „A Detky államtitkár fia skribler lett, nem ismerem többet.” Ez most telefonált, hogy menjek el hozzájuk Máriával.

— Igen, drágám, igen. De mi lesz most? Mire készüi? Mi a terve?

— Tervem? Nem is gondoltam rá. Ahhoz maga kell. Maga nélkül nem tudok dolgozni. Valami olyan ábrándféle élt bennem, hogy a nyáron megint együtt leszünk valahol. De most már nem tudom, hogy...

— Sajnos, szívem, erről le kell tennünk. Lehetetlen, hogy most hosszabb időre megváljak Kláritól. Vele kell töltenem a nyarat. Ernesztinhez úgy sem küldhetem. Eresztin maga sincs olyan helyzetben, hogy vendéggel törődjék. Eleinte azt gondoltam, hogy odamegyek a gyerekekkel. De aztán kitűnt, hogy aligha kapok vízumot. Most vagy valami olcsó fürdőhelyet keresek, vagy pedig megpróbálom, nem mehetnék-e le Tamásiba. A bérlőm legényember, a kastélyban könnyen tudna helyet adni. Szóval együtt nem lehet, szívem. Pedig ha valami most gyógyíthatná a szívemet, ez volna az. Együtt csavarogni ismeretlen helyen, folyton-folyton beszélgetni és szeretni egymást. Szép volna, nem lehet. Majd talán jövőre. Maga mit csinál a nyarával?

— Ezek után mindegy, — felelte Pali vállat vonva, — nagyobb utazáshoz maga nélkül nincs kedvem. Míg maga Pesten lesz, itt maradok. És mikor maga elmegy, akkor keresek valami osztrák helyet, vagy olasz helyet, akármit, mindegy. Kaptam már egy meghívást, de azt nem fogadtam el.

— Hova hívták?

— Megismerkedtem valami Bravida-házaspárral a Nymwegen grófné révén. Kastélyuk van valahol Laibach mellett. Nymwegenné ott tölti a nyár egy részét. Meghívtak engem is, de lemondtam.

Magdolna élénkebben kezdett figyelni.

— Gyakran találkozott azóta a jó Irmával?

— Elégszer. Ott volt a bemutató-banketten és mellettem ült. Sokat beszélgettünk, és úgy látszik, feladta azt az elvét, hogy az ember a bárónál kez-

dődik. Nem sokkal később egyszer egyedül ebédeltem a Ritzben. Ő is ott evett egyedül. És szó nélkül átült az asztalomhoz. Aztán csakugyan lehozta a Burgszínház dramaturgját. Hogy Bécsben van befolyása, az nem üres hencegés. A dramaturg három napig volt itt, persze vendégemnek tekintettem és hurcoltam jobbra-balra. Nymwegenné mindig velünk volt. Aztán még kétszer ebédeltem vele a Ritzben, egyik esetben éppen ezzel a Bravidaházaspárral. Egyszer pedig nála vacsoráztam Mikosékkal.

— Kinél?

— Mondom. Nála. Nymwegen grófnénál. A Nyúl-uccában

— Úgy. Szóval közelebből megismerte. Milyen-nak találja?

— Istenem, jobbnak a hírénel. Azt hiszem, alapján véve jó és egyszerű lény. Engem lefegyvert az azzal az imádattal, ahogy a fiáról beszél. Van egy huszonnégy éves fia, képzelje. Tudta ezt maga?

— Hogye, ezt mindenki tudja. Irma tizenhét éves korában ment férjhez. Még nem volt tizen-nyolc éves, mikor már fia volt. A fiú most huszonnégy éves, ő pedig negyvenegy múlt. A fiú nagyon sikerült gyerek, azt hallom.

— Mondják. Hát ahogy erről a fiúról beszél, abban van valami megindító.

— Angyalom, minden anyában van valami megindító, mikor a fiáról beszél.

— Ó, szívem, ne haragudjék, adja ide a kezét, hadd csókolom meg. Tapintatlan voltam?

— Nem, nem, már nem is sírok. De emlékezzék vissza, mit jósoltam magának: Irma magára fog ugrani.

— De kérem, Magdolna, az Istenért, hogy mondhat ilyet? Esze ágában sincs rám ugrani. Dühös viszonya van az angol követségi titkárral. Engem csak azért tenyészt, mert — bocsánat a kifejezésért, — divatos vagyok. Ha jövőre megbukom, nem fog

odaülni az asztalomhoz. És most hallgasson ide. Komolyan akarok mondani valamit. Ha én most megcsalnám magát, ha én éppen most megkockáztatnám, hogy fájdalmat okozzak magának, pizsok fráter volnék.

— Ne hangsúlyozza, hogy „most“. A hűség nem külön kímélet kérdése, hanem a szerelemé.

— Igaz. Ez így van. De akárhogy van, higgyen nekem és bízzék bennem vakon. Mint én magában. Nézze, mondok valami érdekeset a féltékenységről, amire az életben rájöttem: az féltékeny, aki csal. Mert, aki csal, az a maga példájából tudja, mennyire nem megbízható dolog az őszinte és hű tekintet. A hűtlen férfi, vagy nő így gondolkozik: „Ő most kedvesen, mélyen rámnézett és nagyon gyengéd hozzám. Én ugyanígy néztem rá tegnapelőtt, mikor megcsaltam. Tehát ő is megcsalhatott.“ Elkezd féltékeny lenni. Így bűnhődik, mert kétségtelenül tudja, hogyan lehet a szerelemben hazudni. De aki maga tiszta, az nem féltékeny. Az természetesnek tartja, hogy aki szeret, az hű. Ennélfogva nem is jut eszébe a párjában kételkedni.

Pali ekkor hirtelen a térdére csapott.

— Mi az?

— Rögtön elmondom, csak előbb befejezem: mi nem lehetünk soha féltékenyek egymásra, ezt akarom kihozni belőle. De tudja, mi szaladt most át a fejemen? Hogy ez milyen jó téma. Egy férfialakot képzelek el, aki szeret valakit és hű hozzá. Tökéletesen és vakon bízik az asszonyában, és joggal, mert az asszonynak egyetlen rossz gondolata sincsen. Nagyon boldogok. De a férfi egy gyenge pillanatban meginog. Megcsalja. És ebből automatikusan felébred benne a féltékenység. Egyre féltékenyebb, kínozza az asszonyt, faggatja, esketi. Nem tud hinni többet. Belepusztúl. Jaj de jó téma. Lássa, csak egy kicsit beszélgetnem kell magával. Kimondhatatlan áldás maga nekem. Ezt most formálni

fogom a fejemben, s ha elmegyek nyaralni, szép nyugodtan, gondosan megcsinálom a vázlatot. És ha visszajövök, megírom. Szép részletes lelki rajzzal, elmélyedve. Olyanokat tudok majd beleírni, amit még nem írt meg senki. Lássa, maga embert csinált belőlem. Most tartson is meg embernek. Nem is mondtam: a Burg valószínűleg már ősszel játssza a Kolumbust. Istenem, és maga nem láthatja...

— Nem. Az én darabom, az én kedves darabom, és mindenki láthatja, csak én nem. Hanem mondja csak: abban a féltékenységi témában mi van az asszonnyal? Hiszen az nem vétett semmit. És az ő élete is tönkremegy. Igazság ez?

— De vétett. Hogyne vétett volna. Az a bűne, hogy megcsalták. Hogy nem tudta teljesen lekötni magának a párját. Az bűn.

— Az a kérdés, miért nem tudta. Hátha a gyerekei foglalták el.

— Mindegy. A szerelem kegyetlen. A szerelem nem ismeri el a legszentebb kifogásokat sem. Ó... most veszem észre... bocsásson meg... Ha ránk célzott, akkor ne értsen félre... nem az életről beszéltem, hanem akadémiusan egy színdarabról... Látom, hogy ez rosszul esett. Milyen számár vagyok. Drágám, édesem...

Megölelte, magához vonta, csókolta. Magdolna kissé szabódott, de aztán visszaadta a csókot. Hosszú ideje féken tartott vágyuk most nem tudott önmagával betelni. Mire Magdolna hazakerült, már rég aludt az egész ház. Ő azonban soká nem tudott elaludni. Idegei a nagy csapástól úgyszólván nagyon leromlottak. És most először került szembe a féltékenység gondolatával. Álmatlanul hánytorgatta magában: lehetséges az, hogy Pali egyszer hűtlen legyen hozzá? Lehetséges egy férfi hűségére vigyázni? Lehet minden percéről, minden beszélgetéséről, minden látogatásáról számoltatni? Nem, ez kivihetetlen is, amellet mindakét félre és szerelmökre is megalázó. Valóban csak egy mód van:

bízni. Nem kérdezni, nem faggatni, nem esketni, hanem bízni a végtelenségig. Az a hűség, amelyre vigyázni kell, már nem hűség. Eddig így éltek szerelmöket mindaketten, ezután is így fogják élni. Hiszen, ha visszagondolt Spanyolországra, sokszor előfordult, hogy Pali így szólt hozzá: „Nézze, a második asztalnál milyen szép férfi ül. Remek emberpéldány. Az igazi homme aux femmes.“ Ő megnézte és helyeselt: ritka szép férfi. Máskor ő figyelmeztette Palit: milyen gyönyörű asszony megy mellettük. Pali figyelmesen megnézte és bólintott: „Különösen a csipőjének van nagyon szép rajza. És a lába elsőrangú.“ Aztán tovább mentek. Eszébe nem jutott egyiköknek sem, hogy a másiknak feltse a gondolatait. Ez így lesz ezentúl is, a kérdésen oktalanság tovább tűnődni.

Kitavaszkodott már, a levegőben izgalmas ibolyaszag remegett, elkeveredve a rügyek fiatal fanyarságával. A bátorodó napsugártól kezdve a frissen igyekvő fiatal lányokig minden az életet hirdette és tagadta a halált. Múltak a hetek, Magdolna kezdett felocsudni a csapás kábultságából. De fia elmúlása nem fájt kevésbé. Még jobban fájt. Gyógyuló idegei és tisztuló tudata még élesebben érezték a soha ki nem heverhető tördőfést. De ez a fájdalom mintegy eltokozódott lelkében, lelki életének mintegy külön szervévé vált. Már el is tudott mosolyodni semmiségeken, újonnan alakult csonka élete új kerékvágást kapott. „Olyan vagyok, mint Magyarország“, — mondta egyszer Palinak, elcsodálkozva a hasonlaton, amely eszébe jutott. És elérkezett az új nyár. Eldöntötte, hogy lemegy Tamásiba hat hétre Klárival és Phillel. Indulása előtt való napon még elment a Visegrádi-uccába. Pali úgy határozott, hogy elmegy a wolfgangi tó mellé, könyveket visz magával és elpepecsel a féltékenységről szóló darab vázlatán, amelynek megírását végleg feltette magában. Forrón és hosszasan búcsúztak. Több, mint három óra hosszat voltak együtt, s az

ajtóban újra és újra megcsókolták egymást, kilincsre tett félkézzel.

Lent Tamásiban gyerekkora óta alig változott valami. Néhány cseréptetejű fehér parasztház nőtt ki a földből, vadonatúj. A kastély valamivel kisebb lett a felnőtt szem előtt annál a régi kastélynál, amelyet még a gyerekszem látott maga előtt. Mint ha összetöpörödött volna, mint az aggok. De különben a park kavicsos utai a régiék maradtak, a vén fák ugyanott álltak hallgatag lombjukkal, mint régen. A vadszőlő tövében most is agarak ástak fekvőhelyet, az orgonasövény mentén ugyanúgy zizegett a szúnyogfelhő. És Pocokra, aki sohasem járt itt, nem emlékeztette külön semmi. A bérlő, Berényi nevű, hajlotthátú, rosszkedvű öregember, minden nehézség nélkül át tudta adni nekik az ő és anyja hajdani szobáit, Phil pedig a rég porladó Fini szobáját kapta meg. Magdolna volt most az anya, és Klári volt most az új Magdolna. Később keltak, nagyokat sétáltak, a gazdasági udvarban magukhoz édesgették a riadozó pendelyes gyerekeket, délután kocsit kaptak és fordultak egyet a határban. Estefelé Klári kénytelen-kelletlen a könyvekhez fanyalodott, mert a harmadik gimnáziumi magánvizsgán megbukott történelemből és javítóvizsgára kellett készülnie. Aztán kint vacsoráztak a nyitott terrazon, nézegették a gyertya szélvédő üvegburka köré csapkodó zöld lepkék fátyoluszályaát és hallgatták a békák rejtelmes muzsikáját. Ha megszólaltak, rendszeren Pocokról beszéltek. És most már ritkán sírtak hozzá.

Egy hét múlva jött meg Sankt-Wolfgangból az első levél. Magdolna úgy intézte, hogy a posta a bérlőhöz jöjjön, s ő maga ment át érte minden reggel kilenc órakor. Nem akarta, hogy akár Phil, akár Klári meglássák a Pali leveleinek sűrűségét.

Drága szívem, — ez az első levél, amit írok magának, mióta az élet egybetette a kezünket,

és valami különös zavart érzek. Nem tudok közvetlen lenni, mert írok. Mindenki más lehet; ha mérnök volnék, vagy miniszter, vagy állatorvos, csak írnám folyékonyan, ahogy a mondanivaló tollam alá jön. De író vagyok. Bennem már javíthatatlanul össze van kapcsolva toll, tinta és papír a stilizálással. A levélből írásmű lesz, akármit csinálok. Pedig most nem írásművet akarok küldeni, hanem levelet, egy papírra másolt darabot a szívemből. Szeretnék szándékosan hanyag és pongyola lenni, szeretnék levelezni, ahelyett, hogy „írnék“. Nem tudom, meg tudom-e értetni magam. Végzetes mesterség ez az én mesterségem. Más ember, ha elvégezte a napi munkáját, akkor szabad. Én soha. Mihelyt reggel felébredek és kinyitom a szememet, már dolgozom: megfigyelek és magamban kifejezem, amit megfigyeltem. Szégyen, hogy így megy mindaddig szünet nélkül, amíg el nem aludtam. Másnak fájhat a feje rendesen és emberi módon, nekem még fejfájásom sincs igazán, mert mialatt fáj a fejem, megfigyelem azt is.

De hiábavalóságokat beszélek, ahelyett, hogy elmondanám, mi van velem. Szállás, élelem rendes. A pihenéshez való kényelmem megvan. Ablakom, sarokszoza lévén, van a tóra is, és a másik oldalon van Schafsbergspitze nevű teméntelen hegyre is. Oda drótkötélpálya visz fel, a kilátás állítólag nagyszerű, fel is megyek valamelyik nap. Eddig nem voltam sehol, átadtam magam a felelőtlen lustaságnak. De majd elmegyek olyan helyekre, mint Hallstadt, meg Strobl, meg egyebek. Ischl sincsen messze és Salzburg sem.

Ismerőst hálistennek nem találtam. De megismerkedtem egy apával és leányával. Az apáról kitűnt, hogy valaha jóbarátja volt apámnak. Lipcsey Gusztávnak hívják, nyugalmazott kúriai bíró. Elragadó kedves, régimódi ember, képzelje:

tajtékpipára gyújt ebéd után. A leánya fiatal elvált asszony, nagyon csinos és irodalmi dolgokban meglepő tájékozottságot mutat. Már féltem, hogy regénye, vagy színdarabja van a fiókban, de nincs. A szeme nagyon hasonlít a magáéhoz, s ezért sokat szeretném nézni, de nem tehetem, mert ez félreértésre adna alkalmat. A közönség egyébként vegyes. Magyarok bőven vannak, külföldjáró honfitársaink rettenetes fajtájából. Van egy Tini és egy hozzátartozó mama, ezek negyedóránként kiáltanak egymásnak az uccáról az elsőemeleti ablakba. Egyik negyedórában ezt hallom sivítő szirénahangon: Tiniiii! Nem hallod? Tiniiiiii!“ A másik negyedórában Tini hasonló szirénahangon riasztja fel az egész szállót: „Mamaaaaa! Fenn vagy? Mamaaaaa!“ De viszont más zene a fürdőtelepen nincs, ezt kell összesen elviselni.

Ó, csak fecsegek össze-vissza, pedig ez mind mellékes. Van itt zene más is: a szerelem muzsikál bennem és a vágy maga után. Behúnyom a szememet és azonnal látom magát. Elöttem van a feje mozdulata, ahogy előrehajlik nézni valamit. A kezét látom, ahogy a térdemen nyugtatja, és minden ujját külön-külön hosszasan elképezelem. Aztán kinyitom a szememet és kinézek a tóra. Rásüt a nap. Nagyon messze csónakot látok. Ketten ülnek benne. És azzal a gondolat-tal játszom, hogy azok mi vagyunk. Wolfgangban és Tamásiban csak számkivetett árnyaink élnek, igazi lényeink ott ülnek a távoli csónakban és egymás kezét fogják.

Még nem dolgoztam semmit, szívem. Azzal passziózom, hogy beosztom a semmittevést. Holnap például képeslapokat fogok írni ismerősöknek, Mikeséknek, Thoroczkyéknek, Klárinak, Szász Elemérnek, a színháziaknak, Nymwegenének, a kedves Bodónak; van már egész hosszú listám. Aztán megyek fürödni. Sajnos, túlhideg

a víz, egy-két fejest ugrom csak és már öltözködöm. Aztán Lipcseyvel és leányával eszem és hallgatom az öregúr fájdalmas dörmögését, hogy „nem igazi nemzet ezek az osztrákok“, mert nem tudnak tarokkozni. Utána felmegyek a szobámba és szundikálás ürügye alatt magáról gondolkozom. Később elmegyek sétálni, céltalanul bolyongok, és már itt a vacsora, az öreg Lipcsey megint tarokkozni szeretne, de csak beszélgetünk, aztán kiki kezdi elnyomni ásításait. Míg végre lefekszem és a párnát úgy ölelem az arcomhoz, hogy azt kimondani nem lehet.

Szeressen, és írja is meg, hogy szeret. Pali.

Magdolna másnap válaszolt. Ő is leírta egyhangú napirendjüket. Gyermekkori emlékeiről írt, amelyeket a régi táj és a régi ház felébresztett benne. Megírta, hogy feltámadt gyermekkorá balzsamosan símogatja fájó szívét. És érzéseiről is írt, de szemérmes célzásokkal csupán. Csak a végére írta oda: „Végtelenül és örökké Magdolna.“

Hogy a levelet feladhassa, külön kocsikirándulást kellett szerveznie Fügedre. Nem akarta, hogy Berényi, akire a gazdasági irodában a feladást rábízhatta volna, elolvassa a címzett nevét. Phillel és Kláriveral bekocsiztak tehát Fügedre. Az már többet változott valamicskével. Sok helyütt új házak nőttek a régi, földbe süppedő, zsúpfedeles viskók helyén. Femeletes házak is nőttek, ismeretlen ideköltözöttek nevét hordozva orvosi vagy ügyvédi címtáblákon. A régi cukrászda már nem volt sehol, azon a helyen is új ház épült, rajta valami Szövetkezet vadonatúj és óriási felirata. Elmentek a nagy kastély mellett is. Az a birtokesere óta már háromszor változtatott gazdát. Most éppen nem lakott benne senki. Híre járt, hogy a népjóléti minisztérium akarja megvenni, hogy üdülőotthont csináljon belőle tisztviselőknek. Abból a szobából is, ahol Clarisse néni több, mint tizenöt évvel ezelőtt fogadta őt és szüleit. Abból

is, amelyben a régi fényképeket rakosgatta egyszer. Abból a varrószobából is, ahol Szilágyi Ákos magához vonta és megcsókolta. Vajjon hova lett a Szilágyi Ákos fényképe? Visszagondolt a Pannoniabeli szörnyű reggelre és öngyilkosságára. Hova tette akkor a képet? Eldobta, megsemmisítette, vagy elvették tőle? Erre most már nem tudott visszaemlékezni. És vajjon mi lehet Szilágyi Ákossal magával? Soha nem látta azóta és csak egyszer hallott róla: hogy végleg elvált, s az asszony valami gazdag hollandushoz ment feleségül. És vajjon mi lehet az Ákos törvénytelen leányával? Vele egyidős, tehát most harmincöt éves. Ha rendes időben férjhez ment, már nagy gyerekei lehetnek, akiknek Szilágyi Ákos a nagyapjok. Az idő szalad és hiába nyúlna utána az ember, nem lehet megmarkolni, hogy visszatartsa.

Másnap reggel Magdolna fehérét talált a hajában. Nem egyes hajszálat, hanem egy helyet, ahol jó sok szál tarkázta csillogva haja eredeti színét. Ez a hely hátrább és oldaltabb esett a fején, azért kerülte el eddig a figyelmét. Mert fel lehetett tenni, hogy ezek a fehér szálak nem az elmúlt éjszaka termettek egyszerre.

Megesett már évekkal azelőtt, hogy ősz szálat talált a fején. Inkább mulatságnak fogta ezt fel, mutogatta házanépének, tréfásan korholta gyerekeit, hogy öregítik. De most nem tudott már mulatni rajta. El sem szomorkodott a tükör előtt, még csak az sem jutott eszébe, hogy kitépdesi őket. Csak éppen eltűnődött rajta, hogy az évek hamar elszállanak, Klári rohamosan nő, egyszer csak férjhez megy, és egy napon bekopogtat az öregség. Erre a gondolatra csendesen elmosolyodott. Palira gondolt, aki akkor is mellette lesz. Talán már mint férje. Az lesz az igazi szép élet. Meglenni csendesen valami fészekben, csak egymáshoz tartozni, felolvadni a férfi hivatásának szépségében, és néha-néha unokákat kényeztetni. És ápolni a Pocok soha el nem múló emlékét.

Mindez úgy megindította, hogy leült levelet írni, holott most még nem ő volt a soros. De így két levélre kapott választ egyszerre. Pali meghatottan és gyengéden írt az ősz hajszálakról. Bejelentette igényét egy egész hosszú délutánra, mert minden egyes fehér szálát külön meg akar keresni és külön meg akar csókolni. Egyébként nem írt semmi újsgot, a napok ott is egyformán multak. Csak az öreg Lipcseyt emlegette, hogy egyre jobban szereti. S a leányát emlegette, aki nagyon kedves és okos. Kár, hogy az ilyen finom lények haszontalan alakok kezére kerülnek, akik aztán a magok életét is tönkreteszik, az asszonyét is.

Egy hét mulva hosszú levelet írt, amelyben kifejtette, hogy hogyan képzei a féltékenységi darabot, amelynek már dogozik a vázlatán.

— A féltékenység barbár dolog, — írta, — emelkedett emberhez nem méltó. A féltékenység alapja az ősi tulajdonöszton, de annak barlanglakó, kapzsi, állati formája. Az állatember a maga mohó birtoklási vágyát mindenre ki akarja terjeszteni, még egy másik emberi lényre is. Ez pedig lehetetlen. Mindenki szabad. Senki sem lehet birtoka más valakinek. Csak egyenrangú felek élhetnek egymással méltó szerelemben. Mivel a társadalmat és a törvényeket a férfiak csinálták, ezek az elnyomott női faj kárára sikerültek. Ez is alacsonyrendű dolog. Az lesz a haladott és magasabbrendű társadalom, amely a nőt teljesen egyrangra emeli a férfival és a szerelemben is egyenrangúakká teszi őket. Ami a férfinak szabad, legyen szabad a nőnek is. Én a mi kettőnk összeköttetését máris így ítélem meg. És ezt százféleképpen lehet fogalmazni. Például így: maga olyan őszinte és tiszta, mint a hó, tehát kötelességem nekem is olyannak lennem.

Ez Magdolnának nem tetszett. Ezt válaszolta rá:

— Boldog vagyok, hogy dolgozik. De visszás érzést kelt bennem, hogy amiket a munkájával kapcsolatban elgondol a féltékenységről, azt siet a kettőnk összeköttetésére alkalmazni. Minek ez? Ki beszél köztünk féltékenységről? Hogyan merül fel az ilyesmi? Drága szívem, ezt a fogalmat egymás iránti érzéseinkből hagyjuk ki. Én teljesen és tökéletesen bízom magában. Tudom, hogy maga is bennem. Szeretjük egymást. „Never say die“, — mondják angolul. Mit szólna maga ahhoz az emberhez, aki minden reggel végigtelefonálná valamennyi ismerősét: képzeld, a házam ma éjszaka sem égett le?

A válasz elment Sankt-Wolfgangba. Magdolna azonban érezte, hogy amit mondani akart, nem írta ki magából teljesen. Vizsgálatot tartott lelkében. És addig fürkészte, faggatta önmagát, amíg nagy meglepetésére rájött, hogy féltékeny. És pedig féltékeny volt már régen Nymwegen Irmára, most pedig féltékeny erre a fiatalasszonyra, akiről Pali írni szokott. Kikutatta magában ennek a féltékenységnek eredetét is. Két hónapig nem tartozott ahhoz, akit szeret. A legfájdalmasabb és legbeláthatóbb okból, de magára hagyta. Ezzel érzelmi életök folyamatossága szakadt meg. Hiába vették fel az elejtett fonalat ismét, összetartozásuk bensősége csorbát szenvedett. Anyai lelkiismerete a világ minden felelőssége alól felmentette, de szerelmi lelkiismerete most már hangosan figyelmeztette, hogy a szerelem ritka virágát is gondosan ápolni és öntözni kell. Viszont azonnal feltámadtak benne az ellenérvek is: hohó, hiszen emberek vagyunk, és tisztesség is, szolidaritás is van a világon. Az élet hétköznapi bajai-
val is számolni kell, nemcsak a nagy csapásokkal. Mi történnék például, ha Palinak üzleti okokból több hónapra Hollywoodba kellene utazni? Ez őt már feljogosítaná arra, hogy kevésbé kötöttnek érezze magát? Az ilyen érvek és ellenérvek zürzava-

rában, amelyek felkavarodtak benne, nem tudott eligazodni. És eszébe jutott, amit kedvese mondott egyszer: „Bűnös, akit megcsalnak, mert teljes odaadással nem kötötte le párját.“ Nem igaz, nem igaz, — kiáltotta magában ijedten, — a gyerekek mellett kellett lennem. De igaz, de igaz, — szólalt fel szigorúan az ellenérv, — a szerelem zsarnoki és kegyetlen, és nem ismer más szempontot, mint önmagát. Istennem, mi hát a teendő? Sokáig tépelődött, kínozza magát, töprengett. De végül is belátta, hogy élete körülményei elveszik minden mozgási lehetőségét és tehetetlenné teszik. Képtelenség most felkerekednie és elutazni kedvese után: növendék-lánya van, akit egyedül sem hagyhat, magával sem vihet. Képtelenség együtt nyaralnia kedvesével, jóhíre és neve a leánya sorsát jelenti. Képtelenség azonnal csomagolnia, visszautaznia Pestre és hazahívni kedvesét is, mert üdülésre és utazásra annak is szüksége van, Klárinak is falusi levegő kell, és a nagy csapás után neki is kötelessége a vidéki csendben összeszedni idegeit. Nincs más választás, mint maradni úgy, ahogy vannak, megadni magát a körülményeknek és a féltékenységnek még a magvát is könnyörtelenül elnyomni magában. Hinni kell és bízni. A többi a jó Isten kezében van.

A következő héten Pali teleírta a levelet Lipcseyvel és leányával. Az öregúrhoz azért ragaszkodik annyira, mert apját korán elvesztette és apát kereső gazdátlan érzései most megmozdultak. De inkább a leányáról írt, az elvált asszonyról. „Ha értelemben és emelkedettségben sorrendbe rakom minden hölgyismerősömet, ez a Gizella mindjárt maga után következik. Szeretném is, ha Pesten összeismerkednének, egész biztos, hogy maga benső barátnőt találna benne. Az apja nagyon szeretné férjhez adni, de ő azt mondja, hogy eddig nem talált olyat, akihez hozzámenne és valószínűleg nem is fog. A mi boldogságunkra és mindhalálig való egységünre gondoltam és szívből sajnáltam szegényt.“

Aztán azt írta, hogy kirándulást tettek a Schafsbürgspitzére. A látvány természeti szépségét részletesen leírta és hozzátette: „Ezt a leveletem otthon majd lemásolom, meglesz egy cikkem.“ Annál különösebb volt, hogy néhány nap múlva Palinak egy cikkét hozta a Tamásiba délután érkező ujság. Leírta a Schafsbürgspitzét a látvány szépségét és a riadalmát, amelyet a kirándulók között a hirtelen égiháború okozott. Többen fent maradtak éjszakára a hegyen. A levélben ezzel szemben szó sem volt esőről.

Az utolsó levelek egyikében, mikor már mindkettőjük visszautazásának ideje közeledett, váratlanul felmerült a Nymwegenné neve. „Képzeld, Nymwegen Irma utazott itt keresztül. Valami baj lehet a követségi titkárral, mert súlyosan becsmérelte előttem az angol külpolitika jelenlegi irányvonalait.“

Úgy volt, hogy egy napon érkeznek Budapestre. De Pali az utolsó pillanatban egy nappal kitolta a maga érkezését. Bécsben meg kellett állania, hogy egy angol színházi ügynökkel tárgyaljon. Nem kisebb dologról, mint a Kolumbus-darab esetleges londoni bemutatójáról. Reginald Randolph, a híres angol színész, hallott a szerepről és valószínűleg eljön Budapestre, hogy megnézze a darabot. Mindezt expressz-levélben írta, elsietett írással, látható boldogsággal.

Igy aztán egy nappal később találkoztak. Ismét este fél kilenckor a Visegrádi-uccában. Pali már a legelső csóknál meglepetten hőkölt vissza:

— Mi baj van, szívem?

Magdolna elsírta magát.

— Szégyellem magam. Gyerekség. Ne haragudjék. De hetekig örültem neki, hogy éppen tegnap este fogunk találkozni.

— Éppen tegnap? Hogyhogy?

— Drága szívem, évfordulónk volt. Tegnap este volt egy éve annak a toledói estének.

Pali arca színe elváltozott. Mélységesen szégyelte magát.

— Ez nagy gyengeségem nekem, — motyogta kishangúan, — dátumokat sohasem tudok megjegyezni. Gyerekkoromban is mindig figyelmeztettek névnapra, vagy születésnapra, magamtól bizony még az édesanyámét is elfelejtettem volna. Ez most nekem, higyje el, rosszabbul esik, mint magának. Igérem, hogy ez többet nem fog előfordulni. Most boldog újévet kívánok.

Magdolna megbocsátott. Már is odasimult kedveséhez.

— Kívánjon boldogabbat, mint ez volt. Szegény, szegény kis fiam...

A férfi csókjai könnyeit érték. Hirtelen eszébe jutott az eddig elnyomott féltékenység. Most itt volt ellenszere: megölelni a féltett tulajdont, erősen magához szorítani és el nem engedni. Ölelésük még egyszer sem volt ilyen görcsös, ilyen emésztően elemi.

Azán a férfi apró ajándékokat szedett elő, amiket az útról hozott. Volt egy megállapodásuk, hogy bizonyos összegben felül tilos egymásnak ajándékot adniok. Ezt Magdolna kötötte ki takarékoságból, mert soha semmi figyelmet nem hagyott viszonzatlan. A tiroli babának és a bécsi piros kis üvegszívnek illendően örült, eltette. Beszélgettek.

— A legszebb a Schafsbergspitze volt. Csakugyan hallatlan látvány. Nappal is hallatlan, de holdfénynél, éjszaka aztán olyan, hogy azt elmondani nem lehet. Különben most jut eszembe, részletesen megírtam magának, mikor Nymwegen Irmával fent voltam.

— Kivel? Maga azt írta, hogy azokkal a Lipcseyékkal volt fent.

— Vagy azt írtam meg? Mert kétszer voltam. Olyan szép volt, hogy másodszor is elmentem.

— Ezt nem írta, hogy Irmával volt. Csak azt írta, hogy Irma ott keresztülutazott.

— Nem írtam? Nem is fontos. Szóval mondom, hihetetlen szép. Egy napos kirándulás. Reggel fel, késő délután le. Maga az út is nagyon érdekes. Ezt egyszer okvetlen látnia kell, szívem.

— Talán egyszer. De mondja csak, ha a kirándulás reggeltől késő délutánig tart, hogyan láthatta maga a tájat holdfénynél?

— Ja? Mert eső volt és ott rekedtünk. Az öreg Lipcsey nagyon mérges is volt.

Magdolna zsibbadást érzett a rekeszizmában. Szájában valami keserű íz futtott össze. Felállott Tett néhány lépést. Megsimította homlokát. Aztán viszanézett a férfira. Az kínos zavarban ült ott. Szaporán pislogott. Kicsiny volt és kiábrándító.

— Drágám, — szólt Magdolna fájdalmasan, remegő hangon, — ez borzasztó. Nem hittem volna, hogy ezt meg kell érnem. Maga hazudik nekem.

— Miért hazudom? — szólt a férfi meghunyászkodva, csak hogy időt nyerjen.

— Maga erről cikket írt. De közben elfejtette, hogy mit írt nekem a levélben és mit írt a cikkben. Az eső másodszer esett. Mikor maga Nymwegen Irmával volt fent. Ha tehát fent maradt egy éjszákára, akkor nem Lipcseyékkal maradt fent. Hanem Nymwegen Irma társaságában látta, hogy holdfénynél milyen szép az a táj. Istenem, majd összeesem, le kell ülnöm.

Leült. Gyorsan szedte a kurta lélegzetet, mint aki lépcsőt futott. A férfi némán ült, megsemmissülve.

— Mondja, én most mit gondoljak? Miért hazudott? Miért tette ezt velem?

— Gyengédségből.

— Miből? Gyengédségből? Én nem nevetni szeretnék, drágám, hanem sírni.

— Ez nem is nevetni való. Ez így történt. Nymwegenné írt nekem. Azok az ő ismerősei is írtak és megismételték a meghívást. Lemondtam. Erre Nymwegenné betoppant Wolfgangba személyesen. Hogy

másnap este tovább utazik. Nem tudtam vele mit csinálni, egy egész álló napig társalogni vele, azt sokkaltam. Kitaláltam tehát, hogy megcsinálom vele ezt a kirándulást. Délután jött a vihar. Lemaradtunk a hegyi vasútról. Ott kellett éjszakázni. Van valami kis turista-száló a csúcson. Nem tehettem mást, vettem két szobát. Igen rossz hangulatban vacsoráztunk mert neki valami fontos találkája volt, amit így elmulasztott, nekem pedig kínos volt a helyzet, mert magyarok is voltak és láttak bennünket édeskettesben. Korán lefeküdtünk. Másnap lejöttünk. Ennyi volt az egész. De én megrémültem, hogy mit fog maga gondolni, ha megtudja, hogy együtt éjszakáztam vele. Hiszen már tett róla megjegyzéseket. Félttem, hogy maga elkezd gyanakodni. Hogy elültetem a gyanút a lelkébe, akkor aztán nincs megállás. Féltettem az eddigi bizalmunkat, a harmóniánkat. Inkább hazudtam. Most aztán ott tartok, hogy hazudtam is és maga mégis gyanakszik. Szeretném megátkozni a pillanatot is, mikor azt az asszonyt megismertem. Hát most elmondtam mindent. Igenis, gyengédségből hazudtam.

— De nagyon rosszul. Hogy egy ilyen eszes ember ilyen bárgyú módon hazudjék, azt még nem is láttam.

— Ez érthető. Nincs gyakorlatom. Most hazudtam magának először. Szívesen odaadnék akármit, ha visszacsinálhatnám. Borzasztóan félek. Ahogy itt ülök, úgy rettegek, mint akinek életéről-haláláról van szó. Ha ezentul nem fog hinni nekem, azt én nem tudom elviselni.

Magdolna nem felelt. Ott ültek némán, kínos csendben, sokáig. Hosszú idő múlva a férfi kitört:

— Mondjon már valamit, a jó Isten áldja meg, úgy szenvedek, hogy ezt nem lehet kibírni.

— És én nem szenvedek? Maga mondta egyszer, hogy a közhelyek az igazi igazságok. Hát én most közhelyet mondok: egy világ dőlt össze bennem.

A férfi térdre vetette magát Magdolna előtt, a

térdére támaszkodott, onnan nézett fel rá rimánkodó arccal.

— Magdolna, maga engem csak egyszer látott sírni. Mikor Pocok meghalt. Most van az a pillanat, mikor megint nem sok hiányzik hozzá. Nézze, az egész hiba, amit elkövettem, annyi, hogy igyekeztem megkímélni magát egy ostoba látszat fájdalomtól. Jó, ez hiba, mert rosszul csináltam. Büntessen meg érte, vállalom. Találjon ki akármilyen büntetést, csak a szerelmét ne vonja meg tőlem. Igérem magának, hogy soha ezentúl nem hazudom magának. Mindent megmondok még akkor is, ha esetleg fájdalmat okozok vele.

A térdelő ember karjai átkarolták az asszony derekát. Arca vonaglott. Félreismerhetetlen ijedség látszott rajta.

— Nézze, ezt felejtsük el örökre. Legyen gavalér és adja nekem ajándékba azt, hogy ez nem történt meg.

Magdolna fejét rázta.

— Most nem tudok válaszolni. Két-három napra van szükségem, amíg ezt a megrázkódtatást kiheverem. Addig számot vetek magammal, hogy tudok-e hinni. Ne telefonáljon és ne írjon, hagyjon nyugodtan gondolkoznom. Három nap múlva majd vagy telefonálok, vagy írok magának. Most elmegyek.

A férfi felkelt.

— Ahogy parancsolja. Én most nem csinálhatok mást, mint hogy engedelmeskedem. A sorsom a kezében van. Jól tudja, hogy maga nélkül nem élhetek.

— Drágám, nekem is elképzelhetetlen maga nélkül az élet. De ebben a pillanatban magával is elképzelhetetlen. Talán, ha megnyugszom. Nem tudom. Majd szólok, Isten áldja meg. Nem, nem! Ne csókoljon kezet, ne érjen hozzám.

— Ennyire jutottunk? — szólt a férfi sápadtan.

— Undorodik tőlem?

— Nem, nem, bocsánatot kérek. Nem akartam

megsérteni. De most seb vagyok. Nem szabad hoz-
zám érní. Isten áldja meg.

Elment. Három álló napig tanakodott és szen-
vedett magában. Ezer érvet sorakoztatott fel a férfi
ellen és ezret mellette. Átkozta magát, hogy nem elég
okos ehhez a helyzethez, nem elég tapasztalt. Aki
nálá sokkal okosabb és jobban ismeri az életet, az
meg tudná ítélni a rendelkezésre álló anyagból, mi
történt ott az ausztriai turista-szállóban. Ő pedig
hánykolódik itt a gyilkos gyanu és a bizalom és a
szerelem vágya között. Ahogy Pali előadja a dolgot,
azt el lehet hinni. Nymwegen Irmának édes-kevés
előítélete van, ami a férfiakat illeti. De hogy beko-
pogtasson egy férfi szobájába, ha nem hívják, az
még tőle is sok volna. Viszont, ha ezt a történetet
bárki végighallgatná, nevetve legyintene utána.
„Ugyan, kérem.“ Ezt felelné a jó Irma ismerősei kö-
zül akárki. Mit higyjek, teremő Isten, mit higyjek?

Három nap múlva felhívta a Pali lakását. Nem
találta otthon. A nevét meghagyta az inasnál. Nem
sokkal később Pali csengetett oda hozzá.

— Hazaszóltam, nem kerestek-e telefonon. Ret-
tenetes izgalomban várom a maga döntését.

— Kérem, tavaly a Hermina-úton találkoztunk
egy kis vendéglőben, emlékszik, úgye? Ott szeretnék
magával beszélni.

— Igen. Lehetne most rögtön?

— Hány óra? Négy. Igen, most lehet. Félóra
múlva ott vagyok. Vizontlátásra.

— Ne tegye, ne tegye le! Ne feszítsen keresztre.
Egy szót mondjon addig is. Könyörgöm, csak egy
szót. Remélhetek?

— Megpróbálom. Vizontlátásra.

Mikor ott ültek a kültelki vendéglő udvarán, ép-
pen úgy, mint egy esztendeje, Magdolna kezdte a
szót.

— Én még nem döntöttem, Pali. Nem is tudok.
Teljes kétségben vagyok afelől, hogy maga megcsalt-
engem, vagy nem. Egyelőre hinni sem tudok magá-

nak, de elítélni sem merem. Mászt nem tudok felajánlani, mint hogy megpróbálom. Ami megrepedt, az talán összeforr. Tiszta szívből szeretném, ha sikerülne. De most meg kell ígérnie valamit.

— Akármit.

— Ígérje meg, hogy akármi baj van, magától fogom megtudni. És pedig mindjárt.

— Igen. Ezt megigérem.

— De nemcsak azt kell megmondania, ha valami súlyosat követett el ellenem. Nemcsak azt, ha valaki másba beleszeret. Hanem azt is, ha érzi, hogy valaki a kelleténél jobban érdekli.

— Ezt is megigérem.

— Még tovább is van. Maga ismeri az életemet. Tudja, hogy soha el nem muló fájdalmat hordok magamban és nagyobb szükségem van szeretetre és melegségre, mint akárki másnak. Maga pedig jó és meleg ember. Maga tehát képes arra, hogy emberi részvétből és jóságból tovább folytasson valamit, ami már nincs. Ha magának most nagyon megtetszenék valaki, képes volna könnyörületből inkább mellettem maradni, mert tudja, hogy senkim sincsen ezen a kerek világon. Ez engem mélyen megalázna. Ígérje meg, hogy csak addig szeret, amíg szerelemből szeret. S ha a szerelem elalszik, vagy kezd elaludni, maga rögtön szól, kegyetlenül, de becsületesen.

— Jó. Megigérem. Ezt a legkönnyebben.

— Köszönöm. Most kibékültünk. Figyelmeztem, hogy én teljes erőmből igyekezni fogok hinni magának. Hogy maga ezzel a hittel mit csinál, a maga dolga. Soha kutatni nem fogok maga után, soha nem kérdezem, hol volt tegnap este és kivel vacsorázott, soha nem vallatom. A Visegrádi-utcába elmegyek, amikor akarja. Ha maga megcsókol, behúnyom a lelkemet, mintha a szememet húnynám be. Hinni akarok. Ezennel kiszolgáltatom magamat a lelkiismeretének.

A férfi ránézett.

— Csodálatos lény maga, Magdolna. Az élő fájdalom maga. És mégis boldogságot tud adni önmagából. Köszönöm. Eljön holnap?

— Megigérttem, elmegyek.

S valóban úgy tett, ahogy elhatározta: behunyta a lelkét, hogy kétségeit ne lássa vele. Voltak egészen boldog pillanatai is, mikor úgy érezte magát, mint a spanyol út legtündéribb óráiban. De voltak olyan pillanatai, mikor hirtelen magára kellett parancsolnia: hinnem kell, hinnem kell. Mintegy megállította gondolkozásának gépszerkezetét, hogy az ne működjék. Látott, beszélt, hallott, csókolott ilyenkor, de joggal mondhatta volna magáról, hogy eszméletlen.

Pali most is sokat beszélt neki Lipcseyről és leányáról. Minduntalan szóbahozta, hogy szeretné őket összeismertetni: Magdolna eleinte udvariasan bár, de vonakodott. A pletykától félt. Félszegnek és erőszakoltnak érezte, hogy kedvese révén így ismerkedjék. Félt az ismeretlen Lipcseyéknek attól a természetes gondolatától, hogy miféle, minémű barátság van Meszlényi báróné és Detky között, aki mindenáron összeboronálja őket. Aztán meg rajtakapta magát azon, hogy ez a sokat emlegetett és magasztalt Stummerné túlságosan érdeкли őt. Nem, nem, — utasította rendre önmagát, — nem akar erre sem féltékeny lenni, látni sem akarja, tudni sem akar róla. De Pali annyira kérte, hogy nem akart sem gögösnek, sem konoknak látszani. A régi módszert követték: meglátogatta Detky Máriát éppen akkor, mikor az Lipcsey Gusztávot és leányát vendégül látta uzsonnára. Pali szándékosan távol maradt ettől a találkozástól.

Azonnal igazat kellett adnia Pali magasztalásának. Szép és érdekes fiatal asszony volt az, akivel szembe került. Nála valamivel magasabb, pedig elég magas volt ő is. Kitűnően rajzolt termete volt, talán azt az egyetlen hibát lehetett felfedezni rajta, hogy bokája és csuklója egy lehelletnyivel erősebb volt

a kelleténél. Ha mosolygott, feltűnően szép fogakat tudott mutatni. Sötétkék szeme volt és sötétszőke haja. Nagyon szerényen és kedvesen viselte magát. nem volt sem túlságosan tartózkodó, sem túlságosan bizalmas. „Urinó“, — mondta ki Magdolna a szót magában. Azt pedig, hogy az öreg Lipcseyért annyira odavan Pali, azonnal meg tudta érteni. Aranyos öregember volt ez, kurtára nyírott hófehér sörtehaját viselt és kacskiásan kihúzott fehér bajuszt. Tekintetében böles humor és valami imposztor-huncutság csillogott. Ízesen beszélt magyarul, nyírségi zamattal, gyakran használt olyan szavakat, amelyeket Magdolna alig hallott Pesten. Pipája vele volt most is, jóízűen pöfékelt belőle, olykor kényelmesen félretolta a szája sarkába, olykor hüvelykujja bögyével meg-megnyomkodta a tüzet a félrebillentett kupak alatt. A társalgás Wolfgangról folyt, erről áttértek Salzburgra, valahogy elhangzott az „osztrák barokk“ és kitűnt, hogy a fiatal asszony, aki nem látszott többnek, huszonnyolc-harminc évesnél, igen alapos a művészettörténetben. Csak úgy kapkodták Magdolnával egymástól a szót.

— Pali gyönyörű dolgokat mesélt Spanyolországról, — mondta Stummerné, — sajnos, én még nem jutottam el oda.

— Menj oda nászútra, — mondta Detky Mária, — majd, ha férjhez mégy.

Az öreg kúriai bíró megszólalt:

— Ezt ugyan biztathatja kedves húgom. Nagyon válogat ez, mint a tót diák a vadkörteben. Prézsmítálok én neki naphosszat. Mondom neki, nem jól van ez így, te jány, kutya-kutyánszki. Nézz mán körül, osztán találj valakit, a kiskésit neki, mert én onokát szeretnék. De akárcsak falra hánynám a borsót. Osztán élünk tovább. Én pipázok, ő meg csinál csentózik.

— Mit csináljak, — felelte mosolyogva leánya, — ha nem szeretek bele senkibe? Te ezt három éve

nem tudod megérteni, Pali egyetlen mondatból megértette.

— Azt elhiszem, — kajánkodott az öreg a pipa mellől, — biztosan megijedt, hogy hozzá akarsz menni, osztán gyorsan megértette. Ja igaz, házasember szegény feje, mindig elvétem.

Magdolna úgy ment el erről az összejövételről, hogy Palinak igaza volt. Az öregúr egyszerűen elragadó, az asszony pedig, ahogy első találkozásra meg lehet ítélni, szép, finom, kedves és okos. De neki idegen maradt. Hiába kérdezte magától, hogy miért. Hiába igyekezett rájönni, hogy mi kivetni valót talál rajta, csak azt felelhette, hogy semmit. De idegen neki. És az is fog maradni. Pali igen élénk érdeklődéssel telefonált aznap este.

— Hát mit szól hozzájok? Igazam volt?

— Teljesen. Az öregúr aranyos.

— Ugye? Én imádom. Komolyan mondom, hogy magyarul tanulok tőle. A cikkeimen veszem észre a hatását. Halálos kár, hogy ez a bölényfajta kivészőben van. És mit szól Gizellához?

— Kivételes lény. Nagyon szép, finom és okos.

— Ó, de boldog vagyok. Talán sikerül magokat közelebb hoznom. Én ezeket nagyon megszerettem és sehogysem tudok belenyugodni, hogy magának annyira nincs társasága.

— Maga nekem elég, szívem. Aztán úgylis eljön az idő, mikor ezt a csendet és nyugalmat Klári miatt fel kell cserélnem a társasélettel. Három-négy év múlva.

— Hogyan fogja ezt csinálni?

— Felvétetem magam a Park-klubba. Nagyon egyszerű. Addig már csak így maradok és nem fizetek tagdíjat. Az uram tagja volt a Nemzeti Kaszinónak és akkor több ízben szóba hozta a Park-klubot. De húztuk-halasztottuk, és jött a háború. Hogy a lánya ott fog táncolni, azt már nem érthette meg szegény. Egyszóval amíg Klárit be nem vezetem a társaságba, már csak így maradok. Takarékossgból

is, meg aztán nem szeretek szerepelni. Mennél kevesebbet beszélnek rólam, annál jobban szeretem.

— Ez azt jelenti, hogy nem akarja fenntartani Gizelláékkal az ismeretséget?

— Ó dehogy. Nagyon szívesen érintkezem velök.

— Mert meg szeretnék magát hívni vacsorára. De persze, kosarat sem szeretnének kapni. Azt elárulhatom, hogy az öregúr el van ragadtatva magától. Nemrég beszéltem velök telefonon. Magáról azt mondta az öreg: „Olyan asszony az, öcsém, hogy pláne!”

— Nagyon kedves. De mindjárt megmondhatta volna nekik, hogy míg a gyászévem le nem teit, nem megyek sehová.

— De ugyan... négy fal közt... Zene nélkül... egész kis körben...

— Nem, nem, drágám, nem megyek sehová. Mindenesetre köszönöm magának, hogy összehozott velök, nagyon kellemes délután volt.

Ezzel le is zárta a beszéd tárgyat. Pali többet nem erőszakolta a barátkoztatást. De nagyon gyakran emlegette Lipcseyéket. Járt hozzájuk, legalább több ízben emlegette, hogy együtt volt velök. Mindig volt valami jóízű vidéki története, amelyet így kezdett el: „hallgassa csak, mit mesélt az öreg Lipcsey“.

Az ősszel együtt aztán a színházi élet is elkezdődött. A Művészeti Színház új darabra készült ugyan, de a Pali darabja tovább is műsoron maradt. A száznegyvenegyedik előadással kezdték az idényt. S az első kommunikék megemlégették, hogy „a bécsi burgszínház a tél folyamán fogja a diadalmas magyar darabot bemutatni, amely ezzel elindul világhódító körútjára, hogy mindenütt a magyar tehetséget hirdesse. A megnyitó előadás jegyeit már árusítja a Művészeti Színház elővételi pénztára“. Egy másik lap pedig feltűnő betűkkel szedett közleményben azt adta hírül, hogy a „Művészeti Színház megszerezte Detky Pál, a kiváló író új szín-

padi művét, amelynek a Zöldszemű Szörnyeteg a címe“.

— Mit olvasok, drágám, az ujságban? Megvan a darabja? Ez lehetetlen.

— Egy betű sincs belőle, csak a vázlat, amit már ismer. Minden mondatot maga fog először látni, ez természetes. Már csak babonából is ragaszkodnám ehhez, ha egyéb okom nem volna. De van.

— Mikor kezd dolgozni?

— Megvárom, míg az angolok lezajlanak. Aztán nekifogok.

— Miféle angolok?

— Hiszen mondtam, szívem. Illetve írtam. Reginald Randolph, az a híres londoni színész, jön a feleségével. Az angol nyers fordítást már megkapták. Azt hallom, nagyon tetszik nekik. Itt megnézik, hogyan fest színpadon a dolog. A londoni bemutató valószínű. Ó Istenem, nem is merem hangoosan mondani: ha maga oda kijöhetne... Tudom, tudom, a gyász. Nem szóltam semmit. Szóval tíz nap múlva jönnek és itt töltenek egy-két napot. Innen Prágába mennek valami cseh darabot nézni. Én tehát majd elkalauzolom itt őket, s ha elmentek, nekifekszünk a munkának. Előre megmondom, hogy sok dolgot fogok adni magának. Minden mondatot háromszor meg fogunk rágni.

— Szép lesz. Előre örülök neki. Gondolkoztam én is róla. Csakugyan szép téma. Aki hűtelen, az ettől féltékeny lesz és tönkremegy a saját bűnében. Csak kár, hogy a vége szomorú...

— Magdolna, — vágott közbe a férfi, — már maga is kezdi! A színháziak már macerálnak, hogy „happy end“ kell. Hallott ilyet? Ezt a témát fejezem be hejehujával és eljegyzéssel? Meg kell örülni. És most maga is. Hát vegye tudomásul, hogy a happyendet lefoglaltam magánhasználatra. Nekünk. Esedékes hatvan év múlva, mikor végelgyengülésben egyszerre fogunk meghalni, ugyanabban a pil-

lanatban. Kézenfogva. Drága. Mondja, hogy szeret. Ma még nem mondta.

Tíz nap múlva megérkezett a világhírű Reginald Randolph Budapestre. Vele jött a felesége, akiről köztudomású volt, hogy házassága előtt a Ziegfeld-görlök sorában működött. Most már színpadi szerepeket játszott, amelyeket férje erőszakolt ki számára. Igen gyenge színésznőnek számított, de annál szebbnek. A pesti lapok tele voltak velők. Minden ujság beszélgetést folytatott a házaspárral, nyilatkoztak hasábszámra. A Színházi Élet külön számot adott róluk. S a képeken mindenütt ott szerepelt Detky Pál is.

— Milyenek? — kérdezte Magdolna, mikor együtt voltak.

— Nagyon kedvesek, csak már sokallom őket. Reggeltől estig, sőt reggelig mindennap, ez sok. A férfi nagyon okos ember, nagyon tehetséges és komoly. Jobbfajta londoni úriember, kitünő formái vannak. Jó jelenség, az arcán hordja, hogy nagy művész. Az asszony viszont olyan csacsi, hogy az embernek eláll a lélegzete. Viszont úgy zsibong benne a jókedv, mintha folyton felrobbanni készülne. Minden ok nélkül folyton nevet, dühösen táncol, és úgy iszik, mint a kefekötő. Amellett káprázatosan szép. Tulajdonképpen nagyon kedves.

— Phil azt mondja, hogy ha ez az ember eljátssza a darabot, akkor maga gazdag ember. Ő még Richmondban látta vendégszerezepelni. Azt mondja, hogy ez a legnagyobb művész, akit látott.

— Körülbelül igaza is lehet. Én mindenestre lelkiismeretesen szórakoztatom őket. Túlságosan hozzám is szoktak. És nincs senki, akire rászózhatom őket. Holnapután Mikeséknél vagyunk.

— Tudom, igen. Udvariasságból nekem is telefonáltak, de tudták, hogy nem mehetek.

— Milyen kár. De ez csakugyan nem magának való. Utána egész biztosan lokálba megyünk. Már egy kis vagyont elköltöttem rájuk. De az asszony

legalább kijelentette, hogy soha életében sehol így nem mulatott.

— Csakugyan olyan szép?

— Olyan szép, hogy az ember ül, nézi és nem hiszi el. Akkor aztán mond egy olyan égbekiáltó butaságot, hogy égnek mered a hajam. Körülnéz, látja a hatást, és azt mondja: „Yes, yes, I know, it was a nonsense“. És akkorát kacag, hogy a poharak megcsördülnek.

— Egy angol hölgy? Csodálom.

— Az asszony nem angol. Amerikai. Ugy is beszél. A férje állandóan javítja a kiejtését. Azon is kacag. De én nem kacagok azon, hogy ő akarja a királyné szerepét. Már nekem is szólt. Kínos zavarban voltam. Most mondja meg, mit csináljak. A nő, mint hallom, színpadon rémes. És éppen Izabella alakjára képzelje el ezt a pezsgőző és duhajkodó libát, akit leírtam. Elképesztő. Viszont döntő hatással van az urára, aki még nem mondott igent. Habozik. Mondhatom, nagyon nagy bajban vagyok. Vigasztaljon egy kicsit és csókoljon meg...

Reginald Randolph három napra tervezett budapesti tartózkodása kitolódott egy hétre. Akkor pedig az történt, hogy az asszony semmi áron nem akart Prágába menni. Kijelentette, hogy ő itt remekül mulat, ilyen város több nincs. A férje menjen csak egyedül Prágába és jöjjön érte vissza. Mindezt Pali beszélte el szerelmének telefonon. Ugy volt, hogy Pali felmegy az Andrassy-útra teára, mert már rég nem volt ott, és Klára erősen követelte. Most azonban le kellett mondania. Az angol vendéget valami divatbemutatóra kellett kísérenie.

— Na de aztán nemsokára szabadon lélegzem, — mondta, — Randolph holnapután érkezik és mind járt tovább utaznak Bécsbe. Holnap van még az utolsó munkanapom.

— Mit csinál vele?

— Elviszem Mezőkövesdre népviseletet nézni. Ugyis vasárnap van. Már elkértem a Márton Jenő

kocsiját. El szabad akkor jönnöm kedden délután teára?

— Örömmel látjuk. Klári már majd lenyúz magáért. Viszontlátásra.

— Addig még telefonálok. Kezét csókolom.

Vasárnap délután Máminak kimenője volt. Megszándékozott látogatni erdélyi rokonait, akik előbb waggonlakók voltak a nyugati pályaudvar egy sín-párján, később nagynehezen valami Mátyásföldi barakkokban kaptak elhelyezést. Mámi tehát odaállt Magdolna elé és kérte a másnapi bevásárlási pénzt, hogy késő hazajövelekor úrnőjét ne zavarja. Magdolna ment a táskája után, hogy kivegye belőle a kis vasláda kulcsát. Aprópénze éppen fogytán volt, bankót kellett váltania. De a kulcsot nem találta a táskában. Meglepődött. Hova lehetett az a kulcs?

— Csak menjen el pénz nélkül, Mámi, nem találom a kulcsomat. Majd megkeresem és a pénzt kiteszem a konyhaasztalra, ott meg fogja találni.

A kulcs dolga nagyon aggasztotta. Kitétte maga elé a kis vasládát és tehetetlenül nézte. Abban volt a készpénze, takarékkönyve, ékszere. Ha valami tolvaj megfoghatatlan módon kilopta a táskából a kulcsot, akkor lehet, hogy a vasláda már üres. Vasárnap délután nem tud lakatost hivatni. Hova tűnhetett a kulcs? Visszament gondolatban a nap egész történetére: hol volt a táska, mikor volt utoljára a kezében, hova tette, honnan vette fel. Nyomozó gondolkodásában így jutott vissza az előző nap délutánjáig. S akkor esettintett az ujjával. Eszébe jutott, hogy tegnap délután a Visegrádi-utcában kiürítette táskája tartalmát az éjjeli szekrény lapjára, mert keresett valamit, ami sehogysem akart elérkezni. Akkor aztán visszarakta az összes holmit a táskába. Kétségtelen, hogy a kulcs ott maradt. Azt elnézésből nem tette vissza. Azonnal telefonálni akart Palinak, de eszébe jutott, hogy az Mezőkövesden van az angol hölgygel. Már pedig arra a kulcsra okvetlen szükség van, Máminak holnap reggel vásá-

rolnia kell. A havi fűszerszámlát is holnap fizetik. De meg is kell bizonyosodni arról, hogy ott maradt-e a kulcs csakugyan az éjjeli szekrényen. Mert ha nem, akkor lehet, hogy ellopták. El kell tehát mennie a Visegrádi-utcába. A lakáshoz megvan a kulcsa, oda minden nehézség nélkül be tud osonni. Aztán rögtön hazajön a kulccsal.

Philt és Klárit elküldte moziba, hat órai előadásra, annyi aprópénze még volt. Még arra is futotta, hogy miután ők elmentek, gyorsan lesiessen és kocsit vegyen. A kocsit váratni fogja a Visegrádi-utcában és rögtön visszajön vele. Ahogy elhelyezkedt az ülésen, még örülni is tudott a kellemetlenségnek. Most lesz először abban a fészekben egyedül. Furcsa lesz. Milyen tréfát lehetne csinálni Palival, milyen jelet otthagyni? Cédulát mindenesetre, néhány szóval, hadd csodálkozzék, ha megtalálja. De mit kellene ráírni? Megvan, „Ki volt itt, ki járt itt? Kinek a szíve maradt itt.“ Aláírás nélkül. Nagyon mulatságos lesz.

A kocsiból már gyakorlottan szállt ki és berohant a kapualjba. Elővette táskájából a lakáskulcsot. S egyszerre visszahőkölt. A kulcs nem ment bele a zárba. Kezének mozdulata megérezte, hogy már van kulcs abban a zárban. De belülről. S ugyanekker tisztán hallotta, hogy odabent egy női hang elsikoltja magát. A sikoltást hosszú csend követte.

Magdolna kihúzta a maga kulcsát a zárból és nekidőlt a falnak. Az a különös érzése volt, hogy ereiből kimegy a vér. Egész testében remegett. Egyszerre észbekapott, hogy ott áll a folyosón, valaki megláthatja álldogálni. Összeszedte magát, sarkon fordult és kibotorkált a kocsihoz. Gyorsan beült, de csak annyit tudott mondani:

— Várjon még.

És ott ült a kocsiban, mint akit doronggal fejbeütöttek. Szeme égett, de könnytelen volt. Pali odabent van és nem egyedül. Nő sikoltotta el magát a kulcs zörgésére. A házak támolyogni kezdtek

az utca két oldalán. Nem, nem elájulni, csak most nem. Azonánl telefonálni. Felhívni a fészek titkos számát.

— Halló! Álljon meg valahol, ahonnan telefonálni tudok. Gyorsan.

A kocsi elindult. Telefonálni? Minek most már. Pali jól tudja, hogy ő járt ott, másnak a lakáshoz nincs kulcsa. Mindennek vége. Szerelemnek, hozzátartozásnak, boldogságnak, örömnek, mindennek.

— Halló. Mégis menjen csak vissza az Andrássy-útra. Siessen.

Kifizette a kocsit. Felment a teljesen üres lakásba. Lecsapta a táskát az asztalra. Leült. Most mi van? Megcsalták. Kulcsa talán abban a pillanatban zördült meg, mikor kedvese odahajolt ahhoz az ismeretlen nőhöz és... Borzasztó. Undorító. Egész testében megrázkódott. Úgy reszketett, mint akin villamos áramot vezetnek keresztül. Ki lehet az a nő? Eh, akárki. Tökéletesen mindegy. Mint ahogy Palinak mindegy. Női test. Meg lehet ölelni. Örülni lehet neki. Felugrott, kiment a konyhába. Citromot keresett, azt pohár vízbe csavarta és megitta, mert erős hányinger lepté meg. Aztán visszament és igyekezett erőt venni magán. Detky Máriát akarta felhívni. Nyúlt a kagylóért, de annyira reszketett a keze, hogy visszatette. Várt még. Végre érezte, hogy most talán menni fog.

— Halló, itt Meszlényiné beszél. Te vagy az, Mária?

— Igen, én vagyok. Halló, drágám, milyen kedves, hogy telefonálsz.

— Kérlek, sürgősen beszélnem kellene a bátyáddal.

— Jaj, drágám, ő még reggel elment autóval vidékre. Azt mondta, hogy késő délután jön haza, aztán megint rögtön elmegy. Mit mondjak neki, ha megjön?

— Hogy legyen olyan szíves és azonnal hívjon fel. Itthon vagyok és várom a telefonját.

A telefont bevitte a fürdőszobába. Ha a hívás

akkor szólal meg, mikor Phil és Klári már itthon vannak, ne kelljen feltűnően kivinnie. Aztán megint leült, mert halálos fáradtnak érezte magát. Képzeletében kínozó elevenséggel és szabatosággal rajzolódtak és rajzoltak az elviselhetetlen képek. Folyton Pali tolakodott gondolataiba, ahogy átölel valakit, ahogy szája az idegen száját keresi, ahogy az a nő boldogan felsóhajt az ölelés erejétől. Rettenetes, rettenetes. Fejét rázta, vonaglott, mindenáron ki akarta kergetni magából ezeket a képeket, amelyek elviselhetetlenül gyötörték és olyan nyögést szorítottak ki belőle, amelyet kínozott állatoktól hallani. Sírni még most sem tudott. Mintha az a földrengés, amely belülről rázta, eltorlaszolta volna könnyeit. „Csak még ne jöjjenek, csak még ne jöjjenek“, — ismételte magában hebegő és kerge módon. Ha most Phil és Klári betoppannak, iszonyú lesz erőt vennie magán.

Ekkor megszólalt a telefon. A Pali hangja. Vidáman, nyugodtan.

— Mi az, drágám? Csak nincs valami baj?

— De Pali... még maga kérdezi... ez a kép-mutatás, ez már embertelen...

— Angyalom, én nem tudom, miről beszél. Ebben a pillanatban jöttem meg vidékről.

— Az Isten szerelmére, hiszen egy jó félórával ezelőtt rajtakaptam magát. Magának növendége volt a Visegrádi-utcában! Ne kínozzon most ezzel a vakmerő...

Most tört ki belőle a zokogás. A mondatot abba kellett hagynia. Belezokogott a telefonba.

— Angyalom, — szólt a nyugodtnak hallatszós válasz, — itt valami furcsa félreértés van. Vegyen erőt magán és mondja el nyugodtan. Maga járt a Visegrádi-utcában?

— Igen. Ott hagytam tegnap a széfem kulcsát. Azért mentem el. De nem tudtam bemenni, mert belülről be volt zárva, mert maga...

A zokogás ismét előtört mindent.

— Hallgasson ide, Magdolna. Azonnal üljön kocsiba és menjen oda. Én is odamegyek. Ezt tisztázni kell. Nem, nem, ne is mondjon semmit. Azonnal induljon, én is azonnal indulok. Most leteszem a kagylót.

Magdolna megfordult maga körül. Szétnézett. Topogott egy helyben. Aztán mégis csak elindult. A földszinten becsengetett a házmesterhez. Pénzt kért kölcsön. Mert megfordult a fejében, hogy most már nincs pénze kocsira. Palitól kellene kérnie. Ebben a helyzetben. A lakáskulcsot átadta a házmesternek, hogy figyelje a hazatérő Kláriékat. Aztán kisietett. Megint kocsiba ült. „Örület, — gondolta magában, — jövök-megyek ezen az útvonalon, mint egy eszeveszett“. De miért olyan nyugodt ez az ember? Hogyan lehet ezt megfejteni?

Pontosan egyszerre érkeztek a ház elé. És most történt először, hogy együtt mentek be a kapun. De Magdolna olyan izgatott volt, hogy erre most nem gondolt. Pali előre lépett a keskeny folyosón, a maga kulcsával ajtót nyitott és felkattantotta a világítást. Körülnézett. Megcsóválta a fejét.

— Itt csakugyan járt valaki. Üljön le, azonnal kideríték mindent.

Kisietett. Hallani lehetett, ahogy a tőszomszédságban becsenget a másik ajtón. Az volt a főbérlő saját bejárata. Hallani lehetett azt is, ahogy ajtót nyitottak neki, s ahogy aztán ez az ajtó becsukódott utána. Magdolna várt. A kulcsot eszébe sem jutott keresni. Kedvese különös nyugalmán sem tudott gondolkozni, agya túlságosan fáradt volt az izgalomtól. Csak ült ott bódult kábulatban és várt. Némi idő elteltével Pali visszatért. Izgatottan. De nem lehetett tudni, vajjon ez új izgalom-e, vagy eddig elpalástolt és most szabadjára eresztett izgalom.

— Csinos dolog, mondhatom. Magának nem akartam szólni, de már eddig is gyanakodtam, hogy a háziasszony a hátunk mögött értékesíti ezt a la-

kást. Most már biztos. Rátámadtam, mindent megvallott. Mivel tegnap közöltem vele, hogy ma vidéken leszek, csináljon részletesebb takarítást, azt gondolta, hogy nyugodt lehet. De meg is mondtam neki a magamét. Sajnos, más fészket kell keressünk. Most mondja csak el, hogyan történt ez a maga délutáni látogatása.

Magdolna kábulata ideges és tevékeny gyanakvássá változott. Nézte a férfit, aki most már nem volt nyugodt, sőt nagyon is mutatta izgalmas bosszúságát. Fejét csóválta, hmggett, kezével haragosan a levegőbe csapott.

— Most ne maga kérdezzen, — mondta Magdolna, — most én kérdezek. Szóval maga azt állítja, hogy az imént érkezett.

— Azt. A nőt hazavittem a szigetre, letettem, aztán hazamentem. Mária azzal fogadott, hogy maga sürgősen keresett. Rögtön telefonáltam.

— Igen. Tehát ha itt egy párocskát taláítam, azok idegenek voltak.

— Mondom. A háziasszony már meg is vallotta. Tudta, hogy ma nem leszek Pesten, visszaélt a helyzettel. Nyilván nem először.

— Tudta tegnap este óta. És azóta gyorsan szerzett ilyen átmeneti lakókat?

— Azt már én nem tudom, hogyan csinálta.

Magdolna erősen gondolkozott. A férfit figyelte. Az le s fel járt. Arcát csak profilból látta most. És ez az arc most még inkább gyerekekre emlékeztetett, mint máskor. De most rossz gyerekekre. Hazug gyerekekre, aki konokul tagad. „A lelke mélyén tisztességes ember, — gondolta Magdolna, — nem tud hazudni, az arcán minden meglátszik.“

— Mondja csak, Pali, telefonálhatok én most, ahova akarok? És kérdezhetek, amit akarok?

— Természetes. Parancsoljon.

Magdolna nyúlt a telefonkönyvért. Idegesen remegő kézzel fellapozta. Kikereste a Művészeti Színház számai közül a portást. Felhívta.

— Halló, a portás?... Halló, én a Detky Mária úrhölgy megbízásából beszélek... Halló, a kisaszszony nagyon izgatott a bátyja miatt, mert még nem jött meg. Nem tudja, kérem, mi van a Márton igazgató úr kocsijával? Megjött már?... Halló, tessék? Délután háromkor megjött... igen... Köszönöm.

Letette a kagylót. Ránézett Palira, aki most szemközt állott vele, sápadtan, szemében a rajta kapottság rémületével. Magdolna nem szólt semmit. Felállt és odament az éjjeliszekrényhez. Ott csakugyan megtalálta a kulcsot. Betette táskájába.

— Isten áldja meg, Pali.

Elindult kifelé. A férfi utána szólt.

— Vége?

— Vége, — felelte ő csendesen, — és nagyon kérem, ne telefonáljon, ne írjon, ne jöjjön el.

— Én ebbe bele fogok pusztulni, — mondta a férfi fejét lehorgasztva, alig hallhatóan.

— Ez csak frázis, drágám. Ha meg tudott csalni, akkor nem fog belepusztulni.

A férfi vállat vont és hallgatott. Állt mozdulatlanul. Magdolna nem bírta elmenni. Visszafordult és beljebb jött.

— Mondja, kérdezek valamit. Most már csak kíváncsiságból. Hogyan volt erre képes?

— Férfi vagyok, — felelte az.

— Ezt nem értem. Várjon csak, kérem, ráér most maga? Mert ha van még egy negyedórája, leülök. Nekem ugyan nagyon kellene sietnem, de mivel most beszélünk az életben utoljára, szeretnék legalább magyarázatot kapni. Hogy férfi, az nem felelet. Hát hú férfi nincs? Aki férfi, az nem tud szeretni valakit?

Detky Pál fáradtan leült a diványra és kezébe temette arcát. Nem felelt.

— Feleljen, kérem. Mondja meg azt is, hogy mióta nem szeret. És miért nem mondta meg, hogy nem szeret? Hiszen megígérte.

A férfi mély lélegzetet vett.

— Kérem, elmondok mindent. Hogy mi fog történni velem és mi lesz magával és mi lesz köztünk, azt nem tudom. Egyet tudok: mélységes alázatot és megbánást érzek maga előtt. Fájdalmat okoztam magának, aki ezt nem érdemelte meg. Mentség erre nincs. Nem is mentegezni akarom magam. Az úgysis hiábavaló volna. Hanem meg akarom magyarázni, hogy itt mi történt.

— Tessék. Hallgatom.

— Én magát úgy szerettem, ahogy az első igazi szerelemmel szerethet valakit az ember. Amit régi beszélgetéseinkben földi szerelemnek nevezünk, azt talán éppen most kínos emlegetnem, de úgy éreztem, hogy ha férfit és nőt valaha egymásnak teremtett az Isten, mi ketten vagyunk azok. Amit pedig égi szerelemnek nevezünk, az a legszebb és legtöbb volt számomra. Soha senkivel így nem tudtam beszélgetni, soha senki előtt így ki nem nyitottam magam. Igazán szerelmes voltam. Amennyire ember képes lehet. Gondolatban sem vétkeztem a hűség ellen, feltétlen és teljes testi-lelki odaadást éreztem. Ugyanazt kívántam érte cserébe. De ugyanakkor tudtam is, hogy ez kivihetetlen. Maga nem lehetett annyira az enyém, mint én a magáé. A gyerekei miatt. De ezt rendjén valónak találtam. Elvégre épeszű ember vagyok. Nem kívánhattam, hogy a gyerekeit vesse ki a lelkéből énmiattam. És a gyerekeket szívből szerettem magam is. Parancsol?

— Nem, nem, nem szakítom félbe. Majd a végén mindenre felelek.

— Szóval, elintéztem magamban, hogy én teljesen oda tudom adni a szívemet, a maga szívében azonban hely kell a két gyereknek is. Boldog voltam. Akkor jött a Pocok betegsége, amely egybeszett az én nagy sikeremmel. Azt a kisfiút én nagyon szerettem. Maga nem is vett akkor észre valamit. Azt, hogy míg Pocok beteg volt, nem ci-

garettáztam. Talán gyerekesen hangzik, de mikor az első hír jött, hogy Pocok rosszul van, fogadalmat tettem aggodásomban, hogy amíg a gyerek meg nem gyógyul, addig nem gyujtok rá. Meg is tartottam. Mikor már megmondta nekem a tanár, hogy Pocok menthethetlen, akkor sem nyúltam cigarettához. Valami csodát vártam. Akkor gyujtottam rá először, mikor Bodót levittem a Pocok halálos ágyától. Bementem egy kávéházba cigarettát venni. Az utcán sírva rágyujtottam.

— Ezt köszönöm, — mondta Magdolna nedves szemmel.

— Szóval, Pocok beteg volt, én pedig mindennap külön megdicsőültem, hogy író vagyok és jó író vagyok. Ez volt a szerelmem mellett életem legnagyobb eseménye. És egyiket sem közölhettem senkivel. A szerelmemről sem beszélhettem magával, a mesterségemről sem. Tisztelnem kellett a maga szenvedését. Tiszteltem, de magamra maradtam. Mindennapos életem apróságait nem közölhettem. Akkor már nem egy úton jártunk, hanem két szétágazó úton. Egyre messzebb egymástól. Ha olykor megéreztem ezt, szidtam magamat. De megéreztem. Később összekerültünk megint. De nagy fájdalommal láttam, hogy nem eléggé kerültünk össze. Mindenáron igyekeztem visszaélni magamat a mi gyönyörű közösségünkbe és öszeolvadásunkba. Ehelyett külön kellett nyaralnunk. Beláttam, hogyne: a jó hírneve, a leánya, a világ, satöbbi. Beláttam. De éreztem, hogy megint két külön útra kerültünk. És akkor jött egy buta eset, amelybe úgy estem bele, mint botló ember a gödörbe. Csak mikor már utána voltam, akkor eszméltem rá kétségbeesve, hogy megcsaltam magát.

— Sankt-Wolfgangban megcsalt?

— Meg.

— Ez fáj. Ez visszafelé megmérgezi az emlékeimet. Szóval, hazugságban élt velem együtt már a nyár óta. Ez fáj. Bocsánat, hogy közbeszóltam.

— Igen. Kétségbeesve eszméltem rá. Megtudtam magamról, hogy nem vagyok eléggé szerelmes. Szerettem még mindig, de nem eléggé. Csalódtam. A saját érzésemben. Addig tisztelni tudtam a saját érzésemet, megbecsültem és nem vétettem ellene. De miután sajátmagam beszennyeztem, már nem tisztelhettem többé. A szerelmem megszűnt tökéletes és földöntúli lenni. Rendes pesti tucatszerelmem lett belőle. Még mindig volt annyi, mint tíz más férfi együtt. De a csoda elrepült és én nem tudtam többet megfogni. Hazugságban éltem magával, nagyon pontosan fejezte ki. Még egy csalás már nem tette súlyosabbá ezt a hazugságot. Eddig tart, ami eddig történt. De még nem fejeztem be. Maga az előbb azzal indult ki innen, hogy vége. Ezt én nem tudom elhinni...

— Bocsánat, — emelte fel Magdolna a hangját, — most már közbeszólok. Egy-két dologra felelnem kell. Pocok két hónapig volt beteg. Ennyi ideig hagytam magára, ahogy maga kifejezi. Mi-féle szerelem az, amely nem bír ki két hónap tülrelmet?

— Kibírta. Hiszen nem vagyok vadember. De ezzel indult meg a folyamat, amely...

— Folyamat ide, folyamat oda, maga megcsalt engem. Egy esztendei szerelem után. Megborzadok. Hát ez a férfiak szerelme? Egy életre szól és egy év múlva csődöt mond? Hát mire számíton egy szerelmes asszony? Egy esztendőre egy élet helyett?

— Kérem, az élet nem olyan szigorú, mint maga. Férfiaknál az ilyesmi...

— Micsoda? Hát nem maga mondta, hogy a szerelmet csak egyforma szabadságra lehet építeni?

— Nem ezt mondtam. Azt mondtam, hogy egy tisztult és emelkedett társadalomban ennek így kellene lennie. De nem abban élünk. Én megmondom, hol a hiba. Ahogy ma egy fiatalember felnő,

ott a hiba. Serdülő korától hozzászokik a gondolathoz, hogy a szerelmi ölelés csak jelentéktelen dolog, szórakozás, mulatságos negyedóra. Átlagban tíz esztendeig úgy él ma egy fiatalember, hogy amit szentnek kellene tartania, azt útszéli epizódnak kezeli. Én is így nőttem fel. Mit várhat egy ilyen férfitől? Ha a szerelme egyetlen pillanatra meginog, nem olyan borzasztó dolog elkövetnie azt, amit annyi éven át olyan könnyedén elkövethetett. Ha én egyenlőségről beszélek, azalatt nem azt értem, hogy egy fiatal leánynak joga legyen jobbra-balra ugránoznia, hanem azt, hogy a férfi is tiszta szerelmi nevelést kapjon, mert ennek a hiányát nagyon megkeserüli. Mint én most.

Magdolna soká nem felelt. Aztán sírva fakadt és így szólt:

— Ez rettenetes.

— Mi rettenetes?

— Hogy harminchároméves koromig nem tudtam, mi a szerelem. Maga megtanított rá. Most már tudom. De miért kellett ilyen szennyes és barbár világban megtudnom? Egyetlenegy esztendőért? Egész életemből egy esztendőért? Hát most már mit csináljak a jóságommal, a hűségemmel, az odaadásommal, a gazdátlan vágyammal? Nem látja, hogy milyen rettenetes kegyetlenséget művelt velem? Én magát derék és jó embernek tartottam. Most iszonyodva látom, milyen kegyetlen.

— Nem, én nem vagyok kegyetlen. Én csak olyan vagyok, mint a többi férfi.

— De igen, kegyetlen is. Ahogyan a gyerekek tudnak kegyetlenek lenni. Jeunesse n'a pas de pitié! Kegyetlen és felelőtlen!

— Éppen felelőtlen nem szeretnék lenni. Nincs nagyobb vágyam, mint minden erőmmel jóvátenni, amit...

— Bámulok magán, drágám. Milyen szavakat használ. Mit lehet itt jóvátenni? És mivel? Én

most ezen az ajtón ki fogok menni a maga életéből. Megcsalatottan, a lelkem mélyéig megrendülten, az életből kiábrándultan. Tudja, hány éves vagyok? Harmincöt. És maga miatt nem szeretetek többet az életben.

A férfi most közelebb húzódott. Megfogta a kezét. Magdolna azonnal elrántotta.

— Nem, nagyon kérem, ne érjen hozzám. Ezt most nem tudom elviselni.

— Belátom. Hát majd elmondom így, amit akarok. Azt mondja, hogy miattam nem szerethet többet az életben. Nézze, próbáljuk meg mégegyszer. Ne ingassa ilyen hevesen a fejét. Én most nagy leckén megyek keresztül. Higyje el, ez megtisztít engem. Itt állunk egy megtiport, elnyomorított szerelemmel. Próbáljuk meg kigyógyítani, nevelni, megtartani. Én nem tudom magát nélkülözni. És majd meglátja, hogy maga sem tud engem...

— Nem, drágám, ennek vége. Ha tíz esztendeig gyöngéden és hűségesen várná mellettem, hogy begyógyuljon az a rettenetes döfés, amit most kaptam az élettől, tíz esztendő múlva is azt mondanám magának, amit most: elájulnék az irtózáttól, ha megcsókolna. Nem tehetek róla, így születtem. Jobb, ha nem látjuk egymást többé. Rettenetesen fáj ezt kimondani, de hazudnám, ha nem mondanám ki.

— Hát nem látjuk egymást? Hát a barátságát is megtagadja tőlem? Ellenségek lettünk?

— Nem lehetek barátja. Mert még mindig szeretem. Ne kívánja tőlem, hogy kínozzam magam.

— Kérem, Magdolna, tegyen meg valamit nekem. Nincs jogom kérni semmit, jól tudom. Mégis kérem valamire: ne mondja ki az utolsó szót...

— Már kimondtam. Ha valaha szeretett, nem ír, nem jön és nem telefonál. Az én Istenem vezérelje.

XIII.

Az első napok nem fájtak olyan nagyon. Mint aki puskagolyót kap a csontjába: először csak az ütést érzi. A fájdalom később jön. Jött is. Magdolra úgy érezte, hogy embertelenül szenved. Philnek és Klárinak azt hazudta, hogy valami hülés van a derekában, sokat kell feküdnie. És úgy töltötte óráit, fekve a diványon, szakadatlanul gyötörve önmagát fájdalmával. Valami különös ösztön azt követelte tőle, hogy megcsalatasának fájdalmát újra és újra átélte. Mint a rossz beteg, nem fért a sebtől, folyton rátapintott és fájtatta. Végigélte azt az élményt százszor is: mikor ott állt az ajtó előtt a kulccsal a kezében, motoszkált, s bentről a női sikolyt hallotta. Aztán azzal kínoztta magát, önmagának vad ellensége gyanánt, hogy elképzelte százféléképpen, hogyan omlottak egymás karjaiba Detky Pál és Nymwegen grófné az osztrák hegytető kis szállójában, és hogyan ölelték át egymást Detky Pál és az angol színész felesége. Sőt számtalanszor az a gondolat kísértette, hogy még egy utolsó beszélgetésre szólítja fel a férfit és részleteket követel tőle. Pontos, aprólékos részleteket. Hogy még nagyobb fegyvertára legyen kínozni magát.

De nem tette. Erős maradt. Detky Pál pedig nem jelentkezett, nem írt és nem telefonált. De elérkezett a halottak napja. Mikor Phillel és Klárival kiment a Pocok gondosan ápolt sírjához, nagy koszorút talált rajta. Szalagján: „Pali bácsi.“ Ettől külön szemébe szökött a könny.

— Mama, miért nem jön Pali bácsi? Igazán nem szép tőle. Én fel fogom hívni, hogy Pocokról beszélgessünk vele.

— Azt nem szabad, kislányom. Valószínűleg dolgozik, az új darabját írja. A legnagyobb illetlenség ilyenkor zavarni.

Klári nem felelt. De arcán látszott, hogy nem

nyugszik meg anyja álláspontjában. Aztán november közepén megjelent könyvalakban a Kolumbus-darab. Magdolna a kései könyvkiadás minden részletét ismerte, a szerző sokat magyarázta neki elvi vitáit a színház igazgatójával és a kiadócéggel. Arról is beszéltek, hogy az első példány, amely a gépből kikerül, a Magdolnáé lesz. Most újságból tudta meg, hogy a könyv megjelent. És pedig nem eddigi újságjából. Napilapot változtatott. Nem bírta ki a Detky-cikkeket minden héten négyszer. Számára ezek kisértetiesen közvetlenek voltak: a nyomtatott sorok közül az író hangját hallotta és tekintetét látta.

A könyv megjelent, de ő nem kapott példányt. Detky Pál engedelmeskedett a tilalomnak, nem jelentkezett a könyvvel sem. Ő még aznap bement egy könyvesboltba és megvásárolta. Otthon fella-
pozta s az első oldalon ezt az ajánlást találta: „Toledo emlékének.“ Ez szívébe nyilallott. Az ajánlás valószínűleg már a nyomdában volt, mikor ők szakítottak. Kitépni már nem lehetett. S most úgy hatott, mint hirtelen felbukkanó kisértet a múltból. Elfogódva lapozott tovább. Pillantása mondatokra esett, amelyek még a Visegrádi-uccából csengtek a fülébe. Nem bírta ezt sem. Letette a könyvet és gyengeséggel vádolta magát, hogy megvette.

Pár nap múlva Szász Elemérrel találkozott az uccán. Az író hangos és kitörő örömmel köszöntötte. Meg is állott. Ő is megállt, hogy udvariatlan ne legyen.

— Nagyon jól esett a részvéte annakidején, kedves Szász. Írásban megköszöntem, most megköszönöm élőszóval is. Hogy van?

— Csókolom a kezeit, vagyogatok. Magát bezeg nem látni sehol, báróné. Éppen a minap emlegettük Mikeséknél. Nagyon érdekes este volt, szenvedélyes viták voltak. Pali úgy összeveszett Nymwegen grófnéval, hogy olyat ritkán hallottam.

— Úgy. Detkyt is régen láttam. Mit tud róla, hogy van?

— Még mindig remete. Én is alig találkozom vele. Engem különben megcsal. Van egy új barátja, valami öreg kúriai bíró, azt jobban szereti, mint engem. Sokat jár hozzá.

— Igen. És maga? Dolgozik valami érdekeset?

— Dolgozom, de nem tudom, érdekes-e. Bohózatot írok. Én magam remekül mulatok vele, írás közben a könnyem csorog a röhögéstől. Remélem, a báróné is fog nevetni rajta.

— Én, sajnos, nem járok színházba. A Detky darabját sem láttam, pedig érdekelt volna. Hát Isten áldja, kedves Szász, örülök, hogy láttam.

Pedig nem örült, hogy látta. Mert ez megint felkavart benne sok mindent, ami már lassan csilapodni kezdett. Pali tehát sűrűn jár Lipcseyékhez. Amit előre lehetett látni. Ha bánkódik, természetesen ott keres vigasztalást, ahol az a legkellemesebb. Az a fiatal asszony szép és okos. És nyilván egyik oka annak, hogy a dolgok így végződtek. Mert Pali, ha másutt rájött arra, hogy a földi szerelmet nemcsak egyetlen helyen lehet megtalálni, ennél a Stummernénál rájött arra, hogy a női szépség és a női okosság varázsát hasonlóképpen megtalálhatja másutt is. Meszlényi báróné megszűnt csoda lenni. Egekig lobogó üdvözlés helyett viszony lett belőle. Az üdvözlés meg nem csalható és el nem szakítható. A viszony igen. De ebből más is következik. Detky Pál viszonyban élt, ő üdvőségben. Tehát Detky meggyógyulhat. Ő soha.

Nemsokára nagy meglepetés érte a házat. Bodó, aki Pocok halála után sem tudott többé az Andrássy-úti otthontól elszakadni, egy decemberi napon elébe állt és a hagyományos torokköszörülés után közölte vele, hogy Philt elveszi feleségül. Magdolna ámulva nézett rá a szeplős, ádámcsutkás völegényre. Átkiáltott a másik szobába.

— Phil, come in, please. Igaz ez, amit hallok? Ez aztán meglepetés.

A szemérmesen zavart ara csak bólogatott a fejével, Magdolna egy öleléssel egymáshoz karolta őket. Klári, aki nyilván a közelben settenkedett, máris odapattant.

— Mama, ezt te nem vetted észre? Na hallod! Én már régóta tudom.

— Szegény Pocok, — sírta el magát Phil, — ha ezt megérhette volna.

Ez a csodálatos frigy új helyzet elé állította őket. Philt, az aranyat érő Philt, nem lehetett pótolni. Reménytelen vállalkozás lett volna olyan nőt keresni, akinek tanárnói oklevele van és Klárral a középiskolai anyagot át tudja venni, amellet páratlan odaadással végzi a szobalánynak való munkát. Anya és leánya hosszasan tanácskoztak erről. S abban állapodtak meg, hogy Klári nyilvános leánygimnáziumba fog járni, az öreg Mami mellé pedig szobalányt vesznek. Klári olyan értelmesen, határozottan és önállóan beszélte végig ezt a tanácskozást, hogy anyja csodálkozva nézett rá félszeme sarkából. Leánya imponált neki. „Pompás nő lesz belőle, — gondolta, — szép, kemény, bátor, erős. Nagy ajándék Istentől az az öröm, hogy láthatom felnövekedni.“

— Hát így ketten maradunk, öregem, — mondta leánya kezét megveregetve, — kettecskén foguak éldegélni és csak egymással törődünk.

— Ó dehogy, — nevetett hangosan Klári, — te anya vagy, te csak velem törődjél. De én mással is törődöm, mert én fiatal vagyok és készülök az életre.

— Ejnye, te goromba fruska, hát én öreg vagyok?

— Nem, nem. Öreg nem. Még mindig nagyon szép vagy. Én csak úgy értettem, hogy egy anya, az mégis más.

— Ebben igazad van, — mondta Magdolna elnézve leánya feje fölött, — egy anya, az mégis más.

Mire a karácsony érkezett, már úgyszólván megnyugodott. Jézuska napján reggel a tavalyi karácsonyra gondolt vissza. Mikor még Pocok is volt a világon és szerelem is volt a világon. Nagyon fájt a szíve, de lázadozás nélkül. Napja besosztását gondolta végig aztán. Még apróságokat kellett bevásárolnia. És Pocok sírjára is akart virágot vinni karácsonyi ajándékkul. Ekkor belépett hozzá Klári.

— Mama, telefonáljunk Pali bácsinak, már korzasztó régen nem láttam.

— Drágám, — felelt ő összerezzelve, — ez nagyon formátlan dolog lenne. Pali bácsi hónapok óta nem jelentkezett nálunk. A mi társaságunk őt nem érdekli. Lehetetlen, hogy a nyakába varrjuk magunkat. Ha jelentkezik, meghívhatjuk. De mi nem szaladhatunk utána. Gondold meg, hogy már nem számítász egészen gyerekeknek.

— Hát jó, — felelt Klári dacosan és hevesen, — fogadjunk, hogy jelentkezni fog!

Azzal kipenderült a szobából. Magdolna bámulva nézett utána. Aztán visszatért napi terveihez. Egyszerre eszébe jutott valami. Felhívta telefonon gróf Korff Egont.

— Halló, itt Magdolna. Boldog ünnepeket akarok kívánni.

— Roppant kedves. Várjon, még lélegzetet veszek. Beszélni sem tudok az örömtől.

— Jó, vegyen lélegzetet. Addig kérdezek valamit. Hajlandó-e nekem becsületszavát adni, hogy soha, soha nem beszél velem szerelemről? És nem is gondol rá?

— Hát... nem könnyen. De ha muszáj, hát legyen. Ezennel szavamat adom. Nagyon nélkülözöm a barátságát.

— Már helyre is van állítva. Ma este mit csinál?

— Ha jól sejtem, magánál vacsorázom.

— Úgy van. Képzelve csak, Bodó úr elveszi feleségül Philt. Hallott ilyet? Még ők lesznek itt. De jöjjön korábban. Hétkor gyujtjuk a karácsonyfát. Sőt várjon csak. Találkozunk a városban hat óra-kor és kísérjen haza. Napok óta nem járkáltam.

— Boldogan, Zserbó-sarok hatkor, jó lesz? He-lyes. Kezeit csókolom.

Magdolna kivitte a virágot a temetőbe. Aztán elbúcsúzott a hó és föld alatt mélyen nyugvó fiától és bement a városba. Vásárolt. Ajándékot Máminak és egyetmást a karácsonyfára. Pont hatkor találko-zott Korff gróffal. Együtt indultak neki gyalog a sé-tának. Nyájasan beszélgettek. Korff elmondta, amit a román földreformról tudott. Arra a nagy vagyonra alighanem keresetet lehetett vetni. Mikor az Andrássy-út sarkára értek, Korff idegesen összerezett.

— Az ördög vigye el ezt az embert, most me-gint beleszaladok.

— Melyiket?

— Ott áll a hirdetőoszlop mellett. Folyton ál-lásért jár a nyakamra. Hogy ő nagyon jó angol. Hát ez lehet, de állandóan holtrészeg. Ma dobtam ki negyedszer. Azt mondta, éhes. Persze, szomjas már nem volt. Valami Szilágyi. Szemtelen koldus.

Most értek hozzá. Toprongyos öreg ember volt. Nagy hangon köszönt.

— Alázatos szolgálja, kegyelmes uram, jó estét kívánok.

Korff idegesen bölintott és tovább akart menni. De Magdolna megállt. Olyan megdöbbenéssel szó-lalt meg, hogy ez sikoltásnak is beillett.

— Akos!... Maga az! Nem ismer rám? Mag-dolna vagyok. Hubay Magdolna.

A toprongyos ember, akin vékony őszi felöltő didergett, sárga cipő volt a lábán és arcát soknapos szakáll fedte, most is nyilvánvalóan mámoros volt.

— Ja igen. Kezeit csókolom. Ha kegyes volna né-hány szót szólni érdekeemben a kegyelmes úrnak...

— Azt nem teszem, — felelte Magdolna, ahogy megrendüléséből felocsudott, — de valaki jótékony-pénzt bízott rám, hogy osszam el tetszésem szerint. Tessék. Hogy kitől van, azt nem mondhatom meg.

És kimarkolta minden pénzét. Nekiadta.

— Ó, nagyon köszönöm. No hát igazán. De milyen kedves.

— Mondja, csak egyet mondjon. Mi van a leányával? A törvénytelen leányával?

Szilágyi Ákos vállat vont.

— Mit tudom én, — felelte vigyorogva, — fogalmam sincs.

Az újabb hálálkodást és alázatos köszönést Magdolna már nem várta meg. Tovább sietett.

— Ez nem helyes, Magdolna, — szólt Korff, — ilyen alakoknak nem szabad pénzt adni, csak élelmet és ócska ruhát.

— A fiam sírjától jövök. Karácsony van. És ez az ember valaha... valaha járt hozzánk.

Többet nem szólt. Hallgatagon tiporta a csillogó havat. Korff beszélt, de alig tudott rá figyelni. Hazaérkeztek. Már otthon találtak mindenkit. Korff gratulált a jegyespárnak. Gyujtogatták a karácsonyfát. Az ajándékokat csoportonként kirakták. Ekkor csengetett valaki. Majd egy pillanat múlva Klári magánkívül rohant be.

— Na látod, nem megmondtam? Itt van Pali bácsi. Jöjjön, Pali bácsi, jöjjön.

Detky Pál megjelent az ajtónyílásban. Arcán erős izgalom. Magdolna kínosan figyelte és bemutotta Korffnak. A többinek Detky alig köszönt.

— Bocsánat, — mondta, — beszélhetnék egy pillanatra a bárónéval? Életbevágó.

Magdolna habozott, de aztán kénytelen-kelletlen azt mondta: „Kérem.“ Átmentek az ő szobájába. Becsukta az ajtót.

— Tessék.

— Kérem, Magdolna, egy perc az egész. Hónapokig majd megbolondultam magáért. Akkor jöt-

tem rá, mit vesztettem, mikor már késő volt. Kérem, ne szóljon. A feleségem ma délután meghallt. Onnan jövök. Legyen a feleségem.

Magdolna meglepetve nézett volt kedvesére. És csendesen ingatta a fejét.

— Nem, kérem. Soha. Nem maga akar engem elvenni, hanem a lelkiismerete.

— Nem jön hozzám?

— Nem. Soha.

Detky közelebb lépett.

— Kije magának ez a Korff? — kérdezte nyersen.

— Nézze, Detky, mi jól nevelt emberek gyanánt váltunk el. Ezt kár elrontani. Most menjen Isten hírével és csak házasodjék meg.

— Hogy mondhat ilyet? Kit vegyek el?

— Azt maga jól tudja.

— Az nem igaz. Szerelemről soha egy szót nem beszéltem vele.

— Lehet. De maguk azért rendben vannak. Csak menjen oda. Boldog ünnepeket.

A férfi még állt és várt. Farkasszemet néztek. Aztán sarkon fordult, nem köszönt és elment. „Még mindig szeretem“, — mondta Magdolna nyugodtan. Visszament a többiekhez.

— Hol van Pali bácsi?! — kiáltott fájdalmasan Klári.

— Elment, fiacskám. Nem ér rá velünk maradni.

— Ki ez a bámulatos figura? — kérdezte Korff.

— Híres író, — felelte Magdolna az ajándékokat rakosgatva, — Mikeséktől ismerem. Roppant izgatott szegény feje, mert szerelmes valakibe és most megy megkérni.

— Az nem igaz! — sikoltotta hirtelen Klári.

És hevesen sírva fakadt. Magdolna bámulva pillantott Philre. Az gyámoltalanul terjesztette szét a két kezét, mutatván, hogy fogalma sincs semmiről. Az

anya magához vonta lányát. Közben mellékesen meglepte, hogy a gyerek csaknem olyan magas, mint ő.

— Édes kis bolondom... na ne sírj...

— Mama, mama! Én úgy szenvedek!

Sokáig tartott, míg lecsillapították. Aztán végre nekifogtak az ajándékok kiosztásának. Az oroszán-részt ezúttal Phil és Bodó vitték el, a különös jegyespár, akik közül az egyik alig tudott angolul, a másik alig tudott magyarul. Csupa hasznos dolgot kaptak: cocktail-rázót, gépkávénak való üveg-gömböt, villanyvasalót és más ilyen dolgokat. Klári három különböző ruhaszövetet kapott, véletlenül mindenki azt vett neki. Már nem sírt, izgatottan aggatta magára egyiket a másik után a tükör előtt.

Aztán leültek vacsorázni. Egy szék üresen maradt. Oda Mami babonából külön terített Pocok számára. Tizenegyig beszélgettek. Akkor Korff és Bodó elmentek. Magdolna még rakosgatott. Mikor kész lett, bement Klárit megcsókolni. De Klári már mélyen aludt szerelmi csalódásával együtt.

— Drága kis csacsi, — mondta Magdolna saját gyermekkorának, majd Philhez fordult, — did you ever?

— Well, I never, — hangzott az angol dámák számára előírott válasz.

Magdolna lefeküdt. Nem vett be altatót. Imádkozott.

— Drága Jézusom, köszönöm, hogy erőt adtál, pedig haragszol rám. De holnap bocsánatot kérek tőled, elmegyek gyónni. Addig is könyörögve kérek valamire. Megadtad tudni női voltomat. Kérlek a te szent Édesanyád fájdalmára, hogy amit megtudtam, azt szép lassan elfelejtsem. Tedd, hogy soha, soha többé ne legyek szerelmes. Aki hú és jó, az ne szeressen. Ámen.

Aztán még utóljára, mielőtt elaludt, Pocokra gondolt.

Vége a második kötetnek.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

HARSÁNYI ZSOLT
ÉLETRAJZI REGÉNYEI

ÉS MÉGIS MOZOG A FÖLD

Galilei életének regénye

MATHIAS REX

Hunyadi Mátyás életének regénye

MAGYAR RAPSZÓDIA

Liszt Ferenc életének regénye

ECCE HOMO

Munkácsy Mihály életének regénye

SZÓLALJ, SZÓLALJ, VIRRASZTÓ

Zrinyi, a költő életének regénye

AZ ÜSTÖKÖS

Petőfi életének regénye

SINGER ÉS WOLFNER IRODALMI INTÉZET
KIADÁSA